Оссолінсъкі колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy.

zespół (fond) 45.
Archiwum Dziaduszyckich

Część I. Rękopisy Biblioteki Poturzyckiej Dzieduszyckich.

87. Skrypt wykładu z historii Polski. *1826. K. 356.*

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська бібліотека
АН УРСР
ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
Дідухи. 87

Podział Polski

POLSKA BIBLIOTEKA PODRĘCZNA J.W.D.

W dawnych czasach Polska podzielona była na trzy części, na Wielko-Polskę, Mało-Polskę, i Litwę. —

Wielko-Polska zamykała w sobie 13 Województw, a te są:

1. Woiew.	Gnieznieńskie	Te trzy Województwa składały właściwą Wielko-Polskę. —
2. "	Poznańskie	
3. "	Kaliskie z ziemią Wschowską	
4. "	Sieradzkie " Wieluńskie	Te 4 Woiew. składały właściwe Kujawy. —
5. "	Łęczyckie	
6. "	Brzesko Kujawskie	
7. "	Inowrocławskie z ziemią Dobrzyńską	
8. "	Płockie	Te 3 Województwa składały Mazowsze. —
9. "	Mazowieckie	
10. "	Rawskie	
11. "	Pomorskie	Te 3 Woiew. składały Prusy Królewskie. —
12. "	Chełmińskie	
13. "	Malborskie	

Mało Polska składała się z następujących Województw.

1. Woi:

1. Woiewództwa Krakowskie z Xięstwem Zatorskim, Oświęcimskim, Siewierskim, i Starostwem Spiskim. —
2. Sandomirskie. —
3. Lubelskie. —
Te trzy Woiewództwa wraz z temi Xięstwami składaią właściwą Małą Polskę. —
4. Bełskie —
5. Ruskie
6. Podolskie
Składaią Ruś Czerwoną. —
7. Wołyńskie. —
8. Podlaskie. —
9. Bractawskie. —
10. Kiiowskie. —
11. Czernichowskie. —
Składaią Ukrainę. — i Ruś białą.

Litwa zaś składa się z następuiących Woiewództw. —
1. Woiewod: Wileńskie
2. " Trockie
Te składaią właściwą Litwę
3. " Brzeskie Litewskie
4. " Mińskie. —
5. " Mścisławskie
6. " Połockie. —
7. " Witebskie
8. " Smoleńskie
9. " Nowogrodzkie
10. " Inflandzkie do tego należało Żmudź i Kurlandya

Rzeki znaczniieysze w Polsce, Wisła, Bog, Sans, Warta w Wielkiey Polsce. — Dniepr Borysthenes od Rzeki Sa Polski nad którą leży Woiew: Smoleńskie, Dniestr. — Inne Niemen, Dźwina Narew. — Jezioro Gopło w Kuiawach o 20 mil długie 6, mil szerokie. — Polska dawna Salii Podział miała 200, mil szerokości, i 200, długości. —
Woiewództwem Poznańskim nazywa się część powiatu Nadnoteckiego. — Podgórzem nazywa się część Woiew: Krakowskiego i część ziemi Przemyskiey Kaszubami bywa część obywatelską się z Woiew: Pomorskim, gdzie bywa to nazwisko, Nadwornbierskie. — Polnocna iest to część ziemi Halickiey i powiat Kotomińskie. —

Pobo nazywało się Województwo Kijowskie.-
Ukraina część województwa Bracławskiego nad rzeką Dniestrem
Ruś Biała. składała się z Województwa Mińskiego, Mścisławskie
go, Połockiego, i Witepskiego.—
Podlesie nazywało się Województwo Brzeskie Litewskie, Nowogrod
skie, i część Województwa Wołyńskiego.—
Prutenia za puszczańskie składał się z Województwa Prockie
go część od Niemiec zad granicą Prus.—

O Źródłach

Historyi Polskiey.-

Źrodłem Historyi polskiey, tak iak każdego innego Narodu, są archiwa koronne, czyli Metryki koronne, i Biblioteki zakonne, a szczególniey XX. Benedyktynów, którzy za Bolesława Chrobrego najwięcey się przy cerkwiach do oświaty.- Jednak do tych Archiwów potrzeba ludzi takich, którzyby byli obznajmieni z tym charakterem.- O tym archiwum napisał pyszną rozprawę Walenty Skorochód Majewski.—
Źrodłem historyi Polskiey, może będzie także i manuscript stary pt. który posiada Jan Bandtke w Warszawie, w którym wyraźnie się regesty Metryki koronnych.-
Drugie źrodło, zbiór Macieja Dogla, napisany w 6 tomach Gomach o Pratitatach, umowach, zawieszeniach broni i t.p. lecz dla zmian politycznych, trzy tylko wyszły z których wiele do naszej Historyi czerpał Naruszewicz, reszta zaś została w manuskrypcie.—
Za granicą w Królewcu mamy także źrodła Historyi Pol-skiey, ponieważ Polacy mieli związki z Prusami i w Szwecyi w Misie

Upisał

4.

Upsal.—

Zbiory Historyi Polskiey

Pierwszy zbiór Historyi Polskiey Jana Pistoryusza Prokra, Wrocławskiego w 3ch tom: tłoczone w roku 1581, wyszły.—
Drugi Zbiór Gawiabendas, pod tytułem Alexandra Jugurini. de Sarmatia Europea.—
Trzeci Zbiór Elzebirowski, Elzebirowie drukarze Holenderscy, bardzo uczeni, napisali 82 Xięgi, między tłoczonemi iest i o Polszcze.—
Czwarty zbiór Gerstena Jerzego.—
Piąty Gdański przez Xięgina Knocha.—
Szósty Weydmana przez Barona de Huijsen tłoczony 2 Xięgi Długosza, ob 1m Tom: porinięty znalazłszy inne Manuscr. X. w Bibliotece swoiey co tonięt ią w tom drugi, ponieważ iedna xięga w proporcyi 12e bytaznamata, wiec przydano do tey Radolibia, Sarnickiego, Orzechowskiego.—
Siódmy.—Semenberga trzy tomy in Folio, wyszły w Roku 1775 w Wrocławiu, o rzeczach Polskich pisząc, pisze także o Polsce, ponieważ w tenczas Mazia należał do Polski.—
8my Michała de Lubienie, był to także nadworny Dziejopis Królestwa Polskiego: w 4. tom: wydał w r. 1761. a 3ci zaginął, ten zbiór dalsze iest widziany nie zimie.—
9ty o Języku Polskim zrobiony w 4. tom: za staraniem Bosko molia, zara przytomnem Jerzy Zatuszkiego 1e tom: Bielskiego, który to tom iest nayrzadszy. 2ci Stryikowskiego, 3ci Kromera, przetłomaczony przez Klarowskiego. 4ty Gwagnina Komanizmia Kasubskiego.—

autorowi

Autorowie Historyi Polskiey

Za nay pierwszego Autora Historyi Polskiey uważać można
pisarza żyiącego, S. Wojciecha. —
2. Martinus Gallus żył między r. 1110, i 1135, edycya iego wyszła
w Gdańsku. – Twierdzą, niektórzy iżonsmie był Polakiem, dla
tego że napisał w dziele swoim: Exul patriae, profugus Polo
niam, lecz inni zbijaią, to zdanie. –
3. Cronica brevior Cracoviae, pisarza nieznanego, który
miał żyć około r. 1140. —
4. Mateusz Herbu Cholewa, Biskup Krakowski umarł
w r. 1166, manuskrypt iego znayduie się w
Bibliotyce Czartoryskiego w Korydzie. —
5. Wincenty Kadłubek, Biskup Krakowski, po zniesieniu Opa
tkowskiego, umarł r. 1223, Kronikata iego iest ciągiem
dalszym, ponieważ B. Xięgi zrobił z pism Mateusza, 4. to do pier
wszego wrzekomo Karmana sprawiedliwego słowieńskiego, to iest do Bole
sława Krzywoustego, 5. to iest do Bolesława Kędzierzawego, 6. to iest do Bolesława
Wstydliwego, 7. to iest do Leszka Czarnego, 8. to iest do Przemysława, 9. to iest do
Władysława Łokietka, 10. to iest do Kazimierza Wielkiego, 11. to iest do Ludwika
Węgierskiego, 12. to iest do Władysława Jagiełły, 13. to iest do Władysława Warneńczyka,
14. to iest do Kazimierza Jagiellończyka, 15. to iest do Jana Olbrachta, 16. to iest do
Aleksandra, 17. to iest do Zygmunta Starego, 18. to iest do Zygmunta Augusta, 19. to iest do
Henryka Walezyusza, 20. to iest do Stefana Batorego, 21. to iest do Zygmunta III. Nad Histor. do r. 1208, iego edycya 1. wyszła w Dobromilu. –
Następuiący za tylko kontynuatorami tych, a tamtemi są
1. Bogusław Biskup Poznański, żył około r. 1253. —
2. Godzisław Baszko Kanclerz Poznański, żył około r. 1272.
3. Anonim Archidyakon Gnieźnieński żył około r. 1272.
4. Dzierzwa przypisał Kadłubka, po wyrzuceniu z niego
mayętności inne mniey ważnemi, lub swoiego nic nie
napisał. —

6. Oprow

6z Oprócz kronik tych pisarzy, wiele mamy tablic rozpaś z Historyi Dziatyńskiey, przez 27, pisarzy, obeymuiącey r. 1195, i 1225. Gratulic ona o Słowianach zebrał ią w 9, tom Strykow, a poźniey w cieśl do Szlecera. —

7z W kronice Dytmara Merseburskiego wiele iest tablic o Polakach. —

8z Jan Długosz żył między r. 1415. i r 1480, był Kanonikiem Krakowskim, a potem Kominutem Lwowskim, tablic dawney ciekawy Synow Kazmirza Jagiellończyka, stanął się pogrzebie Historyków Polskich, zebrał co potrzebnieyszego i napisał 12 ksiąg, edycya iego wyszła w Lipsku, za staraniem Barona de Huijssen, 2z w Dobromilu. —

9z Po Długoszu zasługuie na wzmiankę Stańczy z Miechowa umarł r. 1523, doiąg na Historyą do r. 1506, to iest do wstąpienia na tron Zygmunta 1z, iego edycya wyszła r. 1521, nayprzód do innych wcześniey napisanych, zebrał on wszystko w kronikach co Długosz napisał, w iego dziele znayduią się obrazki Królow Polskich, na czele Attyla przez Hannibal Maggi. —

10z W pismach Lipsyanina Hellii de antiquitatibus Borussiae: które Mistrzowi Inflantskiemu przysłał, znayduią się wiadomości, tyczące się Polski. —

11z Marcin Kromer, urodził się r. 1518, w Biczu był nayprzód Kanonikiem Krakowskim Sekretarzem Biskupa Gamrata, Biskupem Warmińskim, i poztem w czasie Stefanowskiego, pisał do początku, de origine et rebus gestis Poloniae, aż do r. 1506, w 30 ksiąg, bardzo dobrą, tacitową, tak, iż go Liviuszem Polskim nazwano, przetłomaczył na język Niemiecki przez Pantaleona. Edycya 1a wyszła w Bazylei r. 1555. ostatnia raz

pas naylepsza w Kolonii w Birlemana r. 1589, do ktorey
było przytaszczone panowanie Zygmunta Bornarda Wa-
posliego. —

12. Kronnika Jana Herburta de Fulstin. —

13. Alexander Gwagnin, rodem z Włoch, umarł r. 1614. służył w woy-
sku Krolskim, pisał pod swoią Komendą, ponieważ był Chorąszym
Stryjkowskiego, po którego zeyściu wydał iego Historyią, de Sarmatia Euro-
pea, pod swoim nazwiskiem, nayprzod w Pistoryuszu, potem w Miste-
rzu Faierabenda, poniewż zdawało się powszechnie że to nie on był autorem
tey Historyi, lecz Stryjkowskim. —

14. Kronnika Polska Litewska, Zmudzka, i innych krajow do Polski
należących, Macieja Stryjkowskiego, wydana w Królewcu r. 1582.
ieg dzieło wypracowane nayle pszey było o Litwie, miedzy tym zaimuiąc
mury pisał wierszem, lecz ostatkiem. —

15. Stanisław Sarnicki, był zrodzonym w Religiji Katolickiey, lecz
potem przeszedł na wiarę Protestancką, i był superintendentem
prowincyi Ruskich, żył do drugiey połowy 16. wieku, umarł r. 1576.
Pisał Annales w czterech Xięgach, ktore ukończył na
Stefanie Batorym. – Barzszy gorliwość nadania narodowi dawnemu,
nie poczyna historyi Polskiey, iak inni od Lecha, lecz od nay-
dawniey szych czasow od Sarmata praszczura Nogo, trzyma się
historyi Chaldeyskiey Berozy, i we wszystkim naśladuie go,
nalerzącemi wyrazy różnemi i nazwiskami, fundacyą swoią zmyśla-
nia. Co mo ist Bailly io ciągo dzieła, do pisma od czasow ciągo życia
iest prawdziwsza. —

16. Marcin Bielski rodem z Biały w Podlasiu, pierwszy pi-
sał po polsku, Joachim syn dokończył iego historyą, do roku
1598, pisali obydwa pięknie, polszczyzna, tak iż w rozumie bydź
może, gdyż nie używali w wyrazach obcych. Edycya iego nayleprza

iest w Kro:

iest w Kochanowskim, między Historyami, którą Zygmuntow 3ci dedykował. – Corinky pisał Chronikę całego Świata. –
17. Nayglebiey przepisał żywcem Kromera, Wapowskiego, Bielskiego, Orichowskiego. –
18. Woyciech Wiele Krolatowicz Jezuita, rodem z Krolewca, napisał Historyą Litewską, tak przed przyięciem iako i po przyięciu Wiary Chrześciańskiey. – Litwinów iest to nayexplikowaney Historya według zdania Strycza, wydana w r. 1650. – Powiadaią niektórzy, że on przepisał z Krzyżanowskiego, lecz to nie iest pewna gdyż on nawet wywodzi Litwinów od Herulów, a inni od Gallów Krolatowicza Exemplarzu w Polskim języku nie mamy. –
19. Wespazyan Kochanowski, napisał poetyczny opis cnot Królowych Polskich. Hippomenes Reginarum Polonicarum począwszy od Dąbrowki aż do Leonory Żony Michała Król: Polskiego, gdzie wiele rzeczy do Historyi należących znayduie się. –
20. Pastorius Florus Polonicus, zebrał to wszystkie in unum. –
21. Wiśniowski Xiądz wydał historyą Polską w Pasek: w ięz: pran
22. Chrystof Hartknoch, napisał o Prusy Polskiey. –
23. Solinius Secretarz Leszczyńskiego Xięcia Baru i Lotaryngii, pisał Historyą Polską od początku aż do ucieczki Henryka Walezyusza, lecz potem wydał całość aż do r. 1714. Historyą tą była przetłomaczona przez Paulina na język Niemiecki, a po polsku wyszła w Xiążce, lecz nie wiadomo przez kogo. Dzieło Solinius do tych czasów należy. –
24. Lauterbach i Lendwich, byli professorem Gdańskim, pisali od Lecha aż do Augusta drugiego Sasa. –
25. Uczeni Angielscy przedsięwzięli napisać Historyą Polski = Powszechną całego świata, do czego to ieden z nich wydrukowany był, iest tu historyia do 100. tom: Historya Polska znayduie się w

Tomo

w 39 tomach, aż do Jana Kazimirza. Całe to dzieło przetłomaczone
na język Niemiecki. —
26. Podobny Ułożył był zrobiony przez Gratera i Graciá, w 14 tom:
traktuiąc o Polsce. Dzieło to napisane z krytyką, warto iest
aby było przełożone na język Polski, iednak z obiaśnieniami i
uwagami, gdyż w wielu miyscach duch Niemiecki przeważa. —
27. Lubieniecki napisał w 4to tomach Historyą Polską, wraz z
opisaniem rządu i urzędów Polskich. Wielkiego Xięstwa Litewskiego
28. X. Bielski Jezuita wydał Historyą Polską w trzech tomach
folio. —
29. Teodor Waga pisarz w 1mo tomie, do tegoż Lelewela dodał pra-
nowanie Augusta. —
30. Knötel zbiór Histo. Polskiey napisał Schmid, tegoż albo Brand
z pomnieniem przełomaczył. —
31. Wiele tabel znayduie się Rozpraw, w dziele, Acta societatis
Jabłonowianae. o Lechu, Czechu Wendach, Sorabach, Antach. —
32. Że wszystkich dotąd w pomnikach napisał nayklęski Adam
Naruszewicz Biskup Łucki, był on z towarzystwa uczonych, tak
my otrzymali, i zdobili tron Augusta, miał sposobność pisać Hi-
storyą, gdyż czerpał z Archiwów koronnych, kosztowniey nie pra-
cie podania, dalszym badaniom, zostaw od tomu drugiego do u
prowadzenia Religii Chrześciańskiey, i skończył na Kazimierzu
IVmym w 6ym tomach, szkoda tylko że śmierć nie dozwoliła mu ukoń-
czyć. — Towarzystwo uczone Warszawskie chciało dopełnić tego dzieła,
podzieliło pomiędzy wielu osób te prace, iakimiś są Bandtkiemu,
Czackiemu, Benedyktowiczu, X. Kraiewskiemu, i innych z tych wiadomości
ogłosili swoie prace, drudzy ciągle nie. —
33. Jan Potocki zmarły w Petersburgu napisał: Recherches sur
celle de la Sarmatie. —

347 Opróż

3tt.4 Oprócz tego Bochusz i Lewel pisali także wiele rozpraw o początkach Awinów, i innii. —

o Scytyi,

o Narodach poprzedniczych.

Grecy wszystkie narody północno-wschodnie bez różnicy nazywali Scytami; poznawszy do pierwszy przez Handel, żeglugę, osady, i wojny obchodzili się z temi narodami, szczególnem narodom, nie znanych dziwiła, i mieniła, lub nazwiska trzymawiać nie mogąc, nadawali nazwiska, od różnych przyczyn według swojej woli, po nadawali nazwiska, i tak nazywali innych Mallanchlenami, od czarnych ubiorów, ialii oni noszili, innych Galaktami, iż mieli za tawy tysiąc, Androfagami, ludożerców. —

Żaden naród Scytów na północy sam siebie Scytami nie nazywał Scytya co znaczy, czyli to Słowiańskie ialii naród, czyli to Finkrylion po Słowiańsku Ciężudów, czyli Cychów, nie można się dowiedzieć to tylko pewno że Scytya Europeyska, zamowała ten teraz, gdy teraz iest Królestwo Polskie, Grecy nazywali właściwie Scytyą narody około morza czarnego. —

Herodot, ten pierwszy pisarz Grecki, żyiący około r. 400, przed N. Jezusa, Chrystusa, przy rozmaytych Bayiach złożonych o wiadomości ialiich krajów w mieście Olbia nad Borysthenem, wyraźnie czyni: że Scytya iest dziatkiem czworograniastego, rozciągaiącą się 100 mil w szerokość 100 mil w długość". — Dzielił się Scytya na rolniczych, na trudniących się bydłem czyli Nomadów, na Scytów rządzących pod rządem Królów. — Pierwsi mieszkali nad Borysthenem, drudzy na wschód, trzeci nad Dnieprem, miał swego króla, ten zaś miał iescze pod sobą Satrapów. — Oprócz

rolniczych

rolniczych, których mało było, wszyscy prawie trud niemi się zbo-
dowaniem bydła. – Siedliskami ich były lochy, groby królów. Gor-
rhues zwane, domami wozy, polowanie ich końmi, odzieniem, które
i futra zwierząt. – Pożywieniem mięso i mleko, maiąc[illegible] przed
Wszystkiem bydło, wiele bóstw, było u nich uwyczaiem, i tak według
Herodota: Jabiti miała znaczyć Westę, Papaios, Jowisza, Chory-
appollina, artimpaza, Wenusa, Tamimadas, Neptuna, Hercules
i Mars miał tatarii swą czcią w nich. – Mylicza on tatarii miłośnie
ich wyrazy iak wyże: Oior znaczy człowiek, Spu, oko, pata, zabić. Nie
wolno było żadnemu, któryby nie przyniósł głowy nieprzyiaciel-
skiey, bydź uczestnikiem łupów, i różnych biesiad i zabaw, nawet
pasierba, nie mogła póty iść za mąż, póki nie przyniosła głowy
nieprzyiaciółskiey. – Czaszki ze swoich nieprzyiaciół zwyczaiem do
naczyń przy bankietach oprawiaią i w złoto lub w srebro. –
Wiele z nich bydła było u nich pozwolone, i królowie mieli ich
kilkadziesiąt, innych zaś tylko po dziesięć. ——
Herodot wywodzi ich od Saków narodu nad morzem Kaspij-
skiem, nazywali się oni z królów Miotolami, przy których nad
morze ciągnąc wyprzedzili Cymmeryczyków, i tam osiedli. ——

o Sarmacyi

Długo po Herodocie nie miała Starożytność pisarza. – Znikło już
siedlisko Scytów, a powiało na to miejsce Sarmatów. – Herodot
wspomina, że ich zrzuał za Donem pod górami Kaukazkiemi
i mówi że nazywali się po Grecku Sauromatae czyli Jaszczurcze rody,
dla tego że mieli małe oczy, a u Rzymian Sarmatae, którzy im obca
nie byli przez handel z Bospornery mi. ——
Znane już były Grekom miasta Sarmackie Pantikapeum i Ta-
nagoria, tak iak Olbia u Scytów. Wojny iakie prowadzili

Rzymianie

Dzymianie z Gimmanami w Korytny, daty powód rozróżniać Sar-
matów od Germanów, a przez zawojowanie Panonii wiadomem
ich dorzeta aż do Wisły. – Kiedy raz Trojan podbił Dacyą, wiadom
ich dorzeta do Wołosczyzny i Multanij. – Klaudyusz Ptolomeusz z
pimony opisał te kraje, i podał ich wiadomość do Wołgi; ustęp
matycznie, zaco czytał przydomek Rostuiyo Geografa, chociaż
Plinius z Mela, i Arabe także pisali dobrze, za Krzymacha zna
dowali się, gdzie teraz iest Wołoszczyzna. Gutowie, którzych pozno
wy przezwali Jazygowie, a w czasie Dacyi pod Karpatami Rolla
nie. – Zaginęła Scytya, a Sarmacya w tém mieyscu powsta
ta, którą dzielono na Azyatyckią i Europeyską. – Ptolomeusz
wspomina że Sarmatów 4ry znaczniey rozbyty narody. 1ry
Wendowie mieszkaiący nad morzem Baltyckiem 2gi Bes-
czynowie i Bastarnowie, którzy podobno od Niemców pochodzili
3ci Roxolanowie i Jazygowie, którzy podobno Sarmatów plemie
niem byli. – 4ry Alanowie, Scytowie pozniey, którzy w woysku
Rzymskiem służyli, i z niszczyli Państwo Rzymskie —
Życie ich podobne było do życia Scytów, tylko nieco polerowaniey
sze. – Przewozili się z miysca na mieysce na wozach polerystych
skórami, żywili się mięsem, mlekiem, a nawet i krewią koń
skoą. – Niektórzy z nich mniemaią że pochodzą od Medów i Persów,
gdyż kroy nawet sukien ich podobny do tamtych. – Nayważ
szą potęgę, miała w kawaleryi; bron także miecz i strzały
Pierwsze robili z kości koniskich i rogów dobrze wypolerowa
nych. – Niektórzy z nich zabranych czcili za bóstwo przyrodzenie
słońce. – Religia ich była w niczém trudno wypadać. – Kle
mens Alexandryiski pisze, że czcili ogień i szable, inni zaś
utrzymuią, że czcili wiele Bogów, tak iak Scytowie; ci którzy
służyli w woysku Rzymskiem, przyimowali Religią Chrześ-
ciańską.

chrześciańską. – Ptolomeusz pisze nie miele typy miasta, Sarmatowie, Budorgis, Kalisia, Carodunum, Viterna, ty Wrocław, Kalisz i Teratów, temu zadnata nie pewnie dziwuje nie można, gdyż iak tera je, tak i miasta różne mogą przybierać mieysca. – Podobieństwo ich wyrażono nie tylko w ubiorach, ale też w sprzętach, Sarabara, szarawary, Sagaris, cielina, kopica, kopia, Spatios, sobalia, dowodzi się polacy od nich pochodzą. –

o Dacyey

Dakowie mieszkali w tych mieyscach, gdzie teraz iest Wołoszczyzna, Multany, ziemia siedmiogrodzka, gdzie dawniey mięszkali Gieci to wiesz z Sarmatami; stolicą ich króla nayslawnieyszego Decebala, było miasto Sarmigetura, to nazwisko nawet dacie poznać, że tam mięszkali Sarmatowie z Gietami. – Cesar Traian, sroczywszy Dakow przytaczył ich do Rzymian na długi czas. – Dla tego ta rzymiany w amiance o Dakach, bo spomiędzy niemi byli i Sarmatowie, i w spółnie z Rzymianami wojny prowadzili. — —

o Germanii

Giermanowie rozciągali się od Dunaju aż do Wisły. – Rozmayte ich byty narody. Słynęli w woyskach Rzymskim, gdzie wyćwiczyli się w statecznie, i sztuce woiowania, wiele dokuczyli Rzymianom. – Nayczęściey się w statecznie za Augusta Warras z pod przewodnictwem Arminidesza, który wojnę z trzy legią Rzymskie. – Rzymianie mieli swoie zamki przeciw Giermanom nad Dunaiem i Renem, w tenczas tudzy nie mieli tyle sił, aby mogli swoie legie utrzymać

utrzymać. – Kiedy Państwo Rzymskie, podupadło przez ubóstwo ni-
ższy klassy ludzi, a przepych możniejszych, przez wzięte zamiło-
wanie próżnuiących, przez wojny domowe, stało się łupem Ger-
manów. Rozmaytych ich było chordy: iak to Gallowie Senonicy, którzy za
Kamilla zrzucywszy Rzym i przeszedłszy do Macedonii, a potem
do Azyi mniejszey, gdzie iedna prowincya od nich nazwana
Galliq. – Cymbrowie i Teutonowie wojowali z Rzymianami
Maryusza. Markomanie za Trojana przez 30. lat. – Panonicy
byli wyjść teraźniejszych północnych Węgier, był to naród bitny
zamieszkały przez Germanów i Sarmatów. —
Grecya rozciągała się od Dunaiu aż do Włoch; Illiryk był ta-
kież prowincyą Illiryistwu. —

o Słowiańach

Po Scytach i Sarmatach, te kraje opanowało plemie Słowiańskie.
Plemie to rozciągało się od Elby aż do Kamczatki, nad morzem
dzwałego aż do Indyi, Persyi i morza środziemnego: tak wo-
sunie kraje znayduią się iednę liczniey, a drugie mniey zamie-
szkałe, cztery były znayliczniejsze narody Słowiańskie przeróżny Cześ-
mieszkaiący w Czechach w Węgrzech. – Morawcy w Morawie
nikiedy i w Siemczech, których można do 6ciu milionów po-
chodzić. – Drugie naród Polski w Wielkiey i Małey Polsce, Ma-
zury, Litwinie, Kaszubi, i Prusini, tych do 9,000,000, liczyć można.
Trzeci naród Ruski z całey ich ludności to iest z 38,000,000, można
rachować, 14,000,000. tylko ich, którzy prawdziwie po moskiewsku
mówią. – Czwarty Rusinów, małey białey, czerwonej, Rusi i ru-
szej. – Oprócz tych 4ch narodów znayduią się iszcze po-
ske małe pokolenia: pierwszy Syrbski, zabytki ich znayduią się
we Saxonii, Lużacyi &c. innych. – Drugie Polabowie w niżnej
Saxonii nad Elbą, Labą, zamieszkali. Trzeci Słowianie w Ilyry-

ryi

w Stayrye niższey, których przynay mniey do 3,000,000, dusz
Czwarty Słowianie w Karyntyi y Korutanii y Biały. Słowianie w Kar-
niolie y Krayney y Trzety Morlacy czyli Pomorcy mieszkaiący w Dal-
macyi, Bulgarowie, Dalmatowie i Czarnochorcy zaymuią w
Niemczech do 2,000,000. – Całego rodu Słowiańskiego teraz
mowią 74,000,000. –

O Słowianach wtaśnieyszych, pierwszy wemianlie, czyli Jornandes,
i Grecy pisarze średniego wieku, Bizantyńskiemi postrzegli
Słowianie, którzy nie znali, imienia Słowian, nazywaiących Sklawo
Słowianie. Jornandes czyli Jordan żyiący około r. 552, pis za
o Gotach, czyli Gotach w wspomina o Wenidach, którzy we no 37
narodow dzielił na Antów, Słowianow, i Wenidów, mieszkaiących
podług niego pod Alpami, to iest pod Karpatami, z tych An-
towie byli naybitnieyszi, mieszkali nad morzem czarnem od
Dniestru aż do Dunaiu. Ermanryk król Gotów miał odeman
mowną część ich kraiu. – Słowianie mieszkali nad Dniestrem
aż do morza Baltyckiego, miastami ich miały być bagna
i lasy. —

Prokopiusz żyiący za Justyniana, pisze że przeszło siłu Sło-
nów aż do Gule, gdy były podbite od Longobardow. – Życia w gru
nowładztwie, nie podlegaią żadnemu panu, prozy tkanie i bu
tami zarodzone nie dziela. – Za Boga uznaią sprawcę grom
tow, to umie znaią żadnego, tego w pory ow na rożnia lub
nieszczęścia, ludzi nie przyznawaią, rzekom i Nimfom
czcze oddaią, w nayobfitszey płodności rzeczy obfitszą ofiary
składaią, obyczaie ich były okrutne, umysł
ani złośliwy, ani podstępny. – Mieszkali w bagnistych
lichych, gdy na woyny wyprowadzili, obronę ich były dzi
dy i małe tarcze. —

Konstantyn Porfirogeneta Cesarz w schodni, żyiący w 10m
co ilu

wiłów, równiż wiary Grodzieńj, piszą że Słowianie przed r. 500.
przeszli do Dalmacyi: tam zmięszawszy się z Awarami w
640, przeszli do i powrócili się do Macedonii, Illyryi,
i bawili w Syrmyi. —

Bajeczna Historya

Polska. —

Lech zostawiwszy Czecha brata, podług jednych starszego, a
podług drugich młodszego przy pogaństwie swoich. — przy-
szedł na czele pewnej hordy z Mazowsza po nad rzekę Wisłę,
na miejsce, gdzie teraz jest Wielko Polska, i tam zatrzymał się
któremu od gniazda orlego będącego w tem miejscu, tak jest
utrzymują, a jak drudzy, od tego, że znalazszy tam pyszne
stolice, rzekł swoim towarzyszom: gniazdźmy się tu, nadał
zwisko Gniezno, tamże miał swoią stolicę, i Narodowi za Her-
bat orła białego. —

Następcą jego był Lech II^go, wojował w Danii. — Po nim nastąpił
Wszymir, który jest i poprzednik wojował w Danii: zatrzymał się
też Wszymir w Meklemburgu, nad morzem Baltyckiem. —
Parmań czyli Pozny, i Kaliszan zatrzymali; dalsze potomstwo Le-
cha panowało przez lat 100. —

Potém nadeszło 12^ce Wojewodów, z tych pierwszy najwaleczny
szy Krakus, przez pochowanie Węgrów, tudzież cudowne nad
nie zwycięstwo na Górze Wawel, gdzie teraz zamek. — Zajrzeciem
obrany został, założył miasto Kraków, i w nim stolicę założy-
ciela najwięcej dla zaszczenienia kraiu od Gallów i Węgrów.
Syn jego Skarby Krakus II^gi, gdy niebędzie iszcze Xiążęciem
na polowaniu po brata Lecha III^go zabitym został, który

Pudał

który udał, iakby był od Dzika pożarty, nastąpiła na tron
Siostra iego Wanda, ponieważ Brat który zabił starszego, przez
Sąd pospolstwa na karę śmierci był skazanem został. — Lecz
Wanda nie chciała iść za Ty tym gina Niemca, i niechciała bydź
przyczyną woien, które ten narodowi wydawał, w skroczyła we
Wisłę. — Lecz ciało iey wydobywszy ziomkowie iey, pogrzebali go z
nałem mieysce wyspy pośmiertnie. — Po Wandzie, lud przy
zwyczaiony do Gminowładztwa, obrał, przełożnie 12ch Mężo-
dzkich. — Gdy zaś pewien z tych Przemysław od pędził Węgrów, to iest przez polowanie Lisków, rozmaytemi kolorami,
i postawieniem ich naprzeciw słońca, nieprzyiaciele gdy
przyszli nano, widząc to, rozumieli iż tak liczne są tamte
przeciw nikow, uciekli; i inne przyłączano zwycięstwo, i
Xiążęciem obrano pod Imieniem Przemysława, dla
tego, iż Przemysłem nieprzyiaciół odparł. —
Po nim, podobnież był bez potomstwa, lud zwyczaiem innych
narodów, postanowił tego Xięcia obrać, który nayprzód do
wyznaczonej mety dobiegnie. — Jeden z przednich Xiąt Ma-
zowieckich i Słowian, który także miał się ubiegać, kazał naiście
te drogę gwoździami i piaskiem, zostawiwszy tylko ścieżkę,
którą sam miał iechać. — Gdy więc zaczęto gonić się, on nay prze-
dzey do mety przybył, i błogosławiony był Xiążęciem pod
Imieniem Leszka 5go. Potem dwóch młodzieńców zatem, drugim
co przód ubiegaiąc się do tey że mety, iden z nich przewyż do-
biegł, lecz postrzegł, że w tey drodze znaydowały się gwoździe,
które ten zdradę, i obranym był za to Xiążęciem pod
Imieniem Leszka 6go, a Leszek 5ty za ten podstęp bronnie
był rozszarpany. —
Po nim panował Leszek 7my, który iako mówią, miał 20.

Synów

Synów - następuje iego byt Syn naystarszy Popiel I^wszy z prawego łoża, przeniósł stolicę z Krakowa do Gniezna a zkąd do Kruświcy, nad Gopłem w Kujawach. - Popiel II^gi nazwany gnuśny, znamionowy swoiéy Żony Niemki, która wszystkich 10^ciu Stryiów dzielnie obiadz chciała, zwoławszy ich na biesiadę, potruła, a ciała do Gopła powrzécała, za co zabitym pozostał. - Żeby zdanak nie miał kto zdalaby iż Syzia zamordował, rymy'kie Baylę, iż z trzech tych Stryiów, pozostała znamienitsze myszy, i szczurów, przed któremi, nie mogąc się zbronić, uciekł na Wieżą, na Gople, lecz tam nie przestały rzec, pożarcia nie dochodzą. I na tym się Historya Gallowa o Polsce kończy. — —

Następny w zmianie czynicą iż Lech panował r. 530, w Polsce zdanak Marcin Gallus, pierwszy Dziejopis, i żadnego nie wspomina o Lechu, ani nic o znaczeniu tego, czasu w którym miał przybyć do Polski, i utrzymuią, iż żadnego nie było Lecha, iż tylko ta Bayka iest z Czech. - Że zaś Polacy nazywano Dachami, czyli Lechitami, można się o tém przekonać z starożytnych, które dawano Polakom, Rusinom i Gorale, nazywano, może dla tego, iż Lech znaczy po Czesku, młodzieniec, a przeto Lechito-wie oznaczali naród, nie dawno w te strony przybyły. Gallus zaczyna swoią Historyą od Piasta, a żadnego od Lecha albo Krakusa. - Tych Krakusów albo Krakusów, tak wiele i Lechów było wiele w Karynty, Czechach, i Morawach, a zatém mogli być i w Polsce. -

Wszyscy Xiążęta od Lecha aż do Piasta byli tylko Xiążętami Słowiańskiemi, ale nie Polskiemi. - Nestor Zakonnik Xięcia Teodozego w Monastyrze w Kiiowie, pisze, że w Słowian 70, iżby lubo było, którzy przez długi przeciąg czasu, mięszaiąc się nad

Dunaiem

Dunaiem, rozszli się potem w rozmaytey miysca, gdzie różne
od różnych miyse przybrali sobie nazwiska, iżtale nad Mora
wą, Morawami, Czechami, Chorutanami, Chrobatami itd.
Słowianie, wyjędzeni od Wołochów nad Dunaiem nie mogli
cierpieć tych, gdy się osadowali, gdy byli nad Wisłę, nazwali się
Lechitami, Polakami, Mazurami, i Pomianami. Gdzieby nas nie
Polacy wzięli nie można o tem z pewnością dowiedzieć się, ieden
mówią, że od tego iż wodą spłonęli byli, inni że od Bóle rozla-
gły ch, od Lecha, i t. d. - Od samego Lecha o którym piszą że
r. 550 przybył do Polski, widomości nie są pewne, aż do
Piasta, którego panowanie zaszło się r. 840, albo 842. —
Marcin Gallus pisze o Polakach na ten czas mieszkających
Xiąże Popiel miał II Synów, gdy dla starszego sprawił, po
dobrzyny gdy było wiele osób do trucizny, na ten sposób
stało się dwóch ludzi, którzy mieli być Aniołowie, bardzo
byli dobrze przyjęci, a nawet ich nie spytano. — Gdzie tak
skrzywdzonymi, udali się na pewien czas do jednego chłopa
którego tak dla syna swego, podobną, uczcił sprawił, przyjął
ich bardzo dobrze, a gdy mu rzekli, aziby im dał co pić, po
stawił im baryłkę, piwa, którego zamiast używali, miało
się pomarać, tak iż potem w krótce zaspnęli i cały jamie
nie. — Widziało to marzywał się Piast, żona Rzepicha, a
syn Ziemowit, który rósł w tak Bożym a nabożnym
strachem Boskim. —

Inni utrzymują, że Piast był Kołodziejem, bardzo się dobrze
radził. — Po śmierci Popiela, obywatele zebrali się do Kruszwi
cy dla obrania Xięcia, gdzie nie mogąc co nie udali się do
Piasta, który im za radą Anioła podał tak im obiadu. — Oni
się nabrali się obrzędu go dziwiąc, mówiąc: Kto gdy się

tak dobrze

tale dobrze w domu rządzi, będzie pewno i krajem dobrze rządził. — Bilsko zaś w ten sposób mówią tey Bayce. — Piast był Bednikiem, a miał swoię zagrodę z tamtey strony Gopła, sam zaś na tey stronie mieszkał. — Gdy się naradzili Lud aby tego Xcia obrali, który pierwszy na tę stronę Gopła przyjedzie, wyjechawszy z pośród ziemiańskiey. i takich którzy ich od 16 lat niemali. — Oczekiwali pewnego dnia nad Gopłem, w tym przybył na łodzi, miodem napełnionej Piast nayprzód; gdy ich tam w zagrodzie nocować prosił a widząc tak ich mnóstwo ludzi, zadziwił się iego miodowemu częstowaniu, poczęstował ich, a oni go Xięciem obrali. — Co powiadaią, że sam Piast panował, piszą że trwało iego panowanie lat 50, żiemowita 32, który nayprzód woysko prowadził na pogan. — Lech 87 panował do r. 932, żiemowit do Roku Mieczysława od którego pewna zawsze ma się Historya do r. 964.

Panowanie Mieczysława R. 962.

Mieczysław urodzony r. 931. z Oyca iako we wspomnieniu my żiemomysła, i matki Gerbii, w tenczas gdy pan ieszcze niemiecki Henryk Ptasznik w latach swoich tuż podania niektórych, narodził się Ojcu dojrzałego wieku, 17 roku życia swego, gdy mu ayciec zarządzenie pogańskim i narodowym postępy czynić spraviał, przyzwał pogaństwo w nowili sobie, z tego że naród będzie stawiony pod ich panowaniem, a pisarze Chrześcian ich mniemali, że Polski wyjdzie z tey ślepoty, to iest, z Barbarzyństwa, po

przyjmuie Religiią Chrześciańską. — Chiąc uwydrzeć panowa
nie Mieczysława, trzeba nayprzod pomnaić granice, i są-
siadów Iego. — Polska nie była w tenczas w takich granicach
iak potem. — Na podlasiu mieszkali Jadzwingowie, Litwa
zostawała w stanie dzikości, i mało była znana. — Część Rusi
Mazowsza należała do Polski, ale nie wiadomo. — Od wschodu
byli Pieczyngowie i Beulini mieszkali na Ukrainie i Wołoszczy-
nie. — Na południa zaś była Galicya, a poniżey Woiewodztwo Kra-
kowskie, była Croacya, którą część mieli posiadać Hermowa-
rowie, naród dzikie pochodzący od Gurthów i Tatarów, część Bo-
lary. — Od zachodu granicą miała być Odra, za Odrą zaś
znaydowały się narody różne Słowiańskie, a takiemi były
Pomorcy, Serbowie, Wilcy, Lutycy, Bochemanie i inni aż do
Elby, a nawet i za Elbą. — Kiedy Karol Wielki podbił Sasów
przywiódł do Religii Chrześciańskiey, podbił ich woiewodę Wite-
kinda, przywłaszczył sobie ich kraie, a następnie ich potomkowie
tamtędy kazali zamki rozmayte nad Elbą i osadzili w nich Duchow-
dla zabezpieczenia od napadu Słowian. — Kiedy Sasi woiowali
Słowian, Polacy woiowali za Odrą, i rozciągali swoie gra-
nice aż do Elby, z tąd w zrostu mniemanie, że Mieczysław
był chrześcianinem Cesarzów Niemieckich, ponieważ zawsze
ościennym krajom nadawali xiążąt. — Chciał Mieczysław
w niczym samey, lecz nie iako Chrześcianin, ale dla przyiaźni,
która potrzebna mu była, aby tym spokoyniey mógł woiować
narodom Wschodnim. — Nayprzód z nayważnieyszych dzieł
Mieczysława, iest to wstąpienie na tron, było, przyięcie Reli-
gii Chrześciańskiey, zcałem narodem, którą nie tylko z
narodu Słowiańskiego, przyięty, iakoto: Morawy, Czechy, Bu-

garyą

Bułgarowie nawracani przez Cyryłla i Metodyusza Apostołow, którzy za pozwoleniem Papiesza nauczali. – Wielu stad Chrześciańskich mieszkało w Białey Chrobacyi, którzy schronili się przed napaścią, i okrucieństwem Hungarow, tamtejsi pozwolenia odprawiania obrządkow, i stawiania kaplic sobie, czego zabronić im nie mogli Krolowie Węgierscy na takie państwie. — Nie tylko w Chrobacyi, ale i w Polsce znajdowały, nawet i na Dworze Mieczysława, którzy, gdy ożenił się Mieczysław wziął za żonę Siostrę Boiemskiego Xięcia, aby mogła mieć potomstwa, które będąc w religii Chrześciańskiej, mowiąc aby się tylko dał krzcić po woli Chrześciańskiemu, a ten obiecuiąc go pewno potomkiem tey mogącey. — Tak pobudzony Mieczysław, wysłał Poselstwo do Bolestawa pierwszego, ojca swym nazwanego, o dla tego że zabił Brata swego Władysława Xięcia Czeskiego, z prośbą o rękę Dąbrowki córki. – Bolestaw i Dąbrowka zezwolili na to, z tym warunkiem, aby przyiął Religią Chrześciańską, z narodem. – Na co chętnie nazwolił. – Przyiechała przeto Dąbrowka do Gniezna, z Dworzanami, niektórymi Panami i Xiędzami, niewiadomo iednak, czy przyiął Religią. — Długosz pisze, że 5to Marca, 965. r. ochrzczony on był i przez Communią Stą od Xiędza Bogosława Chrześciańskim Obrzędem miał bydź. Dobrusław Porzetym, mianowicie Dąbrowki, Dnia 7mo Marca wydał rozkaz, aby w swym Obywatelstwie, pod utratą maiątku, i karą śmierci przyięła Religią Chrześciańską. – Iżby zaś Tatewiny mogli prowadzić

prowadzić

przyprowadzili do Niemiec, barat potopieli Bożkow swych
ich: ktory to zwyczay podług świadectwa Długosza
utrzymywał się aż do czasów Jagiellońskich. Bożkow
mieli przyszłych od Rzymian i Saxonów. Z tych imion
niektore były: Jesa, Jowisz, Lida, Mars, Dziedzilla Wenera,
Dziwanna, Dianna, Nia Pluton, Marzanna Ceres, ktora,
to pogienia, iscze za Długosza, bud w białą Niedzielę, ubra-
na w rożmayte szaty topili w nayblizszy kąpieli. Zy-
wie, Ładaj, Lelum, Polelum, znaleziono Polskie, i Kwiecho-
da, Podwist także były Bożki Słowiańskie. —
Długosz utrzymuie, że dla przyszłego rozszerzenia Religii
Mieczysław zatorzył Gnieznieńskie, Biskupstwo, a takiemi są: Gnie-
znieńskie, Krakowskie, Poznańskie, Krusźwickie, Płockie,
Smogrzewskie, Chełmskie, Kamieńskie, i we Lubuszu. —
Pierwszemi Archybiskupami byli w Krakowie, Prohor,
w Gnieźnie, Jordan. — Pisarze iednak piszący z Krzyża-
ka, twierdzą, że nie podobna, ażeby Mieczysław miał za-
łożyć w części Biskupstwa, założył może 2ie albo 3ie, a do-
piero następcy iego reszte. — Postanowił on aby na założe-
nie Duchowieństwa dawano z każdego Zboża Dziesią-
ne, Biskupom, ktorzy udzielali swoim Kapłanom, i dosta-
mogącym do rozszerzenia Religii Chrześ. za iego
to panowania nastał zwyczay u Polaków dobywania
Szabel we czasie Ewangelii do połowy, na znak gotowo-
ści obrony Religii. — dotąd.
Roku 967, zdało się życzeniu Mieczysławowi, pomnożyć mu
się urodził syn z Dąbrówki, ktoremu nadano imię Bolesław
imię Dziada swoiego z Matki. — Co w prowadzeniu Religii

Chrześc.

Chrześciańskiéy, nayweiszey rzymnośći miał Mieczysła
od zachodu Cesarzami Niemieckiemi — Otton Cesarz
tak iak i inni boiąc się swoich Duchów w Saxonii n
Elbą osadzonych przemożnemi rzymi, którzych pow
nością, było obrzeż narodu od napadów, pozaleres lat
im małe tylko granice, gdy pań nie mógł podołać stow
rom: będąc zatrudnionym sprawami we Włoszech
obrał nayzayszym Duliciem, Hermana Billinga w Elby no
szy, a Gierona Margrabie na Luneburga w Elby zbyiony
Poruszyło się Gieronowi, zwyciężył Luty ków w spiera
myślnego Mieczysława, i ten kray do Saxonii przy
czył. — Smierć Gierona zostawiła Luzacyą nie podległą
a Mieczysław wszelkiey w przyiaźni z Ottonem Cesarzem
rolał Panem Luzacyi z małżeńskim obowiązkiem
pełnienia powinności, gdyby się nie mógł przemocy
oprzeć. — Wigman zazdrosnym okiem spoglądaiąc
na stroy swego Hermanka Billinga, wzmagaiąc
się, podburzał na niego to Słowian, to Duchoco, i by
przyczyną rozmaytych zamięszań, aż przyszło do w
ny z Mieczysławem, w którey otoczony woyskiem
placu poległ. — Smierć Wigmana swobodziła Mieczysła
wa od obcych, ale tylko nazoraz nie całki. — Gdyż Mo
Margrabiat Miśnii z przyiaźni Hrabią Waldesław
zdobyli na Luzacyą, i ią nabrali. — Lecz Mieczysław
powrócił na przeciw nim, pobyczka pod Lydynem
długo była wa, Gilicia, i nie Polacy przegrywać po
ci, gdy tym czasem Lydebur, brat Mieczysława zg

Gniadus

zgromadziwszy wielkie wojsko, pobił ichsze Węgry, stawszy przy Lurodeyi zdobiał, nazwy[illegible] dobrze wyszedł, gdyż ze Xiążęciem Węgierskim, gdzie wielu Biskupów, Xiążąt, Król Duńskiej, posłowie Greccy i Słowiańscy znaydowali się, obdarzony różnemi podarunkami do domu powrócił.

Po śmierci Ottona I. został Cesarzem Otto 2ie. - Temu Henryk Xiążę Bawarskie, naprzeciwał prawa do korony, i znalazł wielu stronników, między którymi był Xiążę Węgierskie, Mieczysław, Xiążę Polskie, Mogunckie i Magdeburskie. - Tym czasem wojska Niemieckie wyszły ze granic swoich, powróciwszy Henryka Wittegenstein, a Ottona Cesarzem obrano.

III. Po śmierci Ottona 2ie w stąpił na tron Otto 3ie. Henryk wyszedł w upomnieniu wnętrzy, zwięzienia, nie zaprzestał tych w upomnieniu, lecz na potomnem ziścił się, gdyż cesarz wziął za przyiaźń Mieczysława Xiążę Polskie, z Ottonem. - Przyiaźń ta bardzo mu była potrzebna, albowiem z dwóch stron miał nieprzyiaciół Niemców. - Wypada nam coś wiedzieć o Ruśinach pochodzących. - Jest to Naród pochodzący od Scytów, Sarmatów, i Tatarów, zamieszkały od morza Kaspiyskiego i Czarnego, aż do Donu i Bugu. - O Ruśinach nayprzód czytamy pisarze Grecy, ponieważ z niemi granicy ich, nayprzód się ich one po Grecku, Skorabi, nadziali się, podobnie iak Słowianie. - Ruśnia z normanami połączona, rodami Słowian, iszcze za panowania Igiada, wzięła sobie Ruryka za Xięcia, który z tych podług innych miał

Bogdi

bydź w Węgrzech, a podług drugich w Danii, tu zaraz[?] miasto Nowogród, r. 861, i był pierwszym zatoczył ciele Rossyi. —

Syn jego Jehor pobił Ludu dzięki bożej wielkich, i powiększył granice swoje, tak dalece, iż powiadają iż Cesarstwo Konstantynopolskie swoim poborom ciężkie zabity nakładał Królanom, za to iż willkie podatki na nich nakładał. —

Następiwszy Świętosław znacznie powiększył granice, a potem Włodzimierz, najwięcej praw iż dzięki Ruskiej zabrał Polakom Rusi czerwonej, czyli Białej Chrobatyi, bił Radymierzanów, i Watyczanów, i rozszerzył granice aż do Sanu i Bugu. — Jak długo Polska należała do Ruskiego dowiemy się pod panowaniem Bolesława Chrobrego. — Umarł Dąbrówka, r. 977, a Mieczysław zabrał się z Oddą córką Króla Węgier, Geizi, którą miał za żonę od której się rozwiódł. — To potrzebne Mieczysława z Węgier, a dla tego mieszał swoiować z Czechami. — Bolesław dzięki Czesku zaraz na państwa Polskie, chciał w niej panować i w skutek do niej w tem celu. — Mieczysław nie mogąc sam dać odporu, wydał panowanie Ottona. — Przysłał mu Otto 3ci pułki pod dowództwem Gizlera arcybiskupa Magdeburskiego. — Bolesław widząc to swoje szczęście chciał pokój zawrzeć, albo w nim podwidział dowódzcom tych pułków, iż chcą nawrócić pokój z nim poróżnić do do mnie — i zaprosił ich gdy przyjechali, a on ich uwięził, przytaczał do Mieczysława

aby podd

żeby podbat Luzacyą, gdyż iuż ma w swoiey mocy dwóch
ców pośtów Niemieckich, bez Mieczysława nie ustra
chony mieli. „ Niech sobie ich tam ma, iażaś ani
żadney potrzeby ani pożytku nie masz po Luzacyi,
dobyć pus nego miasta, zbiąd żadnego staroście podać
Ludziom na zmierć, uwalnia do wodzów, którzy z
swoiemi nieboszczykami powrócili do swoich
Państwów. ———

Umarł Mieczysław w Poznaniu na febrę d. 992, postrzeg. d. 1 czerwca 999 według Niemieckich
zostawiwszy z Dąbrówki dwóch synów Bolesława i Mie
cysława, a z Ody córki Teodorykę, Świętopełkę, Mie
cysława, i Bolesława, miał także i córkę Adelaidę,
lecz nie wiadomo z której żony. — Na tym
się koniczy panowanie Mieczysława. —— 30 lat panował.

Panowanie
Bolesława Chrobrego Rok 992.

Podług prawa starożytnego, i woli Mieczysława, Bolesław iuż za życia ojca
ustawiony czynami uroczemi obiął rządy. — Nazwany był Ka wielkich
czynów Chrobry co znany mocny, waleczny. — Stan kraiu za iakiemkolwiek panowa
nia zostawał, bardzo potrzebował tak walecznego i mądrego Monarchy iakim
był Bolesław. — Niewiadomo iakie za tamtych granice państwo Bolesła
wa miało, lecz to pewna że pierwsze panowanie Ka Bolesława były bardzo
trudne. — Wyprzeć macochę, brata i wroich braci z krain. — Bo chociaż
ci widział był zaburzenia po stronie Niemiec, iednakże w czasie do
Ruscinów i Czechów, nigdy nie miał spokojności, bo się nie była bardzo potrzebna
do wyprawienia Państwa. — Sąsiadowie pozwyciężali, po nie aż Brania
maią sobie wyganiane, dzieci nie i pozbili ogą, mieszkali sąsiedzi na przyp
ganiu

najpoprzumu ligizeiu, prawie so rozumieli, ci roz pobrzywdzeni i zawzięli robili
bunty. – Chrabrzabelpiorzyć Karol starał się nayprzód o uśmierzenie zewnętrz
kraiu, a widząc się chwiatobie dworow bliz w swej ludzi niemiego rządu, gdyż
do tych czas dwory dzierżał Bolesławiek, mniż tak bytny obawiał, zgromadził do siebie
pułki dworzanych, które by w razie potrzeby pomnożył usługę swoię, a woyskiem
wayny ustawna wojnę. – Henryk natarał aby wszystka wyjeżdżała na
wojnę, miasta aby do starozaty pułkowy, i podwoił pod hagarie królewskie,
a Brzi iżby dotarnaty się w nowie do przykazy ich zamkow. – Marcin Gallus
pisze się miał tatrze woysko, panuyrzamie zebrawszy, podług nie ich pułkow,
stanowiąc hetmistrzow, i pilnowali, aby więźnowie mogli dać odpór swo
przyiacielom, gdyż do tych czas wiła Polska, bardziey była zagraia, bez po-
rządku. – Z zamgnionu miast mamy brać miarę, podług tego, ile kaz
miasto miało natarane, dotarczyć ludzi uzbroionych. – Poznań 3500.
Ludzi. – Gniezno 6300, a z Władysławia Lenicy 2800. –
Włodzimierza dzierżawcy, widząc w młodości Bolesława chciał koniystać z
tego, z dala tego w pasł do Ruśi Czerwonej. – Wszczęty on był do tego z
braci królewskich, którzy zdrowi się byli obawiali, zajął jego pomoc
gdy atto 3ci wojewod z Hawtami i Słowianami, za czas, Bolesław woy
wod z Rusinami, był pewien w podwoy nej wojnie, bo zatko Lenicy mieli
dawać pomoc Ottonowi. – Potem gdy pokoy zawarł z Ottonem
mieli się zerwać na granice Pieczyngow: zeszły się obie woyska, pod
Kubieżą. – Przez ten czas roku wojna ta trwała z rozmaytem szczęściem
nareszcie Pieczyngowie w padli do Kamieńca Włodzimierza, z którym wal
czyli przy dymarzie nawart pokoy z Bolesławem. – Gdy się to działo
Władysław, którego Bolesław z dziećmi wypuścił, uciekł do Czech prosząc
o wsparcie przeciw Bratu. – Bolesław z Czech się nie wrócił
zdany tą porą rozmieszaniu się w Polszcze od Mieczysława odbra
nić, ordery stoły i Lutycy, zabrane insygnia Bolesława do Polski
i oparcie od Cesarza, r. 995, i zostawił go pod dwadzieścia Czech. – Bo
lesław Chrobry, chciał z pomocą tych odebrać Królestwo, ale gdy się mężnie zba
wił Kraków, zostawił odbranie go na czas późniejszy. – A Bolesław
Chrobry dał Władysławowi część Śląska. —

Zamienia się

Zamieszki Cruchów w tym roku wielkie były – Panowie, Margrabiowie
Czescy, przez swoią dumę i pamiętliwość, nie chcieli nanoważ wstąpić
do iey powarzali. – S. Wojciech Biskup Praski upominał ich, aby chcąc
nie do Religiey pozwolnemi stałymi bydź byli. – a że w ciężkiey sobie nie
nawiści żył nad, która się w ciężkiey Polsce Bolesława Chrobrego
S. i Bolesława Chrobrego. – Bracia S. Wojciecha Sławnika Praskiego Lubicia
miał ogromne w Czechi nad granicy Czeskiey i Polskiey, które się aż do
Gniezna rozciągały. – Jako rzecz był przyiacielem Bolesława, przez co nie tylko
przeciw innym, ale nawet przeciw całey familii nie nawiści przeciwił,
a kiedy Bolesław wojewał Sławian, na Odrzańskich przykładzie wszystkich
S. Braci, tak S. Wojciech z Jerzy miał, idąc tylko nakazanie
ry był w Krakowie Czeskim. – Z Węgier przybył S. Wojciech do Polski
aby nowe nawrócony Lud ugruntował się, bardziey w wierze, był
nawet w Krakowie, w Cz, w tych miyscach, gdzie mieszkał Kazimierz
S. Wojciecha. – Stąd poszedł do Gniezna gdzie był bardzo obrzędy przy
ięty od Bolesława Chrobrego, z pilnością opisywaniu nawracania
Pogan, do wiary świętey, chciał się udać do Lutyczów, w tym celu, ale
Bolesław chcąc o tym namówić go, aby zamiast do Lutyczów do
Jerusalem poszedł, iżby do Narodu swoiey mu znanego. – Z Gniezna
na powrót do Gdańska, i do Prus tak w Gaudentyanum wyżi Rod
ney tem, którego ciało Brata, bo chciał, a nawet inni mówią że
był jego Bratem. – Dał mu Bolesław Lithuanskie Ludzie z Kro
nyki, wyżey wyżi po Wiśle, lecz obawiony przez Pizachanem od
Prussaków, odstąpiwszy tey rzeki. – Bolesław wyżey ciało jego, i pochował w Trzemesznie, a po tym do Gnie
zna. Z śmierci S. Wojciecha r. 997. nadszyta. —
Śmierć Bolesława Chrobrego, który Królewic o panowaniu, był za
wodem Bolesławowi do Duchowieństwa Królestwa. – Następca po
Bolesławie II. Czeskim, był Bolesław III., którego Ayciec Dłu
gim zwany stworzył, a Jaromirowi, Władysławowi swoim Synowi państwa nadany, a po swoim zwaśnia nie z swoim bratem
Bratu swego Bolesława S. Syn jeszcze powiat za siebie obrzydliwy, i za

tym

i tak mało, przeto od wszystkich bardzo nienawidzony był. – Bolesława Chrobrego widząc to udał się pod Kraków, dobył go, zdjął Kraków na próżno rad od pierwszej przyczyny, którego od Bolesława jako tak wielkiego uczynił. – Wszyscy bracia wyszli byli, i Kraków dobrali r. 999. —

Skoro uczynił Otto granice swoje Chrobry, zamyślał o tytule Króla r. 999. Posłał więc Lamberta Biskupa do Rzymu z prośbą o tytuł Króla Węgier i o koronę. – W tymże samym czasie, starał się Stefan Książe Węgierski o koronę. – Papież przychylił się do żądania Stefana, i dla tego nie mając swoich posłów pod ustawą, posłał Bolesławowi o tajemnicy się udającej, nie mniej na inne pobudzał, napominając go aby nie dawał pogańskim barbarzyńcom i nieokoronowanym koronę. —

Otto III. mając naówczas w Italii, dla zabezpieczenia Papieża przeciwko Rzymianom powstałemu, obawiał, aby się bez Bolesława sam przemożnym będąc, korony nie otrzymał, umyślił za mego koronowania Boleslawa 1000 pod pozorem nie widzenia grobu Św. Woyciecha, mszy rannika przybył Otto do Gniezdna. – Bolesław wyjechał przed nim aż na granicę, z wielkim przepychem wyprawił. – Chcąc widzieć grób, kędy Św. Wojciech pochowany był Otto, przyszedł, a nawet nie litości, ale widzieć go. – Bolesław aby mu nie przykrości, starał drogą pokory rad sobie uczynić. – Boso był nawprzód do kaplicy Św. Woyciecha, a po wszystkich modłach, cesarza otworzył. Ministrom i wyższym Panom nie był w swoim nieszczęściu Bolesława. – Wodzieniu przy błogosławieństwie Bolesław odebrał drogę cesarskiej korony. – Do koronowania przywiódł Otto Bolesława z wojskiem Słowiańskim na Ołtarz, wyjął miecz Stefan i idąc do Religijnych prowadzał, uwolnił go od daniny Lutyc, Milczanów Słowiańskich pomiędzy Odrą i Elbą, dał mu moc krzesania Arcybiskupów Gnieźnieńskiego, Krakowskiego, i innych wyższych Kościołów Biskupów jako starszym wszystkim nie chciał być podległy. Gandawczyk wzbudzony radą od Biskupstwa Magdeburskiego, a Gandawczyk na to mieszczanie Arcybiskupem, wszystkim

radził

uryonisny roztał, uny nit ga, spray mir ceńum [illegible] Drym edaiego,
z Miby stawem ugnowi oddał by ség córkę. – Tym sposobem oddał mu
na piśmie traktat ubiony Polakiem z Niemcami, który gd Pol
ciaw krzywoustym nawiązał Henryka 5. pod pozorem polem potwierdz
nym brał. – Uwarowali się nas w naciem, i tak Bolesław Kazimy
z Wojciecha, a Otto wtenczas S. Maurycego który się na bitwę ujrzał
i gwiazd Chrystusowych wyjął. – Del mar mi biskupy i pełny dwaty,
po obiedzie raz narzucia do Magdeburg cesarskiego mocno, który bystrzyste
i srebrne, dworzanów londowanie po przyjęciu, odprowadził Ottona do Magd
burgu i 300, ludzi pan umyśl darował, bo i krwi rota, Mórkerna
Teris nie w grobie Karola W. w Akwizgranie. –
Długo nie trwała przyjaźń Bolesława z Niemcami, a do tego był
przodem śmierć Ottona 3. który w r. 1002, odbiany Kretes nejmasz
stawnego bandzwnicha o swoją śmierć [illegible] ordery [illegible] rotał, bo w wierzchy się Kazimier
lic o koronę. – Henryk książę Bawarski, brat brzuchny m
Ottona, miał prawo do korony Czeskiej, pomiędzy przywodz
nie było ciało Ottona, przeciw Bolesławowi, napadł na
niego, zabrał się, aby dla bogactwa korony, bo obwieszczył się zam. –
Ten przybyły bandę obierczą, nawet tych, którzy mu sprzyjali. –
Było takich 12. przedniejszych, a takimi byli Chrobi, Margrabia
Miśnii, Bernard Szwabski, Herman Saski, Hardwin Brabanc
Eperodzki, który się ożenił z siostrą Kazimierza. – Ktych nasz
monarchy był Chrobi, ale zabiłem notał. – Bolesław koro
staiał dzień zamieszkał w Pradze do Lużacyi, a z Miśnią,
Milczanią, zabrał aż do Elby, bez przeszkody, bez przer
żeto, który go każdy wojnący w potrzebie się z nimi. – Następ
Sejm w [illegible] z Niemcami, na który tam i Bolesław
Chrobry w todzaney stanie Henryka Austryackiego, a który go zaczą
przymierze, nadał się cało należący do niny Miśnickiej, bądź
dla zabezpieczenia się, przy zdobytych krajach, bądź dla przyjaźni

ciu

przyiaznia względów od Cesarza Niemieckiego. – Henryk
IIgi nad walecznośći, i nie mniejszym duchem pobudzał na walkę
Bolesława, przeto myślał go złapać albo zabić. – Gdy po obu
wychodził, obwieszczonym hostat na Dudzieniec do Lubusza wy-
słuchł, mszcząc tych dzieci Bolesław miał Zbroy mych, z których
w raz mężnie się protyliaią, za pomocą Dzięcia Lubuskiego wzię
mawszy bramę, wymiawszy tego niebezpieczeństwa. – Bo
Bolesław Chrobry, iż to nie przypadkowo przytrafiło się, ale
namowy Cesarza, iż nale sprzymierzeńcy się dla siebie pojednali z Cesar
odstąpić zamiarem na dalszy czas. ——

Zastrzeżony rozruchy w Czechach, które daty pomoc Bolesławowi Chrobremu
do nabycia pewnych zamków. – By Cesarz nie mogli zniszczyć Oleśnickiego
przykrego się obchodzenia Kolestawa 3go, bo dla zabezpieczenia się
na tronie, wyjednał Jaromira i Udalryka, opuścił się zupełnym po Mi
przyjaźni Cesarz, a drugi miedzy do Henryka pod Cesarza. – Tam czasem upo
Cnypawy u bok Cesarza mąż Bolesława 3go, stanął dzięcia Władysławo
bego brata Bolesława Chrobrego. – Nie spuszczał się Bolesław tak
mu wyniszczeniu na tron Władysław gdyż usłał widzieć na tron
Czeskim rodzonego brata, aniżeli Jaromira albo Udalryka. – Ko
panował Władysław długo, bo zyszedł nie w stu miesiącach umarł. –
Bolesław trzeci wyprawę udał się do Henryka, który pomagał na
mąż wrócił go. – Poimiony uwolniony Bolesław trzeci udał się
do Bolesława Chrobrego o pomoc. – Chrobry ruszył na to, a robot
ny u mógł wszystko, posłał radził na tron Bolesława 3go. Jaromir
pod straż Werneburgom oddał. – Cnypawiony Bolesław nie tron
za pomocą swego spokojnowania. – Cesarz nie widząc się mógł spo
kojnowania Bolesława, obmyślił podejście go z Księstwa usunąć, nad
się ile go aby wydał Bolesławowi Chrobremu wojnę. – Dał się intrydz
namawianie w skarb do Czeskiego, i spustoszył go. Bolesław Chrobry zde
wiony w go do tak nie rozległego zamiaru przyszedł, postąpił
wszy

zwycięstwem, gdyż sam chciał mówić z Bolesławem Bm. – Ugodzili
się i natłą przysięgą zawiązanie broni, ale Bolesław stanowszy ugo
dę, stupiół bardziej blasku, i powrócił do Cruk. – Bolesław Chrobry
powrócił za nimi w pogoń, dogoniwszy go blisko Pragi, chciał się z nim
rozmawić, ale on na to przystąpić nie chciał, jednak namówiony od Kocha
na, który mu przyrzekł, iż cały do Boru powróci się, udał się do Chrobrego.
Bolesław zatem chcąc się zemścić na ludzie nowo nierności, a chcąc do
chować przymierza od Kochana mu danego, kazał mu głowę rozpiłować
brzytwą, gdy mu oczy na przeciw go wzrokiem przebawił. Powróciwszy do Oło
pu Bolesław Bm. do Grot od zagrzybły umarł. – Brzetysław odesłał się
Bolesławowi Chrobremu Bramy, i został od tąd panem Morawii
i Cruk. – Cesarz nie chcąc stale przemożonego Monarchy Bo
lesława, ale pomiarkowawszy być zatrudnionym we Włoszech, nie miał go
tłomoczyć od strony Cruk Bolesławowi. – Tym czasem jednak go
dał do niego, iż mu miche przeszkadzał sprowadzania Cruk, by
tedy swobodniejszym dążyć Cruków panowaniu, stanął. – Bolesław
zaufany w swoich siłach, uważając porządów odprawił. Tym
czasem Cesarz gotował się do wojny, ale Bolesław uprzedzając
go w prędce do Miśnii, zrabował ją, zrobił umowę z Henrykiem
dzieciom Austryi w Brunonem, który był wrogiem na Cesarza.
Nie długo wojsko Cesarskie wyciągnęło Henryka Austryjackiego, i jego
wtenczas spustoszyło, a Bolesław Miśnią i kraj Sałtów spustoszywszy
do cała, a Cesarz zatrudniony we Włoszech mocniej się przeciw
Hardwinowi, do niego mu coraz dopomagał papież, a Bolesław wolał
mieć na tronie Włoch, a nie tale mocnego. – Bolesław miał
zmowy z Hardwinem, spuścił wszy i Niż jego Cesarz. – Ukoń
czywszy wojny we Włoszech, zaraz swoje siły zwrócił na Bolesła
wa, który odrzucił. – Henryk i Bruno ugodziwszy się z Cesarzem.
Upadł Cesarz w roku 1005, i zamarzał z przyjaźni Bolesława
z Cruk. – Uwiadomował się Cesarz Bolesław w dyplomacji, a

niespokoi:

a nia podniewac iż tak prędkiego napadu, nie miał się na ostrożnos
Cesarz maiąc zmowy z Jaromirem tr zrazu nie rzucił osobami, wypędzić
z Czech Bolesława, a Jaromira na tronie wadzić, miał Bolesław wszystk
swoimi trudnościami, ale go nie chciał wtrywać, aż do przyszłego na dzierżenia
Luzacyi. — Niemcy za przestrachali go nie Bolesławowi siłą buntow
nikami. — Wtedy po wodzie nie chcąc iż Niemcom przeciwko Lechowi udać
się do pewnego klasztoru z pieniędzmi, chciał postać jednego z zak
ników z prozby, obiecując Bazylikę we pewną danin postać. Ale
Cesarz spreyjaźniem, zabrał pisma i skarby staprawcy postarać co
Wtym czasie gdy Bolesław utracił Czechy, utracił takież Luzacyą, po
radę Gomilliina. Za nic pomnąc Lechowi nie zrazi to Bolesława, ma
porwolenie od Ottona chcowania wszystkich Słowian. — Cesarz te
rad zgromadzić wszystko wszystko, a nawet chciał do tego namówić wo
i Lechowi, którzy przeciw niemu, nie nayzwiedniejszy Bolesława w
spierali. — Henryka w pięciu tygodniach do Cormanii chcą
gdzie byty zbite, i gdy by nie rana Cesarza do zgadzania się to nie. Pokój
fin zawarty był gdzie Kadrioma w r. 1006, lecz nie długo trwał, ale
wiem, gdy Henryk wrócił się we Flandryi bawił, odtąd Bole
sław Luzacyą, Miśnią, i aż do Elby krai opanował, zatem nie
chcąc cryty wojny Bolesława na zasadzenie. ——
Wspólcześnie się wtrony Niemcie przeciwko swoj barmości na Pol
sinoie. — Włodzimierz uformowawszy swillii Pan Bóg, podniósł g
ionere za życia po mądry 12 synów, zabawiwszy tym panowania danin
świętopietrze uraiony, ai nie wszystkie maty Cudzat opanował, w pasł do
Kiiowa, i skarby Ayca swoie, zabrał, ale do gości nie i skarby wtr
1008 cił i do więzienia został zabrany r. 1008. — Powinien się był B
lesław nie na tej ostatecznej tym, całe za życiem, ale to na dalszy cza
dotrzyć. — Nie zapomniał Bolesław o ożywieniu sprowadzić
Benedyktynów, i tych w 3ch klasztorach od siebie, w Tyńcu, na Ty
górze, i Siecichowie. — Ratan tu przeznaczony do nauczania
młodzieży, byłby bardzo się tym, gdyby potem był nie odmie
niał. Lecz Tyńczanie, i nie oddali się głuchemu miłemu
sprowadzeniu Benedyktynów do Polski, pisarze zamawiają się
robie

roku 1109. Nauchanie Miśnii i Saxonii przeciw Bolesławowi
Chrobrego daty powod do woyny. — Poburnat wszystkich swoich
sprzymierzeńcow, ponudz przeciw to Bolesławowi, i w towarzystwie
dwoch Biskupow, ktorzy byli na ten woyskach: chciał traktatow ze
z Bolesławem o pokoy, ale Bolesław chciał przy walnowaniu
iowania w sprzykich Krajow słowiańskich, na co Cesarz nie
chciał rozwolić. — Wszedy woyska Cesarskie do Slaska, zamknęły się
w Głogowie. — Dał im mężny odpor Bolesław, i Niemcy musieli
dać przy zdobyciu zdobyta Głogowa, do czego naywięcey był powodem bunt
w Lotaryngii i przymierze Henryka w Austryi zawarte z Księciem
Bawarskim. — W tenczas panował Jaromir w Czechach. — Bol-
sław zmusił się na to, iż dopomagał Jaromir Cesarzowi do tey
wojny, oraz na to iż po zabiciu Konrad Bawarskich — bo Cesarz
chciał się Bolesławowi i Henrykowi narazić wypuścił, Wra-
zysław — Ten udał się do Bolesława, a w czasie od niego przyszedł
mi, wszystkimi, i remisyami wrócił do Czech, wygnał Jaro
mira, który przeciwstawał Henrykowi Cesarzowi. — Wtedy
chciał się Henryk chlebić Cesarzowi przeciw na przeciw Bolesławowi. —
Cesarz chciał się pogodzić z Bolesławem, posłał do niego Bolesław
Mieczysława syna, gdzie był bardzo dobrze przyjęty, i proszony
na Rycerza od Magdeburgu, a obdarowany od Cesarza
mi, przybył do Cesarza z prośbą o pokoy, i aby się do Cesarza udał,
Bolesław nie chciał na to przystać, przyszedł na zamek
swoy w Merseburgu, nareszcie pod warunkiem, aby przysłał
do niego swoich nayznamienitszych panow, udał się do Cesarza, gdzie
przeciwko ofiarowaniu był przyjęty; nawarty został pokoy. — W tym
czasie to Bolesław stanął nad Elbą [illegible] powziął dowód. —
Udał się potem Bolesław na Pomorzanow, bierzący w mocy
Noteci i Warty, przymusił ich do uznania siebie za swego zwierz-
chnika Bolesławowi, ale na nich nad nie daniny nie włożył. —
Stamtąd przeciw na Prusaków, nabrał im daniny, ustawił
ale ci znowu chcieli. — Bolesław mając natarczywie Ruś odto-

przy

dotrzyst na dalszy czas przymuszenie ich do stanowienia. Wtedy Bolesław z hopai tych mendy Rogiańskim i Zawyszem, od których stupa miał stupia rozrzuto narwisko. — Nie trwał długo pokoy zawarty, albowiem Cesarz chciał wziąć Luzacyą i Miśnią; Chciał też przeciw temu Bolesławowi zaburzenie, posłał tymczasem Mieczysława za granicę posłami do Władysława, który ich wymordował, a Mieczysława Cesarzowi wydał, który go do więzienia w Trzciu, a odpowiedział Bolesławowi iż go nie wydam, do pokoiu mu Miśnii i Luzacyi nie odda. — Bolesław nie przestał natym, bez ustania używał złota, przeciw którym od Niemców, którzy przywiódł Cesarza, aż Mieczysława bez puścił. — Przybył Mieczysław do woyska będącego w Budziszynie, gdzie się Niemcom z pogrzebieniem zdało, ale potem będąc zbici, przymuszeni do odwrocenia się, a przymowy Bunzlau w Borgundyi, i do zawarcia pokoiu. 1016

Śmierć Włodzimierza nastąpiła w r. 1015. Świętopełek, iakeśmy powiedzieli, za zbuntowaniem swoiem rostał, a którego za siebie Duc. Świętosł. Brat Borys, wracaiąc z wyprawy do pieczyngow wnet do Kiiowa i zabrał go. — Ukaptował go jednak w imieniu brata swoiego pułkowi starszemu. — Lecz ten wypowiedziawszy mu, albowiem obawiaiąc się, iżaby Ruśnia, sprzyiaiąc Borysowi nie wezwali go na tron, zamordował go. — Brat iego z bronyt do Kiiowa, Córkę, i Biskupa Kaimberga do więzienia wziął. — a Świętopełek uciekł i udał się do Arabczyc o pomoc, lecz w dem nie mógł mu dopomódz Bolesław. — Niemcy chcieli traktować o pokoy, posłali do niego posłow, aby przyiechał na Cesarza nie zezwolił Arabczyc. — Niemcy zaczęli zgromadzać woyska iak na bronyatę, a Jarosław Emaiąc zamiary z Cesarzem upadł do Bolesławia, dania nad Bugiem. — Bolesław do siebie wiadomy się przybył w tey mierze, a gdy Grodzie koniu, stolicach, zaszli się przemawiali, biskup, aż nareszcie przyszło do swyny. — Bolesław przybył w stanie wielkim, a Ruśnia nie spodziewaiąc się tak prędko napadu, potomani rostali; spodobyrad Kamienia biskupa Bolesława

Bolesław i podał się pod Kijów, a Jaropełkowy tylko przewodnictwo
wrócił przeciwko Niemcom, wrócił się 34 woysk wyprowadzonych
Bolesław myślał, iż pójdą do Gniezna, ale oni pomknęli do Niemiec
i za pierwszym spotkaniem cały obóz zniszczyli Bawarczyków.
Chwała Niemcy opuszczą w Niemczech; ale woysko Polskie pod
wodzą Wojny nowy zmusiło się dostać do miasta a gdy
zaszedł wojny pospieszył z remontantami woyskie musiało Niemcy
odstąpić r. 1018. Niemczyn, woysko wróciło się do Polski, skąd
Henryk się do Magdeburga, i był od niego wielko podarunkami obdarowany, a potem wrócił do domu. — zaczęto potem stały traktować
z Polakami o pokój, nayprzód do zamiany niewolników, a
potem stanął pokój w Budyszynie, przez który Bolesław odbrał
Miśnią i Łużycą, i w tenże stan przyłączony przy ujściu
Sali do Elby był ubity. — Wróciwszy Bolesław uporządkował zdro-
wie i liczbę wojewodą Krakowskim obrał, obie rządy nowy-
mi urządził Województwo, mając przy sobie 500, wtedy od
Cesarza i 1000 Burgundów, którzy się także przy tym zdarzyli. —
Bolesław wyprawił przeciwko Jarosławowi, onemu dowiedziawszy
się się Jarosław, gdy ryby łapał, mówił „Dajmy pokój rybie
łaby nas na innej wodzie Polacy nie złapali. — Ukazał się
przeciw Bolesławowi, resty się obu woysk nad Bugiem,
gdzie idąc z przeciwnej nawzajem Bludo naigrawając się
z Bolesława nazwał go Thorum, a dla stylu Ubi prum,
Bolesław rozgniewany próbuje wpław całą rzekę, a za
nim wszystko woysko, zmusza brzeg z przemocą swoją
zmusza, lecz nareszcie Polacy zabili przeciwników. Jarosław
uciekł do Kijowa skąd do Nowogrodu, Bolesław obległ
Kijów łzami i wodą, chcąc przymocą to tak sławne miasto
do poddania się przekłonić; ale gdy Kijowianie dawali
mężny

Powiat Roboty: Miasto Niemcze. —

miony odpór, przy pruszył Bolesław zturm i dobył go, a w ca
drodze w brańcu narwana złotą wieńcem Pałaszem, który u
wyzwerbał, i zad narwanym był wzerbcem. Długo złotem
chowałego w pamięci Królewskiem, przy pasciu do Bolesław u
niązym nayzwyższą władzę. Wdał się potem Bolesław Mi
chrzty ry [illegible] Zofii gdzie był bardzo dobrze od duchowieństwa i Biskupów
przyjęty. — Sprzyjanyło się świątobliwości, a z mówiony się z Jarosławem
nauż mordować oddzielony Ludzi polskich. — Wspominał Bolesław czyste
świętobliwa o te mody, ale gdy to nie ustawało oddawszy Kijów na rabun
ek Bratu rodzonemu, wyszedł z niego. — Powracając Bolesław z Kijowa r.
1024, zaraz rozpuszczać począł, Jarosław powziąwszy wiadomość o tem
pomiędzy nim w progach lew był zbity na głowę, tak iż sam zbrojnie
się zachłostał lewo wiernie. — Bolesław przybywszy do kraju, zaraz
się wprowadzeniem rządu. — Radził obok siebie 12, mędrców tych ludzi, aby
rozsądzili sprawy. — Wspierał ubogich. — Naturzał aby miasta dosta
tnie, piechoty, szlachta konnicy, a chłopi żywności do publicznych
zamków. — Był litowniwy, albowiem gdy pewnego razu w skazał mło
dzieńców na śmierć, a że na tym nawet się chłopcy ostatniego ich ciała
straconych, zatowat je ich nie uwolnił od śmierci, tedy że na oświadczyła
mu się rzeczywiście a on im darował. — W Poznaniu zostawiony długą
chorobą umarł dnia 8, kwietnia 1025, r. — Był Bolesław w zrostu średnie
nego, nie co otyły, jarowy był na wojsku, ale umiał nad gradzać mężów
gdyby był jego nady Mieczysław słuchał, postawiłby był pewno pra dziad
swoje na nayzwyższym stopniu, i tych nieszczęść Polska, na ciała
wystawiona byłaby pewnie, nie byłaby zniszczała. — —

Panowanie
Mieczysława. Rok 1025. —

Państwo Bolesława Chrobrego, waleczności, i mądrem rządem rozszerzone, w naylepszym stanie będąc, doznało odmiany z śmiercią Jego. Mieczysław Syn i następca, nie miał ani męstwa, ani zdatności do utrzymania Państwa w granicach ornamonych. Bo w tak piérwszém swoim na tron, długo pod pozorem zatoby po Oycu, siedział smutnie w stolicy, otoczony mnóstwem świécami swawolnymi, bodaliwy sędziwych starców, których rady lekał mu Oyciec słuchać. —

Z tąd ciągo Letargu i niedołęstwa Monarchy, hordy stanęły około mnie kraiu, zaczęły napadać granice polskie, i wybijać się z pod ich władzy. Niemcy iuż to dla siebie w tak pięknia konfuzyi, iuż to dla ugody zawadzkich z Oycem w Budyszynie, nie mogli tak prędko swoich rozciągnąć, spokoiney rządzi Polski. Lecz nay piérwéy Ruśini zamyślili o zrzuceniu iarzma Polskiego. Jaroslaw o Bretysławowi i Mieszkowi Czermichowskim wpadli do Kiiowa i ztamtąd wypędzili swoiego pétla, a porozumiawszy się ze starostami w Zamkach przez Bolesława osadzonemi wpadli do kraiu i część ziemi Czerwonéy zrabowali, a ubrawszy znowu ludność osadzili ią nad Dniestrem. — Powiadaią że Mścisław ożył się tamże woyskiem, bez żadnym przeciwnym, ztąd że nie powrócił, a Jaroslaw iedynowładnym Panem całey Rossyi. —

Gdy zrzekł te rozruchy się nie ukończyły, a iuż podobnego łonu darnali Polska z pośrzodka. — Wodaliyski hot do wnitrznich w dziedziny temu, któremu w winien był we wynieśieniu na tron, nie chciał się nazwać sam, namówił Bretysława, aiby wymordowawszy familią Wierzchowców, nayodważnieyszą Polsce spłukiwiącą, zatoyi zmiał Czeskich powyprzedzał. — Spełnił przykazanie Wodaliyski, Bretysław, i iednych w kościołach, pobrał, a drugich powyprzedzał. — Kwidtorzy pisarze utrzymuią, że nasty pomiędzy Czechami i Polakami trzy boyny, z których dwoch Polacy wygrali, a w 3-ciey brzeg od niepamiętnych zwycięstwo. — Otoczyła w tenczas wsiadłe Polskia, dzyrdy od pradzy od niey Czechy, a nawet i Morawcia. —

Zięzyca rozpoczęły myśleć o sobie, aby się iuż ustawicznemi porozumieniami i tayemnicami się, ze Niemcami. — Cesarz widząc, tak gruntowne

go

gnusnego pana, zabrał Luzacyą, w którey nabycie tyle miał trudu
ś. Bolesław. — Nie dość na tem, pożarła przymierza i słowo-
wanie, obrali sobie nayeźdźnego łodzia i wybili się z pod w tey
Polsce. — Naród cnotliwy tyle niezgrzeszeniami wymógł przy-
mnieniu na Mieczysława, że wraz z Bellą siostrą Węgierską, bi-
prałat w Polsce schronienie, miejsce przed bratem Bolesławem,
rusyd z woyskiem, zwyciężył Pomorzanow, którzy chcieli pokoju
ale z Bellą, na placu polskim, przymusił ich do posłuszeństwa
i dał postrach innym narodom, aby się w głąb Polski nie da-
ły. — Złotolitany zwycięzkiemi sztandarami, i zwątlony zyciem roz-
nym, umarł Mieczysław r. 1035, w Poznaniu, panowawszy lat 10.
Zostawił syna Kazimierza. — Te nieszczęścia narodu przypisu-
Ryxa Niemce, żonie iego, którey polacy nie przyiaźnili. — Długo
powiadają, że za iego panowania, zabroniono było bisurmanstwo
owstwie. — —

Panowanie
Kazimierza pierwszego. r. 1035. —

Jeszcze za życia Mieczysława 2go w pełnowata do rządów Ryxa, c
w czasie iego choroby rządziła państwem z przydaną sobie ra
Po śmierci Mieczysława 2go Ryxa rządzą, starała się, ażeby mał
małoletni, i naród w podległości, bo można w tedy, chcąc wy
bić się z podległości, szukali różnych sposobów do obalenia iey
powagi: a nawet Ryxa sama dała powód do tego, oddalając
od rady polaków, a dając przystęp Niemcom. — Jeszcze za Mie
czysława, ta nienawiść bo nie w zrosła, dla tego że obrażała
być tak mocną, nienawidzieniec mężów do w tak dalekich prowincyi, a
na różne urzędy, związki ślubu: ta za wzgardą przeciw Ryxie, p
jała

pomnaiata się przez sprzyianie Niemcami, przez wzbraianie wnioswać
z Niemcami, ktoż nawet wiele mniemanie, że chce Naród jeden zawsze
Niemcom spodać. – Duma morowa tadzio, w ktorym mywała Karmiczka od
koronacyi, ktory się po śmierci ojca mial lat 20. – Przypadek poprzedni
wygnania sławne, myślała kray opuścić, opatrzywszy się dobrze w przed.
Talizmata Skarby Królestwa, Koronę, a odmieniwszy suknie wyszła
Do Niemiec do Saxonii i w Salzwald i Brunelwiker przy Klasztorze Be-
nedyktynow, ktory się ojciec wyfundował, resztę życia dokonała. – Spa-
dato na nią Dziedzictwo po Cronii, do ktorego miał prawo i Karmiczka,
lecz Panowie Niemcy zabrali to w sypkie, zaprzeczaiąc Karmic
nowi do tego prawa. – Po ucieczce tey zaraz Karmiczka w kraju, ale
gdy coraz więcey niespokoyności, i zabronienia zaszły się wymykać. –
Udała do Węgier do Stefana, a w r. 1038, do Saxonii do Matki w do-
bronie przez Piotra Weneta mordat. – Po oddaleniu się Karmiczka Wła-
dysław z tey Polski w nayobszerszym tym rozumieniu, ustawnych
się z nim Frantyzi, idąc na sprzyiaciela Królowi, a drugą się przeciwna-
Pogranicznie Niemcy w tedy razy na siebie napadali, dobra zabrali. –
Do takowey niesforności się zlachty, przyłączył się i stan rolniczy. –
Niemcy widząc się być uciśnionemi, a nazad wiodąc tadzie Klasztorne,
zaczęli się wybiiać z pod ich władzy, a gdy się ich panowie w zmaga
li bardziey, obierali sobie hetmana, napadali na dwory, zabiiali żo ny,
dzieci, nie przestali na tym, nie przepuścili Kościołom, ale i rabowali,
mordowali dzisz, a gdzie mogły od pór znaleźli potaiamnie pod spa-
mi niszczyli i wilce, w zaczęli się do Religii Pogańskiey chwalebney, dla
tego że w tey Religii wszystko wolności do czynienia zamiast
tobrzeby, zgoła o tym czasie w całym państwie Polskim rozdawata, a całym
Krajem był w naszej wojny domowey. – Sprzysiągszy sobie Polacy
tamte postępowanie, wysłali do Niemiec do Kazimirza, aby zaiął na
tronie Ojca swoiego. – Pogańska za nim i inni Litwy mnie
się Karmiczka z Synem tamże wsiey za bie nieszczęśliwości narodu, oddał
się życiu Duchownemu, a w tenczas, kiedy Polacy przyszli do
niego był już Dyakonem w Rendyktynow, w Klasztorze Kluniackim

we Francyi.

we Francyi. – Nie mógł tego w tajemnicy trzymać Kazimierz z powodu
patrzał do Benedykta XII-go Papieża, aby uwolnił od ślubów zakonnych
Kazimierza, wystawiając mu niezręczność stanu. – Papież zezwolił
na to, wydał z warunkiem stawienia się biskupy prowincyi, i golenia głowy
Tym czasem Hektorowie rozsądniéy pisząc, utrzymują że Karm cierpi
nie był nigdy w Mnichowie, gdyż dwie jego pieczęci istnieją na Bolesława nadanie
to, kiedy Bolesław do Krzywoustego leciwy, testament, gdzie mu podarowała
golenie głowy, to nie zdaje się prawdopodobne, gdyż ani w tym testamencie
golenia – Inni Kazimierz miał w Saxonii Mathey i krewnych
córkę był wydał za Władysława.

Do tych niezgód krajowych przytaczają się i zagraniczne – Jarosław
książę Kijowski po śmierci Mścisława z Eustachego synu, przywiązał
do siebie Bolesława z ramienia Ruskich, które Bolesław przeciwko
a który z nim Mścisławicz. 2do intrygowali, zostawiony Cesarzowi z posłami
przy Marowcu i Jadźwingów. –

Od południa dalsze zwiastuny nieprzyjaciół przywiązał – Czechy Bolesław
sam Władysława wysłał nowy przeciw do Polski posłów do pomienionych
ich o zabranie zamków, a gdy mu ich nie chcieli mu wydać, wtargnął
im Pragi odstąpili, rozgniewany dla niezbitego prośbie, nie
mu wsparła, przeciwstawił dwie z przeciwnymi, którzy zagrzali się
Gdy wsiadł na tym powodzie Czesi, wtargnęli na wojnę, nie podpisali
tym sposobem w krótkim czasie, zebrał bardzo liczne wojsko, w
tardził do Polski i opanował Krakowa, zabierając co mógł na by
biskup lud w niewolę, i oddając go w kraju za sobą. – Po
nim Krakowa panował nie Władysław w tych krajach. Cała
pamiętali nie w obronnym mieście Gelu, ale nie mogli pod
zwyciężyć Litwinów Litwinów przyprowadził do Cze
Dał im czyli krainę przeciw niego Bolesławowi, przywiódł im
odtąd Pieczarami. – Czeskie nie podeszli aż do Gniezna, a nie
przybywając na ratunku ziół przypadnych, musieli się na koniec
bratu Gniezno dali, oddając ziele by chcieli wydobyć ciało
ona Wodalia, a ponieważ nie mogli tego dostać bez zwycięstwa

zbawiwszy

rbunyli w nię Attam, w pądli do zakrystyi, i wzięli krzyż złoty, który
powiadaią 32 rany tego zbawiyć, ile sam Bolesław, z blachy mosią-
złote, wyprawione kamieniami drogiemi, z którymi nayprzedniejsza wa
ryta 300 funtów. – Zabrawszy tedy dobytek Bretysława z łupem
Bożkiemu wrócili się do Cech. – Powiadaią, iż w czasie dobycia
opanowała ich ślepota, która przez 32 dni trwała, lecz zawsze ka-
rał im powiększa, powiadaią, że to nie zdało pochodzić, iż wszędy miejsca
rabują, gdyż to w przeciwko bie świętym, ale iż to iest kara na ich złości
cie. – Wczasie tey ślepoty Polacy wzięli im ciało S. Woyciecha, a
podarzyli Radzyna czyli Gaudentyusza, stąd to pochodzi ta
sprzeczka, iż Cesi utrzymuią, iż maią ciało S. Woyciecha, a Polacy
mówią iż Radzyna. – Że mianowicie daty powód Polakom do wy-
dania przodków do Pragi, chcą się na Bretysława. – Wy-
słał rozkaz aby Sawer na potrzebę przysłał na pomoc mu, a Bretysław
iżby na ten czas był od wszystkiego zdyszkowan. – Lecz Kardynałi przez
kupienie złotem Bretysława, zmienili wyroki, a Bretysław
tym tego skutek w Bolesławiu nad Elbą wystawił. —

Potym wystali Polacy do Krzyż, Kazimira i Cesara. – Nie mogli z przy-
czyn Polacy znaleźć Kazimira, albowiem zmienił swoie imię na Ka-
rola, bądź dla tego aby nie wiedziano nim, bądź dla tego iż iego imię
trudne było do wymawiania Niemcom. – Jednak gdy przybyli do
Krzyż, oznaymuią im gdzie iest Kazimierz, aby szli do niego, i prosili
go, aby powrócił na tron. – Długo Krzyż wzbraniał mu, ale na
1041 r. prośby michaszy, zgromadziwszy ich wolą, dawszy mu wyprawę stan-
dby które zabrali, i koronę, wyprawił go do Polski. – Namawiał Kaz-
mira i Krzyż, aby iechał zaraz do Polski, bo ona z miłością ich sobie
Polaków, zostawia w Niemczech. – Cesarz nie wzbraniał wyjść dla niż Ka-
zimirowi, skąd zamieszkał się na Bretysławie, i spodziewaiąc się
posłać drudzicem Krzyżowa Kaiserberk na Kazimirza spadaiącego
Przybyszy Kazimirza do Polski, przy oddziale boiowym małym, tak
przeszedł

które mu Iesan darował, był przyjęty dobrze od Polaków. – Bo nie żyw-
szy swoiey, rządzić na kraiu słowiańskiey prodbierał. Zamki mię-
dzy Elbą i Odrą będące, które Lachy posiadali. – Posłowie
starod od totrowca, tylko na śmierć wstarał, inny ch swarod
kaliorzy, aby między zapadnieniu się zaprzestali i swoje wszystkie
ków; przydod tey naród do porządku, koronowany był za roku
1041. – Chociaż się w zmocnieniu przeciw mimowstawiom, którzy nie
nie byli bardzo pospolicie, orzekł się z Marysią siostrą Jarosła-
wa, która jednym dobrogniewą nazwana była. – W nocy też
szczególnie był bardzo wielkiej, i bardzo potrzebny, gdyż przy
stąpieniu Gniezna, dwór zupełnie ogołocony został, kie-
dyż wyjechał na zjeżdżanie się Jarosławowi wydał mu 800, zaś
Na tę wojnę był komu niemałym krajowym. Mistaw
podbarbi Lutomy, który wiele wrogów dobrał tak od ky-
jów od Mieszysława, chciał się ogłosić panem Pomorza. –
Lud y Kazimierz miał do uspokojenia w całym kraiu i dużo
zamki słowiańskimi, miał spokojność do zabrania swoje
Upominał go Kazimierz, aby powrócił do spokojności, a rod
panem ziemi prudem, a gdy na był posłuszny
Mistaw, nowy przeciw niemu Kazimierz wyszedł go spot-
kał Jarosława, tak iż musiał uciekać do Brunświku. – Nie
czyty się zamieszkali w Magdeburgu, Mistaw podbuntył Litwi-
nów, Jadźwingów i Prusaków, tak do Lecerii w pad do Ma-
powrócił 30, spotkało wojska zebrał, i ozchad na króla. – Kazi-
miał tylko 3, pułki, ale regularnego wojska, a Mistaw był
porbieranych, i tych ludzi, którzy chronią się nowogrodzi, Kazi-
osiedli w Mazowszu. – Ruszył przeciw niemu Kazimierz, spotka
się z Mistawem. – Był w niebezpieczeństwie dwie wtedy woj na Ka-
mim, i był ranny, tylko był obroniony przez jednego nieznajo-
poznał Mistawa był to profesor, a Prusacy mianowicie
wielki Mistawa, na 30, tysięcznej rebuniey, z napisem:

Wypadło

Wysłowiż miszpyd, wysoko wiszioz. —
Bella, titory dwiellt iż do Polstwi, powrócił do Węgier i Romarz
rządził. – Zamiarlw w Węgrzech o mało co nie związały gniewu
Cesarza na Karmiena, bo Węgry wspali wojnę Cesarzowiż
Niemieckiemu, a nie przyszło jednakże niby, bo stanął pokoy
za pośrednictwem papieża. – Bitatniem dniem Karmiena
było ustanowienie Klasztoru w Lubiu w Tyńcu, jednak
dokończony, za czasu Panowania Bolesława tam Klasztor
był z fundowanym, a teraz tylko Aaron Opat Tynieckiż, titóry
został Biskupem Krakowskim, pomnożył iego dochody. —
Kazimiera przemienia na tyle k Bycyny do Obczestwa. —
Uspokoiwszy rozchwiane umysły, starał się o poprawienie
Królestwa, jednę zamki na pograniczu stawiając, inne
reparując, wyjechał nareszcie do Polski. – Umarł
Kazimierz r. 1058, pochowany był w Poznaniu. – Był Kazi-
mierz z rzodu wysokiego, przystojny, odważny, był odwagi
dał dowody w wojnie z Brusakami. – Zostawił 4. synów,
Bolesława Śmiałego, Ottona, Świętocha, Władysława, i
córkę Świętochę. — —

Panowanie
Bolesława Śmiałego. – 1058.

Po śmierci Kazimierza pierwszego, podług prawa Starożytnego,
wstąpił na tron Bolesław, syn wtóry, odwagi i nazwany
śmiały. – Mógł nowy tadzy za małoletnich synów sobie w czasie burzliwym
chwilki się uchylić od podległości, a dla tego od koronacyi koronacyą
Bolesława, roznie tak Kazimierza dzieci za przyczyną małoletności
iego, ile miał do piero 16. lat, jednak małżeńskiego

Litera

tatora prnuwidywata, ialuii stąd chutnie wynitnąć by mogły, uprawiły iż nastąpiła koronacya w Gniźnie przez Stefana. - Brzetysław na tron Bolesława Krzywoustego, męstwo, bystry do wojny, uważny na wszystko, chytry w rozdawaniu nadgrodzeń ludziom, ktoré to przymiotły zjednały mu miłość w obywatelach, i przywiązanie w żołnierzy. Rozruchy w Węgrzech dały mu powód do skarania odwagi. - Andrzej brat Belli, bojąc się aby go ten nie ubiegł na tron, bardzo z tego synowca swego koronować, którego imię było Salomon. - Bella zadrżał tym doznanym, i bojąc się Andrzeja, aby mu żony nie odbrał, uciekł do Bolesława Śmiałego, w którego dyla tak dwiłnie przychylności ujął, aby mu do pomocy do odzyskania tronu, ziała się iż dla małżeństwa siostry tak potężnym: chwycił się tej okazyi Bolesław i zaraz potajemnie zgromadzać swoje kazał. Nie tajne udały się Andrzejowi te zamysły, a nie czasie Węgrom podniesiony na partyę, udał się do Henryka o pomoc, i do Władysława, przyjęli mu, a przeciwko Władysławowi, uraziony się brat jego w Polsce przebywał. - Pomiędzy Bolesławem wojska na 32 mile, udał tamże Wszeborowi, a to bił nayuprzejmiej dowództwo zostawił. Gdy się Węgrów, widząc liczbę przytaczyła się na stronę Belli. - Andrzej udał się przeciw Bolesławowi, uniknął się wojska, z początku Niemcy wygrywali, ale potrzebnie Bolesława zaradzeta temu. - Widząc Węgry waleczność się swoją, przemnożyli się chorągwie i do Belli przeszli, Andrzej musiał do lasów zabrać się, a Bolesław powrócił się do Belzyńca, i Bellę koronował r. 1061. - Gdy się koronacya, Dawid Bolesław, Władysław zraził się jemu do Polski przybyć. - Który miał przeznaczenia być Bolesławem Prostem, w padł do Węgier zrabował go. - Potem Bolesław Andrzeja, powracającego Władysława do granic z lasów, przebił się siłą. - Ten widząc się być w walkach nie bezpiecznie, wyjechał do Bolesława, ochotnie potrzeby zawarcia, stanęło zawiązanie broni, bić Władysław tym czasem wojnę się z wojskiem, a nim Bolesław widział. Wprzódy się potrzeby musiał się na Pomorzanach. Pomorzanie niemiał się w miejscach błotnistych, dla tego trudno było

było Polakom do niéy ciężko, a wiosna iż po morzanie [illegible] w obronnym miescu we Grodnie, tak ubiedą, iak i natura. — Pan potka
nie wiele wszyska Bolesława, bez radney do nyéy, od dat się do bub
tatary widrazbitna stronę Bolesława Smiałego, proniebio podług da
mu Bolesław za to nie swoią lochockę miarę. — Rozpisał mu podług
emowy Wratysława konta woiennc, prawoli Jaromirowi Polac
prudkiey wai, póki Bis bezpiecznie rostanie. — Tak uspokoiwszy się
wszyst prucie pomorianow, którzy na sami się im nie w grodzie
Bolesław nie zrobił, raczéy naiirdzi Polaki, aż to było na wiosnę
przymusił ich Bolesław do przemierzenia rzeki, w którey w wielu
pogięzło, co Polacy widząc, dla tatrowiny niego przetycia rzeki po-
ró cali z nibie Pomorze, przeiął za nie mi z dniu ii wyszło
roku 1067. —

Rozruchy w Kiiowie i Ruśi daty powod Bolesławowi do zbawienia
wiecego mężtwa, i rozszerzenia swoiego kraiu. — Miał Bo-
lesław do Ruśi kilko tytułowe prawo, a to tytułem żony powodzi, ze kto
by ten Kray zdobył i hołd mu nieżywy uczynił. — Kazdy ć, iż Ma
dzimi za panowania Kazimirza zwyciężał Pomorzan, iż Ono
do niego zjednoczyło Kraiu Polskie. — Miał prawo do różnych
kraiów, które matka Bolesława do korony w nie ta. — Sy
wa daty powód iż Bolesław pomógł na pomoc Przemysławowi
wygnanemu z Kiiowa przez Brzetysława. — Zgdał tego Bo-
lesław, a podniósłszy woysko na Ruśce, przeszedł nad nimi Bru-
bora i wszedł na Ruś. — Brzetysław dowiedziawszy się o tym
wyszedł pod Włodzimierz, umiłł do Kiiowa, a stamtąd do Połocka,
Kiiowianie chcieli aby się opierał, dla tego wyiechali do niego,
aby ich nie odstępował, ale nie widząc radzić po mocy do niego,
gdy ich tylko Swodził obietnicami wyiechali do Przemysława, aby po-
wrocił, i pogodził, przedawszy znowu to Bolesław Chro-
bry pozbił pod siebie gdy go na pomoc wezwano. Przemysław
radził się Bolesława, na co mu Bolesław odpowiedział, że ia-
ko przyiaciel przybywa. — Tym czasem Przemysław wyiechał z
Kiiowa Mścisława, który z dobył Kiiów, dał zaraz odemnie w 1068.

Bolesł.

Bolestawowi. – Kijowianie wyżli przeciw niego na Jpmił. – Bolesław wiadł do Kijowa i obwarzył Jraslawa różnemi rozmaitemi i Kijowi obrali Michysława tż iemu – Bolesław będąc w Kijowie chciał zabrać ziemie Jpremy chcąc maiątek jego, aczkolwiek pod nim pod Brzemyślą długo siedział, odbrzeiem tego miasta, udnale przez mężstwo Bolesławowe do bytu potatoł, obległemi udali się do ramienia obronnego, ale i tem byli w ręku. – Umarł Bellii, który nie spodziewał, zwalenicznych chciał być nabity data powiedz do nowych rozrzedzonych. – Tymczasem Gedra i Władysława ustąpili tronu Salomonowi dawniey koronowanemu, bracia się pobrzegi czarna. – Bolesław się tak pieczołowicie Cesarzowi, pozwolił im mieszkać w Węgrzech i nadał im włości, ale kiedy Salomon się do jednał Warcisławi obiecał, przez co on się wdzięczyć się będzie pod dwojo nemi, się się do Pelsku, a do dziadowizny się Bolesławowi, w Brzemyślu pewnie bawi, wysłali się do niego. – Brzegiąc się Bolesław, a przywiodły się na to, ręce się zdali, ruszył prosto do Węgier, aby Salomona, a chcąc radzić się między nich się gdzie zarad Salomonowi oddać braciom się się Królestwa zapłacił Henrykowi. – Nawolił na to Salomon, ibyć się na koronowany w Alba się pięciu Kościelnym. – Uśmierzywszy tą ramię się wrócił do Brzemyśla, aby dał Cesarzowi na Ruś iść, nie chcąc się zaś nie zgodzić się Kijowi. – Jraslaw nie długo się się przy Lizdawie ubrzymywał, aby się znanym nie był, udał się Bolesławowi, Bolesław przyjął miłościwie się tym swoim interesem, podług się opanował nim Lucką, dając na przyczynę, że ale ablegat Kijów, maiąc za tym niepryjaciela. – Kuryjowie przeciw Włodzimierzowi, w krótce do się Kijowa Włodzimierz, bojąc się Bolesława, podał mu się i Jroszyniec Państwi Danina. – Około tego czasu długo się spomina, o cudownym ukazaniu Piotrowiny pod Ś. Stanisławem. – Jraslaw spomimo rozdania skarbów, nie dał nawet się radzić spomocy, udał się do Cesarza i do Węgier na Bolesława na Jracki spomiewał się do tego czasu Papież, i Cesarz miał

pro

miele moc, dawania koron. – W Bazylia nie wiele w chwiał, a Cesarz trzymaiąc przy sobie Jarosława, wysłał do braci Burchharda, aby mu Dalej ich braci, ale Burchard (który) Wszesławem, zrobił to iż Cesarz nie dopomógł mu nic, był jakby trzymany w Niemczech, a potem wypuszczony bez żadnej pomocy, wysłał na tem, gdy się zebrał wielkie skarby. – Wziął się powtórnie do Bolesława Jarosław, a wyjęty Wszesław uciekł do Kijowa, przymuszony był do poddania się. – Wszedszaiąc w Bramę, odnowił herb dziada swego Bolesława, postawił nowy wielką władzę Jarosławowi, natrzeć na Ruś nadaną, i postanowił dwóch między sobą w Kijowie, aby miał w sobie uwagę na wzięte bandeliery od się Ruś nadaną. – Jarosław zabrany dotąd król rozpuścił się, a ustawicznie przebywaiąc na biesiadach, gościem był w Akonie. – Za przykładem jego poszło wszystko, a Ruś nie widząc jeden za drugim, pohamowany był nie mógł łatwo dać się pokonać tak barbarzyńcom, dawali mu różne spodziały, do tych z bytkiem. –

Nikt nie miał do niego przyległości, prócz spadłych mu towarzyszów. – Gdy się to działo w Kijowie, nie było jeszcze tak w Polsce. – Bolesław przytrzymywał sobie wielkich mężów, tajemnych się niemiał. – Uchwalało się na to potwierdzenie, gdy Bolesław niechciał powrócić do Polski, wielkie uciekło. – Polacy nie mogli Bolesława bez wodzyska, które nie przestrzegły uciekło tych, którzy byli powodem do tej ucieczki, iakie i tych którzy uciekli zawrócić. – Były wielkie tłumy, gdyże żony dawały dawnych mężów, którzy powrócili z pogłoski, obstawały przy innych, a Bolesław barzo się wymodował, widząc się nie poradzę. Gdy Matgorzata Katarzyna żal Bolesława Chrobrego Stanisławie dochowała swoiey ojczyźnie, mszczącej na Kiiey. – Karnay wyszedł przykład sam w sobie wodzić nie wiedział. Nie wstydził się publicznie mszczać Chrystyna żona Władysława Wiesztawa. – Nie mógł tego znieść Stanisław Szczepanowski Biskup Krakowski, chociaż arcybiskup Gnieźnieński, chciał mu na to patrzeć, Bolesław mocno się to uraził i postrzegł zemsty. – Gdy nie odmieniał Bolesław wielkie postępki, wyjechał go S. Stanisław, acz bardziej rozgniewany, Bolesław biorąc się zamordować się

było przyiaciela przeciwko Sasom, i innym narodom. Nie mo-
1087. ogłosił królem Polskim Władysława, który dał za żonę Włady-
sławowi siostrę. — Miał Władysław z tej drugiej żony trzy króle
ale te prędzej za ludzi mniejszych znaczących. — W tym czasie zgro-
madził Władysław, Mieczysława syna Bolesława śmiałego z ha-
gier, wsiadł z innemi towarzyszami, powracał im dobra, zarabia
Sᵗᵉ Stanisława na skarb zabranes w czasie zniewienia jej. Wła-
sława z Judyty, drugi raz odbyto się Wesele Mieczysława z Eudo-
xią córką Izjasławową. — Nie długo jednak Mieczysław cieszył się
tem związkiem, albowiem ci sami co byli pod jego ojcem do wy-
gnania Ojca z kraju, byli także przyczyną do jego otrucia.
Pozostała Władysławowi za wyżej podaną to samą rokoszanów przyczyną,
abowiem chociaż nie wprost, jednak widział z tym spiskiem, a
nie ukarał go, i za to miał wszystkie zabezpieczenia Bolesława
syna na tronie, od którego Mieczysław miał więcej prawa. —
Po śmierci Mieczysława obiegano się królestwa Władysława Macha, i Bo-
lesława dobrego mieszka. ——

Po śmierci jego, cała Ruś zbuntowała się, odpadła, gdzie Bo-
lesław był Księciem co także na Ruś prawa dobrego mieszka do Polski
zbuntowały się mówiąc wszystka Ruś, wyprowadziano po dawnemu
do Polski, temu chcieli by mógł być Władysław zado-
wolić, jednak nic zkądś, bo z nic trzymyn; a tak wszystko
kraje przez Bolesława śmiałego i dobrego nabyte przez
nie wyjęte Władysława w krótce odpadły. —
Za przykładem Ruskim, poszli i Pomorzanie, to jest wszystkie
sławiańskie narody nad morzem przez Obrobrego, i innych po-
mocnych miasta pobili. — Król zawstydzał przeciw nim pospolitemu
do których czasu ich poskromał, ale to wszystko mimo nie długo bo
to, albowiem powstanie pomorzanie z powstaniem zmarłego wie
obległ miasto Nakło, zabrawszy tych co mógł wszystkich na pod-
wodzie, i z ich tak dalece, że wszystkie starszych Polaków zabił
ich ich poddaczą, jednych Księcia króla śmierci, pojmał, i
wy-

innych do więzienia powtrącał, a Prusaków do dawnéy posługości przywiódł, r. 1072. —

Ci zaś wkrótce Polaków zatrudnionych ze strony Pomorskiey, w pogodzie do Gniezna, zrabowali go, Polacy gdy nie przebaczyli im, wyprzódzili ich, a oddawszy wchrzest, wpadli do Morawii, zrabowali ią, pod dowództwem Świętopełka, którego towarzyszy 9 lat Bolesław Krzywousty, ieden w tem wielu walkach, chcąc do woiennych wypraw Pomorzanie, nacowanie z prochownie wozów Władysława nie bardzo zdatnego do woyny po 3ie raz z buntowali ich. — Władysław znowu powstał Świętopełka w raz z Bolesławem, Pomorzanie zatrudnili ich, między rzeką w miyscu bardzo obronnym, pomiędzy wodami. — Bolesław miał nadzwyczaynie to tadzy. oblężenie ciągnęło się długo, a Świętopełk uprzykrzywszy sobie tak nie dostępne miyscie zamyślał rozrządzenie — Bolesław uprzedził ich zamysł, nadeszła pogoda, Władysław z Pomorzanami ustąpił, a aby tym nadeszła pogoda, Bolesław przeprowadził machiny do przymurowania ustronnego. Wielu się ich z Pomorzanie, Bolesławem, bo za ich radą wyzwolenie pozostało, i między nie wrócił tym zostali. — Gdy uczynić nie mogli zrobić nie nawykł w Świętopełku przeciw Bolesławowi i zazdrości, że tak dobrze radził. —

Władysław w tych położeniu we wszystkich radach na Świętopełku, którego w obawie ich w domu, uciemiężał tego mógł, radził tym mógł, a tego powodu unienawidzonego Świętopełka, bądź przez oderwanie stron jego, bądź wrogowiwanie na Władysława, że mu pozwalał tego, w tym czasie do Gniezna, w tym do Gdańska, chcąc do godzić Świętopełkowi. —

Aby jednak to powstanie miało całkowity pożytek, sprawa Bretysława do uwolnienia ich w tych czasach Klasztorze uchronił zbiegnięcia, wystał do swego posłów, którzy go po mimo Mnichów wyprowadzili z tego niebezpiecznego buntu. — Przybył do Gdańska, namówił Magnusa, że mu ich Wrocław posłał, i cała Gdańska, przewinęła się. — Władysław Władysław nienawidział za to bo

chciał

chciał traktować o pokój, ale ten był trudny mu do zawarcia
gdyż iden z portów naród dowodził, iż ty te czynił dla czego za
winy nie, które o powiadanie tak mocno poruszyło przeciw niemu
że go chciał w kamienować. —
Drudzy widząc nie spokojność polskie, konnych tak i pieszych
ku zaburzali, tuż mieli iż cofnąć Bretysławo, zawołany o
krony Biskupa Brazlawskiego przeciw krzyżowcom, r. 109
N. J. mogąc nie w czasie pomoc Władysław, udał się
do czuadów, do króla Węgierskiego, i Księcia Polskiego, za pom
cą tych stanął pokoj, mocą którego pierwszy Car Zbigniew
był uznany synem królewskim, rozdał Księciom Wrocławsk
a Bolesław Krzywousty Księciem Głogowskim. — Zbigniew
nie spokojna zawsze głowa, nie długo żył w przyjaźni z
ojcem. Czyhał na niego podczas ucieczki ojca, aby go tego
przybadał w myśli, wesłał go do Gniezna po koronę. — Zbigniew
portowany ojca, przyjechał z wielką kapelą, i nowo dziedzi
nie z wielkim kosztem i zwłoką, w niebad. — Drażniło to
ojca i mówił mu, iż wie - tym że jest chory, a złota, w
obłoźnia do niego przybywa, że w bój jedzie, aby ojcu um
knął i tym podobnemi urażony Zbigniew niby, zaraz zbiera
wojsko przeciw ojcu, a w Magnus, spodał Władysławow
Wrocław, a Zbigniew uciekł do Kruświcy wzbrzeżowa
sami. — Kruświczanie chętnie go przyjęli, wszystko mu do
pomocy wszystkie ojcu buntowniczy przeciw niemu, ojciec
pobił go pod Opatem, z wojskiem ciężkim, i na orzeszk
ła rozbiła, drugą potrzebę, a Zbigniew uciekła się rato
ale dogoniony w więzieniu był wsadzony. — Kruświczka ale bez
wodna Władysława brata wyzwoliła, i do tego
nau miasta stawne, widzisko Biskupa, nigdy iść do swo
obrażenia nie przyszło. —
Rusłeń dzielna tak się do bitwy o Kijów, iż tak pomiędzy długi
Bol

Polskiey o Królestwo, bo tito był Xięciem Kraiowskim rościł sobie
prawo nad braćmi. – Swiętopełek z Dawidem Pomorowiczem
zaraz wytępił owzy Wasilkowi Xcia Trebowolskiemu. –
Pomsta ciągała się Ruś do Polski. – Oni byli na prożbę o pomoc
do Władysława. – Chciał im pomoc Władysław, ale przy bywszy
do Brześcia Litewskiego, nie wiadomo dla iakich przyczyn odpra-
wuje się: musiało to stąd pochodzić że Władysław chciał aby się
sami kłócili, i przez to się ostabilili do robienia na państwie. – Po
powrocie tey wyprawy, która nawet nie rozpoczęta, maydował się
na pogrzebienie Kościoła Katedralnego Gnieznieńskiego, na któ-
rym w cudzie był ciężko. – Na tym dzwonie wymógł Biskup na
Władysławie że wypuścił z więzienia Zbigniewa, a Siecich
był od Dworu oddalony, iako sprzyjący stronie nieprzyiacielskiey. –
Wzaiem tey uroczystości Pomorzanie zrobili wycieczkę w kraiu Polskim
Na zaburzeniu tych, wysłał Władysław obydwóch synów Bolesła-
wa, i Zbigniewa, ale ci nie chcąc być przeciw sobie, iden drugiemu
każdy to bie nazwyczaiem tytułu przyznaiąc, nie Pomorzanom
nie zrobili, a to dało powód do tytułu między braćmi. – Chciał ani
mnay tego Władysław dalsze większy stan, potrzebował, gdyż podzielił państwo
pomiędzy synów. – Bolesław Bolesł, Kraków wziął, Sandomirskie, i Łęczy-
cę, a Zbigniew Mazowsze Wrzesznią Sieradzkiego, reszta zostata się
przy ojcu. – Po podziale nie dał się do woiny podżegnąć. – Tym cza-
sem, Siecichy urażony, iż był od Dworu oddalony, starał się pobu-
rzyć braci, i ich na siebie poamiętywać. – Ten koniecznie rozu-
mieć Bay że Prus, zgromadzenie się na granicach Polskich. –
Bolesław zebrawszy się z Zbigniewem wyszedł na granicę, lecz nam
nie długo się pomiarł, z wiadomością tego nie sprawiła, Siecicha, zrobił
pojednanie z Zbigniewem przeciw Bolesławowi Cnotliwemu
nadodanie go. – Pogodzić się ty nawet z Rycha, i tą gdy pomiew
Siecichowi, który w ten czas w Siecichowie bawił, mniemał na

to zawołać

na to zezwolić Władysław. — Przybyły woysko nad Wisłę, a Władysław zamiast spomagania Zbigniewi, przestrawił się na tod się ze swoim siostrzeńcem. — Korzystniewszy tym porządkiem Zbigniew udał się do niego Zamkowo. Zbiegnięcie chciał opanować Bolesław, ale Władysław spodziewał się nad do niego, przez długi czas oblegał Zbigniewa, aż nakoniec za wdaniem się Marcina Arcybiskupa Gnieźnieńskiego stanęła ugoda, przymuszając go aby Leszczyca na granicach zburzył, a to zaraz tak się nie stało, tylko dopiero po roku wyprawił, odtąd Leszczyca ustawał i cicho stało, przyniósł na Zamek Bolesław wrócił się do Zawichostu do Krakowa nigdy się nie ośmielił Zbigniewowi. — Za panowania Władysława, Polonowie wezwani od Świętopełka napadli na Ziemię Brumszycką, ale zbity od Polaków, dwie trzecim uszedł. — Pomorzanie znowu nie spełnili obligu pokoju Santoku. — Mógł był Zbigniew odsprzedać Gdańsk, ale zrzekł się na Bolesława. — Pomorzanie na przeciwko Władysławowi postawili małą fortyfikację, która za przybyciem Bolesława zburzona była. — Na tę wyprawę nazwisko Krzywoustego a dla tego go Pomorzanie tym imieniem nazwali. — Bolesław wyjechał do Czech, przyjął go bardzo dobrze i spotkał się z Brzetysławem, synem Władysława zadrożnego Brzetysławowi, Spytanowi sam spojrzał się na Rycerza, a gdy się Polacy ku niemu zbroczyli, domnieniano się Pomorzanie znowu co do granic Polskich. — Bolesław przeciwko temu aby mu bronił się przeciw nim, aby otazał się by z bardziej godnym tego rycerstwie, który go zrzekł, sprzeciwiał się temu Władysław, a mimo go się sprzeciwiał przeciwko mu. — Zebrawszy Bolesław co mógł wojska, wyszedł przeciwko Pomorzanom, a spotkawszy się z nimi pod Drzanami był pokonany na Rycerza r. 1100. Tu znowu się dali do Polski i zrabowali ją. — Bolesław uwiadomiony przeciwko nim, i w bitwie go zwyciężył na kark, nie wyszli. — Wkrótce po tej wyprawie umarł Władysław w Płocku, i tak długo czasu wspomina o tym, co się godziło

Sypn

Syna Zbigniewa r. 1102. był to Pan taskawy, na urazy nie
pamiętliwy, ale nigdy nie rzadł za swoim zdaniem, tylko się ob-
cego trzymał. – Obrony cudzemi w tej rzeczy wyborze nie był dowcip
brzydzący, w wielkiej biedzy popadł. – Nie lubił wazyny prowadzić, prze-
ciwił był przymuszony do niej, nie umiał ich prowadzić, przez
złe bratowca zrozumiał siebie, nie pamiętał, zbudził nayeszcze
iż podzielowy pan ziemie pomiędzy synów, Zbigniewa z prawa
synem, porzucił rad. – Nabył na własność i zamieszkanie wystawi
tanie, na siebie przez tanie podział marzył można. – Wtym myśle
nie spomorzan w podległości bardziej urzędowi trafowi, ani
ieli przemocy Władysława przypisać należy. – Bogufał
utrzymuje, że Władysław wystawił kościół katedralny w Kra-
kowie, i ustanowił 24. kanoników, którzy obierali Biskupa. –

Panowanie
Bolesława Krzywoustego r. 1102.

Dwaj Książęta, synowie Władysława, nadzwyczaj swoimi drużnicami, to jest
Bolesław, Mieszkowi duchem, Sandomirskiem i Mazowieckiem, a Zbigniew Mazow-
szem, rzeczą świeckiego, jednak oni nie byli jednemi książętami,
ale podległy Władzy najwyższej. – Na pogrzeb umarłego synowie, Arcybis-
kup Gnieźnieński. – Teraz po pogrzebie radzili się bliżnie, między sobą
nie to o podział Krain, ale tak o podział skarbów zapewnie, jednak te
spory za pośrednictwem Marcina Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, mężą
rzetelnego ukończyły się, skarby bydź równo podzielone, a Krajów przy dawnym
podziale zostały. – Zbigniew był prawda starszy, ale Bolesław więcej
miał prawa, nałożnie nie był synem prawym, powtore, że był do-
chowanym do tronu, w stawie się nie urodził, ojca wbiłem mieszkał. –

Bolesław

Bolesław zamyślił o wzięciu Kijowa, ale to odłożył na czas dalszy, chcąc się przewagi wstawić, działem wywem, dopiero potem pozwala sobie z dobrym posagiem. — Wyprawił się prędko na Ruś, minąwszy do niej drogi, mimo programu wzięcia za cząsta, a wspaniałą w bitwie, wielkiej ewentualności powyniósł upuszczenia, i z wielkim plonem do kraju powrócił. — —

Swiętopełek dzięki Kijowskiej, znając męstwo Bolesława, chciał go sobie uczynić sprzymierzeńcem, a spiesząc w zmianie przeciw swoim braciom, z nim zaślubione córkę swoją Zbisławę. — Dość był temu wrogi Bolesław, gdyż nabyć przez to wielkiego sprzymierzeńca do ziem Ruskich, chociaż nie miał, po tylu wojnach przebyte do nich, po tylu zdarzeniach, które były za panowania Króla Bolesława. —: Gdy tedy się zaberpiący o swe udziały, a pragnący swojej miał zaspokojenia do skarbca bawarskiego na Węgrzech. — Po przyjeździe Zbisławy stał wesele z wielkiego zawarcia, dawania podarunków, w których podawaniu nie był Król ostrożny. — Zaprowadzony był na wieczerzę, widział Bolesław się mu bardzo przykrym, jadł na stole, gdy dla niego przykry. — Węgrzech po mimo tego na przykrość, nie przybył na ucztę, zdało się mu się nazajutrz dzień przed ucztą, do odtąd ucztę po wczasie Bratu, udał się wcześnie w tem celu do Bonyzowa, i bardzo namawiał, bądź pieniędzmi wymógł, iż się z nim, udał do Kopetinum Morawskiem do Węgier, znalazł go, i z wielkim plonem do kraju powrócił. — Dowiedział się Bolesław o niepokojach krajowych, zabrał z sobą, a tym czasem wysłał Skarbimira do Bonyzowa, aby nie robił przeszkody Bolesławowi, jako wojewodzie swemu. — Wysłał do przedsięwzięcia Bonyzowy, i to z bardzo wielkiej przyczyny odebrany go od Węgrzech. ——

Węgrzech widząc się nie mieszać z Niemcami i Morawcami, zaraz buntować Pomorzanów. — Bolesław udawał się przeciw Pomorzanom, a tym czasem do wiadomości się Węgrzech pod bunt Pomorzanów, rozdzielił swoje wojska, i dzień z dnia wysłał pod dowództwem Zbisławy, Swiętopełka zamek w celu, niemałe

a Zbisław

a Felisław wydał skarby a sam nie wahał się z złoczyc
bitwy z Świętopełkiem. Trwała ta walka przez dzień iden
a kiedy żadna strona zwyciężyć nie mogła musiano
się rozejść. W tey potyczce utracił rękę prawą
ale odcięcie tey ręki nie uszło bezkarnie bo ten
sam co mu prawą odciął od tey iego zginął.
Bolesław nadgradzając męstwo i odwagę Felisława
nimo wielu innych skarbów tekstemi go obdarzył
za rękę prawą którą mu odcięto kazał mu ulać
takąż samą złotą.

Potym poszedł Bolesław przeciw Pomorzanom.
Jest to naród dziki zamieszkały przy ujściu
Wisły nad Odrą i Notecią, mieli oni zwyczaje rozmaite
zamki i urządzeni byli od Prowincyi których często
buntowali się przeciw Polakom ale zawsze pokonywani
i do posłuszeństwa przyprowadzanemi byli. Ci
sądząc iż Bolesław zatrudniony ze strony Czeskiey
nie będzie mógł im oprzeć się wpadli w dziedziny
Polskie ale król tak szybko przeciw nim
wyprawił się iż raz tylko obozując stanął przed
miastem Kołobrzegiem, przystąpił szturmem walecz
nie ich do miasta dostało, ale gdy wielkiemu
rozbójstwu na rabunek przed miastem oblężo-
ny zmocnionym swoim siłą wyjazdem bydź
nie w mieście. — Nadrugi dzień ułardowany Bole-

stacio

Bolesław zbiegłych, przy pasie Odry aż do morza do Szczecina
do ujścia mieszkał. – Nie mogło się Pomorzanom nad nią do
Moraw chcąc się zemścić na uczynione krzywdy. – Ulotniani
dowiedziawszy o tem pokryli się do lasów, lubo było przy grun-
cząd zabrać, ale Bolesław widząc wielkie przy pasie za-
nie zabrać, i przestał na zrabowaniu gminu powrócił do
Polski. – Wtenczas przybył nuncius Papieski dla ustano-
wienia tak z nim między duchowieństwem przy rzymy Wło-
chów zaszłych, zrobił wszelkie porządek uprzątnął rozmaite
despekta, ochrzcił Bolesławowi syna, dał mu imię Władysław, który był potem nazwany Ispiwarem. –
Potrzeby w Czechach przyczyny do Szczepanka i Borzywoja dały
sposobność Bolesławowi do zatrudnienia się sprawami Pomo-
rzan. – Pomorzanie zięcia za Ratyzbonie walecznie mieli zawsze
sięgnąć, by tu gdy widzieli potrzebę obierali sobie za niego nauczy-
ciela. – Mieli oni z sąsiedztwa zamożnych między temi był
Światybor, który uczestniczał w uderzeniu na Szczepanka przy prowadzeniu do
objęcia posłuszeństwa. – Dalej ta rozumiała wielu by ubiegł
chciał niezgodę, mając zmowę z Bolesławem który go miał się
bydź trzymać. – Wiadomość ta zatem wydała go innej stronie
której chęci w wiązki dnia widzieli. – Pomorzy Bolesław za dwa-
dzieścia, aby go zwycięzcę zwyciężył, chcieli widzieć się mu
stale wiernym na łzy, dla tego ich widzieć, się stał na pra-
wicie Pomorzanów z wszystkim skarbcem, ci zatrzymani po-
gróżkami króla i przy tem mówią wojsk Polskich, wzięli dale
Światybora, i do Danego przeszli przy wróżbie. – Pomorza-
nie tych przy tym jakich dzwon od Bolesława, tegoż się przez

Bolesław

Polakom z Pomorzanami, nieuiż przyiemie ich w władzy nad sobą, a tém bardziéj iż przy wyiściu bydź przez Zbigniewa. — Bolesław wprzybyłszy sobie ratunek i z pomorzanami postanowił całemi siłami nieprzyiaciół niszczyć i ich potłomnić. — W tém ułe kochał znowu na nich się Zbigniewem, mszcząc krzywdy jego Zbigniewa dawał mu posiłki. — Jednak zawsze przestrzegany doniesiono o tem wszystkim panom, a nawet im oświadczył, w którym przypuszczał znajdować się będzie. — Skarbimir postłomnieszy ile można było Pomorzanów, w nocy idą do Polski po. Przebyciu Bydgoszcz, z której cała Pomorzanie Pomorzanie się spadli do Polski w liczbie 3,000, i spłądrowali kray w tył sam idący, gdzie Bolesław znajdował się nad jeziorem Kruświcą. — Król lubił z natury myślistwo i w tem ulubieńcu miał z 80 ludzi na polowanie, tam czasem donosząc mu się Pomorzanie w szyku bojowym z całą ratuszą, pobiegli ich ratować. — Bolesław wyszedł przeciw nim z ludźmi 80 ciż, przedarł się przez nieprzyiaciela i na powrót nazad idąc przedarł i drugi raz, za którym przyszło 5 tysięcy ludzi Bolesławowi, zostało, znowu się i konia ranieli, z tych idących ludzi mu konia dodali, na którego siadszy król sam na sam sobą bój się miał. Gdy był mu ledwo pomoc Skarbimir z 30, ale nieznacznie pomordowany, a Pomorzanie myślący się ich ciężko wiele jest co ich uciekli.

Wybrnąwszy z tego niebezpieczeństwa Bolesław

gdzie się

gdzie iuż nawet był zanny powrócił, gdzie był napominany od Panów
aby się nie narażał się na takowe niebezpieczeństwo że nieszczęścia
nadrodzą z czego iego iuż potączyły. — — — —
Tym czasem Krzywousty z bratem Sobiesławem wielkie przez
okrucieństwem Świętopełka Morawskiego Xięcia z Czech wypadł
wielki do Bolesława o pomoc Świętopełk mszczę się na krolu wpadł
do Magdeb na zrzyte rabunki.
Wszczęła się wojna z dwóch stron z jednej od Pomeranii zdrajcy
od Świętopełka. Potrzeba było wezwać Kazimira i Wszarta na
pomoc. Ci dwaj rozdzielili zebrane wojsko mając rozdzielić na dwie
części. Świętopełk zrabowawszy Szląsk 1mo z Czech wyszły
wszystkie powtóre ze się był dzielność Bolesława wrócił do Czech
a Król bojąc się znajdzie Świętopełka rabującego udał się
do Czech gdzie go nie znalazł nieszczęścia iuż udał zamiar wspomógł ale
w powrocie udał się pod miasto Kozle które przez niestrzeżność
Kasztelana z gorzało. Leżało to miasto w Xięstwie Opolskiem
warowne natura. Wypadało Bolesławowi to miasto wzmocnić
forteca zbudować aby Czechy tego miasta nie opanowali: forteca
nie wybudowali a przez to nie napadał Polskę i nierobili rozruchów.
Potrzebował do tego Bolesław wielkiej liczby ludzi. Wtym czasie wysłał do
Węgier o umurowanie pomoc wiedział Bolesław dobrze iak Węgry
mieli przeciwnemu myśli ale ieszcze tęgiej chciał się przekonać i
iego Xięcia zamysły sekreta odkryć. Węgier zamiast dania pomocy
do więzienia Xięcia osadził, myśl tego ta była buntowniczego zajadów
przeciw Bolesławowi aby go wypędzić z kraiu a sam iedynowładnowy
cały Polski Panem został. Tym czasem Skarbimirowie
uszczęścili się w Pomeranii dobyć wielkie miasto wyższy Białogrodu
gród. Bolesław wybudowawszy Kozle muszył na pomoc Skarbimirowi,
którzy oblegali Białogrodu mężnie się opierali, iednak Bolesław
opasał ze wszystkich stron miasto nie dopuszczając żywności a
Kazimirowi pomagał machiny, kuse, taranny i inne machiny
zdatne do skruszenia muru pomimo obrony mieszkańców pomimo
tego że oblężeńców z muru ranili, ustrzelając smołą przez rozbite
mury miasta wbiegł pierwszy z siekierą i otwarł wrota Bolesław
a zanim całe wojsko, a zdobywszy miasto zamysłał go oddać na
rabunek żołnierstwu a potem wyszyznę obrócił ale gdy mieszkańcy
udali się z prozbą do niego aby im darował przedstawiając że może
z nich kilkunastu ludzi przyczynili [illegible] darował im winę.

Przeprawił się potem do Lubeki Król pobił ich: Obstrzymał
obleg miasta Szczecina i odzyskał Wrocław które Mieczysław Leg
utracił ieden się tylko Król Domarecki Świerami opierał Dot
pomdlez i ten poskromiony został i na swoią prozbę otrzymał
przebaczenie dla tego że przyiął Chrzest z marchami, zato też przy
godności swoiey przez Bolesława utrzymanym został i swoią
Królestwo otrzymał.

Zapotim Pomerania dał czas Bolesławowi III do utarania
Zbigniewa za wszystkie czyny iakich się dopuścił. Zbigniew iak
za życia Oyca stał i niedawno niespokoynego, tak narodzaiu Króla
napastuiącego, czyny a naybardziey to iż poddani uwięził zstrzymuią się
zwołano radę na ktorey wszystkie ieyo sprawy przestrzeniono i uchy
walono przeciw niemu woynę. Bolesław wszystkie zamki w Wielko
polsce przez niego posiadane opanował, oraz iemi Kasztelanami
obsadzał, wszedł potem do Mazowsza dokąd się uciekł Zbigniew
aby mógł więksiey pomocy od Pomorzan doznawać tam zbity
był od wuyska Królewskiego przeszedłem a wiedząc że ieymi utrzyma
przymierzu, zebrze od Króla przebaczenia które otrzymał za
pośrednictwem Świętopełka Księcia Bolesława i Baborina
Biskupa Krakowskiego, odebrano mu Kraie i zobowiązanemu
ie Niemcom prawem. Tym czasem kiedy Bolesław w Mazowszu
bawił wypadła Tatry Pomorskie z Nakła i wpadli do Spicimierza
gdzie był Marian Arcybiskup Gnieznieński z Wikbertem Archidiakonem
Tarbia tak w ten czas wpadła do miasta kiedy byli nabożeństwo iak
się zrobił rozruch wielki pochwycało się wpadli do Kościoła
Archidiakon widząc to padł na ziemię z przestrachu. Rozumieiąc
oni że to iest sam Biskup porwali tego, Kazali mu się wyrzec
dziesięciny nato gdy przy krolicie nie chciał, uwiązbgo z sobą wpadli
zrabowali Pałac Biskupi zabrawszy wszystkie skarby Kościel
ne a Marian siedział pod dachem na Kościele przez Boż.
Zrobili to znamienity Zbigniewa Tatary byli wrażeni na Biskupa
tabrze i ze swoiey woli iż byli doradzcą Bolesława i sam
wtedy umysłem iego dla tego iż niemogąc nic Bolesławowi
zrobić postanowili się z nim zemścić.

O usthremieniu zamachów Sbigniewa wybuchnęła woyna z Henrykiem
V Cesarzem Niemieckim synem Henryka IV z starszego z woiek
z Sbigniewem a to z tego powodu Krzyżowcy idąc na odzyskanie
ziemi Świętey dopuszczali się w niey rozmaitych zdrożności.
Kolomann Król Węgierski rozpędził tę chmurę nie dając na rabunek
swoiego kraiu w dwóch potyczkach pod Belgradem i pod Zamkiem
Moro. Ten miał do niego urazę Henryk 5 a do zemszczenia
podała mu się pora ziel Almus brat Kolomana bratał się
w iego krajach. Szcząc więc dokuczyć Kolomanowi Almusa
iakoby spokrzywdzonego do brata wspierać. Był iszcze Henryk
V urażony i na Bolesława zato że dawał pozitki Węgrom. Kolomann
widząc się bydź zagrożonym udał się do Bolesława, zawarli traktat
z sobą ze sobie tego dawali wzaiemne pozitki, a na znak przyiaźni
Judyta corka Bolesława Krzywoustego poszła za Stefana Królewicza
Węgierskiego i wtenczas to starostwo Spiskie odpadło od Polaków.
Henryk chcąc dokuczyć Węgrom wezwał na pomoc Świętopełka
Xcia Czeskiego a Bolesław wysłał w pomoc Węgrom a kiedy Świę-
topełk spoza do Węgier wpadł Bolesław do Czech i posunął się
pod Pragę wyszły wszystkie przeciw Królowi pod dowództwem
Mutyny i Wacka ale te wkrótce przez Polaków zbite a Wacko
i Mutyna z niedobitkami poszli przynagmniey na obronę
Pragi ale Bolesław opatrzywszy tylko przedmieścia
powrócił do siebie Świętopełk uwiadomiony o wszystkiem
co się dzieie w iego kraiach odstąpić musiał Cesarza w Węgrzech.
Cesarz więc pozbierawszy wszystkie Czeskie z Węgier dobywał
Preszburga ale odstawiony na zdach z wielkim wstydem
do Austryi powrócił. Tey niepomyślności Cesarza był powodem
Bolesław. Wypadł zato Bolesławowi woyna Cesarz która się
dopiero w następuiącym roku rozpoczęła a Świętopełk
bronicz Czech Mutynę z całą familią wymordować
kazał. Powracaiący Bolesław z Czech znalazł smutek
w domu albowiem Zbisławowa żona umarła. —

Tymczasem Gniewomir Pyzdrzeński Kasztelan Kaliski przyiął
Religią

Bolesław Chrzesciańska chciał się niemiecznym podburzony od
Zbigniewa i Pomorzan, którzy go zebrał gromadę dobywał zamków
w których starostowie nie dobrze mądrzeli i zamków nie pilnie
strzegli. – Ten panie Bolesław na Bolesława wojdzieży z Czechami
w niewolą zabrany został, a to dla tego aby mu się z Wrocławy przedaty,
co mu się udało do Wolgrim i Kalisz utrzymał. – Król powróciwszy
z Czech udał się na Pomorzanow, obległ Wolgrim nie tylko obronne
co Miasto. – Podług umowy Zbigniewa iako bracia rozpoczęli
się w obozie z swoymi. – Ale zaraz nie chcieli pomódz w
nowy i o wszystkich przymowieniach Pomorzanom doniósł, aż
iżby krew przelał z nich i z hufem iż nym iż wyszedł
na obóz Bolesława, rozumiejąc że na swoim nie spodziewa
niego obóz. – Bolesław był na ostrożności, a widzy iego
obóz atakować raczej to z zatrzymaniem zaraz z tych
Pomorzanom, którzy obiecowali z dawid strom się boję radzili
a Zbigniewo poznany przez zdaniu chcieli się być złapany. –
Przywołany Niecnich chciał się wrogiem Zbigniewa
nay surowy, a chciał go na śmierć, a iżby bratu zdaru
na niego, iż go Polacy własnymi zamordowali pomarsza
ny został. – Ale wrodzona litość Bolesława, nie dozwala
mu tak okrutnie ze Zbigniewem postąpić. – wypuścił
go, a sam udawszy się do Czech zaraz iż buntować. – Wkrótce
potem i Mieście i Wolgrim zdobyte zostały, a Gniezno
złapany przyszedł umiły nie odrzucenie, albowiem
Kiim o głowę ucieczony zyć postanowił. – Ten przyszedł
nie zaspokoił pomorzanów, albowiem złączeni z Czechami
pod Nakłem, stoczono bitwę o której długo opisali
się mężnie, ale Król z Kazimierzem pomimo straty której
poniósł wielkiej wojsko wielkie zwycięstwo odnieśli, do kilku
tysięcy w niewolą zabrano. – Wkrótce Nakło, oddano się
nim

nad nim Swiętopełkowi dzieci Pomorskie mu odnieść kazał
tem przyięzdzie Bolesław, iż ten Swiętopełk przyiął Religiią
Chrześciańską, poprzysiągł hołd Bolesławowi, i daninę ciała,
dawnieyszy ustawiony. —

Zbliżała się wojna z Henrykiem V^m^ maiąc wrazy zebrał Cesarz
Burgundyo, Sasów, Bawarów, Francuzów, Szwabów i od Reńskich
i do Elzatu, a oney przed podał mu warunki, aby Bole-
sław nagrodził Swiętopełkowi stratę, aby Zbigniew do Polski
powrócił był przywrócony, aby Cesarzowi dotarczał co rok
300. grzywien złota, i posyłał 300. chart. — Na takie warunki
nie mógł zezwolić Bolesław, Cesarz obległ Lubusz, dobył go,
w którym będąc pod Bytom, namówiony od Zbigniewa, ale mu
się mszcić opisał, to było powodem do porzucenia przez Cesarza
że Zbigniewem. —

Kiedy się przeszło Henrykowi do Bytomia, odesłał
do niego, i napisał list do Bolesława Krzywoustego, w na-
stępuiącey treści: Że Henryk Cesarz Bolesławowi dziecia Polskie
„nie porzucił nie rozumie, że maiąc wzgląd na ony ich urodze-
„nia, na odniesioney z pruderyi cnoty, sławami, contento wiarą
„będzie ruszenie 300. grzywnami złota, co roznicy, aby tylko był
„jego przyiacielem, gdyby nań na ten warunek przystać nie
„chciał, iżby go orężem wiódł w ziemie Krakowskie. —

Na co mu Bolesław zbrodnie odpisał: „Bolesław Henrykowi
„Cesarzowi pardonować nie rozumie, a to nie na nadzieię złota — wzgl-
„dem nań przy bytności do Krakowa, od swoiego Majestatu zażyty przy być
„ślub powinien, a daniny ani grosza stanu nie obiecuie. —

Odebrawszy takową wiadomość Henryk V^ty^ ruszył pod Głogow, prze-
prawił się za Odrę, i zaraz oblegał miasto. — Głogow chroniąc

obronę

Inwiar obronne miasto było, iednak ten ośc nie kosztowne murow
ztworzenia Henryka w nadziei dobycia go. — Zaraz przy pier-
wszym Ataku, a Głogowianie widząc się w podobieństwie taiac
ztoi Bolesław, wysłali z prozbą do Henryka aby przez 5.
dni przestał ataku na miasto, a iżli w 5te dniach nie
przyszedł im Bolesław na pomoc, ze podadzą miasto. —
Henryk przystał na to, ale żeby nie mogli przed przeciw-
szyć obsypawszy dziki w zasadzkę dano. — Wysłali do Bo-
lesława mieszczanicy, oświadczaiąc mu w iakim niebezpieczeństwie wyno
szą się ich prozby zaś przysłał drugi obóz ultima reperata z mu-
rów ich pilnowanych. — Bolesław obiecał im pomoc, iednak
choćby nie przyszedł za 5. dni, żeby nie poddawali miasta,
bo w przeciwnym razie przyszłoby im wiecznie by ich karał,
Bo 5. dniach postał dział woysko pod miasto, a gdy Gło-
gowianie odpędzili go, prosili się Cesarza do nowo ułożo-
nych murów, aby się nad nie tak bronili, mieszczanicy, karał
dzieci w zasadzkę dane na wiosnie Marcin spodziewaiąc,
ale Głogowianie nie spodziewaiąc się by przy mnieli na głos
dzieci ich wołały Bolesławie, Bolesławie przyszedł przy wo-
na pomoc, tem bardziey oblegaiących w ciasnych ko-
rzystaiąc sposób nadeszli, przy pasowali cisnęli Atak,
ale nie mogąc nic poradzić, widząc przy mnożonych mężczyzn
mieszkańców kazali dobywać miasta. — Bole-
sław widząc przeciwnych ataiących ich Henryka, woysko
do niego o pomoc. — Henryk nie uszkodzował swoiego
zdrowia, a gdy się postawić nie dali do tego na-
leżnie, zaprowadził ich do Charbu i dzwonił im
skarby ich będzie, mówiąc że wszystko to tonie

będzie

Bezdzie na pohonanie Polaków. - W tym iuderze Sporów Skarbek
pódzwyz pissicien złoty, mniid go do Skarbów i nuld. Cesarza
złotemy złoto do złota, wzyscko to nabla Polaków aniż rozyé
potrafié. - Ale o mnie Henryk odpowiedział, Habedanky i od
tąd to familiá Skarbkowo, narwana byla Habedankowo. -
Zbyt mate maiąz wzyscko co porównaniu z Niemcami Ksi-
ążęmi godziardami niszczy, Jak ksi. Cesarskie - do pairo ksiąz
sprzybyty mu na pomoc wzyska z Ruzi i Węgier, zawzdy mo-
wiąz potykaiąc z Niemcami. -
Nie mogąc nic probié Henryk Głogowowi wzyscko zdzie-
pel Cesarz wzystkim Cesarstwi, lub Wrocławskiej mniemaiąc
ją nadzieiwny wzyska Polskie, ktore ią bzdzie mógł niszczyé. - Zdarzyło sie nad to w Obrzie Cesarskiem zamyty Hen-
ryka w niwecz obrócato, albowiem dwa to Książęta nabielem
rostad, przez niciatkiego Jana Cześć, z familii Ber-
sprowskiej, a Cesi z przyczyny tey zmierci od tąd Książęta
sama, porwalad, on im otrzad ~~[illegible]~~ inszego Księcia
zdatnego by tylko chcieli obrali sobie Księcia Ottona,
chociaż Cesarz ięzyk sobie miłą za tronie Władysława
Syna Kazimierza. - Gdy mu złote tego Cesi oddać nie
chcieli Cesarstwo za tabie na rok zaty. - Dóng Jan Henryk
Pisc pol. Król Wrocławski, na rzeczonie rzeczy nie zbroi wzyska na Polaki
a mile od Wrocławia. - Rozpoczęła sie Bitwa zaraz po połu-
dniu, długo trwała zmiennym szczęściem, ale po zaczę-
ciu tylko pierwszy Szarzowie przeparto ruszyli sie na stronę
Polaków, tak dalece, iż Henryk przestraszony z pola uciec
dzie musiał. - Rozlegli sie, a wzystkowzy Polacy, potykli sie

dzielnie

1109. sowich pogrzebać rozkazał, a Niemcowie krwawy, przy
zbrojony się pozarty linii, od tego to tem polac pocznie
polem nazywaią. ✻
Zwycięstwo otrzymawszy nad Niemcami obwarzyło Bo-
rzywojowi drogę do granic Czeskiego. Bolesław na
sprzykrzy cięgo postąpił mu wszystko, pamiętaiąc tem do-
świadczeniem które tegoż się z Borzywojem wszystko prze-
ciw Władysławowi. Borzywoy przyiął Ber-
cóm siłe odziwiaiąc Czechy co dzień przymuszony po-
konał uciekaiących, i tocząc Czechy i Morawy. Wła-
dysław bez przyczyny udał się do Henryka o pomoc, który
po bitwie na swoim polu bawił w Bambergu.
Postąpił mu Cesarz w niewielkiey czasie dwóch,
skarał stanąć przed sobą Borzywojowi i Władysła-
wowi mówiąc się Borzywojowi nie nie przy-
nieść, iżmiał otrzymać słowa, bo go skarał do więzienia a trzeciego
a Władysława z księstwem Czeskim prosił.
Dowiedziawszy się Henryk o tym polskiego pod Wrocławiem
nie myślał nic wdawać się w wojny z Polakami.
Tymczasem bawiąc się w Bambergu zamyślał o polskim,
ale jego Duma nie dozwoliła na same polskie pro-
ponować, ale pomnieniu jego oświadczyli, iakby
postarzmnie, że Cesarz rzymy sobie polskim z Bolesławem,
przyiął sobie i Bolesław tego polskim, a w tem celowym
stad postąpił, którego Cesarz chętnie przyiął, zgodzili
się na umowę, odnowiono przyiaźń z Niemcami.
Która, miał Bolesław Chrobry z Ottonem III, przy-
rzekli sobie, że żaden żadnemu krajów nabywać
nie będzie

nie będzie, na znak przyjaźni Bolesława Władysława syna
przetrzymiłej córki, pruskiego Księcia [illegible] pokój zawarty był
w Pl. 1110.

Niedługo potem zawarcie przyjaźni nastąpiło bratobójcza wojna
Czeska. — Udało się Bolesławowi, iż nasyp wojsk z nad-
wyżki wojskiem wyjednał dla Lobeslawa brata Boży sobie
powiat Sateć.

Bo ten wyprawie przez dwa roku polskie wojsko ciągnęło głodny-
Kosła w litery ieste powiadacja Bolesław odprawił Belgrum
ten do Kiemie swoiey, ale to nie iest prawo bo tylko ieden
Heronika Magha o tem wspomina. Sobie tam w tego
się wiary otoczeniem przez Bolesława zgubieniem, bo dwa
Księstwa iden na drugiego zaleciły, przy ato do tego
ie Lobeslaw wbiedzie musiał, a przez iednego Guber-
natora Niemieckiego w wojnie był radzony. —
Kleistetuy z wojennia powrocił znowu do Polesławo.
Ruszył Bolesław do Czech i Głaz oblegli wyprawił nad
a Sobem z wrotnaw Lobeslawa z pałacyami rotd. —
Mieszkańcy nigo poddali się i przebili o pomoc nie do-
1114. bestaw Kostel Pamiennie, czyli Panem. — Władysław boiąc
się, iżby mu Lobeslaw nie był raczej nie przyjacielem
przeciw Bolesławo aby nagrodził podług czasu woli krewnej
Nastąpił nad rzeką Nisą, gdzie wojny na wybrzeżu stanęły
nie przeszły, a Lobeslaw otrzymał Powiat Hradca z Ha
radeckiemi.

W r. 1113. wyprawił się Bolesław na Pomorzan, bez to
wyprawie skończyła się na spaleniu Colonii przeciwko
i nazabieraniu wszystkim ówczesnym Mieszkowi i

wszy

gospodarskich. - Narcéiw i Zbrodni Zbiegniewa konicu
wzięty, albowiem uchylony został Dekretem Królewskim
od innych takich zbrodni. I Jako posłowie nikt nebrał takie
od Bolesława i zgiskał ze, pod warunkiem spokojnego
przebywania w Polszcze, ale kiedy wszelko postrzegało że
Bolesław nie kontent z niego, że by się go rad pozbyć
złapać go i zabić, inska mówiąc że go oślepić
i inaczej utrzymać że Bolesław na niego wydał
Dekret, aby był w śmierci oddany w kajdany, aby
przez to i nie mógł zamieszek robić. - Co usłyszawszy
rządca Natalia i Pomeranii doznawszy względu co
do Bolesława zrobił z Ukraińcami spiskowi chcąc
od wiary Pomorzanów od daniny. - Kazimierz znaw-
szy wódz zbiegły się w dumę zaraz myślić o wydaniu
się z posłuszeństwa Bolesława, tak dalece że śmiał pierwszy
[powinien]
[pierwszy]
[powinien]
[pierwszy]
[powinien]
[pierwszy]

była związana potwierdzeniem przez Zbisława, drugi raz
ze była zaślubiona, postrzeżeniem pogranicznych
marchart, poźniey Ednak Świętopełka teścia Bolesława zaczęły
się rozruchy wszczynać. Jaroslaw wypędzany z Włodzimierza
musiał szukać pomocy u Bolesława. Chciał mu dopomódz
Bolesław ale bunt Świętopełka w Pomeranii nie dozwolił
zadosyć uczynić żądaniu iego. Słyszemy iż Świętopełk
potemu Bolesław poruszył wzięć nad Pomeranią, obrał
się nieprzyjacielem. Zwyciężony po kilka razy uciekł do Nakla
miasta bardzo obronnego i tem Polakom ocalonego. Długo
oblegali to miasto Polacy a Świętopełk widząc, iżby mu
iego bunty bezpiecznie nie uszły wszelkiemi sposobami trwoc
się postanowił. Chcąc zemsty Bolesława tem bardziey się
przestrzegał iż był zraniony ale widząc że się oblężenie
długo ciągnie że Rycerstwo iuż szemrze na tak długie wyprawy
dał się nakłonić na prozby Świętopełka i odstąpił z Nakla
a Świętopełk poprzysiągł wiernością, datkiem podarunki
Bolesławowi i synu swoiemu uczynił. Tak ukończyła się
wyprawa przeciw Świętopełkowi a Bolesław wrócił do Polski.
Świętopełk wiarołomny dziedzictwa nie otrzymał ugody i przyrzeczenia
albowiem zaraz po odeyściu Polaków gwałtownie zaczął
do dawnych postępków wracać. Ponieważ ze tyle razy
Pomeranie zwyciężeni byrali porażone że znacznieyszy
siły się osłabiły postanowił wszy zniewolić Rycerzami
przeciw nim. Świętopełk rozumiał iż z nowu nie będzie
dobytym udał się do Nakla. Polacy opuściwszy inne miasta
podstąpili pod miasto z machinami zdatnemi do bicia
Nakla murów. Oblężony dawał mocny odpór, tak dalece
iż udało się iemu przez nieostrożność Polaków zabić
trzy razy nabitymi. Pomimo tego i ednak Polacy
wdarli się na mury, czem widząc przestraszeni

widząc

widząc niezdatnego do potkania Swiętopełka a bojąc
się o własne życie złapali Swiętopełka oddali go
Królowi i miasto poddali. Odebrał Bolesław miasto, i
osadził je swoim garnizonem, a Swiętopełka na wieczne
więzienie wysłał. –
Następujący potem wojny na Rusi, a te iakoż poczęła Bezprzemysł
i inni, miała poprzedzić wojna z Królem Duńskim, do której
miał Bolesława namówić, nie iakiś Biskup Duński, czy zaś ta wojna
była lubo nie iasnego opisania się z Historyey. – To iednoż
pewno że Bolesław z Mikołajem Królem Duńskim za-
warł przymierze przeciwko Pomorzanom, i ku dania ustalenia
tego przymierza dał Magnusowi synowi Mikołaia swoią
Córkę Bolesławę. – Zaliż przyiaźnią, związkiem wszyscy
wyprawę na Pomorzanow tak dalece iż Warcisław Xię
Pomorskiemu tudzież uciśniony od Bolesława, a mocnemu
Duńczykowi dać się, na ostatek Mikołaia o pomoc
prosby, ale Mikołaj nie rozważaiąc na prozby Warcisława, odesłał go do więzienia do Kyiowa, a Bole-
sław obstrzegło, Lubykowo, i wszystkich zaodrzańskich
Słowian wojował. – w tenczas to miał przybyć do Duń-
czyk, zbogacony rozbiciem morskiem. – Pomorzanie nie-
chcieli do Bolesława uciekować z drugiey strony
nieprzyiaznym go uczynić? z tego więc powodu podburzyli
Duńczyka przeciw Bolesławowi aby ten z dwóch stron będąc
zatrudniony nie tak im dokuczał. Władzimierz z Xięciem Austr
mocarze się na Polskich ze dali przykład Jarosławowi
wpaść do Polski a szczególniey Władysław Xię Przemyski,
który wiele spustoszenia w Polsce poczynił, okoliczność
kiedy się Bolesław wojną z Pomorzanami bawił, skoro
takim przypadku wiele był pomiszany zamysłał

wyprawić się,

od mnie mania, ktore miał o nim, ie podobnie na chęci
zysku i natłaczania danin, iako z poprzednich do nich
przybyłi - Gdy pierwey naaro cone było miasto
Kłodzie a potem Kamień, nayważnieyszego iednak
oporu w przyięciu Wiary Chrze: okazały miasta
Szczecin, i Julien, stało dalej iż Otto Swoy ty, musiał
wyiechać do Bolesława a Bolesław przyiął się im upro-
szić daniny i tylko 300, Grzywien corocznie płacić będą;
że na potwierdzenie tych ich 10ż postanowienia bez bożnie,
i że za przyiazdem na ziemie bronić ich będzie, skoro
przyiaciół, i siłą Religią Chrze: przyimą? - Takie też
natchnienie ich pisarza Bolesławowe popalano, między ktore-
mi nayprzednieyszy był Prayotów, ktory ono na pre-
zent Papieżowi posłano, a Swiątynie porobiono ko-
sztu Chrze: a wszystkie skarby pomiędzy pobożne
rozdano, co ich stało pobawiono, iż cała Pomerania
Wiarę świętą przyięła, prócz wyspy Rugii i przyle-
1124. głych ich obłoki, ktora ieszcze potem Duńczykowie
przywiedli do Religii Chrze: Otto do pietnastu swych zamia-
rów powrócił przez Polskę wezwany od Bamberczy-
kow. —
Po uspokoieniu Pomeranii na ziemiach swoich na
Rusi i Kusiach - do Bolesława wyiechawszy, znowu wielkie
honory u Bolesława - Posłał mu potym Bolesław,
a sam udał się do Rusi - Ukochana Siostra jego Wła-
chowa ze wszystkiem Polskiem była - Różnicie
się stary Kresławy zamieszkie okoliczny ty ięzy, bo Otta
dy stawy

Władysław wtóry raz się bliskiem zgonu bez wojny odstąpił tronu Sobiesławowi. — Te wypadki dzieją się do roku 1131. —

Po tych wyprawach kilka lat tych było spokojnych i to dało powód Sobiesławowi do truddnienia się sprawami wewnętrznemi. — Przez dobór Kozie Bratkowski od ojca wyfundowany, świrzma dzwonami i posadzeniem murów. — Będąc pobożnym powtórzył mu summienie wyrzucało iż brata zmarłego chował z sprawiedliwości, od prawił podróż do kilku miejsc świętych. — Trzecia podróż odprawił do Francyi do tego jedynego w odzieniu tychym i pieszo. — Drugą podróż odprawił do grobu Ś. Stefana z obdarowaniem, idąc ciągle Majestatowi przystało. — Trzecia podróż jego była do

1132. Gniezna do Ś. Wojciecha, i ta ostatnia podróż palmowa była jego wyjazd domowe. —

Zaraz potem wojna z Węgrami: a te tych powodów, Stefan II Król Węgier dla dzieci koronowanej Belli ślubnego. — Borys był synem Kolomana pierwszego króla Węgier ślubnego, ale go nie chciał Kolomon uważać za syna, dla tego: że się różnił z żoną swoją Eufrozyną, od której się brzydził, która w Kijowie porodziła tego Borysa. — Borys uciekł potem do Węgier gdzie był od Węgrów ponieważ Belli ślubnemu pomordował tych dzieci, którzy byli przy dworze jego ślubnego. Po obadwóch tych wiadomości się przeciwko Sobiesławowi wyprawił Borysa, który udał się do Sobiesława

o pomoc

o pomoc. Bolesław maiąc wrazę do Węgier się nie wo-
wał w nalazgi Ruskie, przeciwko się Świętopełk po-
wrócić zaimie z pisiekey, tatoża traktatem z Krzyżaki
Judyty Bolałowi przyrzeczona, być powinna, nie
chciał się dać pomocy Borzywojowi. Bella wezwał
na pomoc Bolesława Xięcia Ruskiego i Leopolda Xia
Austryackiego, nadto posłany do Kuninieu z rozgo-
wicy Jagiellica. Bolesław się starty od Galicyanow
i Węgrow tych tatorzy Borzywoi sprzyjali razuy
przeciw Węgrom. Bolesław przybywszy do ziemie Spis-
kiey natarł na Węgrow pod dowodztwem Belli w
Czwartek na Jarapełka, gdy obydwa mieszkaniow
rowanego przelamał Węgier nie mogąc, ażby Cha-
librianu z tylu nie biąc razyli, rozkazał Hetmano-
wi Wrzeborowi, aby dał barzmi na Galicianow i
na Henryka tatorego za co moment spodziewano. Ubie-
gł wiarą przybywaiących Xiąże przechod rzeczom
woyskiem. Król otoczony od Węgrow w wielkim nie-
bezpieczeństwie, rozkazał tabor przez wyłi nie przy-
iaciele przedzierać się musiał. Zabito pod nim
konia, dał mu Rotmistrz konia z tale z wielką
1133. stratą, ażgo był się. Rotmistrz zdrzechcerem
udarował, a Wrzeborowi portał kapiel, wrocono
z tłoską z raiza, Wrzebor nie mogąc, wniw tabor
obelgi na linii w drzewa obiesił się.
Drugiey tegoż do tatorey przyszły nata nieszczęsna

Belli

Belle, gdzie on przebiegł Chalisiam rzeką, aby od tąd przeciw
Bolesławowi, nad nią Bolesławo do Węgier, gdzie go w dzier-
ny Sobiesławo spustoszył, a dodawszy wet szawet z prze-
1105. szłych Cudy. – Bolesławo nad nią do Lotaryngusa
Dzięcia Morawii, stanęła ugoda na trzy lata. –
Borys radał wspiere potrzeby ale Bolesławo nie mogąc
nic w tamtych w Węgrzech oradzić go do Kolicy. zało-
dziejszaiąc się Bolesławo z mówił się z kur-
sianami, otwarł im bramy, a ci w podstępy do mia-
sta wyrzuciły mieszkańców. – Nie mało to bez
szkody Borysowej, bo tam zaś tatary się z nimi zmówił
hasał nie czyli uznaje i gdzie wyciągnie, aby się
więcej takich zdrayców nie znajdowało. – Ostat-
nim dniem Bolesławo było przeciwnym Węgrom
z Bolesławem w Gallii. – Przeciwny Bolesław nie
pomyślnej wyprawy w Węgrzech po czarownej chorob-
bie umarł w roku 1109. w Bloclaw, panowawszy
lat 36. wieku swego 59. Był to wojownik
waleczny w swoim czasie wygrał 10. bitew. –
Schodował Kusinsko i Podbił Pomerania. – Był
to sprawiedliwy, prosty, ale czasem lekko wierzący,
co rzadko miał bydź miłego towarzysza. –
Mówiono się walecznie Bolesławie nabyta przez niego,
bo chciał za pobudzeniem Matki prawo pomiędzy braćmi
dać innej wiedzy do nich powrót, dlatego Kazimierzo

pomiędzy

pomiędzy N. Synow. – Władysław dostał Królewskie
Siradzkie, Łęczyckie i Pomorzanie. Mieszysław
Starym, Gniezneńskie, Poznańskie
i Kaliskie. – Bolesław Kędzierzawy, Mazowsze
i Kujawy, Płock, Sandomierskie i Lubelskie,
z tym warunkiem aby w wyprawach pomagali wszy-
scy Władysławowi co ich na ostatniem Sejmie.

*) Ramię IIgie sprawiedliwy Syn Bolesława Krzywoustego, który od Braci był odsunięty. – od podrzutka

D. Panowanie Władysława 1139. r.
Spławy

Ustata Monarchy ciałem był Bolesław Krzywousty
napełniła naród cały żalem i obawą, lękał się, jakie sprawie
mógł podział państwa pomiędzy braci. – Władysław nay-
starszy z braci pobudzany od Agnieszki, żony nie przyjaźny
Polakom, zamyślał o koronowaniu się na tronie braci.
Sejm mało ich postanowił radzić, bardzo zwoinduszia
tem, chociaż Bolesław chciał przez testament rozpo-
rządzić nieszczęścia kraju, przeznaczając za nayprzód-
szego Monarchę Władysława, jednak ta sprzeczność
naszą nie mogła, aby bracia między sobą wzaie
sadzkie nie mieli podlegać jednemu. – Stan Rycerski
przylgnął do zmarłego Króla, zaraz
dawał pomoc Sejmu Polakom, tam bardziej że
Sejmu nowszemu bytu wyrywać pomoc. – Dla
ułożenia jednostajnego rządzenia Krajem
wiechali się Sejmu do Królewa, gdzie przewidzono

Tysiąc

tyßko testament, aby kardy swą drużnicą mogił, a
w rządzie na państwie Krolew aby się razem spisowali,
nie wolno było żadnemu swey sprzeciwiać woley
osobno, tyßko zniadzeniem się iney Ich
uchwałą z wiadomością obywatelów postanowić.
Po ugodzie kardy udał się do swoiey drużnicy a mayą
małżony Kardynała rostał pod opieką Brata Włady
sława. — Sobieslaw Xięże Czeskie nie przyiazny Pola
kom wpadł do Węgier i zrabował go. — Zakrzyżat
.....
ow o wystawienie fortyfy w Węgrzech, i oderwanie
go od Polskiey sprzeciwiaiąc się przez brania z nyą w ogo-
dzie nie będą, iedna z nich przyięła xięga pany-
ty. —

H Xięże Czeskie Władysław H będąc zwagrem Władysława, a do tego
zakrzedzony w własnym kraiu z nami spokoyne
z sąsiadami postanowienia, nie mieszał się boiey
nowey Polskiey. —

Rudolf Xięże tego czasu się z nami z sobą, poczotek
ie był z sprzeczaniem z Xięztami Polskiemi
nie myślał o napadzie Krayów Polskich
Władysław stanął z nimi Agnesza ambit na spadku
brata męża, aby drużnice Braciam spadkami
rozdawać mogła, aby Xięża Ty tak bro la
przytaiemnym vdrzeniu, ktory przez potomstwo kardyi
iasno rozdrobniony będzie, że to iest przeciwne postanowie

Xięża podziałony

podzielony kray nie będzie się mógł oprzeć zapasie. – Takie mniemanie o teraźniejszych brzegach wzięty gore, nad prawem natury, abiwo teraz wzgłędu na to nie miano, w przyrodzeniu miałaby prawo do posiadania całego Królestwa. – Że z tym podobne namowy, znaiwszy Wład. Władysława, o przebycie się nabrzegnące namawiania żony, iż ustawienia tego o mu to na niewdzięczna odradzała. – Aby zdrada iakiey porok sprawiedliwości miała, zwykł znaczny wyiść obywatelij i otwarzyć zapadania swoiej, to iest że lepiey będzie dla narodu, kiedy państwo pod iedną władzą postawione będzie, inaczey mogą wynikłe z tego nieszczęścia, iakich nie maią przykłady za poprzednikow ich, dzieci mu brata swoiego Władzy oddadzą, nadgrodzi im, daiąc drugiey do utrzymania powagi służącey. – Wielu panow oburzyło się na te propozycyą Królewską, wielu od Agnesztki przyszłych, trzymali się rządu Królewskiego, naybardziey bliscy się Panowie, aby dostawszy się pod moc Władysława, niedomawiali podobnego losu od Agnuszki iako od Rycy. – Pomimo do porow stanow, Władysław nabierał wielkie daniny we wszystkich dzielnicach, po wyrzuceniu odpadłych obcych Niewiastom wszystkich urzędnikow, aby ich rozkazom posłuszni byli. – Ten postępek oburzył wszystkich braci, ale iuż to dla małoletności, iuż to dla niegotowania, widząc się nie zaraz stanąć oprzeć się Władysławowi, chcieli przez groźby, przykazać to, aby ich prawy podziały przez ojca wszystkim zostawił. – Ale te groźby radnego skutku nie otrzymały, bo im odpowiedziano, iż tak być powinno, iż tak będzie dla braci lepiey. – Władysław chociaż silny, wszedł zaraz w umowy z Rusinami. Wzięto dzieci Kiiowskiey postać mu woyska pod rządem Świętosława syna Jarosława Dawidowicza i Włodzimierza dzieci Brzetysława, nabrano ich nabrzeżnych pod drugich, którzy się do wszystkich oręża, mocą, a niewolone podbity etc. –

Potępiał tak we Władysława, i wszystkich o bych narodów przeniewierstwo

brania

braciom, nie podobało się Panom Polskim. Stanął wnie nasze-
le tych Jakób Świnka Arcybiskup Gnieźnieński, i Wszebór Wojewoda
Sandomirski, ale nic maiąc sił znacznych, potaiemnie tylko
zniszczyli woysko iego. – Pominąć tego ieszcze braci znalazł obrońcow
na dworze Władysława. – Sławny Piotr Duninczyk na dzień
będąc przyiacielem Bolesława krzywoustego, ujrzał tatki dobre
synom iego. – Urażony nastaniu pomiędzy Władysława, wyma-
cał mieć iego nie lubi dzieci, i napominał go, aby poprzestał tego.
Nie miłe te przestrogi przy zgodzie były, i myślano tylko o sposobie,
ialby się go pozbyć, iby nie powiększył sitty braci. – Pewnego ra-
zu, wyiechali na polowanie Władysław, i Piotr, tam zamordowany
są, ujrzeli na ziemi strzała ras widzieli że Strabimira bohatta
się w Ojcu Skrzyńskim a Królowa w Dobiszewicach: Wtym
ony spotkawali, iaż tamta Władysława z Piotra rzekła mu żona
że na spotkawa z Ojcem: Piotr mu odpowiedział. Powiał raz
pani, lepszego bytu z Dobiszem, obawiało to Władysława: a po-
wróciwszy do domu, zaraz wymyślił robić Agnieszce, ale ona po-
strzegła się, z tego wyrwać, pozwy wiązawszem te Państwie. Dał
się przekonać Władysław, maiąc ieszcze inna przyczyne
pozbycia się Piotra, a do tego nay spokoynieyszym był Dobiesz.
Dunin był panem Wrocławia, wydawał prawa w tenczas cór-
ce wydawszy, ludzy Dobieszowi przybył z kolygami, i Piotra
w środ zabawy weselney zastawszy zaprowadził do bia-
łowa: gdzie mu zrozkazał Władysława oczy wytłuszczno, i
języki urznięto. – To obey się się z Władysławem z Piotrem
wszystkich natnięgo oburzyło zaczęli się bracia przeciwko Władysławowi
Władysław wyiechał woysko zesparte Ruszeniami, litor Wsze-
bor ze szlachcicem zniósł, a lecz gdy więcey Władysławowi na spo-
mogły wyprzedzono Henryka z Sandomierza, Bolesława z Mazo-
wsza, a Książęta wyruszyli z pomocą stawali się do Mieczy-

sława

Mieczysława starego do Poznania. – Całe Duchowieństwo stanęło wrażone na Władysława; podało prośbę do Papieża, aby go na stamania przywięzł anathemat, ale śmierć Sławnie Duchowieństwa nie przypuściła do skutku, gdyż przyjaźń z Chomradem Cesarzem, była mu konieczna potrzebna, przeto gdy Chomrad miał iść na wojnę przeciw Saracenom, przeto musiał by był opuścić tę wojnę. – Chomrad polecił wszy interessa Państwa Władysławowi, ułożonowszy swego syna, wyprawił się na wojnę. – Po mimo niebytności Cesarza Władysław nie kontentował się, podjudzeniem, zabrał wojsko z Brzesinoio i Pazyngow, poszedł pod Poznań, i obległ go. Biskupi nie przestawali nalegać na Papieża, aby na Agnieszkę klątwę rzucił, a gdy to nie nastąpiło, Jakub przybywszy do obozu napominał Władysława, aby poprzestał swoich zamysłów, ale gdy widział upartego, rzucił klątwę na niego. – Powracając Jakub uwiadomił wozem o namiocie obozu, i wyprowadził go, co dało powód rozwierzbie rozterki Państwa, tak dalece iż ich męztwo odeszło. – Gdy czasem przyjęli na pomoc obleżonym Wielkopolanie, zdrowszy sobie znaleźli przez potrzebne wystawienie obozu, Ś. Miłostaia przez szpiegów, uderzyli na nieprzyjaciół, a tenczas kiedy ci nie spodziewali się, obiadowali, wycięli ich. – Tak dalece iż ich 2ie mieli w pięty wracając do Warty zaparkowały się krzyżami. – Jak zebrawszy Zamki udali się pod Kraków, którego dobyli, Agnieszkę wraz z synami Bolesławem, Mieczysławem i Konradem, do Cesarza odesłali: a Władysław Księcia Ruskiego maiąc do czynienia w stanowym kraju, nie obiecał mu, a tak musiał czekać na przybycie Cesarza. – Nayzwiększy markowito Agnieszki

wybłęcie

wyjechać do Papieża, i że wygnana była tak iawnie. – Papież był w tenczas na Koncilium w Sens wsie, a potem w Rzym. – Wysłał Konrad do Papieża, a Władysławę z Agnezki wrócił, co chętnie Papież uczynił. – względem interesów Polskich obiecał że prześle legata swego, aby w nie wejrzał. – Gdy w r. 1149. Władysław uciemiężony porzucił z Królestwa Polskiego, którego już potem nie odzyskał. —

Bolesław IV. Kędzierzawy
r. 1149. –

Po usunięciu dzielnego Władysława, zgromadzili się Biskupi i Panowie polscy do Krakowa, a obawiając się do Testamentu, oddali rządy Bolesławowi najstarszemu, iż po Władysławie pierwszeństwo miał w Krakowskiem. – Bolesław chcąc zyskać przychylność braci, oddał dzielnice braciom przez Władysława nabrane, pomnożył im i znacznemi dochodami. – Bolesław widząc, że Władysław zawarł układ pomocy w Cesarzu i Władysława dzieła Cesarskiego, zgodził natychmiast potrzebną w mocnie się pracować niemu. — Zawarł to tem ochotniej przymierze w Krakowie z dziećmi Jasiem i Magrabią, Bracebarskiem ialo-miłośnemi zawarte Cesarzowi. – Przyjaźń ta lubspomoc Bolesławowi, nie mogła atoli być bez szkody dla braci; albowiem Margrabia zaraz się przyczynił do granic Polskich, przyłączając nowe Marchia do starey. – Konrad Cesarz powróciwszy z Rzymu na prośby Władysława, zaraz myślił o przywróceniu go na tron, chcąc się jednak łagodnie obejść, wysłał do Eugeniusza Papieża, a ten posłał Grzegorza Kardynała do Polski, aby przekonał Polaków, iżby krzywdy nie wyrządzali Władysławowi; lecz gdy posłany rady nie przyjęli, wysłał do nich, jednak Polacy nie przyjęli tey

Władysławy

Władysławy, sadząc iż on nie wróci z Papieża, lecz znamienity kardynała uczcił. — Wtenczas Konrad zwołał z wiarą do Kalisfurtu, na którym radzono o wojnie Włoskiéy i o sprzysiężeniu na bron Władysława. — Chciał wiáć co ći Cesarza, uczynił offiarę, zelżywał, obiecując hołd Cesarzowi, iżeli go proszą ci do niego. Nie mało to zatrwożyło Polaków, a nawet i tych, którzy mu sprzyjali. — Cesarz napisał znowu list do Papieża, który posłał do Duchowieństwa Polskiego, prosząc o zdrajcę Władysława, ale posłany i ta raza nie uskutecznił iego życzenia. —

Po długiéy chwili choroby, Konrad wyruszył do Niemiec, ale za pośrednictwem książąt Śląskich Bolesława przybył do obozu Cesarza, i nakłonił go podarunkami do pokoju, a dla ugody obiecał się stawić z Merzeburgu, Konrad wyszedł z wojskiem z Niemiec ale Bolesława nie prześcignął na ugodę. — Chcąc się zabezpieczyć Bolesław z strony Rusi, ożenił się z Anastazyą córką Włodzimierza zwącego Halickiego, a z Eudoxyą siostrą Anastazyi, ożenił się z Mieczysław brat Bolesława. —

Śmierć Konrada Cesarza była powodem, iż Władysław zwątpił iż, aby mógł być przyjaciołmy do dawnego znaczenia. — Książęta Niemieccy obrali Cesarzem Fryderyka Barbarossę, młodzieńca dumnego, dzielnego i zaufanego w rzeczach. Władysław chcąc zyskać przyjaźń u Niemiec, ożenił się z córką Alberta Brandeburskiego, po śmierci Agnieszki. — Zapotrzebowanie to i układzenie na przyjaźnienia się Cesarzowi i Władysławowi, zdało się i Cesarz namyślał o rozszerzeniu granic państwa swojego, lecz ciężkie utrudnienia do przejścia Władysława, a nadzieja szczerá przyjaźni, a nie mogąc nie w dawnéy dobroci, postanowił przez pomoc Papieża nakłonić Bronisławy się Polaków do panowania Władysława tronem, ale ta woyna na dopiero w r. 1151. na-

stąpiła.

nastąpiła. – Przed zaczęciem wojny po sey mie Wielkiem Cesarz posłał do Krakowa do Bolesława, gdzie się Mieczysław znaydował, domagaiąc się dawniey i przy ścieżenia Władysława do dawnego znaczenia, ale mu Polacy iakó dawniey odpowiedzieli, że woli do ostatka się bronić, aniżeli bydź hołdownikami Państwa Niemieckiego, i żyć pod władzą Władysława. – Za odpowiedzią przyczyniła wojnę, ruszył Cesarz podiegany od Władysława Króla Czeskiego: któremu Niemcy przyznali ty tuł Króla, ogromnym woyskiem od Magdeb. w celu przymuszenia Polaków do tego czego żądał. – Bolesław starał się przeszkodzić woyskiu za Odrą, ale to nic nie pomogło, bo woyska wyciągnąwszy te zawody. – Nay przód Czesi przeszli to rzekę, a za ich przykładem i Niemcy, iuż to w statku, iuż to po mostach, przeprawiło się. – Bolesław nie miał ani siły wyrównywszy, ani talentu do woyny, postanowił się cofać się, a w lesistych tylko miejscach nieprzyiaciela woyska Niemieckie, wrócił przez Niemcy Wrocławską do Poznania, a woyska Niemieckie w krótcey tey do Polski, iednak choroby, głod niewygody, iakich woyska Niemieckie dorywało, zdawały się natrudzeniu Cesarza do tego, iżeby sobie i sam Bolesław spokoiu, bojąc się tak przemożnego woyska nieprzyiacielskiego. Do tey ugody uciekło się przyczynienie Władysława Księcia Czeskiego. – Cesarz przystawszy na prośby, żądał aby Bolesław stawił się dla zrobienia ugody w obozie iego w krzyżowniku w diecezyi Poznańskiey. Bolesław podług przyrzenia stanął z przeprowadzeniem u Cesarza, zaprzysiągł mu imieniem wszystkich Polaków, że Władysław nie na zgardę Państwa Niemieckiego był z kraiu wyprowadzony, obiecał dać Cesarzowi 200 grzywien srebra, Panom Niemieckim 1,000 – Cesarzowey 20

grzywien

grzywien złota, za to iż nie stawił się w Merzeburgu 200, grzywien srebra, obiecał dać 300 na pomnożenie Cesarzowi, pomagać do woyny Włoskiey, i przyiechać do Merzeburga na radzie, dla ułożenia się z Władysławem. Że nas tych warunków dopełnił, dał w zakład Kazimierza małoletniego brata, i wielu znacznych ludzi Panów. — Wincenty kanonik Praski powiada, ocrem i inni autorowie wspominaią, a nawet i sam Fryderyk do Wilka Biskupa w liście namienia, że Bolesław na polu tylko miał stanąć boso, trzymaiąc miecz nad głową przed Cesarzem. — ale chociażby to było prawda, nie można tego pocrytykować za hańbę, bo i sam Henryk podług owego zwyczaiu, stał boso w wodzie przez 3 dni przed Papieżem kondycyi prosząc, chociaż dawniey się niezgodzili, musiał na nich przystać Bolesław sobie, ale nie dlatego iżby ie dotrzymał, gdyż ani złota ani srebra ani posiłku nie dał, i sam do Magdeburga nie pojechał, gdzie go Cesarz oczekiwał maiącego przybyć z obietnicami, nie mogąc się go do czekać Cesarz, postanowił zemścić się za to, ale wyprawa Włoska, nie dozwoliła mu tego uczynić. — Długosz wspomina, iż na woynie z Włochami, był Bolesław bezdzietnawy, ale to nie prawda, bo tam był Bolesław nazwany Wysoki, syn Władysława Spławskiego. — Pod czas tey niewoli Cesarza, Władysław wygnany, iechał do Węgier, iako niektórzy mówią, że w Płocku gdzie z nim miał dla zgody z Braćmi, czy to prawda lub nie, nie wiadomo: to tylko pewno, że był pochowany w Sazonii. — Zatrzymał na nie 14 lat nie we Włoszech, nie dozwalało Cesarzowi mięszać się do spraw polskich. — Lecz potym Odzwał się za Synami Władysława, iuż ty wysługami i

walecznością

i waleczności nay ztarszego Bolesława Wysokiego. Napisał
więc list z groźbą do Polaków, aby nie czynili bunty y Wła-
dysława Dziecioma. – Bolesław Krzywousty, w razie Mieczy-
sławem spomnąć, na sprzeciw wstąpiwszy, dali się do tego natchnąć
Bolesław Wysoki, znacząc stan Niemiec, i okoliczności Ce-
sarza, że chociaż prawdziwy Włochów, mniemał się być
panem, całego świata, jednak nie był takim twardem
sobie się mienił. – Chcąc nie zechciał na ugodę ś. wyzna-
czono cały Śląsk dla Dzieci Władysława, pod warunkiem
jednak ze zrzeczenia się praw do Polski. Bolesław dostał
Księstwo Wrocławskie wraz z innemi, a Mieczysław Ra-
ciborskie, a Konrad Cytogorskie i Sagońskie: i ta jest
pierwsza Epoka, w której Śląsk odpadł od Polski, bo
chociaż przyrzekli ciż, iż będą lennikami, jednak nie-
gdy lennictwa nie stawili. —

Rozterki domowe osłabiły Polskę, między Odrą i Elbą, a Dunaj-
cy i Sasi byli panami Słowiańszczyzny, niegdyś wolny od Bo-
sława zachodowani Obrobrego, w r. 1164. Poganie Prusscy zaczęli
napadać granice Polski, Bolesław Krzywousty przyszedł ich
do Religii Chrześciańskiej, ale po odejściu jego odstąpili tey
wiary, i to padło do Mazowsza, sobie wojny z Cesarzem, odroczyła
zemstę na dalszy czas, a Bolesław chcąc się pozbyć się z strony
Rzymu, wysłał Wernera biskupa Płockiego do Alexandra
Fryderyka dummy, ze swej ojczyzny, i nie chcący, Bolesław ojciec
dla tego że nie na dał pomocy przeciw Włochom, nie dał
audiencyi Biskupowi, a przed przeciwnikiem się planom zmar-
twy zrzekł, i o jarzmie Cesarzowi różnych przedarunków, Werner
wysłał mówiąc a Fryderykiem. – Za pomnieniem z urazach, wy-

Dał

wydał Cesarz nelitowiec Ks. Henryka i Zygmunta Burgundz-
kiego, w tenczas iak powiadaią, Kazimirz dany w zakład spoko-
ści do Polski. Iak zaberpieczony od Niemcow zaraz Bolesława myśli
o uspokoieniu Prusakow. Zebrało się woysko polskie, w spotkie woy-
skiem innych Xiążąt, w których znayd. się Xiążę Bolesławowi bliznim sprzy-
sałow prosz. iących się Bolesławowi bliznim sprzy-
go woyska Polskie ciągały Prusakow po mieyscach bagnistych
nareszcie Ks. Prusakow, będących przy Bolesławie, przełożyli
od swoich zdradzili polakow, bo w prowadzeniu ich w trz-
sawisku, dali znać swoim, a tak Polacy ciężko ciężko od nie-
ich. Mało z tey wyprawy powróciło się, a nawet Henryka
Xiążę Sandomierskie zginął na placu. Po śmierci Henryka
zaszły bracia i Xprowin. kłócić się o ciąg spadek. Biarz Bis-
kupow i panow w r. 1168, uspokoił te zamięszki, dawszy
Xięstwo Sandomierskie i Lubelskie Kazimirowi, naymłod-
mu bratu. Xiążęta Mazowscy nie trzymawszy się z mała
zaszłej krolowi nieprzyiacielskiej, przez które Bolesław utrud
zamknął w Mazowszu będąc, na znak zwierzchnictwa. —

Polacy nie kontenci z Krola, zrobili umowę, maiąc na oce-
le Jakę z Miechowa, i swięto piotrowe nachodzili Bolesławowi
podległą, a maiąc w straż od niego przez odebrane Xięstwa od Bo
morzan, i przez obeliski wyprowadzone z Cesarzem w wywalili do tro-
Kazimierza 30-letniego, na co nie chciał zezwolić, zgromadził
ich mówiąc: iż nie potrzeba winy przy przywaleć bratu, bo
to w dobrotliwości czasu przytrafić się. — Iak usuną Kazi-
ra nad Bolesławem wzięła. — Od tenczas zdarzył się przy
padek w Polsce, a ten był zabicie Wernera Biskupa Płoc-
kiego a to złego prawdy. — Bolesta Starosta Wiślic chciał
Odebrać z ręk Krasko Biskupowi, w tenczas się stawiał
przeciwko, w którym Biskup wygrał. — Jednego razu bi-
skupiąc Bolesta z znacznym pocztem Prusakami, przyszło mu

na myśl

na myśl, aby ciałem ludzkiem sposobem odbrać życie Wernerowi. W tym celu posłał Przesławic wraz z Bożnicznem, którzy w pradze zabili Wisłucyna wraz z Wendelitznem, gdy ten tylko chciał schować się pod łóżko i wydał sprawcom woletty. — Bolesław wydał natychmiast rozkaz, aby zgubnem był w gnieździe spalony. Bożnicz zaś nie wiadomo gdzie się podział, wiedź niosą, że go piekła pożarła. — W r. 1173. umarł Bolesław, mając lat 47, a 25 panował: zostawiwszy na tronie Mieczysława i Kazimierza pod opieką jego; zrobił go posiadaczem Mazowsza i Kujaw, gdyby nas bez potomków śmierć zeszła, aby ci oddał Kazimierzowi. — W czasie tego panowania Henryk Biały Sandomirski, odprawił pielgrzymkę do ziemi S. swiątego Stanisława, z której wiadomo, iż wystawiono kościoła nowego Klasztorowi, między innemi, jaxa w Michowicach, wybudował Kazimierz, ozdobiwszy go kamieniami grobu Chrystusa Pana. Przez rozdrobienie na familie Piastowo, tudzież przez przemoc i zamieszki, zaszła słabość Monarchia Polska, a przez zwady możnowładzców, którzy mieli moc obierania Króla, z nucania i nadzwyczajnych praw, przysposobiał się naród do rządu arystokratycznego, i tylko królewscy zupełnie upadł. —

Mieczysław III Stary
r. 1178. —

Częste odmiany domu panującego, odmieniały drogę, bądź do wojny, bądź do dziedzictwa. — z testamentu Bolesława braci i szlachty w Kruszwicy zgromadzonej, za do tego zebrały go; powagą, rozlnością, bogactwem i ludnością prowincyę inne uderzała, i potrzeba wiele z dziewrzemi Książętami. — Mieszko Mieczysław czyniąc dla siebie przywiązania do tamtejszego duchowieństwa przez fundacyje Klasztorów i przywileiów nadanych

dla te

92.

ale te wszystkie znoły były tylko pozorne. — Nowy Monarcha
czy to przez zemstę, iż nie jego, ale Kazimierza za Bolesława
na tron wzywali, czy też że chciał naród w prawie w porządku
zrównania, rozpoczął panowanie swoje, od gwałtów, okrucieństw
i niesprawiedliwości. — Sam do złego skłonny, znalazł po-
dobnych sobie radzi drapieżnych, a takim był Pomyka ów
klęski sędzia w krakowie. — Prócz nałożenia nowych, i po-
dwyższonych na prozorach, darowizny, zamyślał Król Bole-
sław o daninie, a które ich powinności były to prawnie się, tomu
napełnili dziedzictwy kraj. — W Polsce jako w kraiu co lato
rzymskie wiele było łupieża, były to prawa leśne, które jako nayuroczyściey
exekwowano. — Jeżeli kto zabił jakiego powinna, w kładali nayprzód
go bary pieniężną, 17ma zwaną, która summa 170 grzywien
srebra wynosiła. — Chcę zaludnienie wsi swoich były prawdom
pochodzi obradzać z ruiną swoich ludzi, kto kogoś to rzymu
płacić musiał za pomnożenia bary, zgoła, prócz prozorom
jakim kogoś nałożono prawdziwie. — Skąd to było w kraiu
którym co rownie, i przy rzymu przyjmowali monetę, kto kogo ile
miał wyznaczoną, zaś płacić musiał płacić moneta, no-
wą, gdy zaś nie miał, zabierano mu wsy, albo dawną
monetę; jeżeli zaś i tej nie miał, to go w dłużnictwo
na wieży. — Zydowskie historyki, którym raz Władysława Hermana
przyprawia do Polski z Czech, za wszystkie raz w hasła o pieniądz
wszedł, jakiekolwiek kto grzywnę zapłacił, mocno była
karana. — Wybijano pieniądz nie, a kto nie miał czem zapłacić,
skazywano go na śmierć, a nawet do kogo z bliska krewnych. — Przy-
niła się do tego zamaszysta polityka że chcąc za mocno tak nie panować,
przed zabrał tak ich srodze, aby zapobiegł w zmaganiu się, by-
waleć. — Zatrwożyła poniekąd wszystkich, chciał ich
zniszczyć. — Gdzieś w tym celu wyjechał do Węgier, kobiecie

w zabobonie

za zalobą ubrana, namawiaiąc, iż prowincyata swoią tego
Oc synowi, teraz dodat się Pomorzanom, którego obchodząc
się zdała trwoga. – Mieczysław oświadczył, że on był wi-
nien temu, ale nie poznał się na woiskach błędach, a widząc
że to było znamowy Gedcona zamyślał go wygnanie albo
śmiercią ukarać. – Widząc to obywatele zbuntowali
się na rzecz Gedcona i Stefana, i wezwali Kazimierza
aby rządy objął. – Długo opierał się Kazimierz, ale widząc
iż iest zamiar tego wezwania przyiechał z małym or-
szakiem, a to dla tego, iżby się nie zdawał, że chce na swoią
stronę moca ukutania. – Otworzono mu bramy, a zoł-
nierstwo bez żadney namowy, owszem z tym zdaniem były
głosy, ktorego wybawicielem kraiu nazwały. Zatwobrz
rządy Kazimierz, a Mieczysław od udziału usunięty mu zo-
stał. ——

Kazimierz II^gi. Sprawiedliwy.

1178.

Wyprzedzony Mieczysław Stary od Mało-polanow na próżno
usiłuiąc promocy przeciw temu quatuor loci. – Po złożeniu rządy z przy-
chylnemi Wielko-polanami i Pomorzanami usiłuiąc promocy od
Sobiesława xięcia Czeskiego, i uzyskuie, lecz to nadaremnie, bo
Sobiesław zamnie był prawym w swoim dziedzicu, a Bornaw
się, zostawszy Dukiem Słomnickim pro Henrykus musiał
pilnować swego dziedzica. – Do tych niezgod, ktoremi Mieczy-
sław był przyciśniony, przystąpiły iż dalsze większe. –

Otto

a wypravić się przeciw Wołodarowi, ale Piotr Dziedzic
na Lęczu oświadczył mu iż Wołodara bez naymniejszego
trwogi rozlewu do Polski dostawi. Przyiął tedy Piotr chętnie
tak wą propozycyą. Piotr tedy z towarzystwem 30 Węgrzy
przybył do Wołodara udaiąc że spostrzegłszy sobie
obchodzenie się Bolesławowe chce przebywać na iego usługach.
Ten podstęp był powodem iż mu Wołodar wszystkiego
zawierzył. Gdy raz wyiechał na polowanie i
daleko się w pościgu za Jeleniem zabiegł, Piotr
złapawszy go wywiózł do Polski i w Lęczu osadził
a dołego dopomagał mu znaiomość z wielu znacz-
nemi domami. Bolesław Piotra zato hoynie
obdarzył: do wszelkich godności wyniósł. Mając
wrogu Wołodara umyślił Bolesław Jarosława przy-
wrócić na Xstwo Włodzimierskie. Przyszłoy więc
Węgrów ruszył Bolesław z woyskiem ale Jarosław
przy oblęganiu Włodzimierza żelaznym został, a ieh
Pawłowiczów utrzymał przy życiu. Węgry
odstąpiwszy Bolesława, a tak maiąc siły zmniey szone, nie chciał
iuż daley woyny prowadzić, ale zawarł pokoy z Wasylkiem
bratem Wołodara. – Powróciwszy do Polski wypuścił Wołodara
na wolność warunku, ktory znamy. —

Piotr dzięki za żonę dziedzicznę Pawłę wzniósł się do wiel-
kiey godności, a Bolesław zrobił go Castellanem Gnieznieńskim,
a on nawet zięcia swego dopomagał Królowi do nawrócenia
pomorzan do religii Chrześciańskiey. Nadzieia zawiedzenia
Wołodara tudzież za pomoc przeciw pogany wystawiona
dała mu Królestwo, on zaś [illegible] wystawił i dobrze wywiązał się. —

Mariestaw

Warcistaw wypusserony przyczynia do Duńcerykoio pe-
rocid do kraiu. - Pomiarkowad on ze książ będzie dla
niego Eidey Religiy Chrz. przyimia, z całym narodem.
Otworzył wrzetąż myśl Bo Listawowi rozmaicie
Bo Listaw rozmyślał wyśtał dłogo z Biskupiio do spra
rowania dowodu dyspozycyi, ale z tych przyczyn
chciał nazaiąć się na takie, nie bez pieniędzy. - Na
pisał wrzet Bo Listaw list do Ottona Biskupa Bam-
berskiego, sprośbą aby mu spodział nazaienia Pomorian
do chiary Warnescia nakiey. - Przystał na to Biskupia
wskazuiąc przewodnika do Honnyspaie Capiezą, przy-
był do Gniezna gdzie był bardzo przyięty od Bolesława z
Gniezna z wielkie dzięcznością z dziękczynieniem Bo-
gu za nim i Pawłem Pomorzanin pomnik do Pomo-
rzan, w celu ich nawrócenia. - W przód był tam
ieszcze Bernard Hiszpan, ale Pomorzanie widząc
go w kilkoro ubiór, przemienili zdzie on ich z dala z ryba
nawracia ich, a przeto niechcą przyiąć Religiy Chrz.
przy przeciwiąc. - Po wielu dniach Arcybiskup Gnie-
źnieński na dworze Warcistawa w Starogrodzie. - Przy-
iął sam ochrzczenie wiarę swiętą Warcistaw chrzci
nie był przy tem Otton: ale tylko potaiemnie
Pomorzanie widząc Ottona w celu nawrócenia ich
przybyłego, brali się do naroią, wielu tego przy-
kład ze będzie trudna przyięcia korony, męczeńską,
dniach tych Ottona z wiosną ich do tego, i

do mniemania

Otto naystarszy syn Mieczysława urodzony za mego ojca mniey
sprzą, aniżeli inszym dzieciom z drugiego Mathzentawa z pełodzonym
dał dziedzictwo; zstarzył się, z Wielkopolanami znalazłszy się bron-
nikow w Szlachcie, odebrał ojcu dziedzictwo, odzwalił go z dzielnicy,
i żądał pomocy od Kazimierza. Kazimierz nie chciał się w to
dać z początku, lecz dał się namówić, żeby zaraz
nie dawało, wolne z tego korzystanie, zostawił Ottonowi dziedzictwo
Poznańskie, samo tylko Gniezno przyłączył do Korony iako
miasto znakomite, iż to przez swoią starożytność, iż to że
dawniey było stolicą Państwa, Pomerania także od siadła
od Mieczysława; w tenczas dwie były Pomeranie, iedna Słowiańska,
i ta, dał Bogusławowi synowcowi Mieczysława; druga
Marchia niższa czyli Gdańskie, i ta dostała się Kazimierzowi
synowi Krzywoustemu Zbigniewowi, który był Kazimierzowi
jeszcze młodym i przychylnym, i był od niego postanowionym
nad Lesznem Księciem Mazowieckiem: uspokoiwszy się
z tey strony Kazimierz zwrócił swą baczność na teraz
Ruskie, zabrał Bełzkie, Włodzimierz, Przemyśl, i owszem
garnizony swoie zostawił, Starostwo nadał, dla
utrzymania z dochodu tego, porządku, i cłów z kupców
brania.

Synowie Mieczysławowi nie byli spokoyni między sobą, Mieczysław
syn Władysława z pierwszego ożenku, urażony na brata Bolesława z tego
powodu Księcia Wrocławskiego zabrał, pięć go z prowincyi wygnawszy
zstarzywszy się z Jaxą Kasztelanem Krakowskim synem Bolesława wy-
słanego, wypędzili go z Wrocławia, przyłączył się do niego Konrad 3,

syn

syn Władysława, który porzucił stan duchowny. Porozniony ok
tych braci Kazimierz sprzodzieł w r. 1179. na którym rzeczeniu,
zagrzaniu głowy. dla przyderzy rzeby Mieczysławowi dzieciu
Kaziborowemu, dzieństwa Bytomskiego i Oświęcimskiego od sta-
pił. Potrzebował w tenczas Bolka o pomoc rownie strony
dla zniesienia rządu Krzywoustego, dworów gminności stanowienia
w rzadzie sprawowaniu zatarła przemoc możnych rzeczy, którzy
nabycie rzy swoich dzierżaw orzem, rozumieli się być dworu
nemi panami, rwtarzeli się oprócz swoich wiejskich, żadnych
nie jest nikt, obawiających. Rząd by zabaczny, który
wrzął w klęby Bolesławo pierwszy, stabt on pod nasz pa-
nami gnasnemi, Bolesławem. Przeto do pierwo Bolesław Wa-
lecznością, i obrotem swoim pod rzeczypo dawnych i pomiesz-
stwo, po uniszczeniu Bolesława II. nadwyrzenia na klechta i
Panowie po podziale państwa pomiędzy dzieci mieli
sili być pomiesznie Władzy, upatrywali by lico przywar-
nych rysiowie, a widząc się nay lepszy sposób powszechnienia
się naiczłeńcy, powszechnienie Władzy swoiey, brali się do
spisków i rozruchów. Zmiany nania sobie dzieci, że co raz
więcej się rozszerzało, szlachta przy osadzaniu sobie wła-
dzy Majestatu, ni mieszczyła prospołeczeństwa, po wsiach i mia-
stach, wymagania prawo i zwyczaju, jak gdy by na po-
dległej publicznej. Za Bolesława I., pierwszy raz stano-
wione prawo y nie stanowione byty, a to dla przeciwdziałania
i różnych sądzioło po kraju, w celu wymierzania sprawie
dliwości, dla których ani i Miasta zwyczaju dotarczać mu-
siały. Po wszystkie rządzenia, znieść, i sprawiedliwości
zaprowadzić stanął się Kazimierz, a obcy ziemny z po-
mierzchownym obowiązki Kościoła, przy czym do

zniesienia

do miesiąca publicznych nieprzyiaciół. W roku zaś 1180
rozkazał zjazd do Łęczycy, gdzie był pierwsza Epoka szczęśliwości
prawosławnych w Polsce, gdy wolno się stanu Rycerskiego. Duchowieństwo
w ayrym czasie, samo miało pierwszeństwo pieśmiennej, zebrała się na ten zjazd do 8. Biskupów. Książęta Wielkopolscy: Otto, Leszek, i Bolesław z rodzeństwa, dla
przyięcia ustaw. – Biskupi przyozdobieni w szaty kościelne,
odczytali, nie które ustawy, zapobiegaiące bezprawiom Krajowym, i naprzeciwnych skutkuiące Edyktowy. – Ustawy
te znalazły pochwałe w wszystkich narodów. – Wyprawił
potem Kazimierz z prostów, tak świeckich iako i duchownych do Alexandra III. Papieża, który ich dobrze przyiął, potwierdził uchwały, napisał List do Kazimierza
pełen no-szczery, pochwalaiący iego gorliwość. – Do
tego powodzenia była iszcze inna Bolko wielkopolska przyczyna, ieszcze Wielko-polscy pomimo przyrzeczeń
rozwili sobie pretensye do tronu, Kazimierz więc
chciał zabezpieczyć tron dla swoich następców, zagrodzaiąc drogę do niego innym dzielnicom Polskim. – Papież
przychylny Kazimierzowi, który się nie mieszał do sprawy
kościelnych, i nie trzymał z Fryderykiem I. który
Antypapieża koronował, przychylał na iego żądanie, znosi
ustawę przez testament Bolesława III. moią, która
naystarszy z synów miał panować, potwierdził elekcyą
Kazimierza, aby testament ten, innym, ani synom iego
nie przeszkadzał do posiadania nayważniey ustawy. –
Ta zaprowadził porządek Kazimierz w kraiu, ale
nie zapobiegł rozszerzaiącemu się nieporządkowi –

W tym

W tym czasie, kiedy Kazimierz w kraiu był zatrudnion wym
wstrony Rusi, Mieczysław pogodzić się z pośrednictwem Bo-
gusława, księcia Szczecińskiego z Ottonem synem; probował
Sławk i Zydzisława przeciw Kazimierzowi, i wytłumił na
Leszku zapis na Mazowsze, gdyby bez potomnic z świata
z świata; wyglądaiąc Kazimierza, iuż nabi pewnie pomarł
hował Leszek, iż Mieczysław, nie czekaiąc iego zgonu, za
życia iego zrobi się Panem Mazowsza, odwołał więc ten
zapis, i zostawił go w mocy takiey, w iakiey był przy
Bolesławie IIIe W. r. 1184, kiedy Kazimierz wracał się
bannością na Mieczysława, tym czasem Kazimi otruli
Jarosławicza i wezwali na tron Włodzimierza brata,
którego Romana siostrzeńca i wychowańca Kazimierza
IIe wypędził, a ten uciekł do Węgier. Bella IIIe król
Węgierski zamiast dania pomocy, wpierw do Halicza
i syna swoiego na tronie Halickim osadził. Kazimierz
maiąc do czynienia z potężnym kraiu zgodzić się z Węgra-
mi. W tymże roku Spytek Leczycensis przybrał do Polski
z Polski IIe Głogowa na Polskę, który z swoiey dworzanki
na cześć iego za murami Krakowa starzenia, w tym ko-
ściele osadził Kazimierz kanonikiem, i znacznemi
dochodami uposażył. Niedługo potem Leszek umarł, a Ka-
zimierz się bliżej do korony przybliżone zostały. Lecz
nie długo trwało panowanie Węgrów w Halicu, albo-
wiem Włodzimierz uwiadczy z wygnania, radził myśleć o od-
zyskaniu Halicza. Zebrał więc gromadę ludzi, i zaraz nadszedł
granicę Polskie, i Węgierskie, nawet do przemyśla w kraj, który
iuż w kleszczach do Polski należał, i zabawił go. Kazimierz na

porozumieniu

na posłuszeństwo go, postał Wojewodę Krakowskiego, który
sięgał potroie aż do Wołoszczyzny. — Pomimo tego, Włodzimierz
nie poprzestał swoiego postępowania, napadł na ziemie Halickie,
a stąd od Węgrów mocno odparty, odstąpił musiał, i spuszczał napadł
na granice Polskie. — Znowu Kazimierza wypędził. Mścisławica, który
tę burzę zrazem rozpoczął. — Włodzimierza, widząc że nie nie
wskóra, poddał się Mścisławicowi, i prosił o przebaczenie Kazi-
mierza. — Kazimierz dał się przebłagać, a wolał mieć hoł-
downikiem Ruskim, niżeli Węgra, postanowił go znowu na
tronie. — Potrzebował więc wszystko woyska, przeciwko niemu
tegoż Wojewodę Krakowskiego, który zbił Węgrów i opanował
się w Halicznie, gdzie długo bronił się Andrzej, ale nareszcie
dla braterskiej uwagi musiał się poddać, a tak Mścisławica
zaprowadził Włodzimierza na tron, oyciec go dziwom,
przestrogom, aby zawsze był hołdownikiem Polskim
i wierny Kazimierzowi. —

Urban IV. Bulla na Kazimierza za wygnanie zyzmy z Halicza,
zamyślał o zemście, ale pomieszał z Fryderyka cesarza na niemcy 1263
i Saladin sułtan, pod bił krzyżakow, tak dalece, iż im tylko
3 miasta zostawił, to więc było powodem Bulli do zawarcia
pokoiu z Mołdawianami na lat 3. — Wreszcie nie na długo
trwał między dzierżawcami granice, potrzebowały obecności
Kazimierza iako zwierzchnika. — Tym czasem panowie
umarali przeciw tatarowi Kazimierza, nienawiści i
ubóstwa tatra takiego dał mu się przeciw i na dziedzictwo
radzili wzgardzić, iż dał zły przykład, na który inni Cary-
growie za patrzyć się pomiędzy bogactwa granice polskie.
Do tey nie nawiści było powodem bardzo to, iż barzo
opak senatu i mocno przeciw panowie, Włodzimierza na dzie-

stwo.

na Xięstwo Halickie przywrócił. - Tych niechętnych zebrało się
do 70, a kiedy Karimirz był otrzuty na Ruś, wysłali do Mieczy-
sława zaprzysiężając go, aby obiął xięstwo Halickie. - Mie-
czysław tego tylko sobie chętnie życzący, zrzucił na ich
żądanie, przyjechał więc z całem dworem, z tymi do
Krakowa, gdzie był przyjęty bardzo dobrze od wszystkich prze
Piotrkiego Biskupa, i Mikołaja Wojewody Krakowskiego, którzy
zawsze wiernemi byli Karimirzowi, i to tak dalece, że
do zamku Mieczysława puścić niechcieli, on kiedy
wybudowawszy niedaleko fortyfikacyą drewnianą, zamyślał
z niej Albakowai zamek. Karimirza dowiedziawszy się
iż Mieczysław przybył do Polski, zebrał wojsko z Ma-
zowsza, przyszedł pod Kraków. Bezpieczeństwo niechętne
Mieczysławowi, pomnażało się ciągle; złączył to
się z Karimirzem, Mieczysław nie czekając potężniejszych
postawił tylko swojego syna, który się z tego w fortyfice bronił
która na rzecz została. - Mieczysław nie chcąc tą gwałtownością, ka-
simirza od siebie przestraszyć mu więcej do posiadania Xię-
stwa Krakowskiego. -

Ale potem w czasie w własnym kraiu Karimirz, wyprawił
się przeciw Prusakom, mszcząc się na odstępstwie Polaków, na
Polskiem, Sudzkiem na ustawiczne napadania Mazowsza i Ku-
jaw, potem nad ich, i do chodzie przymusił: odebrał chorągwie
i niewolników pobranych, po odniesiony mężnie zwycięstwie nad
Polakami. -

Ruszył potem przeciw Jadzwingom, mieszkającym w teraźniej-
szym Województwie Podlaskim, Brzeskiem, Litewskiem, i przy
Chełmskiem, w miejscach bagnistych i lasach, dla tego zwani
byli od Ruskich Podleszanami, w języku Łacińskim reprae-

tem

z opisem Subultanami, od Polaków Podlachami, pochodzili od Getów, Jazygów, i Metanastów, miasto stałemu mieli Drochiczyn, tamże się z Prusakami z Litwą mami, i robili wycieczki w kraiu Polskiem. - Naywięcey pomogli Mazurowi do zbuntowania się za Kazimierza I^go. - Chcąc ich więc uspokoić Kazimierz II^ie wyprawił się do ich krajów, i bogniem i mieczem spustoszył, potłumił w rescie i pod Drochiczyn, obległ go, a Tarzyła poddać się musiał, i prosił o przebaczenie, obiecuiąc daninę, i podarunki znaczne. - Kazimierz z natury łagodny przebaczył mu, ale gdy on powracał, wypadli, którzy zasadzili się na niego, i zranili go atoli uważ by był zginął Kazimierz, gdyby nie odwaga woyska Polskiego, którego tak dalece przebito, iż znowu o przebaczenie Tarzyła prosić musiał. - Wnastępnym roku skończyła się zawieszenie broni z Węgrami, ale ponieważ Węgry nie byli zdatni do orzda, wyiechano więc z obydwóch stron posłów do Węgrów, Gedeona, od Kazimierza Bettiz i Mikołaia, zwiedali się do starey Wizny na Spizu, zgodzili się aby góry Tatry i krzyżale były granicą pomiędzy Polską i Węgrami przywodzą dawną granicą między Wo wiechem i Stefanem, ponieważ i dzisiejsze Halicz się z tey strony gór, odtrzęsł go więc dzisiejsze Węgierskie, i wymarał był Król Kaluiuiego. -

W r. 1191. umarł Kazimierz w dniu 5to floryana r. życia 46, a panowania blisko 16. - 15, ponieważ to był dzień uroczysty, rozmawiał z Biskupami i Kapła

nami

przez cały o nieśmiertelności duszy; w tem barat robić
podali Puchar wina, a wypiwszy apostazya, tchnięty w
martwe: wielu utrzymuie, iż był mu zadany trucizną mię-
towy od żony swoiey Dobiety, aby był stały Luteranin: Po-
stawił dwóch synow Leszka-białego, i Konrada, iakie
szereg dzieiow Mazowieckich. Zostawiwszy po oycu
bez żadnego działu, młodość swoię przepędził w Kuim-
ском dany w ratalach po umowie w Kryzgowie. Zostawił
pod opieką Landgrafa, od którego wnuk był chowany,
za co przyiętawszy na dziedzictwo, dał w małżeństwo iego B. stan-
sława. Był to Monarcha tagodny, litościwy i pomiar-
kowany w gniewie; czego dał dowod, gdy się w Kurii, na
otrzymany, od iakiegoś Jana policzek, nie mścił się,
ale mu przebaczył. — Do tych przymiotów duszy, łączy-
ła się pilna o państwo troskliwość, zamysłał o sprawieniu
miał, ale śmierć mu przeszkodziła, Ustawy i poprawę
w rządzie, żadnały mu skutecznie. Gdy sprawiedliwe-
go. Zakonnicy otrzymali od niego wielkie fundusze
w Płocku: w Sulacinie, w Bolimowie, na Vie-
grzu, potrzebnie dawszy mu nic, tylko, i mnóstwo
wiele podatków, które mściwy Mieczysław zdarł. —

Leszek Biały. — 1194.

Jeszcze za Kazimirza, utrzymywała się jedność Monarchii
mimo posłuszeństwa się mniejszych do rządu, i powaga pa-
nującego miała znaczenie w kraiu, ale po śmierci Mo-
narchy tego, wszystko się zmieniło. — Leszek za posiadaiący
rozmaite działy, nie zachował ich porządku, które się trud-

były

bysto trzymać, to iest: aby maiątku w podziale ziemie
Krakowskiey, posiadał Monarchy godności, do ktorey nayprzy-
ięty pryncypatu iey, rządności, dzielności, a do ostatecznego
Monarchii electiey a potrzeby za Kazimierza IIgo za-
prowadzona. - Wzięli ci dwaj Mato-polscy, Ma-
zowsza, Ruś, Podlasia, i Kuyawy dobrzy ziemie ci-
tynow Kazimierza, do piastowania władzy monarchi-
ney. - Podług prawa naturalnego, tylko synowie Kazimierza
mieli prawo do tronu, wypadało tylko ony brać, komu
ziemia powinna być to państwo, chociaż o obydwa ma-
łoletni byli, bo Mieczysław stary Kaliscki rościł
sobie do tronu, ale przywiązani Pelki do domu Kazimie-
rza i zgonność, potrafiła zapobiedz temu. - Wybrano
więc Lenka starszego, z tych, aby rządził państwem
Jego obiitey, małżki Heleny, z przydaniem rady Pelki
Biskupa i Mikołaia woiewody Krakowskiego. -
Wybór takowy nie znośny był dla Mieczysława starego,
zazdrosnem okiem patrzał na rządy Heleny, a ozdra-
ia się zdalnemu tym iest do tronu, i niemogąc nic na elek-
cyi przeciwić się, przesłał do Leszkowi prowincyą
orężem pospieszał swoich zamysłow. - W tym czasie, zaraz
zbierał woysko Pomorskie, Wielko-polskie, aby sobie
przynależne mógł władzy nayprędzej. - Przydani
Leszkowi do rady, nie zaprzemnieli o swoim monarsze
przed Mato-polanow: wezwali na pomoc wrogow Ru-
skich, ktoż, z połączonemi siłami, opierali się napa-
daiącemu, i potkały się obydwa woyska pod rzeką

Morgawą

Morgawą, iż nadto bitwa trwaiąca z wielką szkodą, bez żadnéy korzyści obiedwu stron, bo zwycięstwo na żadną stronę nie przeszło. —

Skądy się to działo w Polszcze, tym czasem umarł Włodzimierz Król Halicki, hołdowniki polskie, trzeba było utrzymać dziedzictwo Halickie w hołdownictwie. — Zebrało więc wojsko Polskie pod dowództwem Mikołaia, dał się na to, aby przywrócił na tron Halicki Romana, krewnego, którego iuż był Kazimierz IIe osadził na dzielnicy Halickiem. — Leszek będąc iuż małoletniem, prosił aby sam mógł na tę wyprawę znaydować. — Ruś znaiąc okrucieństwo Romana, nie lubiła go, dla tego iż obyczaiu swego, można ta przytoczyć przypowieść, która zwykł był mawiać, że plastrem miodu nie dobędzie się pszczoły nie będąc użądlonem, tak Halicz podstępu i dumny umysł Romana, zdradził Ruś nowo, tak dalece, iż ofiarowali dziedzictwo Leszkowi, aby albo sam nimi rządził, albo swoiego namiestnika dał; dopiero musieli wtedy przemocą, i wynaić Romana za Pana swoiego, który obiecał hołdować Polsce. — Mieszkańcy nie mogąc nic wskórać sami, postanowili innemi środkami dopiąć swoich zamysłów, i zabrali w tym celu Kujawy; stamtąd nieuwiadomia Heleny, i bez wiedzy Mikołaia z Gowarlicem, poiechaliczym nayważniejsze sprawy w dworze, było powodem do zabrania Kujaw bez żadnego oporu Mieszkowi. — Mikołay poiechawszy nayważniejsze sprawy w dworze i Kraiu, wysłał swoiego Gowarlica ale przed nie mógł. — Nie sprzyiała i Helena Gowarlicowi Mikołaiowi; dla tego nie zamyślał bydź mężnieiszą radą, ale Mikołay pomimo tego, odparł tyle że

Gowarlic

Goworeli z Kraiu uwuni tym powitał, i widał iż na niciabie czas do Czech. - Maiąc iuż Mieczysław Kuiawy, rozmaytemi namowami ludzi Helenę, aby mu odata w tądy nayuyższą, nad Krakowem, wyiednuiąc, że mu podobna, aby ona mogła utrzymać stanu tego w portugesu stwie, że iey synow obiecuiąc, tron zabespieczyć, że iey synowie na hycerstwo posłani będą, że im odda Kuiawy, a iey bogate dziedziny dla utrzymania. - Ten i tym podobne namowy skłoniły Helenę, iż data wiarę iego obietnicom, ale bardziey ciężkie dla tego, że była w nieporozumieniu z Mikołajem, który iey zamiarom Mieczysława sprzeciwiał. - Wyznaczono iey dzień do umowy, w którym Mieczysław z Stary przybył z całym orszakiem i synami, przymiał nayuroczyściey dotrzymanie obietnicy, a Helena z synami wyiechała do Sandomierza. - W tym przypadku widząc Goworeli, iż nie tyle Mikołaiowi ma przychylności do Heleny, wrócił do niey. - Kaledwo z Łęczyca, usłyszeli Helena, Mieczysław nie dotrzymał tego, co obiecał. po kilka tygodniach Helena upominała się listow nieiaż nareszcie wyiechała do Krakowa, lecz gdy iey zamemi obietnicami ludzie, widząc, że od niego nic nie ma dopa, zaczęła dbać by był spokoy, którey iey odradzali tego, a przeciwnie Mikołaia. - Wrucsieni Krakowianie iey prozbami, bardziey iuż prosić, że Mieczysława nie wypuści po oddaleniu się iego do Wielkopolski, wyprowadzili mu pertuszenstwo. - Tym sposobem Leszek powrócił znowu do Monarchii, ale nie tu był koniec intrygi Mieczysława, znowu zaczął namawiać Helenę, aby mu odstąpiła ziemi Krakowskiey; uwalaiąc przyczyny, nie dotrzymania obietnicy, na radę, a do tego pertuzyta mu ciągła nie przyiazń Mikołaia z Goworeli, dała się przekonić Helena namówić, i ustąpiła

z Krako

p Kraliowa, ale Mieczysław nie tylko się Kuyaw nie odda,
ale i powiat Wiślicki przyłączył do Xięstwa Kraliow skiego,
iednak imienia iego, które w krótce nastąpiło, uwolniło
naród od rabowania, i nastąpiło Kazimierza, tron
zaberpiorzyło. Pochowany był w Kaliszu. —
Po śmierci Mieczysława wyiechano Potków do Stolemy, zaprasza-
iąc Leszka do Xięstwa, z tym iednak warunkiem, aby od-
dalił od swego boku Gowarda. W tym rzadko nie wiadomo co czynić, Leszek widząc, że mocą Mikołaia, po na-
radzaniu się w radzie Xięstwo utracić, a nikt innego
od boku oddalić, pomimo tego, nie sam Gowarda przed-
kładaiąc dobro publiczne nad własny interes, chciał z
kraiu usłaniać. Nie chciał na to przystać Leszek, i oświad-
czył Potkom, iż przy tym warunkiem na ich radę nie
przyiać nie może. Uważenie Mikołaia, i iego pra-
cowanie sprawiła to, iż gdy Leszek obiąć Xięstwo nie chciał,
przeto Władysława naystarszego syna Mieczysława,
narzuconego od boyarskich nóg Laskonogiem, Władysław
nie dziwiąc się obiął się o to, widząc nie przyiemność
domowa postępka. — Napisał przeto list do Leszka, dowia-
duiąc się iey nastąpienia Kraliowskiego, na co mu Leszek
odpisał, iż innowiernym i podanym, w żadne zatargi w
Chrzeście nie chce, a które nie uznany, to może obiąć rządy
państwa, Władysław innego był zdania Konrad, ale Leszek
nie dał żadnym sposobem do sporu chcieć do pierwszego

dziedzictwa

Krakowskiéy. – Gdy przybył Władysław do Krakowa za pozwoleniem Księcia Mazowieckiego, został ogłoszony Królem.

Tymczasem Roman, który z rodzicami Bolesławem był przyjaźnie na dworze, obrażał się niewdzięcznym, zaprzeczał danemu przyrzeczeniu, a rozszerzając granice, chciał przywrócić dawną swą potęgę państwu Włodzimierza Litwinów i innych pogranicznych Księcia, a w zbiorze się w znaczną potęgę, napadł granice Polskie, a mając w pomocy Niemców Lubeckich, chciał się przyjąć na wynagrodzenie państwa co innego, które spustoszył Bolesławowi pod Mozgawą. Polacy zaraz się zbroić zaczęli pod Sandomierzem. – Roman nie przestając na tym co zabrał, powiadł się w głąb kraju, prześladował ich na to dzień pod Zawichostem, wszystko, gdzie tylko spotkał spalił, zabierał niewolników, a będąc nieprzyjacielem Religii Katolickiéy odgrażał się wszystkich Polaków w piekle wytracić, i religią ich wyłorzenią, kiedy wszystkich ich zabrał w niewolą, kazał Jerzemu Ruskiemu przeciw nam Polakom pod dowództwem Krzyżtopa z Wołynia do Sztokholmu, resty się oba woysko pod Zawichostem, zaczęła bitwa z rana cały dzień trwała, nareszcie Polacy mogąc się na niewinnym zmiłowaniu nie dali go ze sobą, a oni uciekając zabitym zostali, pomarły od nadto bitwy, w szpanialey był porażce wszy, a potem Kmicic wyłupiliśmy za 1,000 złp. to wszystko się dostało Polakom 19. Czerwca w dzień St. Gerwazego i Protazego, dla tego Lenda Zwycięzkiey pomnik do Krakowa, wystawił Ołtarz ozdobny St.ym na Skałce na pamiątkę tey wygranéy. —

Władysław

Władysław rządząc w Krakowie Lat 3. naraził się
obywatelom, i Duchowieństwu przez zbyteczne łakom-
stwo i co było powodem, iż mu przypomnieli
posłuszeństwo, a Leszka do Krakowa zwołali. Dał
się namówić Leszek, albowiem Mikołay iuż był
umarł, dla tego mógł był z honorkiem powró-
cić, a Władysław dobrowolnie ustąpił do Ostro-
Poznańskiego. Przybywszy Leszek do Krakowa
nayprzewrotną czynnością miał dzielić się Bra-
tem z Konradem bratem: Konrad dostał Kujawy
i Mazowsze, przy nim zaś zostało: Sandomirskie,
Lubelskie, Krakowskie, i Pomorania. Wtenczas
Leszek pojął za żonę Grzymisławę córkę
Jarosława Rzeczia Ruskiego r. 1207.
W tym roku potem umarł Ven Kitory wszedł
oddalał Leszka od tronu, to iest: Feliks Biskup
Kra: brat Mikołaia, a przeniu został Ksi-
ądzem Piotrkowski Proboszcz Sandomirzkie,
który z rozkazu Kazimier: Sprawiedliwego
dociągnął Kitorya do r. 1203. Druga czyn-
nością Leszka było, uspokoienie Pomorzy Gdańskiej
Sambor za Kazimierza a potem Mestyn
wzdził. — Jeszcze za Bolesł. III. i Kazimier.

tam gdzie teraz iest Gdansk to iest przy uscie
Wisły do Morza Battyckiego, znaydowały
się hordy rybackie. Gdzy widząc to miejsce
zdatne do portu, wystawili miasto, które
Waldemon Król Duński vzmocnił, i dla
tego to nazwali go Duńczycy Dantzikum.
Bogufał Starosta wygnał z tamtąd Waldemara
ale Następca iego Waldemar II widząc
to miasto zdatne do portu opanował go,
a Mestyn sprzysiężył, że im danine płacić
będzie, i to może być powodem, iż Szwedzi
oddalniszy go stamtąd, ponieważ rządy
Xięstwa Pomorzkiego Synowcowi iego, z namiest-
nictwa wtrącą, przyrzekaiąc mu 25 Staros-
tow, uczynił to na prozbę Pomorzan
którzy domagali się, aby mu służyły
prawa Maiestatu, Xięstwo Gdańskie uczynił
przysięgą, iż mu corocznie płacić 1000
grzywien srebra, i zawsze wiernym będzie.

Ode tin czas Wielkopolskim były w Gdań-
niach z przyczyny Władysława Laskie-
nogiego, który chcąc powetować straty
ponioszony przez utracenie ziemi Pomor-
skiey

miarzał dobra duchowne tak cudze, że nawet i kościołom nieprzebaczał, i wielkie z nich skarby zabierał. —

Po zabiciu Romana po zamieszkostem mieli prawo do Państwa Halickiego, Daniel i Wasilko synowie iego, Brat Romana, Mścisław; Mścisławowiczy bądź to za pozwoleniem Leszka zostali Xięciami Halickimi. Rusini nie lubili Mścisława, równie iako brata iego Romana, z tego więc powodu wypędzili go, a wysłali posłów do Andrzeja Xięcia Węgierskiego, aby im dał za Xięcia Syna swoiego Kolomana, obiecuiąc że zrobią unią z kościołem Rzymskim, byleby im wolno odprawiać nabożeństwo w Cerkwi Greckiem. Andrzey niechcąc nic sam robić, udał się do Papieża o radę. Papież zezwolił na to, i wysłał swoiego legata który Kolomana zaprowadził na Xięstwo Halickie. Polacy mieli prawo do Halicza iakie zawsze mieli, dla tego Andrzey obawiał się aby sobie nieprzyiaciół pretensyi, z tey więc przyczyny wysłał do Leszka i panów Polskich, żądaiąc aby Kolomanowi

małoletniey córki Leszka dla syna swoiego Ysolomana ale dla tego, aby mu się wspo-
mogła dostoto Ksstwo Haliczkie. Zezwolono
bod to, bez poddaniem, że gdyby bez
zdziedzica umarła, albo gdyby Ysoloman
pierwszy umarł Ksstwo Haliczkie przy-
wrócone było. Wysłano ia więc z tamtą,
wszystkie Biskupie Swadebnie i Dwora
do Halicza, gdzie wraz z Ysolomanem Sto-
warzyszona była Panowanie iednak Węgrów
w Haliczu nietrwałe, dłuższy nad zoki Lecz
albowiem Ruskie urażeni ich gwałtem
do obrządku Łacińskiego nakłaniali, zrobili
mowę przeciw niemu do której namawiali ich Mści
sław wygnany, który zabrawszy znaczne woyska z Ruś
ską, Kijowianoio, i połowcow zbliżał się do Halicza An-
drzey udał się do Bolesłowa o pomoc, ale zabrane woyska
z Polaków i Węgrow, Mścisław zniosł się naiprzod, za co
pyszał do Kijowian nazwiska Amobrego, prosząc się i spod
Halicz, i stopiwszy Mury zdobyć go Kolomanowi raz
Dwa zbroniła się do końca, tam długo przebywał, na-
reszcie musiał się poddać zwycięzcy, który go do więzienia
do Torunia odesłał, a Xiążęta z Dworem nie czekając
wyjazdu uciekli do Polski. Andrzey bycia Kolomana
grozi Ruskim się z całą potęgą w Kray przeciw nim, lecz
się tego

tego bynay mniéy nie pleśli Ruśini, bo widziałi je iuż natrudzoney w Palestynie. - Máźirtaw zamyślał napadać i Cołmiony, ale go zwyciężiwszy Lubiestaw wodźiwoda Sandomirskii z napaśći stray mał. - Zatrudniony Andrzéy zawarł pokoy z Máźirtawem pod warunkiem, áby iego córka pasierba za młodszego syna Andrzeia: moią tego traktatu Koloman z Salomeią wypuszczony rostał, dozamyślia iednak tego nie przyszło, po oddaleniu śię Andrzeia do Palestyny, syn iego Andrzéy poiął za żonę Leona króla Armianow córkę, a tak Węgrom nie nie poprzestało, prócz tytułu którym do Serbow cotrzymali. - Kiedy śię to działo w Halicu, Polska zatrudniona, była z przyczyny Brusałów i kłótni Władysława Laskonogiego z Władysławem Odonowicem.

Konrad splamił śię czynem okrutnym, gdyż Krystyna Woiewodę Hoctiego żonę zmyśiwszy Romana pod zaniechrzem i bez postrachem dla Brusałów, oślepić w Vyszehradzie, a potem zabić rozkazał, za to, że go strofowała o próżne życie.

Podług Krystyna data pozór, że śię chciał ożenić z panem Mazowsza zrobić, ale to nie było prawda. Jan Czapla stanął na czele przeciwników Woiewody, Krystyny

niemogąc

mogąc unikuąc rzucanych na siebie niesprawiedliwych spociskow, okrutną smierć ponieść musiał, ale to bezkarnie (Czesli nie uszło. Jak zginął Krystyn, którego Bogarstwo Ruskie Boskiego, a Wołoscy walecznym Woiewodą nazywali. Potęga iego ziednała mu zazdrosnych, a iego Zgubą była Polska dla kraiu, atboriem zkond spustoszaney dowiedzieli się, że Krystyn nieżyie, śmiało powrócili do dawnych Cottostw, do Zbr. Leopolor zburzywszy spustoszyli się aż rzeką Dniestr, natarzyrali Komrada dostarczać nad Tyrem, on zaś niemogąc wyiść, Tatarzyc, zapraszał gosci do siebie, zabierał im konie, i sprzatem posyłał. Byli iuż ortencząd postanowieni, Kpanalerbowie Gnistay, którzy gromili Tatarinów i ich do polepszenia zyczeń obyczaiow przyprowadzili. Podobnych sprowadzic do kraiu Konrad życzył Krystyanom. Byli oni postanowieni od Alfreda Bis: Rydzyńskiego. Gdy tu takich sprowadzono do Mazowsza, dał im Konrad ziemie Dobrzyńską, Włosi Cedelice na ich utrzymanie, którzy obarczeni bydłem wracać, a ze zwycięstw zdobyczami dzielili się z Konradem liczba

ich

ich, w krótkim czasie pomnożyło się wielce, ale Prusacy widząc że trudno opierać się będzie tym duchownym rycerzom, zebrali daleko większe siły i napadli na nich, i bracia Dobrzyńscy, nie mogąc sami sobie dać rady, wezwali na pomoc Kawalerów Inflanckich, lecz jednak pomimo tej pomocy, Prusacy po 2 3letniej bitwie odnieśli zwycięstwo, wielu w pień wycięli, reszta zaś dobitków schroniła się do zamku, ale i tam pogaństwo różnych się potraw dopuszczało. Doniosło się to do Papieża Honoryusza, który pozwolił iść krzyżakom przeciwko temu pogaństwu.

W tym czasie wzrastała potęga Księstwa Pomorskiego, od Duńczyków Słupsk, którego Waldemar król Duński naiechał. W r. 1222, zrobili Polacy powszechną wyprawę przeciw Prusakom, ponieważ się z początku Polakom, ale gdy po kilku wyprawach i wygranych potyczkach, rozpuścili nieprzyjacielem zbieranym wojsko, Prusacy powrócili do dawnych potrzeb. Wtedy Polska nawet zostawała w zabarwieniu z przyczyny której Władysława Laskonogiego z Bonifacjuszem, i z domem Pomorskim z domem Gryfitów. W r. 1225, chciał Leszek na infamią Jana Sobie-Gryf, za to że nie-

dotrzymał

nie dotrzymał pokoiu w bitwie z Prusakami. – Uraziona familia Gryfów maiąc na czele Marka Woiewodę i Andrzeia Kanonika, udała się do Ladzka i namawiała Henryka Brodatego męża Sw. Jadwigi aby się dobiał o woiewodztwo w Kraiowskim. – Zebrało się swoyskie nad Gnieznem, ale za przyczyną Jadwigi nie przyszło do woyny i pokoy zawarto. – Tem czasem Konrad wezwał na pomoc przeciwko Prusakom Krzyżaków braci z Niemiec Maryi Dziewicy w Jerozolimie. – Zakon ten powstał w Jerozolimie w r. 1190, pod czas oblężenia Ptolomeidy. Przeznaczeniem iego było pielęgnować chorych i rannych na wzór Sw. Jana, a na wzór Templaryuszów bronić wszystkich Pielgrzymów idących do ziemi Sw. – Celestyn III. papież potwierdził ich, nadał im regaty Maltanczyków, a ustawy Templaryuszów. – Pierwszym mistrzem Krzyżackim był Henrykiem Walliot. Drugi Otton Karpfet, trzeci Herman Bard. Hr Herman de Salza, za którego Krzyżacy do Polski przyszli. – Papież Honoriusz gorliwy w nawracaniu Pogan i Fryderyka II. Cesarza, zachęcał Hermana de Salza aby na prośby Konrada przeciw Prusakom posłał pomoc. – Powolny temu nakłaniu Herman, wysłał w przód Krzyżaka Konrada Langueisbarda w raz z innemi towarzyszami do Konrada, aby się przekonał czy w istocie rzeczą, aby zabrali ziemie Chełmińską, którą im obiecał. – Przybywszy Langueis-

bard

Longinus do Polski nie zastał w domu Konrada gdyż
bardzo w tenczas na Mazowszu a Prusacy niedługo go
w domu, napadli iego kraj, zebrali się przeciw nim
Polacy między nimi i Krzyżacy ciężkie się ze sią
będą mogli popisać z swoim mistrzem, lecz przeciwnie
się stało, bo Prusacy ich za szczęściem zwiedli. Longinus
sam tak ranny, że ledwie życiem Agaty małżonki
został. Konrad obiecał Krzyżakom ziemię Chełmińską,
ale tylko na lat 20 przyrzekł im zaś, że co zdobędą
na Prusakach, to ich będzie, ale im tey wyprawy nie
mieli nigdy dopiero w r. 1226. Zapisz i Cesarz przy-
czaj sobie prawo do całego zdania bardziey jeszcze
dla tego, że sam Odonowicz i Leszek przyznali zwierz-
chność nad swoimi krainami dawszy ziemię Chełmińską
mianowicie Krzyżakom chociaż do niey żadnego prawa
niemieli bo Konrad tego co Odonowicz i Leszek mieczem
będąc zaś zatrudniony zimney strony w Polsce nie mógł
się wcale z Krzyżakami i wybudował im zamek Toruń.
Władysław Odonowicz zięć Sobiesławowy wspierany od swego
teścia opanował zamek Uyscie i stamtąd czynił mu
ciężkie na Wielko-polskę mając urazę na Władysława
Laskonogiego że mu niechciał dać ziem Kaliskiey i Kuj-
pskiey które mu należały po Odonie. Staczywszy się
więc z Mazowszem [illegible] mieczem i ogniem zniszczył
nadto Leszek zrobić nowe temu zaburzenie i obległ go
w Uyściu oblężenie to długo trwało, nareszcie Odonowicz
nie przestając na odebraniu ziem swoich nawet wzięli
niey, potrafił mu niedać tak dalece że mu tylko Gniezno
zostawił. — Sobiesławiczowie którzy stając z tych zniszcze-
nia i wzbraniać się płacić daniny, i nalegał na Leszka
aby go Uyściem Odonowskim uczynił. Co gdy tych nazwis-
kach Leszka, bronieniem się więc z Henrykowem bro-
datym i Władysławem Laskonogim na hazard ziarę do Gar-
zawy wrotu pogodzenia Władysława Laskiego z

Odonowiczem

Odmowiczem na ktory to ziazd zaproszone Swiętosława.
Lecz tylko posłuchał, przez ktorych chciał dumę Swiętosława
skruszyć. Zamiarkował się Swiętop: i obiecał że przyjdzie
ale wrocz samej nieprzyjechał: czikaną na nie co Bo
gdzie radzono o innych rzeczach i onie pojechali do Swiętosława.
Zawiedziawszy się Swiętop: ze zdziwieniem że
Leszek z Henrykiem Brodatym bawił się w Kaliszu
napadł z wojskiem i wraz krolewskie pobił. Leszek ode
szawszy zgiełk i zawiedziawszy się o co idzie wziął
prawie tylko na siebie, i zaczął uciekać. Swiętop
pojechał za nim, i chciał go zjazd wziąść z sobą ale
on był od strony Leszka sojusznej niemogąc uciekać zabił
pana swoiego a sam do Pomorzan uciekł roku 1227 d: 14 Listo:
Napadli na Henryka brodatego lecz służący widząc swoiego
pana we krwi bieżącego, rzucił się na nich ktorych zabili
rzy, Pomorzanie rozumieli, że i tem sposobem Henryka
zabili i odili, a iego służących, do Kościoła Wrocławskiego
odwiezli.

Miał walecznego Leszek 40 lat. życia panowania. Tuteyże roku 27.
przedziały podczas ktorych panował z Mieczysławem i Ladislaem,
Zadarił Leszemiaławy Dzwięki Swidkiey. Salomee; i Bo
lesława Brzydliwego małoletniego: był pochowany w Kro
sznie. Lubił bardziey potiey niż wojny: odawny Sze
nom: i Pomorani Leszko zle był amiek wyniadrodzony
w Leszku przyprawił stratę tych Pan na czas miał:
nietchali go się zbodali i Dzieła, ktorych bardzo niemiał
pożądać: był Tapiary i Sprawiedliwy, i wraz niepamięty
tak. Za niego wprowadzeni byli do Polski Francis Skarb
i Dominikanie.

Panowanie Bolesława V Wstydliwego.

r. 1228.

Spor o opiekę nad małoletniem Bolesł: między Swię
dem i Kon: Brodatym: były przyczyną nieszczęść

Grzegorzyb.

przyiaciół. Brzemi dawał Matha z Małopolanie, znaiąc chciwy, tedy umyśl powracaiących sobie mieć opiekunem Henryka. Brzy znowidli oni następstwo Polski, trzeba tytko było przyiąć opiekunem. Skoro zrzekł Konrad i Henryki, nie czekaiąc zgromadzenia Panów niezchcianego przeznaczenia losu, zuczęli się nagle ubraiać, ruszyli dzielna do Kalisza przeiechawszy z licznemi woyskami, i zaszli się przy pod Kalisz drugi raz pod Wschiryszem i gdzie woyska Konrada zwyciężone były, a sam Konrad ledwo do Kalisza uciekł, a Henryk opiekunem został. Konrad maiąc bacznością na mała Polskę, postanowił się zaberpieczyć z strony Prusaków, koniecznie umowę miedzy nim i krzyżakami potwierdził. Byspolement darowana im w przód od Papieża i Cesarza ziemię Chełmińską, i do tego dał im wieś Orłów w Kujawach. Chrystyan Biskup Prus dał im dziesięciny z dóbr Biskupich. Gunter Biskup Płocki dał im wieś ogromną, leżącą na Mazowszu, nadto dziesięciny z Radnikowic, Kamieńców, wyłączaiąc tymaci Polskich. Całej tak ogromne darowizny nie słychane w dawnych narodach, w tenczas iuż dane, kiedy się ani razu nie spotkali z Prusakami, do czego napaści Prusaków był powodem. Utwierdzony interessa z krzyżakami Konrad i zaberpieczony się z strony Prus, nie przestawał myśleć o pięce nad Bolesławem. Henryk po swym ustąpieniu odniesionym nad Miastą, zgonał się iuż iest bezpiecznym odciął swoy lud do Płocka. Lecz uwiadomiony Konrad, przybył z swoym woyskiem i Henryka mocno długo się w konicie w Spytkowicach wziął i do Kujaw do więzienia zaprowadził. Bo nowicz ruszaiący do Lubonogiego, zapisty był w niewolą, z którego uciekł się, udał się do Swiętopełka, od niego wsparty iak dawniey w Pomorzanami do Wielko-polski a Władysław Laskonogi wiele razy przemożnieyszy nad pierwiastka

wstąpił

wstąpiół do Starka, i w Kaliszu nie dziat, zostawiwszy do nowiesa
panem całey Wielko-polskiey. Konrad zostawiwszy Opolskiego, mieiąc
się na Królewianach i Sandomierzanach ze bardziey Henrykowi
sprzyiali, dla tego w ilu z nich, uniewiaiąc iego obrócenia stwa, uwiadali
do Czech, i do Ruci, wypędnali Konrada, Bolesława zostawszy panem
Sandomierza, przywrócił im, ich dobra. —

W r. 1230, wysłał Konrad powtórnie do Hermana de Salza, mistrza
krzyżakowego do Wenecyi, do nowiąc mu, o zaszłych formalnych na-
daniach, prosząc aby więcey zakonników przysłał. — Na tę prośbę
Herman wysłał do Polski Hermana Balk. prowincyonalnego mężą
mistrza z innemi braćmi, dawszy im konie i ludzi zbroyney. — Dokład-
nie opisane były granice ziemi Chełmińskiey krzyżakom gdyż
oznaczona iż między Drwęcą Wisłą i Ossą, nadto darował im Mać
wysłany z M^r wiącą mi, obowiązane były krzyżaky za te dobrodzieystwa
służyć nie tylko przeciw Prusakom, ale inne narody wojować, dzielić się zdobytą
ziemią, na Poganach, i powrócić darowaną ziemię, ktoreby drugie
na prussiach ziem zdobyli, gdyby nas nie dotrzymali tego, po-
stąpiłby niemi mianowicie podług prawa narodów. —

Trwoga z strony Prusaków, dała powód Konradowi do zgody z Henry-
kiem będącym w niewoli. — Zaprószczeniem Grzymisławy, Bolesła-
wa i Jadwigi, zmiękczony się opolski nad Bolesławem, na ziemiach wy-
żej opisanych został, a dla większey swagi, i ugody synowi Konrada,
miłej się ziemi z córkami Henryka. — Władysław Laskonogi
będący w Kaliszu, znalazł porę do zawichrzenia Wielko-polski,
bo ludzy Odnowiscy, bardziey sprzyiali drugiey linii, aniżeli starszey
panu, zrobił sobie mocniey szyk nieprzyiacioł, z tego wszy Konrad z
Władysławem Laskonogim obległ Gniezno, lecz go obronili nadzieia, bo
ludzy się z nim nikt złączyć nie chcieli, musiał odstąpić od oblężenia,
i w drodze życia do domu. —

W r. 1231. Krzyżacy obyczaiu swego, dokończyli Niemieckich zbudo-
wali zamek Thorn, i ziemię Chełmińską do Brus,

a potem

a postawiono domy przy twierdzy dali poczatek miastu Handlowemu. Prusacy sadzac ciagle im niuszczenie grozili, nizam nie czynili napasci w Mazowsze do 20,000 Mieszkancow, a z Kulmu tych niziarni w rzeczenie w niewole, podobnie pod ta pore Grzegorz XI. Dowiedziawszy sie o tem, ustanowił krucyate przeciw Prusakom i wkrotce, Cruhart i inych, uchwalono powszechna na nich wyprawe z Lizi Polskich krolestwa, ktora przeciwnie Prusacy udali sie w polowe. — Chrystyan Biskup, widzac ich polowe, powrocił do nich w celu ich nawrocenia, oni go zas w rzeczenie w niewole, a ludzi bedacych przy nim wymordowali. — Kulma powrocił sie do wiodte ich, na moment od napasci grania polskich. — Henryk Margrabia Misnii w 500, zardy zapisawszy sie ukro od krzyza wzielono, nadlontentaiac sie tego wzielkim na Prusakach wpadł do Mazowsza, sam wiodle Konrada rabowal, nawet i Plocka zpustoszył. — przy byt poczciu naimu Konrad, zwycieżył ich w Plocku, reszta niedobitkow schronita sie do kosciola, ktory z niemi spalono, a innych za nogi powiązano. — Kulm polaniu nieumiarzeniu od dobrowolnych wzwalil na pomoc Henryka Xcia Wrocławskiego, ktory udaiąc sie mu Laskono go wstąpił tego xięstwa w miedzy wrzystkim i cała Kulmpolskie ogarnął. — Mato-polanie chcąc pozbyć sie zarnad to Konrada opatrzyli zamysłali sie oddać Henrykowi w nowy wzięstwo z Lizi Polskich. — Pomiarkowawszy to Konrad, udaiąc ze sam chce zrzec opatrzyli, potrawił przez ludzi dobrzeni, iz zdajano Premisława z Polski, ktorego nawet rzecz pozbawić zamysłali, poczęły na wstawieniem sie wielu, przy przebrane ich z Plocka do Sieciechowa, gdzie ich pod mocą straży trzymano. — Lecz gdy sie Konrad wyprawił na Prusakow, posta-

rzyła

postúpiła dziedzictwo Bolesławowi na prośbę Opata Siecie-
chowskiego wzięci. - Złączyli się z nim Małopolanie i zabrali
siłą kilka miast, wyprzedziwszy wieści Konrada, udał się ieszcze
Bolesław do Henryka o pomoc, wzięcie on Henrykowi, opanował
część Mazowsza i Sandomirza, i był opiekunem aż do zgonu swoiego
1238. co w r. 1248 nastąpiło. - Henryk Brodaty był mayoznieyszy z Xiąząt Polskich,
podług był synem Bolesława Wysokiego, a wnukiem Władysława
Spiczarza, był łagodny, i postępuiący rządzenia, ieżeli Polska
winna wiele mądrych urządzeń. - Nie długo po śmierci Henryka
umarł Odon Biskup, w Gnieźnie, zostawiwszy synów Bolesława i Prze-
mysława. - Konrad Xiąże Mazowieckie postanowił dobiedz się, o opie-
kę nad Xięciem Wrocławskim, bo go nadzieia omyliła, bo Bolesław
dorosłszy nie potrzebował opieki, i aby mógł się opierać,
pojął za żonę Kunegundę Córkę Belli Króla Węgierskiego z
posagiem 40,000 grzywien srebra. - Kiedy się Konradowi nie udały
zamysły w przywłaszczeniu sobie opieki z Wysławym, wywarł
swoy gniew na innego Krewnego niewinnego, a tym był Jan
Czapla, scholastyk Kapituły Płockiey i Kuiawskiey, kanclerz
iego Dworu, nauczyciel synów iego, i ich młodości towarzysz.
Ponieważ on wielkie zaufanie w Dworu, wyiechał go Konrad z Xię-
gami do Wrocławia, dla tego że się miał żenić z córkami Bole-
sława syna Henryka Brodatego, lecz gdy Xiąże bawiło nie
wola ojca, Konrad przeciągał, chociaż na próżno, że Syn bro-
datego nauczy Xięcia ich utrzymać, chciał się zemścić woyna
na Kuiawy, za uwięzienie swoiego ojca, i że do tego Czapla
iest przyczyną. - Nie lubiła go Agata, z ciała ich się przyczyn,
łatwo wnieść obydwa sobie wyobrażamy że dworzanie ania, chociaż
one były płonnemi, i postanowiła zemścić się na Czapli tego. Wy-
słała więc, aby synowie natrzymali się u Henryka syna, żeby tu tak
sam Czapla przybył do Płocka, że tego interes krayowy wymagał.

Tortur

Potłuszny rozkazom swoiego pana Czapla, stanąwszy w mieyscu nań naznaczonem, do więzienia wtrąconym rozkazał, i tam wielką mełi wycierpiawszy obwieszonym rozkazał; a ludzy go chcieli pochować, Agata kazała go na wóz włożyć, i precz tamtą obwieźć. - Tak zginął ten, który był pryncypałem zmiarki krzywdy na pogromcy Russinów i Prusałów. - Oburzyło to duchowieństwo, na którego rzecz stanowszy Arcybiskup Gnieznieński, wysłał Konrada, widząc się Konrad opuszczonym od duchowieństwa, znienawidzonym od poddanych; przybył do Łęczycy na Synod w ubiorze pokutującego: otrzymał uwolnienie od klątwy, oddawszy Księstwo Łowickie z wszystkiemi przyległościami Arcybiskupowi Gnieznieńskiemu, przeniósł zaś nie wymógł w tey umowie że iż i do następców to Księstwo nie należy. - Papież nie chciał na to przystać, aratem musiał Konrad przyznać, że i następcy jego nie będą mieli żadnego prawa, i do pierwo uwolnionym zupełnie nie był od klątwy. —

W r. 1240. pogroziło Europie wtargnienie Tatarów, które to niarzęd się spadło na Ruś, Polskę, i Węgry. - Potomkowie Gengiskhana pogromcy Azyi, korzystaiąc z niezgody Russinów na Dniestrem, rozszerzyli swoie zdobycie aż ku Odrze, i wyciągnęły kijów, rozdzielili się na 2 części - pierwszy pod dowództwem Batukana, udało się do Węgier, drugą pod dowództwem Baydora czyli Petry i Kaydora do Polski, zdobyli naprzód Lublin, potem Zawichost, nareszcie udali się do Sandomierza, skąd ty ciągle ludzi, było wyprowadzone. - Gnuśny Bolesław siedząc w Krakowie nie myślał o ratunku kraiowi. - Cudzy od panuiącego Wojewoda Włodzimirz pod nazwą się na znamię pod obóz Tatarski, kazał iż pod Pierwszym nie dalekiem Połańca, iż nikt ta miała bezpieczna nie zrzuta na

na partnikow, rozdzielił się znowu oni na dwie części, iedna
pod dowodztwem Kaydara, poszła do Wielkiey Polski, druga pod
dowodztwem Baydara poszła przeciw Krakowu. Wyszły prze-
ciw nim woyska Polskie, zeszły się pod Chmielnikiem z po-
czątku zwycięsko się orężowi Polskiemu, ale gdy uderzyli na
nowy oddział, z tyłu zanet nie zbici zostali, i wcale na placu
polegli. Bolesław dowiedziawszy się o poniesionej klęsce u-
ciekł do Węgier, i w czasie podróży, znalazł Bellę idącego do Pol-
ski. Bella dowiedziawszy się że nie nayleprzy dzieie się w
Polsce, udał się do Austryi, a Bolesław po Węgrach i Mora-
wach błąkać się. Tatarzy po odniesionym zwycięstwie, poszli
pod Kraków. Za przykładem Krzycia, poszli Janowcy
mężniey. W drugą swiątek Bożonarodzenia, wyszedszy Tatarzy
mieszkańcow i Kraków spalili, prócz kościoła S. Andrzeia.
Tatarzy nie przestawali na tym długo bili kościoł aż do Mszału
Kraiborskiego, i Opolskie przeszkodzić im przy Odrze, ale im
się nie mogło oprzeć. Widząc Tatarzy, iż zamorze iest miasto
Wrocław, udali się pod niego w nadziei, że mieszkańcy wy-
niosą się, łatwo im przez to będzie zdobyć to miasto, bez mieszkańcy schroniwszy się do fortecy, a miasto spalili. Tatarzy
byliby się trzymali przy Wrocławiu, ale przestraszeni nad
powietrznym skutkiem udali się zatem pod Sieradz, gdzie
ich czekały woyska, zebrane z Polaków Mazurów i innych,
długo trwała zaiętą bitwa, aż nareszcie zwycięstwo przy Ta-
tarach się, została, w tey woyney bitwie, poległ Henryk pobożny
syn Henryka Brodatego. Głowę Henryka Tatarzy obwiezyli na
drzewcu, nosili wokoło miasta, namawiaiąc do poddania się
mieszkańcow, wystrzymali iednak mieszkańcy ten szturm i nie
poddali się.

poczęli się. — Wieść niesie, że Tatarzy byli zabili Chrześcian i że Sandomirowi po zadnym nowe urządzawszy Województwo naprzeciwili. — Potem udali się do Czech i Węgrów, obległ nawet Olomuniec, ale Wacław nie chciał się z nimi potykać: przeto potem do Węgier i stanęli się z Batuchanem. —

Wyprawa Bolesława do Węgier. Polacy nie mogąc się jego dosadzać, sprzysięgszy się sobie barzo, obrali dziecię Królewskie Bolesława Łysego, syna Henryka pobożnego. Chętnie przystał na to będąc nieletnim Książęciem. Barzo to uważył Konrad, zrozumiawszy że się cała ta rzecz do Xięstwa dobiła, i rozpoczęły się tamte niesnaski, z których korzystając Tatarzy, wpadli przez ziemie i spustoszyli, i powtórnie Królewskie spalili r. 1241. Po uspokojeniu Tatarów, Konrad wypędził Bolesława Łysego z Królestwa, a zam obiad raz nad tem Xięstwem. — Chciał on zburzone kościoły i miasto spokojniejsze, co było powodem, iż nakazywał zgromadzenie się Niemieckiego do fabryki, potrzebował on natłaczu do tak ważnego dzieła, i nakazał prowadzić to wszystko się Mieszkańcom, i wysłali do Węgier do Bolesława wzywając go na tron. Tymczasem Bolesław Wstydliwy co mógł wojska do Węgrzech opanował Królestwo i Xięstwo, a Konrad zatrudniony z Prowadami, poróżnił się z nim. — Bolesław Łysy, straciwszy Xięstwo Królewskie nie ustrzymał się, i na Wielko-postnicę z którego do synowi do Ojca uciekł wyjechali. Polacy nielubiąc Bolesława Łysego

nie lubili go, dla iego złości i grubych obyczaiów, nazywaiąc go Rogatką.

Świętopełk porozumiawszy się z Prusakami pierwiey zkiedy czynił przyzwolenie i pokoy, wszędzie po swoiey rzeczy rozsyłaiąc pozwy obwołano przeciw niemu processa, nie mogąc się osprzeć zebranemu woysku, zjechał się i cały wszystek zgraia Prussowie, i Conrad nieprzestał przeciw Bolesława Płockiego burzę przeciw niemu, aż te Litwinowie Jadźwiedzkie i Prussowie i niszcząc mieni zimie Mazowsze, ale mu to bezbożnie niemiało te Prusacy powracaiąc i ięgo Mazowsza nieprzyiaciele. Nieprzestawszy tu że wyprzestawał zaburzeń aż do czasu który się roku 1242 Kwietnia pierwszego czasu odłączył się Mazowsze od biskupy i do Płocka za Zygmonta 1ego przyrzeczone było. Nie tylko sam był zaprzestawiony ale nawet sprowadzał nieprzyiaciół niemców i wydał im niezmierne dobra biskupy potym nayważniejsza sprzy rozlewu przyczynę było. Po stronie Pana Daniel Król Halickie, rozszerzywszy państwo zamyślał o tytule Króla. Podczas czas strony i sprawy rozdawali Papieże, chcąc nie pozyskać strony swoiey, tedyżeż dwóch Rzymskich obiecuiąc się Rzeczy z skrzętnym starannym. Za obietnicą ustanowił Papieża, iż myślał Opize na Opatą, który Daniela koronował w Drohiczynie. Daniel zabrał ziemie Lubelskie, Sudzwingowie, Litwinowie niszczyli Mazowsze i Małą Polskie na przemian. Książęta Czat Mazowiecki, byli sprzodem iż otrzymali Lubusz. Mazowiecki Ziemia Kuiawy rozszerzyli granice swoie aż do Pomorza Polskiego, bez te niższe rzeczy nagrodził wynalazłszy Polski w Pielicze i na Pocztowe roku 1250. Za tą sprawą roku

roku nikt[o]ła odnyta, ale dalsza pierwey, to tylko pewna że ia przy nawale hord Tatarskich nieliopane a dopiero w tym roku po odejściu ich zaczęto to czytamy że ieszcze fundatorem Klasztoru Michonickiego obie część dochodu z soli. W tym czasie pogodzili się Jadźwingowie Polskim. Nr: 1254 Odnowiła się kanonizacya S[w]. Stanisława od Lubicza Biskupa Krakowskiego, za Papieża Innocentego Czwartego. Roku 1255. stanął iest zaprowadzeniem do Polski przez Mazowieckich: uczynił to Bolesław nikczemny przyczyny gdyż on chciał zaburzyć miasto a stąd y z Jadźwingami bat się przez Polskich. W tenczas dostała się Gnieznieńska Zamku Sandecki a to za posag którego Bolesław wypłacić nikt nie chciał. Nr (126) napadli Tatarzy znowu na Polskę wycięli Klasztor w Sandomierzu na Łysey górze i spalili po 3[ci] raz spalili. Bolesław znowu uciekł do Węgier, ale później powrócił: Potrzebne Jadźwingów pruszyło Bolesława z gniewności uchwalono przeciw nim powszechną wyprawę, wyszło Litwinów a osa, dzono w ich granice Mazurów. Nr (1263) Bolesław bezpotomnem będąc, gdyż zawarł ślub czystości z żoną. Kunegunda: dla tego też nabożna nazwany: Wybrał za następcę siostrzeńca swoiego Leszka Czarnego wnuka Konrada który był w tenczas Księciem Sieradzkim, aby go zachować od napaści Pogan, ożeniono go z Grzymisławą Kościstawiczowną Księżniczką Pruską. Mazury i Sudawianie ustawicznie walczyli z Jadźwingami nakoniec i Krzyżacy zaczęli szarpać kraie swoich Dobroczyńców.

Nr: 1273. niedosyć że polska nieszczęśliwa była od swoich, bili się jeszcze sami między sobą, a gdyż Polski był prawem Panem Biskup Krakowski, nikubit Pan z bytkom Bolesława,

chcący

chociaż sam był niesprawiedliwy. Uwięził więc Bolesława Świętego, którzy mając na czele obywateli nie lubiących Bolesława, iakby niemieniających rządzić wypędzili poselstwo do Księcia Opolskiego Władysława oddając mu Kraków, zezwolił na to. Władysław zrotaszcza się zarzucał Bolesławowi że obrał nasz tępca Leszka Czarnego bez iego wiedzy że Władysław może być z bezpiecznym wyiechaniu tego Xięstwa. Niemaiąc im Władysław chciał aby się zjednali przednieysi Panowie dla naradzania się. Bolesław wraz z przyiaciółmi napadł na obywateli idących do Władysława zwyciężył ich, a którzy uciekli dobra im potem skonfiskował. — Nareście skończyło się xięcie Bolesława roku 1279 panował lat blisko 31. pochowany był w Krakowie. Był to człowiek oświecony, myślista miłosnik nad miarę podatki od prywatnych stanów brane stanowiący dobroć sprawy i ozdoby pośród występków i zgrzeszeń ich, przeciwko mu wiele nieprzyiaznych. Całe panowanie było pełne nieszczęść do których on sam był powodem tyle tylko dobrego za nieg się stało że Kraków porządnie był zabudowany.

Panowanie Leszka Czarnego.

r. 1280.

Przytrzymanie Xięstwa Sandomierskiego z rąk Kujawskich było przyczyną wojny Małopolanów z Xięciem Leszkiem Czarnym, dla tego miał wojny złączony nad podaniem i zdradą Xięcia, iednak na był tyle zdolnym, aby mógł uspokoić zaburzenia kraiowe. — Wrócił po obięciu rządów nad Xięstwem Krakowskim odniósł zwycięstwo nad Ruśnami; i w tenczas to miało być przyłączenie Xięstwa Lubel-

skiego

Lubelskiego, iako zwycięzca wszedłszy w kray ich, spustoszył Lwów. – Druga wyprawa iego była w Sieradzkie, kiedy pomagał Xięciu tamtejszemu uwięzionym od Henryka IV. rodzonym zwanego, który domagaiąc się od niego uczynienia Xięstwa, zaprosił iego na ucztę; a gdy przybyłe do więzienia w Sadrit, tym więc do pomagaiących ze strzelił, obległ Wrocław, ale na próżno. W r. 1282. Troiden Xięcie Litewskie po śmierci brata Narymunda wpadł do Polski wraz z Jadźwingami, którzy się po podbiciu Podlasia przez Bolesława Wstydliwego do Xięstwa schronili. – Zebrawszy Leszek co mógł woyska przeciw ogromney sile Litewskiey, złożył bitwę z przemagaiącym nieprzyiacielem. – Ogłoszenie przeciw Xięciu tamu, iakoby Św. Michał pokarmiąc się zaprzestał zwycięstwo: tak zagrzało Rycerstwo, iż Polacy zwycięstwo od niego, Jadźwingów wychodzących, i z wielkim plonem do kraiu prowadzących, a na pamiątkę tego zwycięstwa Leszek kościoł Św. Michała w Lublinie wystawił. —

Kiedy się to działo, w kraiu wielkie zaburzenia były z przyczyny Pawła Biskupa, który zawsze się mścił za to, że go Bolesław Wstydliwy Leszek do więzienia w Sadrit. Ubuntowawszy się prawowie możnieyszych, wezwali Konrada II. Xięcia Mazowieckiego. – Przybył Konrad do Małopolski, ale zwyciężony od Leszka do Mazowsza musiał. W r. 1287, po czwarty raz Tatarzy w pasie za kosztem nieboszczyków Ruskich, i całą Małopolskę spustoszyli. – Dzielnieyszych ich pisarzy Tatarzy dwóch i dwadzieścia wymordowawszy, samych panów do 21000 do swego kraiu przywiedli, ale to nie dziwo bo Tatarzy pogaństwa przez ich kray wodząc im batrudzili, przez co wielu ich wyginęło. – Leszek podobnie iako i ogo poprzednicy musiał do Węgier, i tam bawił się do pokoiu Tatarzy nie pozwo-

nie powrócili do swoich granic. – Po ustąpieniu Kraiu przez Tatarów, nastąpił głód i powietrze. – Leszek powróciwszy zamiast litowac się, i ratować ubogich mieszczanow, melit się na Konrada, że mu chciał odebrać państwo. Natarał więc przeciw niemu ale mało polecał nie chcąc go w spiorach, i zamęcie byłby Sandomierz ranił przeciw Konradowi, i panował, znamo tak że w r. 1230. Leszek rozstał się z tym światem, nie zostawiwszy żadnego potomka. – Był Monarcha ten nie na ziemi ale na niebie, przyjaciel nad nieprzyjaciołami bardziej przypadkowi nie umiał przyjaciół nabyć, i Warszawie przed tym nie nabawił nie spokoju jeżeli przyczyna wojny zamieszania później rozszerzyły. —

Zamieszanie w Polsce. —

Po śmierci Leszka Czarnego panowali bez potomnych umarł, na raiony był kraj na różne rozdziały. – Mało polaniec na wierzchu Sandomierskim, obrali sobie Księcia Bolesława Księcia Mazowieckiego na Płocku, pamiętnawszy Konrada, który uszczerbia życia Leszka Dwa brać się dobijał o Księstwo Krakowskie, a do tego wyporu nayeższym był powodem Paweł Biskupek, napaść Kraiu Mało-polskiego przez Litwinów. – Sądzili bowiem Mało-polaniec Bolesława z pokrewnieniu z Książętami Litewskimi, takiego ich będzie mieć obrońcę do napaści. – Przybył więc Bolesław bez broni do Krakowa i rozpoczął panowanie. – ale ten wybór nie podobał się Mieszczanom Krakowskim, którzy zwabieni prawami Magdeburskiemi na Bolesława Wrocławskiego przez Czechy do Polski idącego Niemcy bardziej sprzyjali Księciu Wrocławskiemu, ten mu chciał bez stanie Księżą Polskich przebrać. – Wezwali więc na tron, z uszczerbiu z Cnot rodziny wielu sąd do nas przynosimi Henryka IV. Grabowem zwanego Księcia Wrocławskiego. Bolesław rozgniewany, że od przybyć bronić bramie i nie dobiać się orężem panowanie, do brzegu chciał uciąć z

Księstwa

p. Xięstwa, a Probus rozpoczął panowanie. — Leszek natenczas wyjechał do Xięstwa Wrocławskiego, znalazł się 3ci przeciwnik do Tronu. Władysław Xięcia Surandzkiego dla małego wzrostu, od pospólstwa Łokietkiem nazwany, którego natura obdarzyła w przymiotu, obdarzyła go natomiast od warnym sercem, umysłem dzielnym, przytomnością, w przygodach, wynalazkiem i statkiem. Łokietek pomimo dzielności na Rzeczach i zręczności, ciągnął dzielnością, po bracie swoim Leszku Czarnym, nadto Grzywiciarz po Ziemowicie, którego od tego Xięstwa od szedł. — W czasie Łokietka i Xięcia Wacława potem a szczególniej Przemysław na przeciwnych Xięciom Mazurom. Spółcy Xięcia wojskiem szedł Xięcia, i w roku przybył do Krakowa w. n. 1290. i osadził się swoim Henryka IV. będącym pod dowództwem Henryka Legnickiego, po krwawej bitwie, odniósł Władysław zwycięstwo, na której bitwie Przemysław Głogowski poległ, i Łokietek ranny w nie wola się dostał, a Władysław nie miał pana nego opora Krakowa opanował. — Nie trwało to jednak długo panowanie Łokietka w Xięstwie Krakowskim, bo wystawione wojsko Probusa pod dowództwem Legnickiego, tak zaimpiu przyszło pod Krakow, że Władysław dowiedziawszy się o jego przyjściu dowiedział, kiedy sztuczny przypuszczał szturm, miasto dany dyspozycji swoją bramą; a Łokietek widząc, że zapewne miasto nie przyjaciół mu, udał się do klasztoru Franciszkanów sam przebrawszy się na Zakonnika w którym był wyprowadzony z murów, a tak wymknął się przed Magistrat. — Henryk Legnicki opa-

nowawszy

opanowawszy Krakow, wilu z nich z przyiaciołmi Władysławowi pomordowali, wilu z przyiaciołmi dobrą chęć pokazowali na skarb Henrykow. – Władysław przeto nie był Grobus ztąd nie kiedy mieszczanom chorobą na oczy tak ślepy umarł bezdzietny, oddawszy dzieciństwo Krakowskie przemysławowi, a Wrocławskie Konradowi Głogowskiemu, przez których nie mógł nie mógł się ztamtąd długo, dla tego że go Wrocławianie nie lubili dla grubych ich obyczaiów, i wolili się podać Henrykowi Legnickiemu. – Tym czasem przemysław maiąc prawo podług testamentu do Małopolskiey, będąc panem Wielkopolskiey, chwycił zięcia dzieciństwo Pomorskie po śmierci ojca swoiego, i był nazwany przez to ze wszystkich Książąt Polskich. – Lecz Leszek wyjrzawszy przez Henryka, widząc że Przemysławowe prawo był dzieciom Krakowskim, chciał im je nabyć ale ich burgrabi tego nie mógł dokazać, przeto zamyślał pozbawić prawa swego, bo Gryfina wdowa po Leszku Czarnym zawichrzyła Kraiem i była przyczyną wzbudzenia nieprzyiaźni, zmysłu zabicia się ma, iakoby Leszek robił na drudzich Małopolskiey a do tego podejrzenie było powodem obawy, aby się Władysław ze śmiercią po Leszku nie ogołocił, a zaraz sama nie miała ieść do pozbawienia swego zamysłu, a ztąd się ta prawa tego Wacławowi Królowi Czeskiemu ścią-

ściąwszy

się utrzymać we wsiach, ujmyciał ich i pomysłał, niechcąc Władysława dopuścić do honoru. Ulgo pewno Wacław wysłał Tobiasza Biskupa Praskiego na nie wojskiem z Gryfina, pomysłał odjąć nawet Królowę Cnotom, który się ze Leszkiem Sandomirzowi pomścił, zbity od nich Tobiasz pod Sandomirzem, widząc, że się utrzymać nie może, wrócił się do Cnot, oznajmiając Wacławowi że do Kolelów większych siły potrzeba. — Kolelowie nie mogą z prowadzeniu wojny z Czechami, gdyż Witens ciągle Litwę, i Tatary w gradli do Kolelów, i niszczyli ich majętności, dla tego pomówiwszy z Czechami ujęli wydać im tron i rodzinę swoję ich cały. — Przybył Wacław do Krakowa, a widząc Kolelów ubogo w majętności Sandomierskiem, postanowił na dziedzinie to ich napaść, udał się więc do Węgier do Króla Andrzeja, i ofiarował go, lecz nie mogąc z nim dobyć, z niczem do Cnot wrócić musiał. —

W r. 1290. Książęta Śląscy radzili się tutoż między sobą: — Konrad Książę Głogowski nie będąc dotychczas w do odparcia Henryka Legnickiego, postanowił radzić Ludkie opuszczony dziećmi od Legnickiego, chcąc jego ojca dawniej na śmierć skazał, udawał kochanywać się razem z nim jego przyjacielem, a tymczasem na pewno: ten więc Ludkes pomocy od Konrada, stanął Książę go więzał go, i Konradowi go do Głogowa dostawił. — Okrutny Konrad nie pomnąc na prawo ludzkie, kazawszy go wrócić do Brzeżnicy żelaznej maiąc dwa otwory, do których nogi, i dla potwierdzenia okrutnym te słowa opisanym prawy

pow

przez kilka miesięcy: tak dalece, iż ciało jego gniatawszy
ziemią, odpadać zaczęło: w takim niepryścim pogrzebiony, obie-
cał mu ustąpić kilka prowincyi, i wydawać 30,000 grzy-
wien srebra. – Tak wypuszczony potrzał, ale nadwyrzione
ciało nie mogło przyść do siebie, i to wkrótce umarł. –

Przemysław Król Polski. –
r. 1295.

Polacy znękani nieprzyjaźniami, zaczęli myśleć o zjed-
noczeniu Państwa. – Do tego najprzednieyszym zdawał się
być Przemysław, książę Kraiowski, który przez
swe panowanie cnotliwe pobrał się z Królestwami
do Gniezna 26. Czerwca, i nad umarłym Bolesła-
wa Chrobrego w Cz.ne stopniu, Król swoim wybrany
został. – Koronował go Swiątyn Arcybiskup Gnie-
zneński w towarzystwie Mszczuty Biskupa Kra-
kowskiego i innych Xiążąt Wielkopolskich. – Po
ukoronowaniu, zamyślał Przemysław o na-
prawie nieszczęść iakie zniszczenie jego przodkowie
ci, ale nieprzyjaźń która Polskę iako nad Polską, nie
dozwoliła bezpiecznie stanąć przy nowym
Królu. – Bo Margrabiowie Brandenburscy zdrowu Al-
bard, zazdrościli stawu jego, a bojąc się by się
ich zabrania Kraiów nie dopomnił, zdradzieckim sposo-
bem napadli na niego, w ostatni Wtorek w Rogo-
mie

w Rogoźnie zadawszy mu blisko ran, chwili go w sobą
uwiedli, naréście widząc że żywego pijnąć, dobili go, i ma-
cili na ziemię. — Tak zginął Przemysław w 30
roku życia a 8mo miesiącu po koronacyi, pochowany
był w Poznaniu.

Do tej zdrady w chodzili tatarzy i Polacy, nieliczny
a zniegolony z familii Zarębów i Nałęczów, co dało
powód, iż do Kazimierza W. nie wolno było z tych fa-
milii stawać w szeregach woyskowych, ale kiedy mę-
żem w stawili się, potem Polonowie z tatarzy hańbę
przodkom. — z hańbą życie swoie Przemysław,
tem, iż miał w chodzić do małżeństwa swego
żony, Ludgardy, która starszemu nie uszła, podej-
rzenie to, tem większe pada na nigo, iż rodzonej
nie ubierał. — Podług długosza, Przemysław zosta-
wił znaki odznaczania godności i potężnie znaczny
orzeł złoty w jednę łapę. — Kazał zrobić pieczęć, na
której na jednej stronie był Orzeł polski z napi-
sem. Quod dedit ipsa suis victoria signa Polonis,
na drugiej był Orzeł z napisem Przemysława z Koroną i
jabłkiem w szponach, i napisem Sigillum Prze-
slai Poloniae Regis et suis Pomeraniae. —

Władysław

Zamach Brandeburczyków na zdarcie Polski, i jak ona

na państwie, tudzież na ramyśly Leszka tynż Ziemomysła ciotecznego oderwać Pomeranią od Polski, przyspieszyły koronacyą Łokietka, zwagra Primysława, a brata zmarłego Leszka Krakowskiego ślub odbyta się dnia 20. Czerwca. Niektórzy Panowie radzili, aby Ryxa córka Primysława była królową, ale wiele nie dbyrały i nie tak habsburskiej przyjaźni w Polsce: gdyż ieszcze kobieta nie rządziła w Polsce krajem, i dano powód że chciano zdobyć ziemie bez oddania. Władysław bawił w Kruszwicy, dalej Bamowie na Mazowszu wszystkich się, ani swoim dobrowolnie. Dowiadniawszy się o tem wyborze Łokietka przybył do Krakowa, gdzie trudnić się nie chciał czas zadawniony, udał się potem do Pomeranii, a Leszek widząc przemoc jego sam z Ryxą wielkim mile przed niego wyszedł, i przyjął go z wielką uprzejmością. Oddał mu Pomeranią i Wisłą gubernatorem postawiwszy przybył do Polski z Leszkiem, dla tego, aby tam w czasie nieobecności jego, zamieszek nie robił, gdy mu wielu niechętnych i ratuj którzy mu się zamkom Sandomierskiej i Krakowskiej osadzonych było, Władysław został królem. Mieszkanie się nie na zamku wojsku sprawiać, i sam nadzwyczajnie żyjąc prowadził. Wojsko nie tylko w Sieradzkiem ale i w Kujawach dobrach dopuszczało się rozmaicie. Jak pisze sprawia Władysława a całego wszystkiego niezmiernym Duchowieństwu, i go Arcybiskupa Bolesława Gombińskiego wyklął, iż mu się wyjechać z Wielkiej Polski, a Wielkopolanie ogłosili królem Wacława II. Czeskiego, na którego gdy nie dowiedział go Albrycht Cesarz, chociaż rządnego prawa stuszego do Polski nie miał, tylko w rozumie do całego świata, iż Cesarz sprzysiąga mu podbicie krajów dziedzicznych Wacława.

Wacław II. Król Czeski a I. iako Polski.

Werwany od Wielko polskie Wacław, vżytnie do Polski przyszedł, był, do Kalisza, a z tamtąd do Gniezna, gdzie w towarzystwie wielu duchownych Kanonikow, koronowany był od Arcy biskupa Gnieznieńskiego, i chociaż miał prawa do Wielko polski przez podatkę i chytrość Gryfiny matkę, iednak dla zaberpieczenia się postanowił się ożenić z Krysą córką Przemysława zmarłego. — Wystanie wszystko Czeskie po koronacyi, brało iednę ranke po drugich, które zgoła mocą pobite, część dobrowolnie się poddawały, a Polacy odpuszczeny od swoich, nie mogąc nigdzie przystanku, schronić się do Węgier, i z Króla rozkaz słuchanem. — Chociaż Litwa wpadła do Czimi Dobrzyńskiey przez Prusy, a tak: Kurzyn cały Kray zrabowali, i ramek Krzyżackie spalili, mniey to obeszło, Dzieło Wacława, że myślał tylko o ubezpieczeniu siebie przed i po podbiciu Krajów, które iuż przez Dokiet, na otrzymał. Odebrał mu Książe Swidwinie Block tylko i Gosteni Kamki w Kuyawach, mianie od granicy Czechow, tak dalece że musiał obszycia dać, pie. Wacław dla morawego powietrza i dla interesow czeskich wyiechać musiał do Czech, zostawiwszy tutey Gubernatorow, którzyby

wo

wczasie nie bytności iego krayem rządzili.

Łokietek, gdy bywszy do W. Xięcia przelatkę
amedeyan Kniwody, w. Xięstkiego, ani pod ten czas był
Jubileusz, zatem Władysław aby odpustu,
wał i uprosił sobie od Boga zmiany losu
puścił się w celu nabożeństwa do Rzymu
r. 1301. a tu do tey podróży Władysław wcale
inny miał powod. Papież Bonifacy nie
chętny był Wacławowi, dla tego, że Wacła,
wa Syna Królem W. Xięstkiem ogłosił
a papież chciał mieć tym Królem Ła,
kotka, syna Króla Neapolitańskiego
Dlatego gdy Papież zaczął sprzyjać Lo,
kietkowi, i obiecał mu pomoc, aby ostabił
pomiętego Wacława, ale kiedy W. gry ani Wacła,
wa, ani Karola, lecz Otton Bawar,
czyka Królem obrali, omyślał go nadzieia
a powracaiący do Polski kutał się pod
Sandomierskiem i Krakowskiem. Lo,
walił się nazyscy nad losem dawnego

Król

Król posiadaiącego tak pyszne przymioty, abo
wspierać go iawnie, nikt się nie ośmielił. Ulryk
Bodkowicz Czech Krzydra Xcia Sandomir-
skiego i Krakowskiego Dawidkiewicza o prze-
bywaniu Władysława w Polsce wyciekał na
niego chcąc go złapać, ziem przestrzeniom
Władysław prawie nie wyszedł do Amadja
Woiewody Węgierskiego. Czasu tey Zabo-
rowski w mysłach swoich szukał poprawy
losu, zebrawszy wiele ludzi od Amadja
Zdobył Trzy przed Zamek Pelczyska, Zdoby
Czaszny Zamek Krzyżtopora, którego się Krzy-
dy zaraz poddały, a pan sam uciekł wiślicę
Zdoby Sędomierz Zamek poddał się, bo
drzy nie mogli mu dać rady bo zeszła
Zmienił za Kuestrya: wkrótce i Kalisz rozu-
kał się z tém światem; to iest dnia 24.
Czerwca 1305. r. to Prawdzic, iego Śmierć
uwolniła Łokietka od tułania się, a
Krwawych od wayny Domowey. Skończył się

Xp

z ogonem. Wacława ośmy roku panowania
w Polsce a 33 roku życia, umarł za zmar-
twienia. Inni utrzymują że na sucho-
ty, a inni z trucizny. Wray za panowania
Ruskich dosyć był spokojny, za niego
wprowadzone były do Polski zboża nie-
znane, które rachowano na kopy: kopa
ważyła 8 ℔. z p.: Miasto Kmitów przez
Handel wzniosło się w bogactwo, a be
wray poznawał iżka Kmicica żyć pod
Krolem własnym a prodobeym.

Władysław Łokietek

3ci
pow[rotnie] Krolem obrany.

1300.

Po śmierci Wacława, syn jego
Wacław III. który iuż był koronowany
Krolem Węgierskim iako naslępca
wsta pił na tron po oycu, prayąwszy
prawa iego do Polski i tytuł Krola
Polskiego nie lub

Nielubiłi go Czesi, dla iego prżiaństwa, i
życia rozpustnego. Kiedy iuż zniknęła nadzieia
odzyskania Strony Węgierskiego, zburzaiąc woy,
sko dla utrzymania się na polskim, ale
gdy się w Stumnicy bawił, przez zdradę
Hendrada Potenstein pod czas uczty
prawie w Koszuli na ganku, krzemi pa,
łkami vderzony życia dokonał. Stron cze,
skie po różnych zaburzeniach dostało się
w ręce Jana syna Henryka VIII. Cesarza
Niemieckiego, który poiął za żonę Elżbie,
tę córkę Wacława D. a zastawszy Króla
Czeskiem równie ciężki pogromcę iego
przyiął tytuł Króla Polskiego, lecz zabra,
dziony zdrowiem nie mogł popisać
swoich z Czechami w Polsce, zwłaszcza że
Łokietek większą miał liczbę stronników.

Łokietek pozbierawszy kilka tam
tysięcy i bez zwłoki przymnożywszy
swoich hufiec dobył Sandomierza i
całe Xięstwo opanował. Wiele szlachty
przyiętą czyniło się do niego, nareszcie i Ma,
zowszanie pod przewodnictwem Jana Sta,

stolty

stały Biskupa Krakowskiego który mu był przychylny za to że mu Biskupstwo wyjednał i Alberta Wojewodę Krakowskiego i Radcy i pułku Szlachty przyjaciołey Władysławowi, otworzyli mu bramy Krakowa i Królem swoim ogłosili. Do tych przyłączyli się także Sędziwoiowie, Kuyawianie, Leszczanie i Dobrzynianie. Którzy tak rozeszli się pan panowanie swoie Łokietka, z większa części Królem go swoim obrała. Wielka polanie niechęć mu, obrali dziecię Henryka Księcia Głogowskiego, rodzonego siostry Przemysława Króla. Nie mogąc tedy przeszkodzić temu przyborowi Łokietka, innemi okolicznościami zatrudniony, przestał tylko na wzniesieniu Szlązka, a swoią baczność obrócił na Pomorzany, bo oni wyprzedzeni Czechów Królem go swoim obrali. Łokietek nie mogł się iescze koronować, bo nayprzod nie był iescze zapewniony

o tych

wych Krajach, które go Królem obrały, prawie
że nie miał oznaków godności i ozdób
do Koronacyi potrzebnych, boteż ostawały
pod strażą Wielkopolanów, którzy dla tego
swoim obrali dla Jezia Głogowskiego.
Chociaż Pomerania poddała się Łokietkowi, jednak wszczęły się w tey prowincyi zamieszania z przyczyny Księcia Sławenca
Kanclerza Pomorskiego, który uraziony
na Władysławie Łokietku, nad Gdańskiem
Bogusławowi oddał, nigdy ani mu Władysław nadgrodził, która na wypędzenie Lachów dążył. Ale to tylko był pozor bo
Sławen równie jak Święcopełk za dawna, zamyślał o zrobieniu się udzielnym
Xięciem. Wezwał więc na pomoc Brandeburczyków nieprzyjaciół Polaków,
którzy opanowawszy całą Pomerania
w Gdańsku Polaków obległi. Wezwani
ci podług umowy Rzeczpospolitej przeciw
Pomorzanom i Brandeburczykom
chętnie dali się nakłonić, wypędzili
Brandeburczyków z Pomeranii, a cały

kray

Kray tenzie sobie zostawili. Ilubo powin-
nosćia ich było, pomorskie narody zwo-
jować i ich kraje przywłaszczać, iednak
oni myślili tylko o podbiciu kraju pol-
skiego pod swoie panowanie. Starzyli
się o to, na nich król w Rzymie, aleoni
Papieza portrazów słuchać niechcieli, wy-
iąwszy tylko, kiedy te dla nich pomy-
slnemi były. Ustępowali oni wprawdzie
Pomeranię, ale żądali 100,000. Grzywien
srebra za koszta wojenne, których w
tenczas król wypłacić nie był wstanie
nadto i ziemie Kiekatowa daną wza-
staw przez Xięzat Kijowskich oddać
niechcieli. W tym czasie, kiedy król
w Pomeranii zatrudniony był, Litwi-
ni swoim zwyczaiem, zrabowali kray
Polski, i z wielkim plonem do kraju
swego powrócili —

Wielko polska niedługo została
pod mzem Xcia. Ito Powstrzyma, bo po

iego śmierci udało się ią Łokietkowi opa-
nować. Gdy się król w Wielkopolsce bawił
wszczął się w Krakowie bunt z powodu Jana
Muskaty i Alberta wojta Krakowskiego. Ci
Henryka Opata Mnichowskiego Cysa-
rzewali do Bronu Bolesława Śliskiego Opol-
skiego, a ponieważ iako Niemcy za Bo-
lesława Wstydliwego do Polski przybyli
i przyjaciół bardzie Ślązakowi, chociaż z
krwi ligiąt polskich pochodzącemu.
Przybywszy Bolesław do Krakowa,
którego bramy chętnie mu otworzono przy-
szły był do mieszkania Alberta ponie-
waż go Łamacz królewskiego przyjść
i uznać za pana nie chciano. Na od-
głos buntu w Krakowie przybył król
z znacznem woyskiem pod niego, chcąc
krwi oszczędzić wpadł do Bolesława, aby
mu dobrowolnie z miasta ustąpił. Bo-
lesław widząc, że niewyrówna siłom
Łokietka, wyszedł dobrowolnie z mia-
sta, wziąwszy z sobą stronnika Alber-
ta. Tak się spokoił bunt. Muskaty

na

na utrwanie odebrano dobra na Bieżu, dobra Skórta z konfiskowano, wielu mieszkańców śmiercią ukarano, odebrano im prawa obierania co rocznie 8mu radnych, dano go Wojewodzie Ruskiemu Michowicii po dobra, nie im własne. Lachowie wygnani byli z kraju, a klasztor na Zamek Królewski obrócony. Powrócili Michowicii do kraju później, ale wsi nie odzyskali. —

Inni nie poprzestali swoich zdrożności i chociaż byli duchownemi, pardon sobie postępowali, a nie tylko Pogranicze, nie tylko Pomeranii niechcieli poddać, ale mu nie tylko ziemie Dobrzyńską zaplacili, ale nie mniej zali poddanych i kraju Polskiego rabowali, nie myśleli tylko o bogaceniu się ustanowili do na Zwirku nazwane Rogi, od którego wielką brali opłatę. Nie mogąc otrzymać zkładu Sakiewicz podburzył Jana Króla Czeskiego, aby przyszedł mu do koronacyi na

Króla

Brota Polskiego. Łokietek wysłał do
Papieża Doctora Sławionu Gewarda Biskupa
Kujawskiego, aby popierał jego sprawę
w Rzymie zakonnie, a za postąpienie Ste Pi-
tra znalazł go sobie przychylnym, zwłasz-
cza że Papież chciał mieć przyjaznego
Łokietka, zijęgo w niezgodzie z Czechami
Niemieckim. Nie chciał on odpowiedzi
wyraźnéy, ale oświadczył, że wolno nam,
dowie postąpić, jak mu się zdaie nay-
lepiey. Wyznaczył też Łokietek dzień
20. Stycznia 1319. r. do koronacyi a ta
odbyła się w Krakowie przez Janiszława
Arcybiskupa Gnieznieńskiego, na dzie-
dziniec na rynku dokonał, król przy-
się z wielkością od Krakowian. Czna-
ki godności z Gniezna przeniesiono do Kra-
kowa i od tąd Kraków był miejscem
koronowania Królów.

Czyje tutaj Dobrzyńskiey nie mogę
zmilczeć, na prośbę Brzy Braci od lat te-

temu

Xiemią Lotewskiemu; a dostał za to Xięztwo Kiiow
Kiedy się to działo, o Polsce, Xiążę Litewski
Gedymin nastąpiwszy Witenesa zawojował
Ruś i położył koniec Xiążętom Kiiowskim. Prowadząc rozmaite wojny z
Xięztwami, a chcąc się pozbyć ich
napaści, oświadczył Papieżowi, iż chce
przyjąć Religią Chrześciańską, byle
Xięztwu nie naruszał ustawicznie iego Xię-
cia. Wysłał więc Papież swoich
Posłów do Gedymina, którzy Kiiow
Xięztwu przyłączenia niedaleko ma-
li, od Litwy iż ich nie rozerwie. Obawiał
się Papież Xięztw wyliczaiąc wszy-
stkie ich bezprawia, takich się dopu-
szczali. Xięztwa nie tylko byli sami
nie przyiacielscy Polsce, ale nadto po-
buzali Xiążąt innych do napaści, A,
by się Latwiej zabezpieczył, postano-
wił zawrzeć ugodę z Gedyminem przez
pośrednictwo się iako z Xięciem, nayprze-

możnym

nay przemożniejszym z rzeźdzkiem, a przeto za
bezpieczyć się od napaści. Ożenił więc Wacława
ziemia 16. lutego z Anną córką Gedymina r. 1325.
Przybyła córka, przyprowadziwszy z sobą wielu przyjaciół
i ochrzciła była przez Bankiera Biskupa Krakowskiego
Król będąc z potrzebą z Gedyminem zawarł przy-
jaźń z tamtą Pomorskiej Szczecińskiej przeciw wszelkim
ich przyjaciołom, iakiekolwiek mieli. Było to
przeciw krzyżakom, którzy tak dokuczali Polakom
iż z wielu namowy 5 ziem Ślązkich, które podziwiwszy
nielwo Polskie należeli, pod dato się Czechom, i to było
przyczyną, że Ślązki na zawsze od Polski odpadli, a to
wszystko za Kazimierza M. nastąpiło. Przyjaciele nie
tylko się z wielu krajów Polskich, Pruskich, i po-
morskich, niechcieli Papieżowi płacić groszów Pio-
tra, ale ich bezprawno się do tego stopnia dowiodła, iż
wszelkich Duchownych pod swoim panowaniem
do bratrabocowali. Biskupom od Klaczi niechcieli
co lata Duchowieństwo rozsiadszy to, iż ich Biskup Kra-
jowski wyklął za pozwoleniem papieża. Dla tego
nie mogąc ich karać biskupie dobra znieważyć, ko-
ściół Katedralny Wrocławski spalili, a zrabowawszy do-
bra Duchowne obrócili się na królewskie, zostawiwszy szczy-
dzie pozagi po kraju. Do tych niewczasów przytrafiły się
inne większe od pogrzebionych. Władysław Łokietek Kazimie-
rza mający na ówczas lat 20. ożeniwszy ten urząd Szama-
lański herbu Nałęcz, ten widząc się poprzywłaszczonym posta-
nowił wziąć się na Królestwo. Dlego powrót za myślał, wyjmował dać
się o pomoc do Brandeburczyków, ale widząc ich słabych, udał się

do

do Krzyżaków obiecuiąc im rawna od siebie pomoc do opa-
nowania nie tylko Kujaw ale i całego państwa polskiego.
Lucker owszem y miastu Krzyżacki obszirnie przyiął propo-
zycyą i posłał zaraz wyskrzą na rabowanie polskie. Du-
stnie Krzyżacy zabrali Kujawy i Krzywy cały ogniem y mieczem
pustoszą. Aż do rzeki Warty a niektórzy nimi plonami do Kra-
ju powrócili. Skarbimirowi Kaźmirzowi za pacierzami
go tylko to nieszczęście spotkało, ale prędko zebrawszy
Krzyżaky znacznie uszkodzili a drugie na padali. Chcąc
się pogodzić z nimi Łokietek wyznaczył miasto do ugody
za pośrednictwem królów Czeskiego i Węgierskiego, ale oni
nie chcieli przyjąć żadney zgody. Zebrawszy co moc
wszystka z Krajów, które do niego Krzyżacy nie panowali
spotkał się choć z nie wyrównymi wojskiem do
Kujaw i niedaleko Radziejowa obozem stanął. Gdy
widzieli Krzyżacy że się tam nie przyiaciół nie wydoła postanowili
wziąć do tego innego sposobu. Wysłali posłaniniki
kilku aby wabili polskich do Skarbimirskiego, aby
odstąpił od Krzyżaków, że do taktu przyjdą z nimi
będzie. Skarbimir ich poznawszy co nieszczęścia
dla kraju sprawił, zezwolił na ich zdanie, wyje-
chawszy wprzód pod pozorem oglądania obozów
polskich przybył do króla z przeproszeniem
a powiedział mu stan nie przyiaciół i przyobie-
cał że mu da pomagać będzie. Władysław zawią-
zuje mu, nazwem się ku i nieprzyiaciół. Te kiedy
Krzyżacy wzięli za pewnie że od Skarbimirskiego, że król polski nic myśli o wojnie z
nimi połowę odesłali do Prus, a z drugą co prędzej
szli Łokietka wyszedłszy wszystkie z dobrym porządkiem

Lubicz

bitwę pod Połowcami, w której Krzyżacy tak
dalece zbici zostali, że ich do 20,000. trupem pa-
dło. Z początku bitwy Szamotulski ciężko ra-
niony do pobliskich koni z tyłu padł na
Krzyżaków i zwycięztwo odnieśiono.—
Nazajutrz król objeżdżaiąc miysce bitwy zna-
lazł przypadek, że Florian Szeruszowic Pan-
ną zranieniami przebity leżał. Gdy go król tętnie
nad jego nieszczęsne losem, nie tak mu bolesna
rana, jak szczególne niewdzięczności Krzyża-
ków kazał go wzięść król do obozu i pilnym opa-
trzyć, wyleczonemu dał inną wioskę, a dotych-
czasowej, który miał króle rogi, dodał jeszcze Bar-
ranie i z tych to familii miłe pochodzić Barano-
wscy. Król dostrzymał obietnicy Szamotul-
skiemu, ale szlachta mszczęcia na sprawcy
tylu nieszczęść pałaszami go porąbała, z tego
zwycięztwa żaden dobry skutek nie wynikł
ale Krzyżacy znaleźli inne sposoby do powrócenia
swoich sił, a mianowicie Jana Króla Czeskiego
który wpadł do Wielkopolskiego, obiegł Po-
znań, ale mu mieszkańcy dobrze bronić się
pory, tak dalece, że król przybywszy na wyprawę
nie Krzyżaków, nie znalazł żadnego miejsca prócz
Kościan, gdzie się jeszcze Czesi znajdowali.
W rok potem wpadli do Kujaw, opanowali na-

do

„to Znowroclaw, Brzescie Kujawskie i Gnie-
znie, wktorym był Kazimierz, a widząc
że się nic przeciwnie, musiał z pale Zamek
i ratusz, król wpadszy do niego Cheł-
stkiej podobnież spustoszenie poczynił.
Lud ten nie podziwiając się pomocy od niemiec
obiecał przywrócić Pomorania, byle nie pusto-
szył ich krajów. Władysław król przystał na
to chętnie zmieszany miedzy Polaki.
Ostatnim dziełem jego było dobycie Kościana
oddać wetrza weń spustoszyć. Słzko należący
ich, a tenieza do Czech, przy którym spusto-
szeniu Kazimierz do trzech swego mężtwa.
Umarł Łokietek r. 1333. w Krakowie w
70. roku życia a 13. po koronacyi Kazi-
mierzowi na pomnienia, aby miał
baczność na Brzyzaków, żeby mu krajów nie
zabierali. Żaden z monarchów tyle nie pra-
cował co Łokietek, żaden go też w statku nie
przewyższył. Ich miedzy, narazie go na wiele
nagannych postępków, które w po-
zniejszym wieku starał się

zagładzić ——— Kazimierza.

Niesmiesia nawzayty go bydź dobrem. – Zwłaszcza w boiu ustawicznym, a boiach sprawie oznaiał, w obozu sprawie do grobu się zmieniał. Chrzny, rozthropny, i nie mżący wypoconat przymiotom ustawicznego uma, ktore ani w drobnym ciała obyta zatamowane, iednym go z naywiększych królow czynity.

Kazimierz Wielki

Po pogrzebie krola, zaraz myślał o obraniu innego, nie dla tego myślano, aby nie było wzgranego nego testamentum przedzica, lecz że król Czech tylko wat za Królem Polskim, a ziąże Głogowskiej, mianował się bydź dziedzicem Polskiego. Chciał więc naród tych odmanać; a wzgląd prawa na Kazimierza złał. Miał Kazimierz ustawiony na Boga, przy miłości poddanych, a Polacy dla iego rozbrojenia nie mieli w bie po nim obawy, obawa przyjaciół była po bo dla, że ustawicznie z niebawany się do krolewat, iednomyślnie go Królem obrzymieli, a koronacya odbyła na dzień Ś. Marka po Wielkanocy. – Koronowany był Kazimierz z Anną Gedeminowną, żoną swoią, przez Janiszława Biskupa Krakowskiego na 20 roku lat 20 liczą, i polubiła mu było ieszcze po nocy, a tym matart się Jagiełło z Wielkopolski, mając kochaiącego króla i naród, który wzgniszczony złamanymi ustawieniami, przez moc oręża nie dawnych dochodów przywiodł. – Polacy przy ustawieniu na tron Kazimierza znaydowali się w krzywdzonym położeniu, a krzywdy ustawiczne tak napadami, jak rabunkami

Polacy

po boiu, ktorego nie mogna nie bylo spodziewac z przyczyn mocnych krzyżakach, i Janie Królem Czeskim, który szedł do Polski odebrał. – Mazowsze w chorobie w mieszkanie wziął. – Potrzeba więc było proboszcz ale tylko na czas nie iakiś, aby krzyż przyszedł do iakiego tam, i był moszny na przyiaciołom. – Potrzebata tylko Polskie, przyiaźń z Gedymienem Xięciem Litewskiem, a Karolem Królem Węgierskiem, gdyż z innych stron Polska miała willkich nie przyiaciół. – W r. 1334, przedłużony na roztale nasz z innemi broni w Toruniu, aż do Kielonych Świątek następującego roku. – Tak rozpuszczony się na napaści krzyżaków myślał • postronnimi Litwy, którzy przez staty, bądź przez ustawiczne wojny, bądź innych zbiegi ludzi nie mających się czego utrzymać, tabun więc razem tapoić, i ber w zgłodzonych stan, i urodzonych karać, a ta nasze się rozpoczęła tetrarchia w. ——

Krzyżacy nie tylko że mieli Pomorzanina, niemcy, Bohemia, Michałowców, ale nadto i Krzyżowy: potrzeba więc było z nami prowadzić wojny, bo przedtem na zawsze nie bronił w Malborgu, aż do S. Jana następującego roku, a krzyżacy w zarzuceniu mieli dać xięstwo Pomorskie, Krzyżawskie, Ziemowitowi Xięciu Mazowieckiemu! – Potwierdzając Kazimierza z przyiaciołami nie zawsze przed nie bronić, miał nas z urządzenia braci, do w sprzymierzenia odmienia, chandlu, przemysłu; – Nie zapomniał, i o innej klasie ludzi nie od dwóch set lat w Polsce będącego, aby zapobiegł nie mieszczanom, dał nie małym przywileie.

i zapuszczenie

i zapewnienie, spokoynego posiadania maiątków, a to przez Zbigniewa Kanclerza Krakowskiego — Gdy miało się generalne zawiśnienie broni, trzeba było tamże robić przymierza, Cechami za pośrednictwem Posłów Polskich Węgierskich i Czeskich, którzy z siebie wysłani do Szczepana, ułożyli punkta pokoju te — 1° Iżby Jan Król Czeski, który tytułował się Królem Polskim, zrzekł się prawa do Tronu, by tedy mu Król Polski 20,000 kop groszy Praskich zapłacił. 2° Iżby Król Polski ustąpił prawa do Śląska, a przez to Xięstwa Śląskie podpadły się pod chorągwie Czeskie, i iżby ustąpił prawa do zwanych czyli Morawskich — Warowali przyiaźń przeciwko nieprzyiaciołom, co bilkan a nie dni na niedrzie monarchów: Jana Kazimierza, Karola, i Henryka Xięcia Wszystkich od pięć, zgodzono się natenczas postanowić ułożenie, ale tedy Król Polski nie mógł przyjść do zgody z Henryka- kiem, zgodzono się dla ich pogodzenia na Arbitrów: Jana i Karola, którzy wynaleźli aby nie mieli Dobrzyńskie i Henrykowy oddali Polskiemu Królowi, a Pomerania i nie mieli Chrześcijańskiego, iżby się zostały przy Henryka- kach. — Lubo miedzy wszystkie byty warunki, iednak Kazimierz dla spokoyności nie podpisał tej ugody. — Rozchodziło się ieszcze między Królem Polskim i Czeskim, o zamek Bolesławski, zbudowany przez Bolesława Xięcia Opolskiego i cały powiat, który był przydał temu zamku, którego się w czasie wojny za mniejszyło, postarano, aby Król Czeski zburzył zamek, a Kazimierz aby odbudował

Nowiat.

spowiàt. – Uchwalono ligę miedzy Królem Polskim, Cesarzem, Węgrzynem, Xięciem Bawarskim przeciw Domowi Austryi, a na znak przyiaźni Elżbiety, córki Kazimierza postanowiono na ślubie nad Janowi, synowi Xięcia Bawarskiego. – Chociaż te warunki były tayemne dla tamtych, iednak oni Kujawy i ziemię Dobrzyńską mieszkańcy oddali, mówiąc, że do tego Kazimierz żadnego nie ma prawa, i że naród na woli alienacyę prawoli nie może. Ustanowiono się to na rozmaitych miarach, wyrokach, wyżejszych, a Papieżowi iednak, były oddane te ziemie r. 1343. –

Węgry miele w tym swoie widoki: albowiem Kazimierz nie maiąc potomka płci męzkiey, maiąt wyżerać na następcę obiego. – Karol więc chciał wyiednać w Polakach następstwo po Kazimierzu; Ludwikowi na ostatek rzemieślnemu synowi. – Jakoż w r. 1349. Król Polski na sierdzie w Krakowie, wyznaczył następcę Ludwika. – Szlachta z początku nie chciała Ludwika i proponowała innych, ale kiedy król Węgierski przyrzekł, że Ludwik córkę swoim oderwane braci przyszłości; że na ostatek początkowi z innych nastawać nie będzie, że do rady i urzędów tylko Polaków przyjmować będzie: te warunki słuchnęły Polaków, i go następcą obrali; i to było początkiem ugody między Królem a narodem nazwaną przez Pacta conventa.

Wojna na Ruś. Bolesław zięć Mazowieckiego Syn

Troidena

Troiden[a], a tymże wiu Kariemirza, który był od Rusinów, iako chciwy rządu, obrad[ów] Latinskich. Kariemirz dowiedziawszy się o tym pokusie, zebrawszy co mógł na prędce, postanowił opanować Litwę dawniey hołdującey Polakom. Potym pod Lwów, a obległszy go, gdyż dodania przymusił, gdzie przyrzekł im wolne wyznanie religiey, zebrawszy znacznie skarby powrócił do Polski; Tatarzy, lemże zdoby nie przeciwnie byli, mianowicie w ten czas na Podolu, mając swoich Maskalców czyli Starostów, i wiedząc nie bytności Kariemirza podburzyli Rusinów do buntu, onym pokazawszy króla z licznym woyskiem przybyć, i cały ten kraj zrumienia Przemyskiego, Sanockiego, Lubaczewskiego, Przemyślskiego i Halickiego, nabrał, i w prowincyą Polską zamierzał, ogadzając w nich swoich Starostów i ogień. —

Po śmierci Anny Gedymineowney żony, i Jadwigi małżonki, postanowił Kariemirz ożenić się z Małgorzatą Luxemburską Bawarską. Udał się więc do Pragi, a stamtąd do Bawaryi, Bawarka nie bardzo sprzyiała królowi, dla tego — i niesprzyiało to ożenieniu do skutku, bo w krótce Małgorzata umarła. ——

Tudzy tym interesem król był zabawiony, Rusini wezwali na pomoc Tatarów, którzy nie tylko te kraie, przez Kariemirza zabrane obili, ale nadto do Polski w kraiu Lu-

i Lublin

i Lublin obległ, ale król zebrawszy wojsko nagłowę ich
pogarił pod Lublinem. – Widzy Małżeństwo z Małgorzatą,
nie przyszło do skutku, radził mu Jan król Czeski
aby poślubił Adelaidę Dzierżykraj, Hasika, Łaskiego zięcia
nie z pilnością stykał, król wiele stukał nad y Jana o-
pomódz się miał, ale rozchodzony, pobornemi miłostkami
Adelaidę w ramiona Żmowickiemu radził. –
W r. 1344, nastąpiła krótka wojna Czeska. – Ziął Świd-
nickie wzbraniał się Bydá Chotbornickiem Czeskim. Król
swój Czeski chciał go do tego przymocić. – Podług przy-
mierza dawnego tego, miał Kazimierz pomagać Księciu
Świdnickiemu. – W tey wyprawie Tatarzy z Po-
lakami Węgrowa, dawnemi odprawowana, a Jan chociaż obległ
Świdnicę, żadnego nic mógł się do brać, nauchał Polaki
aż pod sam Kalisz, ale to nakłanie na wracającym
się rabunkach skończyło. – Walczył pod Lenem z dawny
Królowi pruskim i mawą, aż do śmierci Jana Szwem-
burskiego Króla Czeskiego, który w bitwie z Anglikami
pod Kressy r. 1346. zginął.

Po nim nastąpił Król IV, który się pierwszy przod
przyjął Koronę Czeską i Cesarską. Współzawodniczył się Kazi-
mierz z strony Krzyżaków, z drugiej strony Jarbawiony
nie przyjaciela Litwy tego, a rozwiny wojny Kraju swoim na-
tychmiast Ruś, Kaufał myśliło o siedmiodzy mowi prawo-
Były te spory przed nim prawa, ale te nie wszystkie się za-
pomnieć. – Radosław IV przejrzał całkiem prawa

były

byty w Lwowie sądy Kazimierskiey i Appellacyine, na-
rowane sądami Wiecowemi czyli Cologuia generalia. —
za Kazimierza Sprawiedliwego, iakowemi my w Leszy
byty prawa przepisane, a od Kazimierza Jagiellonczy-
wize zdarzie niektórych, iakoby od Kazimierza nie-
nych praw nie było. / vid Satisfactio. — Chwalebnie
Kazimierz zaprowadził od nowa y nowe prawo wczęli
Krainie swoiey, wybrał ludzi biegłych, nadał pewne
prawidła, czyli przepisy, porządek sprawowania sądowego,
a w r. 1347, nakazał zjazd do Wiślicy w Xiędzie bis-
kupstwa, gdzie te prawa ogłoszone były, i od tego czasu
obowiązywały zaczęły. — Nazywały się Statutem Króla Kazi-
mierza W^go, a te znayduią się albo in Volumine le-
gum, albo w obrazie innych Kazimierza W^go napisane
przez Wandelina, i od tąd to powzięły volumina legum.
Wojny Litwy z Krzyżakami w r. 1340, dały powód
Kazimierzowi do opanowania Wołynia, Brzezia w
i Chełmia, ale to nie długo się przy nim utrzymały,
bo skoro Litwa w państwa do Matki skończyła, zaraz mu wydarł
Kazimierz Wołynia, a Ruś Czerwoną zostawił. — Wyro-
zród pomyślności król zaczął się od rządu a od obowiąz-
ków Religii, i moralności, naiduie żyć z Adelaidą Hessky-
i która go odwiodła. Duchowni napominali go, iżby się
król poprawił, gdyby mu to było grzechu przedstawio-
ne, a gdyby duchowni nie mieli na ucho przypadłych
swych rychłego. — Czasowe duchowieństwo zawsze

się

Od obowiązków. — Nawet król nie mogąc obojętnym być, przekazał Ottonowi, aby przy mieszkaniu duchownych do sporządzenia ich zamków z innemi obywatelami. — Tym rozgniewane duchowieństwo, wyklęło nayprzód Ottona, a potem i króla, nawet był ich Biskupa Bodzanta. — Żaden nie miał otém wyklęciu donieść królowi, dopiero pewny Ksiądz Batyczko, dał się do tego namówić, i doniósł królowi o klątwie, i w obec królowi pokazowania ciało wyrzucał. — Uznał poimiony błąd swój Kazimierz i prosił o przebaczenie, obiecując fundusze kościołów co też i uczynił. Litwa w pradze do Polski, z nieprzyjaciół przemienił Sandecką i Lubelską. — Król nie mogąc sam dać rady, wezwał na pomoc Ludwika natenczas, na którego za mocą znowu Wołeń Kazimierz odzyskał. — Z powodu tego Ludwik chciał za to nagrody, ale nie chcąc się narazić Polakom złożył Manifest, w którym oświadczył, iż Wołyń się Wegrom dostał, nie jako [illegible] — 1352 r. —

W przeciągu wojny Ruskiej, otworzyła się pora do odzyskania Mazowsza. — Po zmarłym Bolesławie Księciu Cieszyńskim hołdownika polskiego, dziedziczka po nim została Anna siostrzenica, z którą się Karol IV-ty ożenił, zażądał mu więc prawa do Księstwa Świdnickiego, a Karol mu zaś pod zwierzchnictwa nad Mazowszem. — Ziemowit Książe Mazowiecki uczynił wiernością przysięgę. — Adelaida wdowa matka była przeciwna temu małżeństwu, w Czarnowcu. Król bywając często w Krakowie upodobał sobie Radziwiłłową,

Trebę

Ruskie, sprowadził ią do Krakowa, i przyrzekł że ią przeciwnie nie będzie. — Niechciała iść ranniego Rochiżarka, dla tego że miał żonę. — Kazimierz więc postanowił wziąć sprawę. — Namówił o brata Sy mieliego, który ubrawszy się w odzież Bielmożną uwiódł Panią, mówiąc że to mu zdrowie, że ma Kazimierz rozwieść się z Adelaidą: tak więc uwiedziona Rochiżarka wzięła ślub z Królem. — Nie długo zdała się, bo chtopiła będąc na nieszczęście przy niej, dostrzegłszy rzeźwa przyczyną głowę, doniosła o tym Królowi, który ią oddalił. — a zaraz przyjął Esterkę Żydowkę, z którey miał 2 synów, Niemirę i Pietrę, miał mnie i 2 córki, ale to podobno przy wiarę wątpliwie. —

Potem nadał Kazimierz Lwów, nadał mu prawa Magdeburskie, i porwalił Ormianom Żydom, Tatarom, spokojne przebywanie w nim. —

Po śmierci Woiewody Wołoskiego za mistrzu między iego Synami, wciągnęty Kazimierza do woyny. Stefan woyewodzony od brata Piotra, miał pomoc w Polsce, chwycił się tey okazyi Kazimierz do przemawienia woyskiem w wkroczył do Wołoszczyzny, lecz wyprawa ta była niepomyślna: które kazawszy ninieyszy woyska polskie opuszczyło. — Zabrano w Kmerow Polakom 3 chorągwie ziemskie, a 9 Hachuliczki. W R. 1360, wielki głód po całym grasował a panował w Polsce tak: że w Krakowie do 20000 ludzi wyginęło. — Palestyna z Syrią (Armagnacia się potego Tartarów i rayzia do Europy dnia dato powód do rozprzestrzenienia Krucyaty. —

Tarcy.

Turcy, tak się rozmnożyli, że opanowali Palestynę i Syryą. Piotr Król Cypryiski w czasie od Mattan wyżéy, podniósł Chorągiew na Turków, udało mu się nawet podbić kraie aż do Halcedonu. Tym zwycięstwem uniósł się cały świat nawracać Papieża do tey wojny. — Postano aby wyie podróż do Avenionu, w któréy podróży nawracać Xięży rożnych do wojny. — Król Duński Waldemar oburzywszy się miasto Hamburg dla którychś krzywd, szukał pomocy u Papieża i w tym celu udał się do Avenionu. Ludwik Król Węgierski i Karol IV. tey woli, w nienawiści, i nabierali się do wojny, do któréy żadnak nie przyszło, gdyż obrali to bo za przeszkodę Małżeństwa, z Xiężną Świdnickiego, a dla nałożenia Elżbiety Xiężniczki Pomeranii Spinowskiéy wnóżki Kazimierza z Karolem, uchwalono zaraz do Krakowa, na którym miano pogodzić Ludwika z Karolem. Piotr Cypryiski bym bardziey tobie tego życzył Małżeństwa, aby przeciwko Papieża, a przez to aby dostał rozwód z Adelaidą, za co mu obiecywał, iż będzie należeć do Krucyaty. — Zaprzeczono Króla Cypryiskiego, Xięcia Szczecińskiego z wnuczką Karola IV. Ludwika Króla Węgierskiego, Ottona Bawarskiego, Bolesława Świdnickiego, Władysława Opolskiego, Przemysła Mazowieckiego, i Bogusława, w r. 1363. Na mile od Krakowa wyjechali Królowie przed Cesarza

idą

1333

obad przy radosciach pospolstwa prowadzeni byli do
Krakowa. — Stawa narodu wymagała aby ich Król przy
iął iak nayw spaniały. — Turnieie trwały przez
dni 20, po ktorych dniach przyw itania sie, nastąpił Slub
w Kościele Katedralnym, Kazimierz wyznaczył w nieszp
100,000, złp: Grunta wystawiony był na Rynku dla pospol-
stwa i owsz, Król nie był drugim, nie tylko dla Królow,
ale i dla Obywatelii — Wszyscy radzą Królowi, ieżaby swoy
Dom raszyrzył, prosił go aby przy bytych, aby go odwiedzili, na
co gdy chętnie zezwolili, prosił aby mu wolno było, iako go-
spodarzowi radzą gości, co gdy mu dozwolono, prosił
we srodku Kazimierza iako swoiego pana. — Podarki iego ia-
kiemi obdarzył, wynosiły do 100,000 ß. — Na tem zieździe
uczyniono przymierze z Monarchami. — Zawsze Kazimierz
miał zamiar zostawienia potomka nastepcą, przeto
tego że przyrzekł Ludwikowi, następstwo na tron Polski,
zamyślał wziąć oczmie iego Jadwigę Xiężną Głogowską,
iakoż ten zamiar i przyszedł do skutku: gdy Adelaida
wiarołomstwa starania się, o [illegible] umarła. — Po wtóre zawarł Ludwik
zawarł traktacyą z Kazimierzem: że: ieżeliby zostawił potom-
ka płci męzkiey, tedy Ludwik nie ma nim, ale ma cyrnąć pa-
nować będzie; ieżeli zaś córki tedy te tylko pod opieką opa-
trzone będą. — Zaprowadziwszy Kazimierz kray zawarł ze
nieprzyiaciół, a w czasie pokoiu pomnożywszy ozdobił to-
stwa, zaraz myślił o otoczeniu stanu. — W r. 1364, za-
dał na przykładem ościennych Królow, dał pierwszy fun-
damen-

1333

fundament Akademii Krakowskiey, iako i w porządku
1361. tak świątnicy, wydał publiczne dyplomata na iego erekcyą
i wyznaczył dla niey mieysce we Wiślicy Bawat, poimiony nar-
wany Karimirem uradzić ią, na wzór Akademii Padew-
skiey i Baronskiey wymógł submissyą na Krakowcu,
iakoż ten przywiley w całości utrzymywać będzie. – Papież Urban
V^ty potwierdził to ratyfikacyą. Przed ratyfikacyą Akademii Kra-
kowskiey, Biskupi utrzymywali szkoły przy katedrach, ale poimiey
nie odpowiadało celowi, zaczął myślić Karimirz o tem, czego
ieszcze dopełnić, ażeby ta Akademia, nie przyszła do tego
stopnia pod Ludwikiem; a iakoż ią przywrócił, gdy ta
na Jadwigę Królowę i Jagiełłę nastąpiła. – Potwierdził po tem
Karimirz, iako pan Pomorania, gdzie przyszły był bardzo
dobrze od mistrza Winrykia, od którego wziął pewną daninę, na-
przód poddaństwa, potem przyiaźń wieczną do Polski. –
Kazał pisać w rzeczy nowe urządzenie Jurysdykcyi w Krakow-
r. 1366. skiey. Miasta pod Bolesławem Wstydliwym urządził ią
prawami Magdeburskiemi. – Chciał, ażeby ten miał przy swo-
ich radzie i ustrzymał powagę narodu. – 2° widzą ie
krzywdy na tém wielu stron: postanowił Sąd Appellacyiny
prowincionalny w Krakowie, złożony z woyta, bieglego w
prawie, i z mieszczan wybranych przez Starostę. – Od tego
sądu można było appellować do Króla, i do sądu nadwyż-
szego, do którego w chodziło 2^ch radzieów, ze 6^ciu miast, a temi
były: Krakow, Sandecz, Bochnia, Wieliczka, Karimirz
i Olkusz, ci do przeszłych sądzili ostatecznie, i na rozstrzygnienie
praw nich i sprawy musiano przyiechać. – Nadto

Nastąpiła potem trwoga i pomyślona wojna z Litwą, w któ-
rey Włodzimierz przyłączony został do Polski, zamieszki się prawda Li-
twinii zniszczeniem Marowsza, ale pod sam Pułtusk. Zatarczeniu
sporów z Katedrą Lubelską: Arcy biskup podał się pod władzę
Króla, i od uwięzienia Ludwika nastąpiły w Rudzie, roku 1370,
był ostatnim jego zjazdu z panami Polskiemi. Na wiosnę tego
roku Król wyjechał do Węgier do Sandomierza dwiego
na Ruś na towy. – W Przedborzu nad Pilicą w dzień Narodze-
nia Panny Maryi, gdy mimo od rad rań, wyjechał na polowanie:
w tym gdy się za dzikiem ugania, spadł z konia i mocno zranił
w lewe udo, w którem przez lekarzy był wyleczony. – Potem
udał się do Sandomierza, gdzie przez niestrommość zdrowia
i orzuchoio ciężkie kadreby zastał nie w Przedborzu, Lekarze
radzili mu aby się udał do Krakowa, i tam znayda z pomocnych
do jego wyleczenia. – Usłuchał ich, i był przeniesiony w lektyce,
nayprzód do Chrobrza potem do Polaryewicy, a stamtąd do Kro-
ceyna do zamku swoiego. – Sam Henryk lekarz, przyniósł mu
ostrą, recepte, i byłby moje wyzdrowiał, lecz inny, Maiący po-
zwolić mu się napić miodu, gdy zażądał, skazimierz, dostał
wielkiej gorączki. – Przeniesiono go nareszcie do Krakowa, gdzie
przybyło cry; zapytał się lekarzy, czyli by był w Krakowie, z Ro-
ku na rok mysleli dotorowie iakoby był w pomieszaniu zmy-
słów, lecz on sam od powiedział „Nie dla tego się was pytam żebym
„nie wiedział rzecz w Krakowie, lecz rzeczą powiedzieli, że tu kra-
„kowie mię wyleczyć. – Zaprzysięgli go Lekarze że się przed
Rodzicem pomyśli, lecz on widząc się niebezpiecznym na ciele,
zrobił testament, oddaiąc swoię żonę Jadwidze, a syn pozo-
stawił:

powynął rozmayte legata. – Nie zapomniał o Pete ii o
Niemiecz rycerzach, i o innych dziwiach, nareście nagro-
dziwszy stuiących podług zasługi dnia 5. Listopada tegoż roku
umarł, w Zamku w sali dolney na południe, w lat życia 60,
a 37. Panowania. –

Pochowany był w Krakowie na Zamku gdzie iest wyrobiony
pomnik tak iak samey woskowicy. – Był wzrostu wysokiego, obyty
bez dziwnasty, brody stuginy, mówił głośno, ale nie od rzeczy, bitwie, był
Cesarzowy, lecz zbrodnii surowo karał. – Dzieła pokoiowe bardziey go
w statowity, aniżeli wojenne, pięknie zdobnaty miał gmachy 20 to iest
z budowy w spaniałych gmachów, opasywania murem miast, z
dobrey Ekonomiki, a dziwnego w zamiłowaniu kraiu, i ze wszyst-
kich przymiotów, które ginie dobrego gospodarza zdobią. – Jak
bohaterscy iego stawali rozumienia, ze mu od swiatłego wzrostu w po-
rzo nanych stadyi stawienie oczym inni Pisarze dano. – Dzieła tego
monarchy które ich dzisiay ślady widzimy, sprawiedliwiey to
imie do rzeczy iego i przymiotów skarżywać dadzą, niżeli do w
rostu do swiatłości duszy natorzeczego. – Skargom i potrze-
bom biednym zaradzał. – Niebyło wiadomo ieżeli z iego panowania
Państwie dobi nad pracowitem swym miastem. Znał dobrze ludzi
i do roli urodzony, powinności poddanego i stan swoy, lecz nie
mał się bydź bydlęciem: dla tego nazwano tego pana Królem
Chłopków. – ze ich ciemiężyć nie do pustował. – zabranych
w czasie wojny ludzi w niewolą w stanie kontent, aby zapłacił. –
Handel, handel, przemysł rozmnożył. – Surowość w obchodzeniu
się nie tak wiadomo iest, lecz publiczne rzeczy ich pilnie ostro karał. –
Polskie Królestwo zbogacił i ludnością ogromnie ludźmi wojny
przez lat wiele, prawem Teutonskim. – Cała Podgórna Ruska
i Małopolska, tudzież inne miejsca pogranicznie różnych
dzierż Rzemieślników pełne, są to dzieły tego dobrotliwego

Króla. –

Nigdy Polska tyle zamków i miast nie widziała, iakby za Kazimierza. On zamek Krakowski przyozdobił i wzmocnił, on w miście tym, skłepy dla kupców zbudował. Zwierzpieniec założył, Kazimierz miasteczko nad Wisłą, odzwierzął. 26. miast murami opasał, a 48. zamków bądź na nowo wystawionych, bądź wzmocnionych postawił. - Wyfundował wiele kościołów, i dochodami znacznemi ozdobił. - Wyrażają mu niektórzy, iż ustąpiwszy Śląska Czechom, a Kryzialtom Pomeranii i niektórych, lecz nie tak interesownie pod owe czasy, stan państwa, domowe i obcą, acz na przeciw protestacyi wielu znacznego uspokoił Kazimierza, że dla ocalenia reszty kraiu musiał losom, postąpić, czyma radą i ręką zapobiedz nie mógł. - Wszakże odebrane od Krzyżaków Kujawy, hołd na niektóre w Pomeranii i innych ziemiach włożony, zachowana przywilejów władzę, zaberpiowane od nowey Marchii granice, pokromiona Litwa ze Tatarami. Ruś do korony przyłączona, wydarte z podległości Ziemie Xżąt Mazowieckich, prowadzony i wzmocniony rząd zberpieczeństwem publicznym, pomnożona ludności imienitości i dostatki, nagrodziły setne utrapienia Króla, i oddziały zdrobiałych jego złości i których nie nawiść, naród zawsze więcej miał szkody, niżeli pożytku z najpierwszy ich przychylności pozyskał.

Derowała.

Darowała też w pogłowiu na zasługi Monarchy
potomnośći prywatne iego przyiaźni: bo ieśli
iakie ortowicie czystoleśc przewinił, nagrodził ułomność
te potuchą, i dobremi postępkami. — Z Kazimirza
śmiercią skończyła się familia Piastów od Lechu
set lat w Polsce panuiąca. —

Ludwik Król Węgierski i Polski

Ludwik z domu Andegaweńskiego, nazwany od Węgrów
Wielk. przybył w tym samem roku do Polski, zaraz po
śmierci Kazimirza dla koronacyi na króla, udał się
potem do Wielkiey Polski, a oddawszy rządy swoiey Mat-
ce Elżbiecie, z domu Łokietka, wyiechał do Węgier i
patrzał tylko na naiazdy iakie Polskę, szarpały,
iakiemi byli: Litwini, Brandeburczycy lub wi. Nie
maiąc potomka płci męzkiey, mysłał okmiabby
trzem córkom trony zabezpieczyć, i przemawiał ta-
tarynę naystarszą córkę do Polski, Marya do Sy-
cylii, a Jadwigę do Węgier, lecz los inaczey to zrządził
po śmierci Katarzyny. — Chciał więc to przysłało
Polakom, aby córka po śmierci iego na tronie
osiadła, uiszczęt Orłachowi 2ch Węgrzyn podatkiem. — Po

radnego

Poradliwego, abacho wiń tłwo zupełnie od tego pro-
dattu dwolnił. — Tym sposobem otrzymał to, czego
żądał, iż coroz iego obrano na tron Polskie w Ko-
szycach, r. 1374. Wybór, ktoraby w Polsce panowała,
zależał, albo od niego albo od Elżbiety, ale z warunkiem
nie rozdzielenia Królestwa Węgierskiego od Polskiego,
czego wymagała konieczność dla zachowania powa-
gi Królewskiej, ktorej inaczej niemogłby utrzymać
rozszerzonych dobr w Polsce X^ie Polskiemu, Wła-
dysławowi, prócz wielu zamkow na Rusi i Wołhyn-
sce, ostąpił ziemi Wałuńskiej, a Szrzecińskiemu
ziemi Dobrzińskiej. i Kruszwicą powiatow podług
testamentu Kazimierza. —
Korzystaiąc z tego, iż brat iego Król, Władysław Krey-
skiej X^e na Gniewkowie napadł Polskie, Wilkont
będąc Ludwika z radą Matki, odebrał ie ięy, lecz po-
tym przywrocił. —
Litwa spustoszyła znacznie Mało-Polskie, a
bunt w Kraiowie, ktory ięy o fure siana protekcią
przymusił Elżbietę do wyiścia z Polski, a Lu-
dwika do odwiedzenia Kraiu. — r. 1377. wypra-
wa na Ruś, udała ięy szczęśliwie, ale nie pomyślnie
dla Polski, bo Król nie dotrzymał słowa, ktore
dał, iż Kraie do Polski przyłączone będzie, chociaż
w tey

w tey woynie Polacy roźnie iáli Węgrzy byli iednak
do Królestwa Węgierskiego Ruś przystáwáiąc; za zam-
łi zaś ktore miał Xiążę Opolskie po śmierci X.a Opie-
ińskiego, dostał ziemię Dobrzyńską, Bugdawską,
i orzechowską. — Pod pozorem że mu ś. Polskie
prowádzące nie chcący wyiechał Ludwik do Węgier, a
namiestnikiem swoim postawił X.a Opolskiego —
Nie ukontentowani Polacy, wystáli do niego do Wy-
sogrodu, oznaymuiąc mu, że nie X.a Opolskiego
go nie obrali królem ale iego. — Po dáto powod że król
wyznaczył 3 Gubernatorów Królestwa, tákowemi
byli, Biskup Zawiszá Pżurozwor, Dobiesław,
Ryczic Zawiszy Kasztelan Krakowskie, i Jubina
Kasztelan Kalisku, starosta Krakowskie —
Pod rządem tych Gubernatorów powiększy ty się
rozruchowie — Zawisza mienił się by za namiestni-
kiem, i chciał duchowieństwo ze swoiemi — Za-
chyiwiłł Arcybiskup Gnieźnieński toczył bitwę
z X.ami Mazowieckiemi. — Po śmierci Suchywiłła
nastąpiły zamieszánie w kraiu, i przyczyny kłótni
o Biskupstwo. — Ludwik zaprzątniony chęcią zemsty za
zabicie w Neapolu Brata Andrzeia, chciał koronę
Węgierską, i Polską, na skronie Zygmunta syna
Karola IV.go złożyć, który miał Marya, córkę iego

pałowe

za żonę, i był na ten czas Margrabią Brandeburskim. – Wtem cała ziemia Obywatelów Woliniu na Śpiru. – Stronnicy Ludwika i Zygmunta przystali na to, lecz większa naród śpiewiała się. – Czem urażony Zygmunt, udał się wojskiem Do Mazowsza, spustoszył kraje sprzeciwiające się wyborzie. – Kiedy Zygmunt bawił przy oblężeniu Odelanowa w Wielkopolsce, doszła go wieść o śmierci Ludwika Węgier r. 1382, Umarł Ludwik mając lat 56, rządziwszy w Węgrzech lat 40, a w Polsce 12. – Był w ciele mierne go, czoło wielkie, i wyniosłych, twarzy miłej, ale nawzrost wysoky, wargi miał wydęte i ramiona wydatne. – Nazwany był w Węgrzech Wielkim, że starał się o dobro narodu, przywrócił Dalmacyą, i Włochy do korony Węgierskiej: a Polakom zaś bardziej na naganę, niż na pochwałę, zaciągnął. – Ciało jego pochowano w Białogrodzie. —

Bezkrólowie

Obmyślawszy tyle swobód Polakom od Ludwika, chociaż z uszczerbkiem dobra publicznego, radzili bardziej ci Polacy, i pomimo przysięgi że Zygmunt Margrabia Brandeburski będzie ich panem, przywłaszczyli sobie prawo obierania na tron. – Zygmunt rozumiejąc, że inszy nie raczej cierpiany na tronie, niechciał go inszy radna łaską wyjednywać, i niechciał złożyć z Węgier Domerata

Domerata rzędy Wielko polskiego, który obmarły był Polakom. - Niepowolności tá Zygmunta Data poznać, że chciał bydź ich panem. oni nas chcieli mieć panem, rzeczem swobodnego obywatela w Kraju. - Na Sejmiku Wiślickiem oznaiamiaią rzy li, że przyrzekli dać broń którą koronie, z córek Ludwika, lecz nie Zygmuntowi, obrali sobie wáć Jádwigę, Matka oziągała się z powrotem, z tego konca Jáiąc Sumowit Ks. Mazowieckiej, na Sejmiku Radomskim, o mało nie został królem, bo wielu sobie tego życzyło, zwłaszcza że iuż był pod bił Wilko Zamkow w Województwie Krakowskim, i że miał Bo-
Dzante, Arcy-biskupa Gnieźnieńskiego. - Potáli posłow
Do Elżbiety, czy przyszłe córkę na tron. - Elżbieta wi-
Dząc co się dzieie, oziądzita, na rzecz potrzebną, nie pozwo-
liła tego interesu porzucić do Polaków powracaiąc ich
wytrwałości w przychylności ku iey córce, obiecuiąc
przybyć z córką. - A Zygmunt mieszał z Polski
wyiął. Wezwanie Biskupa, gdy woyny i rozru-
chy powstawały. - Wielko polscy Obywatele, nie wi-
Dząc ani Elżbiety, ani Jadwigi, radzili aby Zygmunt
przybył, lecz Elżbieta była temu przeciwna. - Odwo-
łała ta Data powrót Sumowitowi, do gwałtu który za-
myślał porwać Jadwigę skoroby przybyła. - W tym
celu wiadł się pod Kraków z 300. koni, nie
śmiał atakować Krakowa, ale ledwie się pod Korczyn. -

Nastąp.

Nasta ściąta woyna domowa - Matko polanie chciała Zygmunta, a Wielko polanie Ziemowita. Litwa ziemstowyta Podlasie, Zygmunt do Sieradza wracający, przybył w 1,200 woyska do Sanoza, id nali sprawy Węgierskie odwołały go z Polski - Zygmunt zmyślerzył sobie Maryą Elżbietę, iżby ta zamyślała wydać się za brata Króla Węgierskiego Ludw. d'Orlean, bra tylko chciała Zygmunta porzucić się do Polski, a Jadwigę postawić na tronie Węgierskim, która była zaręczona za Wilhelma Arcy-Xięcia Austryackiego, od matki z nią wychowanego. - Data też id nali namówić Elżbietę, że przybyła z Jadwigą d. 16. Października r. 1384. Piękna, dowcipna, talenta, i dowcipu królewny, potrafiła ująć serca Polaków, którzy ią w dzień Ś. Jadwigi, to iest w ią Imieniny ukoronowali: a tak Zygmunt stracił całą nadzieię do tronu Polskiego, a Węgry wzięli do tronu Ottrano, Króla Neapolitańskiego, lecz los tak chciał, że Zygmunt, nie tylko posiadł Królestwo Węgierskie i Czeskie, ale nad to i Cesarzem Rzymskim to było dla Polski, że Zygmunt rządów nie objął, boby Polska doznała przez niego tego losu, co i inne narody. —

Koronacya Jadwigi
r. 1385.

Po przybyciu Jadwigi do Krakowa, po ią koronacyi, [illegible]

Polacy zawżdy myślili złośliwie do warunków na zjeździe w Krosznach r. 1384, o wybranie dla niey męża. Znay-
dowali w tem, nie małą trudność: nay przod, że Jadwiga zaślubiona iuż była, iesliże za życia Ludwika Wilhelmowi, któremu sprzyiała i Jadwiga i Elżbieta, 2ere Ziemowit Xiążę Mazowieckie za niechcieć sobie Polaków sprzeciwiać by, Xm zaś Magdeburskim nie byli przychylni Polacy, dla tego, że się poddali Czechom, a Xiążę Opolskiemu iako-
wiemy iesliże na Ludwika wiązmat na siebie nie nawiązą. Wilhelm trudziany w przywiązaniu do królowey, byłby uprzed-
mat wielkiey zawady do oniązgnienia tronu, gdyby Ja-
giełło Xc Litewskiej, nie żądał był za żonę Jadwigę, którey obiecuiąc z Litwą Litwy z Polską, i przyięcie religii Chrześciańskiey z całym narodem, uciął potrafił wszyst-
kich Polaków. Po mimo tak wielkich Ofiar, które ze-
szły dla Polaków, uzyskał Jagiełło nie mało trudności w przyięciu za żony Jadwigi, nie to z powodu miłości krá-
lowey do Wilhelma, nie też z powodu fatalnego o
wystawienia, Dzieciach obyczaiów, które mu przypisy-
wano. Przeciwnie albowiem Jagiełły, wystawiali o krá-
lowey, że przemiemo wielkie podeszłego, gdyż nie miał
lat 40, nie kosmaty po całem ciele, szpetny i nie
oczekowny. Odrażało nadewszystko Jadwigę pontaźnie
nie ciała z Stryiem krewnym. Nie zamiłował
Wilhelm korzystał z tego przybył do Krakowa
dla

dla utrzymania Jadwigi, i chowania go nie w pałacu no
do Zamku, jednak Królowa znalazła sposób widywa-
nia się z nim w Franciszkanach. - Jednak to stosunek
pomiarkowali i zabronili Jadwidze wychodzić z
Zamku do Miasta. - Czém rozgniewana, Jeden nie-
raz wiązowy sukienkę, chciała zawiązać w bramy
odbić, lecz Dymitr z Gorzka, wystawiając jej nie
godność, obiły od wiodą od zamiaru. - Nareszcie
względy na religią i dobro kraju, sądzili rozgrze-
nie Jadwigi z Oleśnicy: który się nayskromniey o tem
w tarnie przełożył: że Jagiełło nie iest takim iakim
go wystawiają: skłonnity Jadwigę na to zamęży nie.
Odmieniła więc swoią skłonność do Wilchelma, a
potem, rozkazała małżeństwa Jagiełły. - Wilhem do-
wiedziawszy się o wyiezdzie Jagiełły do Królowa, nie
mogąc Polakom co obiecał, wyiechał z Polski. -
Przybył Jagiełło do Krakowa, r. 1386, dn. 12 Lutego
w towarzystwie kraiu Witolda, Skirgiełły, i Borysa,
znacznym orszakiem. - Nayprzód wyiazd iego był
do Zamku, dla oglądania przyszłey Małżonki. Na
ranek przysłał wielkie i bogate podarunki Jadwidze,
a 3. dnia był ochrzczony przez Bodzianta, a 4. odbyły się
Ślub i koronacya, przez Biskupa, poprzysiągł że nie
Biskupc

które wolności Polakom nadał. —
Ponieważ od tąd traktować będziemy o Litwie, więc potrzeba nam poprzednich wiadomości o tym kraiu nie co zasięgnąć. —

Wiadomości o początkach Litwy. —

Litwa starodawna trzecią prowincyą Polski, oprócz podziału na Województwa: Wileński, i Trocki, gdzie prawdziwym języku Litewskim mówiono. — Ruską białą, nazywało się 5 województw, iakiemi były: Witebskie, Smoleńskie, Połockie, Mińskie i Mścisławskie. — Starowolski powiada, że ta część, nazywała się dla tego Ruską białą, że iey mieszkańcy w białych sukmanach chodzili: i te 5 Województwa, nie zawsze były złączone z Litwą. — Czarną Ruską nazywało się Województwo Nowogródzkie, i Podlaskie, Województwa Mińskiego, i Mozyrskiego i Brzeskie. Podlesie było województwo Brzeskie, słynące z Noty rskim. —
Początki Litwy, równie iak innych narodów są tayemne i nie pewne. — Niektórzy autorowie mniemaią że Palemon czyli Polibeusz, Admirał Pompeiusza

przybył

przybył do tego kraiu r. 500, kyemarii i dał przezwisko narodowi Litewskiemu Romanowe, lub Rumowe, ydzie Krwe = krywayto. Kapłan nayważniey miał pierwszą świątynią, było iego nayprzewodnie siedlisko. — Co bolwiela pewnymy rządzieniu, by przyszło, że pochodzili Narodowi Litewskiemu mieli Dacy Getulowie, którzy zrabowawszy państwo Rzymskie pod dowództwem Odoakre, mieli swoie nad morzem Baltyckiem, wtym swobodnie ich przyszło et Zmudź Kurlandyą i Litwa. Podobieństwo mowy Prusaków Litwinów Zmudzianów do myśl ten sprzyiaią, wzdrowniey ci pomnieszany wiele słow z Rzymu z mową tamtejszą zmięszali. — Alanowie iednego pochodzenia co i Getulowie, którzy także Rzym nawiedzali mieli swoie nad Drwinem i Niemnem. Długo ten narodzay nyty w swoich przysłowiach nie znaiome. — Kronika do siebie Kwedlinburska czyni przyrzeka, o nich, w r. 1000. z powodu zabicia S.te Brunona, który tam chciał opowiadać Religiią Chrześc. —

Powieściopisarz Historyą aż do r. 1315.

Znaczniey ci Ss. Litewscy mieli bydź Kur-

nus.

Kiernus, Tyuribend, Erdziwitt, Mingato, Skirmund, i Mendole, który w r. 1254. przyiął Relig. Chr. Curte prożniey przeszedł, a złączywszy się z Prussakami pobił Xięzia Halickiego i nabrał aż Golubia, po nim był Świntoraich, Germund, Troymoden, a nareszcie Witenes Marszałek obrany został Dworu Xiążęcego. —

Pewna Historya od r. 1315.
to iest od Gedymina. —

Niektorzy powiadaią, że był Synem Witenesa, a inni że Marszałkiem: zabił Witenesa a sam biął panowanie, w smutnem położeniu znaydowało się w tenczas Xe Litewskie, kiedy Gedymin obiął rządy, iednak on odebrał Xmuder Xięzia tam, pobrał Xięzia Ruskie, Włodzimierz, Łuck, Owrów, Zytomierz a w r. 1320, udało się Kiiów, przyszedł pod Pernay. — On zatym na górze Świętoroy nayprzod Zamek, a dalie nadaremnie ogień przyłożyli Grad, a potem i Miasto Wilno. — Jan XXII^{ci} namawiał go do przyięcia wiary Chrześciańskiey, on nie chciał, odstrzegaiąc się od tey wiary przodków obchodzenie się Xięzia Halickiego. — Zaprzyiaźnił się z Polakami

i Mazo-

i Marowerem, dawny Annę córkę Karimiurowi W=
rażonę, a Danielc drugą córkę X=ic Mazowieckiemu.
Zabity potat w woyńie z Krzyżakami r. 1328. przy
oblężeniu Prudburga ogniskiem piorunowym rażony.
Podzielił zwyczaiem oio mieniem Xięstwo pomiędzy
7. synów, między którymi nay mocny Jawnut, dostał
ziemie Wileńską, z tytułem nayster szego Xięcia, Lu=
bay dat i Olgird miał nayzwyższe dowództwo,
pomyślnie panował, w pierwszy woynie przeciw Krzy=
żakom wyprowadził 40,000 woyska pokonał ich
tak dalece, iż mu powinęli Zmudź i zamki nad
Niemnem. — Odniosł także zwycięstwo nad Tatarami
i Mogołami pod Sinąwodą, i do Kijowa aż do
Czarnego morza od Butyrskiego aż do Donca panowanie
Litwy rozszerzył. — Obległ potem miasto Moskwę
Siczmiorzec, Cara przymusił do odstąpienia mu
Kraiu aż pod miasto Ołgrę, w raz z Moskiewskiem.
Podzielił się Kuzia z Karimiurem W=m synem potem
Karimiur z Ludą i Włodzimierz z dwoma, miał 11.
synów, między którymi Jagiełło był, który obiął
rządy po Ojcu, w r. 1381. Kiejstut, zostawił 7.
synów, między którymi był Witold czyli Alexander

stawny

stawny woiewnik swoiego czasu i pogromca wielkiego rodzaiu. - Jagiełło namówiony od Władysława: iżby Kaznalard przyszedł do niego: i obawiaiąc się aby Kaznalard jakiey złey nie robił, uderzeniem x= nim namyślał go zamordować: a gdy ta familiia, ktora Kaznalarda dowiadowała się uprzedził Jagiełłę, zabrał mu xtwo, a samego do więzienia wtrzucił. - Jagiełło znalazł sposób do wydobycia się z więzienia Kaznalard y pozbawił Książęcia Kaznalarda, a Wilcka Grunwaldzkiego za nieprzyiaciela uczynił do Prus. —

Panowanie Władysława Jagiełły

Władysław pierwszy Koronowany z pierwszey Litwy na Polskę, i pierwszy przyiął Religią Chrześciańską narodem przyszłą i szpere się w Polsce panowanie Bożey i miłości, i pierwsze utracone, iako to Pomerania, i inne do Korony przyłączył. - Z Wielkiego Litwy i Polski, przeto nawrócenie się do Religii Chrześciańskiey uczynyło całą Europę. Cudni

tytuł

tylko Krzyżacy nie kontynuie tego byli, bo wnyd-
kie ich Pisholie na Prusy panszty. - Mistrz Kon-
rad Grabór wzywany od Polaków niechciał
bydź Chrzestnym Ojcem Władysława, ale w
spirał Wigunda X^ca Trubeckiego, który w
krotce do Litwy i na pomoc, krzyżakom w ziad
miasto Połock i Lutomme. W tenczas kiedy Wła-
dysław bawił się w Polsce, Switrygiało X^c Smoleń-
skie zbuntował się i opanował Witebsk, Mścis-
ław i Orzę. - Król dowiedziawszy się o buncie
wysłał na posterunnie go brata Witolda i Skir-
giełły, którzy Wigunda z wyżyli i do więzienia
pobrali, a Switrygiało pod Mścisławem zginął.
Z Królowa wyjechał Król do Polski i niebło-
rej familiie z wasnione pogodził. - Po ustrom-
nieniu rozbarpień przez brata pisał się Król
Jadwigą w celu dopełnienia przymierzeń. - Tego
łagodnością z ludem i umiarkowaniem rządu,
się nie koniecznie się wstrzymiali, więcej nawet
się Bo go wiś nie karą, bych co ogień zalali. - Sam
Władysław nawrat Lud pogańską i inny ob-
tylutów wiary, bo dzieci nie pnali i spore się z-
ma. -

ięzyka Litewskiego, chrzczono potem lud z romada-
mi z Morzy ch z wszelkiem sposobem. Król
nic o przeszkad dawać postanowił Ludowi, iako to:
Salamandrze wełnę, obuwia i innych, gdyż do tych
czas pospólstwo w skórkach chodziło i skrzypiach cho-
dziło - Tak nawrócono wiele Ludzi do Religiji Chrze.
Po ukończeniu tego Karol Władysław fundował
Kościół Kalidalny i 6 Plebanij, a roztawiwszy
Regencją brata rodzonego z Skirgiłem, podług przy-
mierzenia przez Unię 1388. r. do Krakowa wrócił.
Ustanowiwszy Regencją Skirgiłe i podług przymie-
rzenia oddany Witolda, który przez talenta swa-
je dawane Władysławowi, dalekо był godniey
szym do piastowania tego urzędu, udał się wię-
cej do Węgrzałowo i pomoc chcąc się, z Litwy
odstąpił - Karol dowiedziawszy się o śmierci
Witolda, zebrał co mogł wojska z Polaków, i wkroczy-
wszy wnijm do Litwy, Dziesięć Witolda w przytomności
Węgrzałów spotkał. - Trwała ta Woyna do r. 1392
z rożnemi skutkami, nastręcił Witold widząc się
Krzyżacy nie iemu pomagają, ale wiele otaczają
widokiem wspatrzą, zapisał Kownu Arcy biskupa
z godnością Kościelną, i od tąd się w zgodzie tako nie
wzruszony przyjaźnił. Ogłoszony był z Litwinem
i Litwinem.

i Litewskiem rozsyłszy chodź Polakom wob o wiązkiem
wspierania się nawzaiem kiedy tego potrzeba będzie.
Tudy się król bawił w Litwie; Jadwiga tymczasem
z mieszkańcami Węgrów, wpadła na Ruś cierpiąc
ną z wojskiem i podbiwszy zamki, i spustoszy-
wszy Lwowskie, Węgierskiemi natogami osadzone,
iadło to Lwów, Semborowe, Jarosław, Chełmiec, i
Władzimierza. ——

Usłyszawszy się w Litwie Władysław, chciał odzy-
skać dziedzictwo Dobrzyńskie, i Wiślickie, a przy nadymnie
siebie mu Kr. Opolskie chciał wziąć o niem on nie
słyszeć nie chciał, wyprawił więc wojsko do
ziemie Dobrzyńskiej, a samemu sprzeciwiwszy się wpadłszy
do Wiślickiej opanował ją, wpadł nawet do Kr.
Opolskiego i przymusił brać aby Kr. mu się
sprzeciwiał. — Odebrał mu całą ziemię, rozdawszy
mu tylko zamek Bolesławski, który się przez
7. lat Starostom Polskim bronił, a który po śmierci
Kr. Opolskiego żona Agata Polakom oddała.
Tudy co raz bardziej wzrastały sięy spokojne
i pomyślności, Królowa Jadwiga w r. 1399.
rozstała się z tem światem. Godna ona będzie
miłości Polaków, poświęciwszy się tyle dla nich

dobra

osobą swoią. – Była pobożna, cnotliwa, maleńkim iéy pobożnośći ust, iż dla niéy skarżeń na iéy tyt. Polskiéy prawiono. – Była litościwa, bo kiedy król Kapitułę Gnieźnieńskiéy bydło zkiad zabrał, na niedostawienie szkód, ona natenczas: wiernia ich im się bydło powróci etc. tymi się nie powróci? Data powód przywiązania do Litwy, kazawszy w Pradze Kollegium dla młodzieży fundować. – Zostawiła Testamentem kilkey noty na uposażenie Akademii zaprowadzoney przez Karimirza. – Władysław zamuiąc pamięć dobréy żony w roku po iéy śmierci r. 1400. przeprowadził testament do skutku, bo zaraz ciężkiey rozmaytę budowle, Akademią z Karimierza do Krakowa sprowadził. Przeciwdziała tym zabom, kiedy się do niéy udawali, iżby przebłagała męża mówiąc: módl się od wojny odwieść męża, ale wy ery prozdny ery popiół za woni odbarwicie. – Chociaż była cnotliwa, jednak nie uniła oszczerców, bo Gniewosz podczaszy Królowéy oskarżył ią że się po zaimnie z Michelem widywała. – rozgniewało to Wła-

dysława

Władysława, bur. Jadwiga zaprzysięgła piętro niewiast
prawdą. – Gniewosz wciągniony na Seym do Prze-
ze mnie mogąc dowieść, mieniał pod tymestem Kró-
lewskim (: podług ówczesnego powyrażenia tey rany od-
szczelnąc iako to nie iest prawda. :) Po śmierci
Jadwigi Władysław rozumiejąc że go już Polacy
nie będą chcieli mieć Panem, wyjechał do Litwy,
i nie miał iuż nigdy powrócić: bur obywatele
wezwali go i po drugi raz przysięgali woiewodą
zadrili mu rzeby się ożenił z Anną Xiężniczką
Cyleyską, iako za mierłą Kazimierza W^{go}.
przystał na to Władysław, bur dopiero w 8^{m}.
miesiącu ożenił się z nią, dawszy przysięgę
potrzebą aby Xiężniczka przed się nauczyła
mówić po Polsku. – Uboroniwad iż zaś w przy-
szłych latach: wziąwszy bardziey dla ołtarza nie
z przymuszania. –

Jeszcze przed śmiercią Jadwigi Maryą Żona
Zygmunta zeszła z tego świata po niebezpiecz-
nym Bitwie między Chrześcianami i Bajaze-
tem Sułtanem Turckim, w którey bodo sam
Zygmunt przytomny. – Wojny Zakrzebie Zygmunta
z mienawidzili, że chcieli oddać Bertą Jadwigę

podług

srodług umowy w Kaszowie, w tem celu[?] dali w sprawie
od Jagiełły. - Jagiełło zmatą liczbą woysk[a] swoich
ku granicom Węgierskim, lecz ludzi Zygmunt wy-
dał przeciwko zapasom, aby, gdy dochodzenie
Stanisławy Arcybiskupa. - Władysław nie mógł
bitwy prowadzić, bojąc się, aby Krzyżacy w Pol-
skę nie wpadli, z którymi Zygmunt był w
porozumieniu. - Wreszcie przyszło do tego, że
Zygmunt ziarno w Sadeczkim, gdzie Władysław
i Jadwiga zmusili się, prawa do Węgier. - Chciał
Zygmunt mścić się na Węgrach że nie
wiernemi byli dla niego, oddając Bertolfa-
widze: oni ztaprawiwszy go w więzy w Soltis
na 80; tolii głęboko go wsadzili, gdzie siedział
przez 6 miesięcy; udało się mu jednak wy-
dobyć z stamtąd na nieszczęście Polaków, gdyż
był zawsze ich nieprzyjacielem. - Powodem do
przerwienia się korony Węgierskiej, była obawa
Tatarów i Kryzialicio wielkiego Tamer-
lana, z którym Witold nie rozpoczynał bez roz-
kazu króla woyny rozpoczął. -

Witold rozdawszy dzieciom Litwy obdarzony
sercem wielkiego dowcipu, postanowił
mianuje

mimoyé z pohlegą Tamerlana pogromnéy
Orday. - Werwany on byt od Chana Tachtamisa, za Olga, miesthaizego lehoiego Tamerlan z kraiu wygnay. - Witold wiec przebrawszy woysko z Litwinow, do lehoiego ciagnęło się wiele Polakow dobrowolnie, budnie spw spáty
Z Bazylego Cara Moskiewskiego, z lehoiego córka, się żenił, pobił Tatarow i rozsierdzył
Brzi zwoy ze Krzyżakami, a rabrawszy hiedwa tysiący
niewolnikow, w kraiu osadził, pozwoliwszy im wolne wyznanie Ke-
tiyii. - Ci rozmnożyli się i byli zawsze gotowi wiernemi Pola-
kom, i obrońcami wolnosci. + Wtedy potem Witold nadsty zwycię-
Wyprawa Witolda przeciw Tamerlanowi. stwem dawnym rozpoczął drugą woynę wyprawę przeciw Tamerlanowi. - Tamerlanowi, bo tu nie tak mnie się sprawiło to, bo ktory zwy
bitwę, pomimo pobraniania Polakow ktory się w iego woysku
byli, nayprzod nay więcey zranił, a ztąd mało tego się zlecy woyny
uroił, sam hdwie przedarłszy się przez Węgry pruski. - Edyga
paś z Tatarami wrocił do X^stwa Litewskiego, ktory tak spu-
stoszali kraią, iż się w nich utrzymać nie mogli. - Skirgiłło ura-
żony na Jagiłłę się Witolda zrobił nieprzyiacielem X^stwa Litewskiemu
a nie iego, chociaż mu dano powiaty, Trzy dańcowskie i Słobuckie,
wnet się nad do Krzyżakow skłaniaiąc w nich pomocy: ktorą
ienak wypędzon r. 1401. na mocy ktorey oddano im Żmudź,
oni zaś mieli oddać Dobrzyn na 50,000 złp. ktorą zwrotał Krzyżom

do Konrzyna

Koronyna, dla uchwalenia Szodatku na wypłacenie obiecanej summy. Przed tem Seymem Król postanowił Seymiki po Powiatach, dla obwarowania Deputowanych na Seym, i to było powodem do poszerzenia wolności Szlachty, gdyż dotąd Seymy stanowiły się tylko prawnie przeciwnemu nieboszczykowi Deputowanych. — Na tem Seymie uchwalono aby zamiast po 2. groszy Pruskich, ale po 10. płacono, z tego Szodatku zeszło 100,000 grzywien srebra do Skarbu. Obyło się na tem Seymie Dobrym Sercu nie na-

wykupienie Brzesc: Dobrzeńskiego z Prus roku r. 1408. —

stało aż r. 1408. —

Król Wacław Czeski nawodził się z Władysławem zato że nie chciał przyjąć Korony, którą sprzykrzywszy sobie ojcowiznę Wacława, chciał się przekładem spodziać, na co nie chciał Jagiełło przystać, nawodził się tedy mówił Wacław na Seymie Wrocławskim. tuszył ród Szczerbiec ale pod warunkiem, iżeby Władysław dotarczył corocznie 500, kop szy nieboszczyk Przemisław Wygmuntowi, który się o Koronę Czeską dobijał. — Do czego nie przyszło, bo Czesi odprawiali Królowi powtórze, że i Polacy nie chcieli zerwać na to zaniedbanie narodu. —

Spokojności Krajowej przerwały chytre przymierza z Zakonem nad Litwą. — Nie tylko odebrali Pomorze, ale im się chciało odebrać całe Królestwo Polskie. Dali oni sami powód do wojny, najpierwey wpadli w niewolą 1° Mazowieckiego, którego Warszawa winna była swoią przynależność, widząc go na rządzenie Króla wyprosili. — 2° Rabowali Ziemie Polskie gdy szły do Litwy, niepomierny głód cierpiący, po 3° Pomordowali Krzyżowców Litewskich w Regnacie, to wszystko dało powód Witoldowi do tem zemnienia się. — Odebrał Pomorze, z którego nieprzyjaciel bestwie był tego, nie mogąc zniść swojego dziwnego

nieszczęścia

mnichów. – Król widział się z Ulrychem Jungingiem mi-
strzem Krzyżackiem, lecz na tem z nim nic nie zgodzono.
Nareszcie Krzyżacy gotowi się przeciw Witoldowi portali
piorunów do Władysława wysłali, by go Witolda wygnał. – Król
mieckie narazić kraju na niebezpieczeństwo, że bez Seymu
nic zrobić nie mogł, odpowiedział. – Ale naród niechciał ani
Prowincyi Litewskiej, ani Witolda na tyle krzywdom dawać
ani narazić kraju na ciężką wojnę, wyłamał Arcybiskupa
Gnieznieńskiego Mikołaja, którego zuchwałą, hardością nieli-
czyli. – Arcybiskup widząc dumę Mnicha dopowie-
dział, że jeżeli w kraju do Litwy musi się rozpocząć obszer-
Polskiem. – Chcąc na to przystawa odpowiedzieli Mnichy
walczyć radzi do przyjaciół ziemi anizeli do śmierci. –
Zaraz potem wkroczył z wojskiem do Polski i zabrał
Rypin, Dobrzyń, Lipnicki a Złotoryja sama mu
się poddała i Bigonia tylko się oparł. –
Chciał się układać z Polakami Jungingen, i przy-
rzekł, że Wartaw rozsądzi. – Król widząc że
Wartaw z strony Krzyżaków otrzymuje, obiecał Polaków
i czynił przygotowanie do wojny, widział się w Brześciu
Litewskim z Witoldem, w Sanoku z Zygmuntem który
mu obiecywał pomagać. – Wartaw wydał smutny
Wyrok, to jest: żeby sobie Polacy nie obierali Króla bez
wiedzy, a zwłaszcza Dobrzyńskiej, zam trzymać będzie do
póki mu rozważy koronę, a oddać należy. –
Zygmunt namawiał Witolda, aby zaprzestał
wojny

Wojna r. 1410. Litw. i Polacy.

sprzyjáć Jagiełle, obiecuiąc mu koronę Litewską, lecz Witold nie dał się tą obietnicą utadzić, i owszem ostrzegł Jagiełłę, aby się miał na ostrożności ze strony Węgrów, Czem widząc król Władysław 58 chorągwi koronnych, a 10 Litewskich, prócz tego wojska, do Morawii mających przy sobie Litewczyków, iako to: Zawiszę i innych, spotykał się z Krzyżakami między Grunwaldem i Stargardem w r. 1410. Lipca 2. ukrzyżowało się wojsko, na prawem skrzydle były Polaki, a na lewem Litwini. Gdy przed bitwą, modlił się Władysław, gdy tymczasem przybył do Mistrza 2. młodzieńców z krwawą nowiną, mianowicie, którzy oświadczyli, iż chcieliby Polakom bratu Polaków to im go ustąpić, byle się potem nie wymawiali. — Długo była walna bitwa sporządzona z obustronnem zapamiętaniem, skutkiem z prawego skrzydła przeciwnych chorągwi królewicza Witoldowego, które nieprzyjaciołom, jak nalepiej uszły, Witold z nimi dowodził, do tego z królem dowodził, nacisk ich na się wytrzymał, a potem na Polaków, a dopiero potem porządy do dalszej pogoni. — Chciał iuż Witold z 15 Polakami chorągwiami zwycięstwo uprzątnąć, lecz i sam potrzebował. Gdy bitwie król był w wielkim niebezpieczeństwie, bo jeden Niemiec narwisławszy się na Witolda litewskiego, zabiłby go, gdyby nie chorąży królewski, który Niemca zabił. Król chciał się dowiedzieć o Zbigniewie, dano mu znać z Litwy, lecz nie chciał go

przyjęć, poświęciwszy się iuż stanowi Duchownemu. –
Zezwolił na to Władysław, i w krótce tego Biskupem Kra-
kowskiem uczynił. – Zbigniew postawiony Biskupem
wyjednował Klasztor Bernardynów na Stradomiu, bu-
dził Xięstwo Siewierskie za 6,000 grzywien srebrnych od
tego czasu Biskupi Krakowscy nazywali się Biskupami
Siewierskimi. – W tey Wsi Siewi legło Krzyżaków do 50,000
i sam ich Mistrz najwyższy Januingen, a wiele dru-
gich się w niewolą. – Wszystkie miasta odpadły od Pru-
sałów prócz Malborgu, gdzie była stolica Mistrza
Krzyżackiego. Przybył na jemo Henryk Winchichinchen
mistrz Kawalerów Inflandzkich, w 5,000 wojska lecz nic
nie chciał się sprzeciwiać z Polakami, ale widząc się z Witoldem
potrafił go namówić iż odtąd pod zwierzchnictwem od Jagiełły. Sta-
rają ostatnie nie mógł Władysław nimmógł dobyć Malborgu
gdyby był ciągle trzymał się potrzeb przy oblężeniu był
by go dobył, lecz nie mógł tego uczynić, gdyż Wiarołomstwo
miejscowe w upadek do szła. – Dwóch Braci Krzyżackich
król zawarł Polskę z Krzyżakami, lecz tak, iak gdyby
Krzyżacy bili zwyciężeni, ale nie zwyciężonemi w r. 1411.
Krzyżacy bili zwyciężeni, ale nie zwyciężonemi w r. 1411.
za Pokoiem, bo chociaż ich Komendant Henryk
de Plaun, obiecał oddać Pomeranią, Chełmińską
ziemię i Michałowską, aby się przy Prusach podał, lecz
ziemi za radą Brunszwickiego Marszałka nie chcieli na
to przystać, Mistrz rozgniewany nie ziemi nie chciał
dać, ale by mu napisał 600,000 złp w trzech terminach

przedał się

zmitd się ziemie Dobrzyńskiey dla króla Zmeudzi, Witolda, a powiatu Czechanowskiego dla Xięcia Mazowieckiego. – Po zawartem Grabstawie Pomorskim, Sprzeciwi nie komunitatym, Władysław lubo dorad tyle rady od Zygmunta Pieniądz wzięcia w Lublin na Sprzu, na którem to Sprzu nie wiadomo iż ieliby kiedy Kmiecia miał orgi pod nogi, Zygmunt dopomagać będzie Polakom, i Polacy odbiorą sobie prawne swoie kraie a ziemia pozwala się zrobić ciągłe przymierze z Zygmuntem. – Podania względem pozwalania Ruskiego Xięstwa. – Jadwiga prawa podbita Ruś, bez król Węgierski nawet sobie prawa do niey rościł. – Postanowiono więc aby Ruś tak się zostawała aż do 6 lat iakby była, po śmierci Władysławowi. – Wszystkiemu Zygmunt nie tylko, iż to nie zrzekł się myślił, ale nawet Kmiecia o tey umowie uwiadomił, iakoż też i namówił ich. – Władysław więcey podźwigy ani ich nie natrafiło przez się z Zygmuntem, nie dał się natenczas namówić, namówiony od Wenetów i X. Austryackich aby nie zrzekał, bawił przez kilka miesięcy w Budzinie i Lublin, a potem przez Mazowsze przyjechał do Krakowa i przywiózł ordoby Królewskie, które Elżbieta zabrała, iakoż to iabłko złote, miecz, berło, korone i inne kleynoty. –

Zygmunt potrzebuiąc pieniędzy na 37,000 kop

praskich

Praelatih grozny nazwiskiz Spisbaz, ktore to Spisbie miasty xiąże 13, miastami, gdy oddali Summy w r. 1413, nastąpił Seym w Horodle w Woiewodztwie Bełzkiem, a to w celu przemodzenia zamiarom Witolda ktory zamyslał o koronie Litewskiey. - Na tym Seymie maetz Unia ustawiona na Unia Litwy z Polską, ustanowiono Senat z Litwinow z temi prawami iakie w Polsce, obwarowano aby do wyboru krola Polskiego nalezata i Litwa, dwarunkowano aby Litwini tez Polakow nie obierali sobie Xięciami, - dla spolnych Seymow naznaczono Miasto Parczew i Lublin. - Zaden z Litwinow nie mogł bydź Palatinem nie będąc Chrześcianem: ale tylko szlachta wybrała chrześcian. / To dało powod że Litwini sprzyiali Protestantom, Witoldowi w jego zamiarach, to iest aby nie był x.em na wspolne Seymy obrano patterneo: / Witold nie był kontent z tych ustanowien, iednak musiał ie potwierdzić, Król wyiechał do Litwy z prowodu powrotu na w Polsce; potem udał się do Prus gdzie nawracał mieszkańcow do Religii i zatrzymał Biskupstwo Zmudzkie w Miedwedu. -

Litwiany chociaż mocno byli po bicz ku nabożeństwu do swego zwyczaiu. Mistrz Plauen radzony był od swoich

wyprobrali

w spółbraci w więzieniu, a na ich miejsce obrany był Kilbimski Kuchelmaister. - Ten wyjął w chęci uśmierzenia sławy, wyjął prozeczony od Zygmunta, którego w prawdzie był Marszałkiem, dał obiaty Polakom, bardzo spółbraci Kupców Polskich bawiący się handlem, to dało powód do wojny w Prusach, a nawet i szlachta pogranicząca, wielkie szkody od Krzyżaków cierpiała. - Widząc to król nakazał pospolite ruszenie r. 1411. na które Witold stawił kilkadziesiąt tysięcy Tatarów, przeciwko Polakom. I wyszła się długo bitwa z wielkim ludzi mordem, nareszcie Krzyżacy pogrzebnie ostrzem Polakom ustąpili się do Prus, który przysłał legata w celu jak pogodzenia. - Król chcąc pogodzić się, z przyczyny chytrości Witolda, to iż bojąc się, aby go znowu nie odstąpił, chętnie przyjął legata i oddano sprawę Polaków z Krzyżakami pod sąd Soboru Konstantyańskiego w Niemczech. - Tam zgromadziło się duchowieństwo, dla roztrząśnienia tej sprawy: powtóre, względem Husa: Że 2ie sprawy dały powód do koncylium na którem miał być Hus, który powołowany od Wacława zwierzchnego Króla, uranionego na duchu: że będzie przymuszona do odbrania mu konny Credencyi, nakoniec na prawie religijej zniszczał. - Wezwano więc Jana Husa, a wzar Hieronimem Faulfisz, nie

Miał

Od razu z Janga Husa, przywidziaw, co go miało, a bo
kiedy dostał wielarny list od Zygmunta na
pławnicach, że mu nie szkodzić, ufaiąc Zygmun-
towi, przybył na sabor wezwanego do Niemiec
ka, a potem rozbieranego w rzeczy odzieniem
Hieronimem Faulfisk spalili żywcem, co też przy-
szło do skutku. - Skarił też tem sposobem Zyg-
munt, bo przy tym Husa coś się w całości prowa-
dzi, przywiódł na jego śmierć. - Potem stronnicy Husa
odszyli się dopiero od kościoła, i nawzięła się wojna
o religią. - Szkoda za małżeństwa takiego przy tutej
w Polsce, gdyż w tenczas Polacy nie tak byli zapa-
leni do wojny domowej, iak inne narody, gdyż tu bolesta
wiły spór tolerancyą a tem kraiu, iednak chociaż
Jagiełło unicyą gorliwością religii, zabawał rzecz-
pospolitą w bezpieczeństwie, to przecie bez rozlewu krwi
obeszło się. ——————
W Polsce tych zaburzeń się wcześnie Cuchaczki Wacław
umarł, po jego śmierci widząc Cuchowie dobre rządy
w Polsce, wydali uroczyście przymierze aby Jagiełło
przyjął koronę, Byłto to spora nayboleśniejsza rzecz
pospolita za tyle krotne stoiaństwo Zygmunta,
i spora rozbierania Królów Polskich, i pogrzebienie
zupełna potęgi Krzyżackiej. - Gruchnęło przez cią
to państwo król, i prędko na przyjęcie za-
mienił

ich do niego: iż nalżo odpowiedział: żeby za rady
Witolda tego zrobić nie mogę. – Były Polacy to ten
sprzeciwiający czuyścia narodu, zalamali się,
i stany, które przy unieszczeniu nieraz go sądziły,
odradzali tego, dając na przowód że Król, nie będzie miał
byle czasu dwiema koronami rządzić spokojnie.
Witold żałuje które mu to proponowano, nie chciał
przyjąć korony, chyba pod warunkiem, że się Czesi
Węgrzy na to zgodzą, a w nie do podobieństwa były
Tem czasem Zygmunt zawrócił nie chcący korony stać
z powolnością Władysława rządzić pomocy od niego,
obiecując mu na to siłę i pomoc przeciw krzy-
żakom. —

Wsparty był od Władysława, ale przyjaciela nie dotrzy-
mał, pod ten czas złożył hołd Wasilij Alexandrowicz, król-
owi i Xięciu Litewskiemu, a w tenczas protekcya Polska wa-
rata się straszna. – Wtedy Polacy z portu Kazyńcę dowo-
dzili zwycięstwo do Carogrodu. Krzyżacy widząc zmaga-
ją się z protekcyą Polaków namawiali Tatarów na
ten czas spustoszyli kraj z przyległemi towarzyszami.
w r. 1421. Po śmierci żony Witoldowej, ożenił się
Władysław z Zofią czyli z Sonką, córką Andrzeja Xcia
Litewskiego znamowany Witolda, który to dla tego zazdrości
rozumiejąc że ziała nie zrzenica natchnienia Bożego króla
do przyjaźni mu. – r. 1422. Koronowano w wrocławiu Królową
niejmy.

niźprzyiaciełstwie. – Czesi z Krzyżakami nad Odrą za-
warli pokoy, co ieden ieden nie długo trwało, bo Krzyżacy
ieden nie dla tego ieden drugiego zaczęli trakotać, aby się
wczasie tylko wzmagali. – A Zygmunt Lokatard
przez kuszenia Jagiełły obiecuiąc mu pomoc przy-
ciw Krzyżakom, by tylko mu się nie sprzeciwiał w
Czechach, albowiem ani Król, ani Węgrzy nie
przyięli Korony, natenczas Czesi nienawidząc Zygmunta
Cesarza mieli Królem, wezwali do tronu Zygmunta
Korybutowicza siostrzeńca Jagiełły. Ten mając winę
to Zygmunt na Królestwie pewien wzbraniał Siostrzeń-
cowi przyiąć Korone Czeską. – Urażony tem Korybut
domagał się ziemi Dobrzyńskiey, bo ią zamienił w
Polsce, a przyiazny sobie Hasa rozniecał ią w
Polsce. – To było powodem Królowi do wydania
surowego wyroku, mocą którego Heretyków
śmierci skazano, a dobra ich konfiskowano. – Co
zapalito wojnę Domową, która ieden nie długo
trwała, iuż za łagodności Jagiełłowey, iuż że Polacy
nie byli tak skwapliwi do tego. –

R. 1424. Nastąpiła koronacya Królowey, ieden
na ley znaydował się Zygmunt Cesarz, na tem
zieździe od było się tam wesele Jadwigi córki Jagiełły

Jagiełły w Fryderykiem Margrabią Brandeburskim z przyrzeczeniem następstwa po Władysławie od niego nabycia przy stole do skutku: gdy i Król miał 2ch Synów Władysława Warneńskiego i Kazimierza. - to było prowodem Witoldowi do oczernienia żony przed nim, iż ona miała nie szczerze li nie za jego wiadomością, czemu Władysławowa tak wiernie uwierzył, i myślał o uwięzieniu żony i do tego na przyjęciu Królowej na Sejmie w Horodle nawiązania Witolda przeliczonego. Chciał Witold za miastem zapobieżono w Horodle, tam i nabycie myślał —

Widział on Zygmuntem w Łucku, który mu obiecał Koronę Litewską i Witold domagał się przez onego Króla, nareszcie ugodził Polakom, że nie dostąpił tego: za znalazły niektórych przychylnych jemu, iżby mu ją nie przyznali; i byłby to myślał, gdyby nie wymowa Zbigniewa Oleśnickiego, Biskupa i Jana Tarnowskiego wystawienia za te skutki i ostawienie przymierze - Władysławowy zgłuszony, wielkim od tych prowadzeniu swoiey Koronę Witoldowi, który ją nie chciał przyjąć, widząc żeby nie mógł tak w Polsce mądrzyć jako w Litwie.

w Litwie.

Sejm w Jedle r. 1430. W r. 1430. nastąpił Sejm w Jedle w powiecie Radomskim, na którem zaprzysiężono następstwo na tron, dla tego z synów Jagiełły, który będzie obrany wdzięczy przodkowie, zatwierdzenie nadania po potwierdzeniu dawnych przywilejów i nadaniu nowych, ale bijty. - Żeby na urzędy nie wysadzał z familii, Jagiełły, dał Szlachcie, że zagranicą Szlachcic woiewodzy do dania 5, grzywien srebra na Litwie; że Zabranych w Niewolą Król swoim kosztem wykupować będzie, że Szlachta oprócz Porządnego i Długowego nie będzie dawać podwod, Oprócz Posłów i Starosty, że Król bez radzenia się mincyi nowych bić nie będzie, że żaden Szlachcic karany nie będzie, tylko przestępny na gorącem uczynku. — ||

Zamiarom Witolda przeszkodziła śmierć Wilhelma potajemnie, albowiem Jan Czarnkowski Woiewoda przytrzymał Jana Valette Legata, i Jan Król, zadzwyczaj listami do Witolda od Cesarza, obiecał mu koronę. - Witold wziął odprawę, swoie mieszczanina na daremne, zaprosił Króla do Litwy, i chciał pomówić Olesnickiego, czego ich nikt dostąpić nie

mógł

nie mógł; w rocie, też w. r. 1430, umarł. Był Wład[ysław]
walurny, odważny, i na wszystko determinujący
naśladował [illegible] na naród. Zarzucają mu, że
dla chciwości [illegible] urzędnikow zbogacony
miał, i pieniądze im zabierał, a innym wszystko dał.
Przy śmierci przemógł Wład[ysław] stawa za nim-
sterowić. Pomagał on wiele Polakom. Bez niego nie ja-
giełło nic nie zrobił, był wszystko z rad niego, umysł wspaniały.
Nie Witold bez Władysława nic nie wynid. Po śmierci Witolda, na
króla, oddał rządy Świdrygielle, ten będąc urażony nań króla
że oddał [illegible] Podola x[ię]ciu Zbaraskiemu wziął go do więzienia.
Polacy rozgniewani zwiechali się do Warki, i uchwalili
Jeym w San- pospolite ruszenie przeciw Świdrygielle, a on dowiedziawszy
domierzu, gdzie się o tem króla wypytał, ale Podole naszedł. — Na ten mu
wojna uchwa- lono Świdrygielle w Sandomierzu uchwalono wojnę przeciw niemu z Kru-
szwicy kuiawy z Ziemią Dobrzyńską, i państwy. — Że nie sprzyjał
prawdziwej wiary, kazał Ruskim odbierano Cerkwie na kościoły katolic.
Przeto król zrobił Zygmunta Kiejstutowicza, który przyszedł Ruskim
że ich Cerkwie nie będzie zabrano. — Potkał się potem król na kry-
zysach, a królewska partyja państwa brała górę nad Świdrygiellą;
nareszcie w r. 1434. król umarł, panując lat 18, przyłączył on
Litwę do Polski przez co wzmocnił się przeciw krzyżakom, i nabe-
pieczył się od kawalerów Inflandzkich. — Stały miał umysł, opanowanie
i gruntowność. Do tego wad należały [illegible] rozrzutność, z której czasto
wielki ludzie, którzy widzą, że Władysław potrzebuje, tyle rozkład dawał, o ile go
kto prosił, przez co wyprożnił skarb. — Szlachta nabyła za niego wiele
wolności, tych przywilejów na sejmach. — Jemu przypisują zdobycie
Biskupstwa Chełmińskiego i Kujawskiego. —— Władysław

Władysław III Warneńczyk

1134

Dopiero miał lat 10. Władysław, kiedy Ojciec od umarł. — Wiłkowie Panów z powodu Małoletności jego nie chcieli koronować: pomimo przyrzeczenia w Jedlińcu na Sejmie w Poznaniu spełnienia tego nie chcieli nie jego koronacyi, nie chcieli nawet odwiązać od niego Zbigniewa Olesnickiego, który będąc przyjacielem Władysława sprzyjał Polakom, kiedy im się nie podobały te przeciwko Polsce dobra Biskupie, Stanisław. Dokonał Polak tego wymowa Zbigniew na Sejmie Opatowskim, Królem obrali. Kiedy się Polacy obawiali małoletności Królewicza, Zbigniew poradził im Kazimierz, w którym był obraz koronacyi Kazimierza W. Matka i Zbigniew przyrzekli, że Król, który przez się gęsi wiernością dzierżo do lat dojrzałych, a spuścizna zostawała się przy Matce i Senatorach, tak świeckich jako i Duchownych. — I w tenczas to Senatorowie chcąc zaradzić, niepokojom, jakie się wszczęły między szlachtą Polaka i Litewską, o Ruś i Podole, przyrównano szlachtę Litewską z koroną w prawach. ——

Polska pod tenczas nie była spokojną, nie to z przyczyny mocowładzców, którzy się starali o zmagała się przez nabycie wolności, bądź z różności jakie w Duchach była, a która się z Polski przeniosła, bądź teraz z stanu, między Duchownieństwem, a świeckimi o przewagę, z tego powodu się przyczyniło do tego, że Królowie nie mieli stałych między Spytkiem z Melsztyna i Zbigniewem.

Sejm w Opatowie obiera Króla

iści

iż na ten czas Kardynałom, a X^ta Stązcy w spadali co raz bardziéy na granice Millio polskiéy. — Zapobiegaiąc dalszym rozruchom, nas Seymik Wiślicéiem, aby bliżsi niższego na wyższy prowadzowali Urząd. — Nié w lepszym zdaniu zostawała Litwa, z przyczyny bytności Swidrygiłła z Zygmuntem Keystutowiczem, którzy trwały długo pod Wiłkomierzem z Krzyżakami, którzy go buntowali. — Michał syn Zygmunta Keystutowicza przyszedł nawet Tatarów, Ruśinów, i innych których Swidrygiłło sprowadził, potém przeciwstawił Swidrygiłło był wdiarzany na wygnanie do Siedmiogrodu, a Krzyżacy zawarli Polacy z Polakami w Brzesciu Kujawskiém, na mocy którego Krzyżacy przyrzekli, że iuż nigdy Swidrygiłły sprzyiać nie będą, odstąpili Nieszawy, i spór przewarzyli pod Toruniem. Król zaś wrócił im Marchią nową r. 1435
W następuiącym roku, na sądzie w Korczynie strony uchwaliły, że ten będzie uznany za nieprzyiaciela Ojczyzny który bronią prawa swego, posądliwać będzie, iż na nic to nie pomogło. — We cztych rozróżnów X^a Kazimierz Litewski Sprawiedliwy ustąpił X^ęm Mazurom przywrócona została do korony: gdy bowiem Dziadowie Litewscy opanowali Kamieńce Podolskie, a zbiły niemogąc się w nim utrzymać oddał go Królowi, którego Król nieprzyiaciel X^ęm oddał zaś pod hołd poddali. —

R. 1438, nastąpiła śmierć Zygmunta Cesarza. — Albrycht X^a Austryacki iako zięć nastąpował na Królestwo Czeskie i Węgierskie, lecz Czechy nie chciały mu się poddać, ale

wreszcie

wezwali na tron Kazimierza brata Władysława III. —
Wielu panow od rządu tego przewidując wymilenąć się
mogących, nie polecy nocie, ale król nie chciał ley słuchać
Jurzii, i wyslał woyska do Czech, a sam do Slązka wkroczył.
Po mimo iednak przykrości, nie mogli przeszkodzić Albrych:
do koronowania się w Pradze. — Nadzieie Granic Polskich
przez III Slązkich były królowi powodem do woyny, po
ktore się przymusił ich do obrania Kazimierza Brata
iego za Króla, lecz to na nic się nie przydało. — r. 1439.
ma ley mie w Piotrkowie w 13, roku zycia, król Wła-
dysław i przy się z wiarnością. —
W tem roku Rusi po smierci Albrychta, wezwali na tron
samego Władysława III, po mimo przedstawień Elżbi-
ty, ktora będąc brzemienną, namawiała ich aby się
tym na ozwali. — Węgry Talie, boiąc się Turkow, wezwali
na tron Władysława V. — Polacy nie byli temu przychylni,
obawiali się bowiem, 1mo Mistrzow Zakonu, iuż mieli za
Ludwika. 2do Przymowy Cesarza. — Zamieszali w Litwie
przyczynity się do tego aby ich nie ostawiali, gdyż
Jwan Czartoryiski, zrobiwszy spisek na zycie
Key z Katowiczan zabić go. — Po smierci tego rozdwoiły
się umysły Litwinow, kogoby V mu obrać. — Jedni radzili
Swidrygiełle, drudzy Michała, i ni samego Krolat
byli nawet z tatry, ktorzy nie spomnąc na ostatnie bezpie-
czeństwo, chcieli Litwę od Polski oderwać — nareszcie za
przyczyną Abigimunda Holszańskiego padł wybor na

Kazimierza

Kazimierza brata Władysławowego, którego Król wysłał do Litwy: nie widząc nic o jego przybyciu. Król Polaków chcąc nabycia stawy dał się namówić i od siebie do Węgier r. 1440. rozsiewiony namiestnikiem w Małej Polsce Jana Czyżowskiego Kasztelana Krakowskiego: i nad Ruską Wojciecha Oleśnickiego Kasztelana Lwowskiego w Wielkiej Polsce, a w Prusiech Zbigniewa Olesnickiego, przybywszy do Węgier, wcale żadnej mierzy porady, znalazł, nie mu nic wystawiono, bo większa część trzymała stronę Elżbiety, która porodziła syna imieniem Władysława Posthumowa zwanego, i tego Węgry iuż za swego Króla podwoyną koroną Ś. Stefana ukoronowali. — Tak przymuszony był Władysław prowadzić wojnę ze stroną przeciwną, iednak za pomocą Cezarynskiego zawarł pokoy z Elżbietą, r. 1441. po którym przyszło mocą potężną wyprożnić stan Węgierski i Dobra polskie, miał się powrócić do Polski, ale radą Janowa wojewody wojnę z Turkami, w której Turcy 2ga razy porażeni w Serwii i pod granicami Macedońskiemi prosili o pokoy mając iść na Xięstwo Karamanii które Mahomet cała opanował, — zawarty więc był pokoy w Segedynie, na lat 10. dnia 12 Lipca Węgrom dany; bo im Turcy ustąpili Serwii. — Przymierze to było zaprzysiężone w Polakach, na Ewangelii, a na Krzyż w Węgrach, a w Turkach, na Alcoranie. —

Julian Cezarenii wymowa i intryga namówił Króla do ptamania pokoju od którey papiesz uwolnił i namówił go, aby powiał przeciw Turkom, ze ich pawyciężą, bo Włochy i inne Chrześcii: nie dadzą im przeiść do Azyi rozpuściwszy ich wszystko kadwie zebrał 15,000 Kawaleryi a dalsze mniey piechoty, Amurat wrócił się z przeciw niemu maiąc do 100,000 wojska, w początku powodziło się Polakom, bo Król w rozterwie złoiąc i exkuiąc na potkanie napadł na Janczarów od których wszystko iego zbite było, sam zaś Król otoczony od Karambea nabity został. - Niektórzy powiadaią ze po bitwie Amurat, wyciągnąwszy przymierze przeciw Bogu aby się nie mścił na Chrześc: którego przysięgę złamali, o którą przegranie czyli mordzie Koronney zginęła, i Cezarenii zabity został. - Przez śmierć Króla, upadła nadzieia Polakom, którą sobie w nim czynili, bo chociaż młody wyrównał nayważnieyszym w świecie Królom, iednak Węgry kosztem się wcześnie. - Powiadaią że Grecy i Włochy na pieniądze przemowili Króla. - Zginął Król r. 1444. dnia 11. Listopada lat maiąc 21. był mniey baczny na rozdawaniu nagród, i rozdawał dobra tych którzy na nie nie zasłużyli. - Miał brata przyrodniego, którego te wtoroku czarnych poborów, litewscy i miedzy innymi przymioty, które zdobią rod Jagiełły. -

Bezkrólewie.

Bezkrólewie.

Po przegranéy Węgrów z Turkami pod Warną i śmierci Władysława III= Polacy długo nie wiedzieli o losie swoiego Króla. Wysłali Posłów do Węgier dowiadywać się o nim, przypuścić nawet nie śmieli, aby Król takową klęskę odniósł, tamtemi zatém za Węgry obrali swoim królem Pogrobowca, potém za ich przykładem i zawzięli mu iako elekcyi królewca: a że Szlachta Polaków było aby Litwy nie oddawano od Polski wzruszali wiec na tron Kazimirza brata Władysława III= który był X=em Litewskim. – Kazimierz długo się opierał ich woli, zapewne obawy, aby dziedzicznego Xięstwa Litwy nie utracił, w którey przeciwną stronę, skłonił mu Michał Czygmuntowicz. – Litwini także się sprzeciwiali się temu, urażanie będąc na Polaków, że Podole i Wołyń przyłączone były do Korony, abyli i tamy ludzie przeszli aby Litwa od Korony oderwać. – Słysząc tedy to się narodzie Polskiem to do woli Kazimierza się w r. 1446, na Sejmie w Piotrkowie iż iżeli się Kazimierz nie namyślił się zostać królem, to obiorą Fryderyka Margrabię Brandeburskiego, bez Biskupa Płockiego sprzeciwiał się temu – mówiąc, że nie potrzeba szukać za granicą Króla, kiedy mają swoim Piastów, chwycili się iego rady, i ogłosili Kazimierza X=ca Mazowieckiego, Xięcia, z warunkiem, iżeli się Kazimierz

Kazimierz nie nazwyśli zostać Królem. — Kiedy się to stało Kazimierz zawsze zatrwać, gdyż ani z Litwą nie bardzo mu sprzyjała, uraziona będąc na niego za Gaurold i Swidrygiełła wielką miała powagę w Kraiu, a nareszcie bał się, aby mu Michał nie wtrącił, który był przeciwnem Bolesława X^go. Mazowieckiego. Panowie Polscy którzy się wzmogli i sprzyjali Kazimierzowi, widząc iż bez Kazimierza przyszłe sobie korony wydali Wojewodę Sandomierskiego Piotra do Kazimierza, przyjazd ich w r. 1446. przyjęli koronacyą w Kraiowie od Metropolitanów i wielkopolskich. — Potem miała się odbyć przysięga wiernoci Kazimierzowi ale przerwana była przez kłótnie Biskupów. Zbigniew Olesnicki obrany był Kardynałem, niechciał przeto ustąpić Arcybiskupowi, który miał prawo iako głowa kościoła Gnieznieńskiego. Uchwalono dla pogodzenia ich, aby na zjeździe, w którym Kardynał będzie Arcybiskup Władysław Oporowski nie zapowiadał się i przeciwnie — orzekł postanowiono aby żaden z Biskupów Kazimierskich, bez pozwolenia Króla nie zjeżdżał się do Kapituły Kardynalskiej.

Panowania Kazimierza IV^go r. 1447.

W następującym roku Król wyiechał do Litwy, gdzie był aż do roku 1449 Litwinów z Polakami o Wołyń i Podole, swego dawnego Tatarzy obydwie te Prowincye nacierali. Było pospolite ruszenie na Króla, ale mniej z Tatarami, niżeli z Litwą na pograniczu rozruchów na Wołyniu — w r. 1449 na Sejmie w Piotrkowie nalegano na Króla, aby wyjednał przyjazd, zatwierdził wolności i zadawalniał o zajęcie Podlasia Wołynia —

Lecz Litwy król opierał się wiarę mu odmówiwszy, że go Polacy ste-
chać nie będą, do pólu nie przyjęte. — Litwy Ktośmie o lo-
tyi i Podole nie ustawały. Tatarzy znowu Lit Prowincye na-
iechali, lecz temu naprzód wiano na Seymie Piotrkowskim
i Krakowskim nie zaradzono na który Litwini z Litwą nie
chcieli, tem razem trzymi Tatarzy po 8mi raz zrabowali te
prowincye i ra obóz pod Lucka przez Polaków. Na Seymie Sie-
radzkim król dał odczytać, że chociaż teraz z przyczyny
Litwy przyjąć nie może, uznał Solena tego wiadomie przyczem.
Zemścić się Polacy na Tatarach, ale z pomocą zwycięzkiej
ręki. a Wrocławia nic nie obchodzi o pieniądze się ich.
Znowu dowiadano się aby król wybrał przy się gdzie
się i zapłacą, tak, iż iako Król, lecz nie iako Król Li-
tewskiej. — Król nie miał tyle zdrowia, mądrości Polskiej
i Litwy, zeszło konyskali Litwini i wyprosili Hwarb.
Krzyżacy na Polskie jeżdżą innemi drogi byty albo w
zatłoczenia albo mniéy ich mieli.

R. 1450. Szlachta Pruska, nie mogąc się nigdzie sprawie-
dliwości krzywdom, czynili zniszczenie przeciw nim. —
Krzywdy miasta Pruskie zdały się na rozsądzenie
Krzyżaków z Cesarza, ale gdy ten wyrok do rąk szlach-
ty od nadzoru, udali się Pruscy do Kazimierza, w ten czas
Ludwig się żenił z Elżbietą córką Alberta, a wnuczką Pogro-
bowca, poddani mu Pruscy r. 1405. Krzyżacy to widząc, so-
rozsadzi spiknęli się chcąc przywrócić Polakom, lecz to nie udało
Kazimierza, a wyjechawszy do Litwy radzili, aby przez nadzor
Justycyarzom i dzierżawcom na panów krzyżackich. — Przez mu-
czyźnie udał się król do Poznania, pozwolenia nie
Prusakom
krzyżackim.

trzymaiącym w oblężeniu w Malborgu. Sztturmie zaraz
trzymaiącym, za przybyciem króla Miasta Torunń, Gdańsk,
Elbląg i Biskupi wytłoma ci przysięgę, prócz Malborskiego
będącego w oblężeniu. Kazimierz nabiera[ł] prospektu rabe-
nie w Wielkopolanoie, i udał się na pewnos Krzyżakom
woysko nie barmo ciągało się, przeto bez powodu do pokoiu
się nia klęcli pod Stoynicami, po którey Gniezno i
Biskupstwo Sambińskie krzyżacy dostali. —
W Litwie nie lepiey się rzeczy miały, gdyż nieprzyiaciel króla
więcey szkodził, niż nieprzyiaciel, a nawet tak dalece wy-
spustoszył że nie miał czem woysko żywić. Wojna ciągła się
sobie po rokiu za raz większem hucznem, w ciągu którey król
Kazimierz prawa swoie oprócz się Papieżowi i Duchowieństwu
potwierdził przy sobie utrzymać Nominacyą Biskupów. —
Lecz za to przez nie dobry rząd Litwinii wypowiedziało mu
posłuszeństwo. —

Władysław Pogrobowca

R. 1458. Śmierć króla Węgierskiego, była powodem do na- Czytaj tu r. 630. —
miętnych w Bo Królestwach. — Czesi Węgrów obrała sobie
za króla Macieja Korwina, syna Jana z Hunyadu z Jerzego Podiebrac-
kiego. Jan Silva Czech radził Kazimierzowi, aby się dobijał
korony Węgierskiey, bez Kazimierz nie chciał tego czy-
nić. Wrocławianie na konferencyi z Jerzego, chcieli Kazi-
mierzowi przyjść na to widząc że się nie obędzie bez wojny.
Siódy krzyżacy aniże strony Węgrów ani Czechów, nie
mogli w nieprzeć Polaków do wojny, wydali pod pałacem
kościoły palili domy w Cechach, udawszy to za mamowy ka-
płoński, wydała się za zdradą ziechał Kazimierz z Jerzym
Podiebrackim, gdzie Monarchowie zawarli Pokoy. — Podie-
brad ustąpił Kazim: Ks Oświecimskiego, a Kazimierz
przyrzekł się z Posag żony opomnieć nie będzie. —

Wojna 13. lat trwała Krzyżacy z Polakami.

będą Krzyżacy znowu chcieli Polaków z Węgrami poładować, ale to było długo trudno bo Krzyżacy potem pary płacili, bo mieli cały czas wojny mieli, prawili o pokoj, który stanął za staraniem Rudolfa legata Papieskiego, i rationowych wojna 13. lat trwająca. Za mocy tego pokoju, Prusy, zachodnie były królewskie do stały się Polakom, a Krzyżacy, którzyby mistrz hołd składać musiał, i obrał sobie przyrzekli, że nikomu prócz Papieża i Polaków podlegać nie będzie. —

W rozdwajaniu chciał króla natenczas do wojny z Czechami. Pius II. wysłał Podiebraciego, a namówił Kazimierza aby obiął Tron Czeski, bo ktoś widział że trzeba kontent nie chciał przyjąć, nadto zmiennaiący rzeczy tego czasu po śmierci Jerzego króla Czeskiego rozdanie. Na ten mu Piotrkowskim ustanowiono poborcy na wypłacenie żołdu wojskom który do 270,000 wynosił. Na tym sejmie ustanowiono aby po 2 fl. złotych na sejm główny płynęło. — Skądy Stanisławy jednego, nie mogli na mówić Kazimierza do Czech, namówili Macieja króla Węgierskiego, który chciał być zięć Podiebrad: jednak przyjął Koronę Czeską. — Niemiło pogodzał na to Kazimierz Kuszyc synowi Kazimierzowi, aby nie zniknęła familia Jagiellońska według ówczesnego postanowienia, dla tego radził aby na ciągu radzili aby pogodził Podiebradzkiego i Macieja, a Litwa będąc Kazimierzowi przychylni, obrali syna jego nayst. Władysława na króla po śmierci Podiebradzkiego. — Interdykt był z tego Kazimierz mimo woli odradzał do Duchowieństwa Litwy, a pomiewał skarb na nową wojnę nie wystarczał, i Tatarzy spadły na Litwę, i Wołyń do 10,000 ludzi zabrali prawie że dla zdarzenia nie było żadnego gruntu. — Zagrożony Maciej od Turków i Mołchów nazad się składał z Jerzym który zebrał się przeciw Polakom nie miał pomocy, a tak może by cała Litwa Władysława była zniknęła, gdyby dali Jerzy żył. — Śmierć Podiebradzkiego króla Czeskiego r. 1471. podzieliła Czechów na 3 partye, bo nad chciała Maciej, druga Casara Fry-

Fryderyka.

Fryderyka Xcia Władysława. – Byli z tamy w Ludwikowie X. Bazyliana albo Wojciechowo Xcia Mścisławskiego bardzo zyczyli. –
Władysław przybywszy do Pragi w 700, iazdy a 200, piechoty utrzymał się na tronie Czeskiem. – Węgry zrazieni surowością Macieia, wezwali na tron Kazimierza Królewicza tego syna, który po zmarłym ojcu się tytułu polskiego tytułował. – Stanął Królewicz w Węgrzech, lecz po krótkiem z nimi zabawieniu do Macieia. –
Dawno Długosz i krzywdy nie stałe uciskały Króla, piorunem bratowało na utrzymanie dworu, wojsko rabowało dobra. do tych nieszczęść przydano się powietrze w Krakowie, a Tatarzy rabowali Kijowszczyznę. – Stan Władysława w Czechach bardzo lepszy, gdyż był ostabiony przez rozruchy, a Macieiowi był Polski i Czech przyiaźnią spustoszył Morawy, w Lenczycz, Łęczycy Kazimierz radził na śmierć w Wiślicy, iżaby niedostatkowi zapobieżył, chociaż stanął z Macieiem ugoda i zaraz nie broni, na 3 lat w Starostwie Spiskiem, Polska uiścić nie była spłaty na 3 od Węgrów, albowiem gdy Xc Zagańskiego w przeciwko do Wielkopolski namówiony od Macieia i Biskupa Warmińskiego zbiory z Biskupstwa w Pusach zatrzymał robił i gdy Węgrzy w Wielkopolsce 600 wsi spalili. – Król dla zapobieżenia nieszczęściu rozsiał wici na prospolite ruszenie, na które Małopolanie stanąć nie chcieli, do pory król dał nie przyiaciół, ale za pieniądze, iżeby za zagranicą, wojnę. – Zebrało się narodu wojska do 60000 lecz wszystko do pory przez nie harmonii, nic przeto nie zamiary Królewicza mogło przeciwko Macieiowi, zaraz wprzódzie król do obozu się do Krakowa mógł powrócić Macieiowi, zaraz wprzódzie król do obozu się do Krakowa obległ wrócili, ale na przód stawiał Bernard Polacy dostali się do Węgier obległ wrócili, ale na przód stawiał Bernard Polacy dostali się do Węgier Potem Władysław Król Czeski przybył na pomoc Kazimierzowi. Polacy o tem się nie mieli do oblężenia dla spalenia z Węgrzy i Wiedeń przez nie mieli się do oblężenia dla spalenia z Węgrzy i Wiedeń przez w nie mieli się do oblężenia dla spalenia z Węgrzy i Wiedeń przez

nawet

nawet wymawiani się im Kazimierz nie wystawca potrzeby, prosili k. Macieja, iż się mu brámić i ale gdyby z niepryiacielem potykać się. — Gdy się to działo Tatary Ruś spustoszyli. Macieja owiad tryiatków podbudzili do wojny przeciw Polakom w r. 1476. lecz temu przeszkodziły Tatarzy, iżali miał z Fryderykiem cesarzem który odwiódł tryiatków od tych przymysłów. —

Kazimierz stanął potiby w Słonimie dla postrachu od Turków, w r. 1478. Władysław przy Cubach, Maciéj przy Stazbie Morawii i Luxemburgii został, a tym czasem Polska z inszych stron spustoszała. Jwan IV. Wasilewic oderwał od Litwy Wielkie Nowogród, i zajął większą téj Rusi. — Napady Tatarów uskromował na czas niejaki Jan Albrycht r. 1489, a sułtan Bajazet nawarł przymierze przeciw Maciejowi, który na Władysława godził. — Śmierć Macieja uwolniła Polskę i Cechy od wojny, ale natomiast data powód Sygnom Kazimierza do Węgier o tron Węgierski. Cześć Węgrów uległa mężowi Albrychta, wydała go, a 2gie ojcu Władysława Króla Czeskiego. Ojciec z przyjaciół Albrychtowi, to Władysława miał inne swoje zamierzenie, wysłał Albrycht: Sapiehę do Węgier. Lecz wyjścia mniejsze uległ Wasilewic prawo do Węgier, a Władysław nazwiskiem do Polski, i tym czasem ustąpił mu tronem prawem Xcia Głogowskiego Opawskiego, i Karniowskiego na Szląsku, Ks. Opawa, Król Czechy, nie mogł przeciwko się od jadnéj nic Xcia Siewierskiego od Mostowy. —

Nie długo potem umarł Król Kazimierz IV w Grodnie r. 1492. w 64 życia a 45 panowania, Nielubiony Polaki gdyż Litwie sprzyjał. Był rozrutny bardzo, bo gdy z przyjaciół do wojny nie miał się z nimi z prowadzić —

prowadził Zamuca iż mu się spodobnem oliwim na napadzy
Turków patrzał, i oderwanie niektórych prowincyi przez Mordawę
w tenczas, kiedy się za sprawami tych nowo w Czechach i
Węgrzech obcował, uznali bespiey to było dla Polski że iden
z tynow Karim: otrzymał tron Węgierski i Czeski, a niechi
by tu kto inny obcy z Domu Luxemburczyków, i był aby
Polska dosć złego doznawała, a wielki udział ia tych krajów, to
czynił Prusy Zachodnie i X^o Prowincyonalie. — W po-
stronny ch narodów miał znaienie. Lubił Naukii
a zwłaszcza gdy w Gdańsku z Klusonem Szwedzkim
który dla wygnania przez czas niejaki rozstawał się
mogł się sam rozmowić tylko przez tłomacza, dla
tego bo po łacinie nie umiał, zkąd nakazał aby po
szkołach Gimnazialnych uczono czytała Łacin dawnego. Winna nie Pol-
ska wielkie ieiatło, w którem w wieku XIV^ym nad inne narody
celowała. Był dobrem oycem familii, dzieci w pieczarach
nie chował. Nauczycielami tynow iego byli: Jan Długosz Kano-
nik Krakowski, inni Akademicy Włoch Kalizmach Jan
Wels. Jakub Klein, Kartier, Marcin z Olkusza Matematyk
Grzegorz Sanocki który w r. 1409. zaczęcił gust w Literaturze
przez dozwolenie w Akademii Cesarskiej, którey był za Kar:
Jan Kanty Scolast: pomiędzy X^ch pulicrony kanonizowany r. 1473,
a 1710. kanonizowany. Zacnie się Karim. IV° nay pierwszym
Odrutkiem Łacińskim wydały psalmy. — Miał 6ro tynow.
Władysława, Kazimierza, Fryderyka, Zygm: Jana Alber. Alexan.

Panowanie Jana I^o Albrychta. —

Po śmierci Kazimierza Litwini obrali sobie za X^a Alexandra,
Polacy na tynie Piotrkowskim, podzielili się na 3^ch części, z dwu

utrzymywali za Janem Albrychtem wspawionem przeciwem
drudzy sprzeciwiali się temu, utrzymując za dawnego, abnibi-
negó, inni przyjęli Alexandra, inni na których chcieli by Elżbiecia
Cieśnicki i Jarosław Marszałek koronny trzymali za przymierzem.
Dadt dompst. że Jarosław porozumiał się z X. Wiam.
Mazowieckiemi, którzy zabrawszy 1000 iazdy przy-
byli z nasyp w pole, aby został królem, bez za
pogiby ta strona, matka zabrawszy na pręte
1606 iazdy wystała Friderika którzy wsparti
ogłosiot królem Jana Albrichta który wroku
32. życia był koronowany —

Koronowanie Jana I. Albrichta
r. 1492.

W pierwszych latach panowania Albrichta wszy
scy brania zrobili ziazd na Lubowle w pole
obawy Turków bez wcale inny miał zamiar
ten ziazd, to iest zmowiono się z nanim na ode
brame ziemi Mołdawii Woiewodzie Wołoskiemu
do Zygmunta bez, ten się z tamie udało (r. 1491)
Pan czasem Tatarzy wpadli na Ruś i zrabowali
wszystkie W-stwo do Brzeżan na przeciwmienie
ich, zniszczone zostały: Król nie radził sam
krajem, ale się trzymał rady Kalimacha, Które
go było prowadzą ze Polaky, tak króla iak
i nego nielubieli. Zimawiść ta powiększyła
się kiedy król podług umowy powrócił na
Wołoszyznę, i Sokrates obległ od których się odwrócił
musiał od Zrapie, a powracając się leżą w Buczowie

w Bukowinie przez Zdrade Wóyttko Stanimiry, i sam
ledwo uszedł r. 1497 Wiarołata Multhrólowi tem
pardziey nieprzyiacielowi Kundy trawiąc coraz nabardziey kraie
rozpuscic i spustoszyć, tak że raz, drugie coroczy
spustoszony bardzyem zranieny został, ze ledwie
był wyleczony

Turcy i Tatarzy, skorzystawszy z tego Węgry
zebrawszy się wpadli na nie: do 100,000 ludzi
co nawiększy zabrali, nim tak się z polaku przestraszyli
iż Bathori obwarować kazał się, aby nie
wpadli do niego aż dotego nie przyszło

Przymierze zawarte z Węgrami nie nie pomogło bo
Węgry byli tak zajętemi iako i polacy prosbami
do Rzymu i Węgier nie przydały się nam, tylko
że się Stefan Woiewoda Wołoski pogodził z
przeszł. Turcyi i Wołoszy wtym roku w
padli do Siedmiogrodu w 70,000 woysk przez
Bilgaj do 40,000 ludzi wygineło aresztu w r. 1499.
roku wszystko, powzięli Węgrzy tylko zwycięstwa
nadzieie w Nowym Głogowskim i Oppawskim
z bardzo zdatnosć do wzięcia, i zostawszy
głownym starostą Stanisław. Do tak ważnego
przemiał porządku miał 200 iazdy dowyiania,
nieporządku wyginąwszy wstawiał się urzędo-
wiem sądowniczym Nowo Głogowskiego. Do tego mie-
scia dla Polaków ze Sułtan Bayazet r. 1501, starał się
zawrzeć przymierze z Polakami, dowiodł to Królewskiego
na sejmie

które im zawsze obiecywano, a nigdy nie dano, lecz Litwy y Tatarzy krymscy, co pasli pod Lublin i do Lwowa, a ludzi z Wołynia odebrała Szwajcarz, Litwa w które Alexander miesiąc potym zawrzeć, ludzi krzyżacy w chodzie wytamowali się zaraz, zawarł król na 5 lat przymierze.—

W tem czasie Polacy dostali drogiego biskupa, a stali mu byli Tatarzy krymscy, którzy z obu by stron Zabogdańskich stron bezpiecznie się Polakom zdawali. Zhańbił się Albrycht w ostatnich dniach swojego Eliasza tyrana Piotra wojewody Wołoskiego, wydawszy przy Obu w Polsce przeciw Stefanowi.—

Umarł Jan Albrycht r. 1501. w Torcencu, był wódz pilny, lubił naukę nie gołą historyją, lecz sprawą, nie umiał, zabłąkany w rzeczach był wrzetelny, a nie nabył. Dzieci mieć zrobił dla Polski, przydzielonem xięstwo Zatorskie za 8,000 ℔, zobowiązawszy się oraz co roczne Janowi i Zofii ofiarą 200 grzywien srebrnych, i 13 beczek soli w xięstwa Płockiego, wyjąwszy Czerska.

Panowanie Alexandra r. 1501.

Po śmierci Jana Albrychta, jednak wzięli Polacy za sobie między królem Władysława króla Czeskiego i Węgierskiego, a 2go Alexandra xcia Litewskiego, który przez Potocz zjazd wiernemi. Jednak wielka gnuśność Pany: który na onemu sprawie dobrze się zdawał, bene, obraziła wielu, mi bycia była zdatność Alexandra, wiele się wzięli obstawać bardziej na Zygmuncie, który dał dwóch mężów w rządzie xcia Głogowskim, lecz Litwa dała się powieść, że albo się odzwyczaić odmowny albo obrzydzić Alexandra na tron zaprowadzić. Polacy niechcieli ani tego, nie przeszło, że Alexander przybył w 1500, koniec do Piotrkowa 1501. został Królem

królem. — Chociaż rentat Alexander koronowany, ale na Heleny Iwanowny żony iego koronacyą Polacy nie dozwolili. Wnet gdy uczuiesz roku król wyiechał do Litwy, a przyczyny wojny z Moskwicinem, a między oddał statie Cryderykowi, abp. Gnieźnieńskiemu, a Biskupowi Krakowskiemu kard. Bathany Brymcy wpadli do Polski i aż pod samo Sandomierz kray spustoszyli, pospolite ruszenie wydane przez kardynała nic nie wskorało, bo na Litwie zaś zebrało, kiedy inni Tatarzy z Polski wyszli, a tem czasem Stefan Wołoski przydał się sobie Pokucie, gdy się to działo w Polsce Cryderyk kardynał umarł r. 1502 ro: życia 35. / ciało powiadaią na francuską chorobę: / W tym czasie Kazimierz piąta zmarł Konrada X.a Mazowieckiego, po którego śmierci to X.ę miało być przyłączone do korony. Lecz po dziwnych Matthia sprzeciwiał się temu i Anna matka Stanisława i Jana małoletnich, przeto uchwalono aby niedorosłe dzieci Xiążęta Mazowieckiemu, a do pory w niedorosłym wieku ich po mieczu przyłączone będzie X.ę do korony z warunkiem, iedynakie iego prawa zachowane będą. Potym wszedł ustroniło Stefana, bierznie spalone rabowało dobra Duchowne. —

Na wyprawę przeciwko Tatarom Stanisław Gatowski z wyprawą od Miry z legiercia Jana Gatowskiego, Tatarowie Perekopskich, czyniąc wyprawę Polakom, się przeciwili; wniwiż tabor Tatarski zawyszony zostali iż 300 Mur. Odwiedzili nad Morze Czarne, a stamtąd do Kaffy wrócili do Chanowa, i gdzie z Woli wziąwszy na sorgu przy wieczerzy siadze

i osadzonego w Mocnie aż wyjstano brata jego
do Calabów Nagaipskich przyszedł sny ze
Achmeta wyjrzeszą, które znaczne bity
przybyły dwie posłowie w całe przeciwne
idno od Turków Nagaipskich, aby Achmeta
wyjrzeli, a drugie od Mingleyerzia aby go
utrzymał. Polacy niewiedzieli co z tobą gorsze
obrali, bo uwierzili w Achmeta, przepowiedał
on, że Mingleyeray stowarzyszi do trzymata
a co się też z nim stało, bo wpadłszy Tatarzy
do 100000 ludzi z kraju wyprowadzili
, znowu wojerzenie na ukrainie Ruś i
Litwie, a stanowszy w 100000 w Mohowi
20000, na rabunek wyjstali——
Król zamyślał wyjechać do Polski i już
był w Litwie kiedy zaraz wy Daratem musiał
powrócić do Wilna i zamyślał radą Zygmuntowi, Glin-
skiemu zebrawszy do 7,000, napadł na Tatarów odnion zwycię-
stwo pod Kluczkiem, a do tego przyczyniło się 300 kawal-
Donisiono o tem Królowi, kiedy się na śmiertelnem
łożu leżał, powiadają, iż nic nie mówiąc tylko dziękował
Bogu, inni zaś mówią, że nie był bez amyślu leżał. Umarł z
życia 15, był cierpliwy na ciele, lecz na umyśle taby, lubił
się bawić chutliwą muzyką, na którą nie nayęzyk ego
radę był. Mówią onim że w sam czas umarł, gdy nim
Polski i Litwie rozdarowad, a co nie rozdarował to po-
stawił. Podatki sami byli na miarowanie i ustawia-
nie stanowili, porządek ten i to krolewa i rozbocie

po gościńcach drogach, do których i pięć działa naliczała.
Za czym w Skadmiu Orzechowcu i Kachowcu w
obozach byli pod miur, a Ruscinowcy ich w ubiorze mysliwym
obiazdzili a bydła wiele Litwie nie lepiéj było, gdzie
Michał Glińskii z kniaźmi, samowładnie rządził, to było
powodem do kłótni między Zabrzezińskim i Stanisławem
Kiszką, wojewodą z rodem. Ruś wraz bardziéj pustoszała
przez nayazdy Tatarów. a Małopolanie z Wielkopolanii
nie chcieli dawać pomocy, odwiadczając się im kiedy-
panował 5. lat. zyd 45. umarł w Wilnie 1506. — pieczeństwo nie grozi. — Prusy Xięcie wytomnych się
zaczął w chodzie Polskiém, do czego iako Cesarz na-
mawiał, nie mogąc sługi inaczéj zaciągnąć. Za czego pomo-
cą Iwan Wasilewicz do 70, ramion zabrał. —

Panowanie Zygmunta I^go r. 1506.

Bez królewii po śmierci Alexandra królewie było, gdyż trwało bezkrólewie od 9. Sierpnia do 8. Grudn: Zygmunt wezwany od Alexandra na pogrzebienie do Litwy przybył, w ten czas ludzi y miast bydź pogrzeb Alexandra. Litwini zmiłowanie o więźniach przy mieszkaniu tego x^a iednomyślnego 20. Pazd. x^ch. ogłosili. Polacy gniewali się na Litwinów że niepoczekali w zgodzie dziatwy w Horodle, to iuż się bez nich obrali w Wilnie x^a luz pałacze temi samemi umowami względem Zygm: królem go swoim na Sejmie w Piotrkowie obrali, Sam nawet Władysław zrzekł się prawa do Polski i Litwy, i wyiechał portów na Sejm Piotrkowski, dla zbierania złotego koronowany był dnia 24. Styczn. przy obięciu rządów przez Zygm. Połączenie Polski i Litwy w bliższem było stanie. Ruś dla częstych nayazdów Tatarów była prawie pusta, niż miasta którego się przez had za Kazimierza Jagiellończyka, upadać

nawet

zaczęty, zgubione przez starozłów, skarb przez wątpliwość poprawnikow był wyprożniony. Roamay tóż Religiii była takież prowadzenie nam zajęte. Myślowóic staigze się dotknąlerza, dawata się kontrowaniejera. Gdyż niebyło nadzieje więc wogóle skatego wczego utrzymać, a porządek rządzenie miało pomagało, niemogąc się tak prędko nabrać potrzeba więc było, aby prywatnie ludzie swoimi pasztparbii dlia na porządku mieli nie wprzychodu, a za to trzeba im było albo jakie wsie się nadawać albo starostwa rozdawać? - Jednem zród tem dochodów były dobra ziemskie, a przedtim wybierane od Mieszczan i włościan nie wiele pomogły. - Po obiciu nadeszła Zygmunta nayprzewaga, taymość była, gdy prowadzić porządek po kraiu i urządzić skarb i dochody publiczne, iako przede wszystkiem narodu, a do tego naywięcey nie dopomagał Jan Bonner. podskarbi królewski mieszczan Krakow. Nayprzód powyłuszczano zastawne dobra, i pospłacano długi. Skarb tak Zygmunt skarb urządził ramy iako porządzenia tych, które się poprzywróciły na pobiegł nas im tem sposobem, iako X. Gdy Gdy Gdy

i Król widział, zapisywał się do Senatu, dla radzenia ra-
chunku sprawie swoiey. Chociaż Zygmunt przekonany
był o iego postępkach, ociągał się z widnaią rozwydaniem nań
słysząc że się zdrzewiaią ieg, że się mogli upamiętać, i nie
chcąc tak prędko iego ostatku ulżać odrazu postępniał, Lecz
ond dumny chcąc zamiary swe do skutku przywieść, po-
budził do wojny Wasila Iwanowicza Cara Moskiewskiego, a po zamordowaniu Jana Zabrzezińskiego w
Grodnie, przy wstępieniu o tasc Króla, iawny bunt pokazał,
Mińsk obległ. Lecz obleżenia tego miasta równie
iak Kiełba i Stucka na próżne były to, dopiero za przy-
byciem Mostalic Litwy pod dowództwem Ostafia Dasz-
kiewicza w broni się do Litwy pod poporem zemsty
za złe obchodzenie się ze, się dziś Iwana, zniemi z tegoż po-
wodu się Glińsk obległ dowodztwo nad całem woyskiem,
i dobyty został Zamek, Brasza Krzyżowa i Homel.
Nro Drucki i Mścisław skie oraz wielka część złachty
przyszła się z nieprzyiacielem, zaprzysiągłszy się posunęły się
aż do Wilna. Przeciw którym wyiechany Jan Zbirzey
Woiewoda Lubelskie Hetman koronny dał mgny
odpór. - Za przybyciem Króla do Litwy, nieprzyiacie-
le postrzegłszy się, zostali, a Glińskie, podobnemi sidami
niemogąc się utrzymać w Litwie, wyiechał do Moskwy
i udział Ruskich obiecuiąc im wrócić dawny postępek,
Kiiowską byleby mu dopomogli, za przybyciem 60,000
Moskali obległ, powtórnie Glińsk zdobył go i zaraz pod
Brasza, Król zebrawszy woysko z Polaków i Litwinów,
i tam bitwę rozpoczął. - Przeprawił nayprzód woysko

przez

przez Dniepr a widząc się mu zerwáć, sam przebyć w stáw
spełę, i flintą maroźnika swoiá zagrzawszy, dwoch ztąd odniosł zwy-
ięstwo; nie powinna się Królestwu na niebezpieczeństwie bez
wystáwić. Jan Firlej i Konstantym X.ę Ostrogskiej, zięcia
iego pod samą Moskwą zdiáda, tylko się niezgoda tych
Hetmanów mało o dobrego powodzenia nie bieży przez
tego się przyczyniła. Car który przez posłow zięcia pod-
słuchał, rzekł do siebie Zygmunt, dla tego mocą tego potrzebie
stanął, i wszystkie zamki do Głińskiego należące na skarb
zabrał. — Głińskiego zaś z całą familią, miał się zagrzymy
wyprowadzić, i nigdy nie powracáć, co więźniowie nawzaiem
sobie byli oddani. Ożenił się Król z Anną X.ną Mo-
skorbarską, do której iuż i pierwéj wzdychał, nie przestało do
skutku z przyczyny wojny z Bogdanem woiewodą Wołoskim,
urażonym nad Polakámi, że Alexander ojciec iego z Stry-
na stronę ten obległ Kamieniec, Lwów, i Pokucie.
Stáre zdrowie Zygmunta, nie dozwoliło mu wyiść samemu
przeciw Bogdanowi, iáż wysłał Mikołaia Kamienieckiego,
który zwyciężywszy go przymusił do zawarcia pokoiu. Dos-
wiadczył chwały Królowi Polskiemu w rácenie stracił które
wiernie chował. Król w Polsce mieszkáiąc roz-
maynił r. 1610. ludzi, sam panowanie Zygmunta roz-
głoszone było, pragnął namawiał go z Turkami do woy
ny obiecuiąc mu pomoc od innych Chrześcian, bez pamięt-
ny na los Stryia. Zygmunt nie dał się natchnąć, posłał
pod do natywy Janowi Tatarskiemu 150,000 ł. aby
nie naiechał Krajów Polskich, aby dawał pomoc ludzi
tego potrzeba będzie, lecz ludzi to było bez kontentu Sejm
ze Cesarzowi uważali, aby 4,000 koni stale było na
Granicach Dniepru utrzymywanej, a na utrzymanie
ich

ich uchwalono ćwierćgrzywny pobór, podatku 2ch letniego po
18, groszy z stanu na pierwszy, a po 12, na drugi rok.
ale to nic nie pomogło, dopiero bitwa pod Wiśniowcem,
w której Xżę Dymitr Jarmołowiński i Konstantyn Xżę
Ostrogskie dowodzili, gdzie do 240,000, tatarów legło, ustawiła
pokój nie zmieniona postała. —
Wkrótce potem z Anną Xżną Mielczyńską Xżnią przyszło do
skutku król ożenił się z Barbarą Zapolską, córką Stefa-
na wojewody Ludmiegroskiego Hrabi Spiskiego: ktora
koronacya odbyła się dnia 8. Lut. Nie mało to było Ce-
sarowi Maxymilianowi I.mu ponieważ niemogły
dom Zapolskiej nam nie przeciwny być z panami Au-
stryackimi i Węgrami, a nieprzestawał Cesarz dozy-
wać dalszych praw Królowi Polskiemu. Bo dwaj Xżęta
z Moskwą przeciw niemu, a tak wiązał Albrycht Margra-
bia Brandeburskie wielkiej mieć Krzyżackiej nie było
się wstrzymać od przymierza, ale nawet z mocarzem wo-
dzić związku przeciw Zygmuntowi I.mu
niechciał, to dało powód do tego że Zygmunt I.my
na Sejmach w Radomiu i Wilnie gotowość się
do wojny Pruskiej i Tatarów donative wypłacił.
Wże Xżnia Wasil Iwanowicz, koniczystał z tego, bo
opanował Pleskow, Rzpltą Ruskiej zajęte Gleboka 1513. r
radził się do Litwy, aby nieprzyjaciół w Litwie Moskiale,
obiegł. — Chorążi miał przyjaciół w Litwie Moskale,
jednak znalazło się wiele zdrajców Xżąt Ozymieszy i Mścisławy
którzy pomagali obrońców Xżnia wielki prowadzili niewiele
Oszczędzając: a król wyprawiwszy im wtenczas dosyć Niemcy. — Gdy Xżnia
nadeszły zdobyciem Smoleńska z prowadzili 80,000. ludzi do
Wilna.

prowiaw całey Litwie, król Ludwik zebrawszy do 30,000 z Polaków Węgrzyn i Litwinów ruszył przeciw niemu pod Borysów. Radzono mu aby się został ze 4,000, a reszta wysłał pod dowództwem Hetmanów, atemi byli X.a Konst: Ostrogski i Jerzy Radziwiłł, nad Litwinami i Polakami Jan Swarzeciwski, a Samopolińscy nad wojskiem węgierskim. Gliński uradzony na Cara przeciw Króla o przebaczenie. Dał się Król do tego namówić, rozumiejąc iż się iuż o pamięta, przemysławał wiele iakby mieć z nim zemstwy. Obrano na to Szlachcica Breslicz, który udawszy się zbiegł z woyska polskiego dostał się do obozu Moskiewskiego, ale poznany w złym interesie przybył, sprowadzony był przed Cara, jednak polizał się z nim z Polskiem, bo choć go na ogniu piekono, nie przyznał się po co przysłan. Z nimi polacy to uczynili niechcąc mieć między sobą Glińskiego, oświadczyli w złym interesie iż przybył Breslica, prosto go rozsiekaniu na Glińskiego i był posłany na wygnanie w głąb Moskwy, z którego potrafił się wytamać i Ludy Synowi Carowej, choć dziwnie to powiadał, z iż rozbarzu wystąpiono mu oczy, i do więzienia wtrącono, w którem skutecznie zginął. —

Po skończonej powtórnie bitwie, gdzie ruszyli się Polacy r. 1514, sam Jan Orlodin w niewoli, w wielkim szlachcica Ruskiego dostał się, a Moskali do 40,000, legło: w dzień Narodzenia N. M. P. 8. Wrześ: Spodziewał to była pora ieszcze, i zdawny wojny Pruskiey w ród się Król do Wilna, podał woysko na obleżenie Smoleńska, lecz próżno, bo tem czasem Car przysposobił sobie coraz się wzmocnił, a tak polacy

mawili

musiał od oblężenia odstąpić. O dwóch tedy stronach Król do prowadzania wojny, opatrzywszy załogi stosownym ludem, udał się Król na Łęczyc do Kraiowa, a potem udał się do Prezburga do brata Władysławowa, a stamtąd udał się na sejm do Wiednia r. 1515, na którym Król Polski sam osobny, o sobie osobnem obrad uroczyście, gdzie przybył wiele Panów. Uchwalono się Maxymiliana starać, aby będąc o zawarcie zgody Polski z Moskalami, uchwalono także wojnę przeciw Turkom, lecz do niej nie przystąpiono. —

Królowa przybywszy do Litwy znalazła umysły Litwinów nie zgodzone, bo że nadaty aby rozpuścił wojsko, w tedy Mahmet wpadł do Wołoszczyzny, wyszła stąd Polski dobrej Tatarkiej odjęty Mohilow od Wołoszczyzny nad Tatarki nie dawano Polsce, nabywano Podolę, ale niszczycielem było dla Polski, do tych niszczeń przyłączyła się i śmierć Królowej Barbary Zapolskiej. Lecz znowu Król za radą Maxymiliana ożenił się w r. 1518. z Boną x. Mediolańską, która tak wiele na pieniądze przyszła wiele niszczeń Krajowi. —

Potem grana Polaków z Tatarami wojna otworzyła drogę do przebowania Rusi, a Mazowsze do 12 mil od Wilna zniszczyła Litwę. — Albrycht mistrz Kmyciarski zaczął nienawiść Królewską, zmyślał wyłamywać się z pod władzy Polaków i gotował się do Litwy. Polacy na sejmie Toruńskim r. 1520, uchwalili wojnę, wysłali x. Mikołaja Firleja z wojskiem, ten rozpoczął bitwę, odbrawszy nie bitwa pańskiego, sam Albrycht przestraszony, prosił Króla, aby się mógł z nim zgadzać na sejmie w Toruniu, Król zezwolił na to, lecz on dwudniowy się nie stawił w Niemczech idąc, niechciał przysięgi złożyć. Zygmunt mógł to go był przymusić, lecz znając go iako krewnego wytargował mu

mu, bo i to nie pomogło, bo widząc Albrycht iż nie pomoże, prosił o rozejm na lat 4, gdzie i Litwa i Ruś spokojna nie była. - r. 1524. Widząc Zygmunt za wart pokoj z Albrychtem, mocą którego Wschodnie Prusy były z Jego Lennym Polskiu, a Albrycht ich z dziedz. r. 1525, a raz po wygaśnieniu familii miały będź przyłączone do korony. —
w Królewcu były na ten czas uczynione Lutra Martina Seki, które się znacznie rozpanoszyły po kraju, a razem wielu polaków przyjęło te wiarę w Prusach Wschodnich. Za powodem tej religii wszczął się w Gdańsku bunt, na którego uśmierzenie udał się sam Król, i chociaż uciszył wielu, a niektórym na sumieniu odpuścił, roztawił r. 1526. po wygaśnieniu familii, Mazowsze przyłączone było do Polski z Xięciami pokój. — 6 lat, z Turkami pokój. — 4 —
Pomiarkowanie Zygmunta wstrzymało go od wojny Węgierskiej, po śmierci Ludwika II. rzeli Węgrow obrali zwłaszcza którego innego, bo on się stał przedtym po drugi raz opiarowanym na przyjaźń. - Wtedy Zygmunt I. miał przyjąć koronę, rzeli Węgrów, rzeli Węgrów przywabia do tronu Janusza Zapolskiego, a druga Ferdynanda Arcy Xięcia Austryackiego, Zygmunt starał się o przyjaźń bez wdawanie się w to nie sprawiedliwego stanu. - Janusz nie mogąc się oprzeć Ferdynandowi za radą Tarlego wojewody surowego pogodał się z Turkiem. —
r. 1529. Litwa z bratanicą Zygmunta Augusta 10. lat

woiewodę maiącego, na co i Polacy na tymże Piotrkowskim
przystali, i hołdowali go r. 1530, zwarem tiem iednali, aby
ię na żyzia Cyga do mądrości nie ostrzegał. —
Mym rokiem Piotr Woiewoda Wołoszski naiechał Polonię, wy-
stany przeciw niemu ściągał Jan Tarnowski, który maiąc
tylko 4,000 regularnego woyska, przy pomocy artyleryi i pra-
wie mnóstwie strzelcow wozowych w których ię za granicą wyćwiczył:
do 22,000 Wołochow pod Obertynem pokonał. — Przez to zwy ię-
stwo Polacy odzyskali Chocimia i dali to które Jan Albrycht
w Bukowinie ustawił. — Zwycięstwo to zrobiło w postronnych
strasznem Cygmunta, a Tarnowskiemu wielkie stawy zdiu-
nało. —
Obawiaiąc ię Cygmunta na sprawy Węgierskie utrzymała polskie
z Turkami, po śmierci Kanclerza Szydłowieckiego i Tarnowskiego
którzy ię nayhardziey zamiarom Królowey Bony: chytra
Włoszka przeciwiała uporczywie i Duchownemi tem w którym
ię więcey dał pieniędzy i torowała do nayprzystępnieyszych uszu
drogę nayprzeciwniey onym ludziom, aby tem bezpieczniey
mogła postępowała w swoich zamiarach, przeciwiała
Tarnowskiemu we wszystkich iego zamiarach przeciwiała nad niego Piotra Kmitę, ostrzegała wyniosłego,
uczyła, dbaiącego o prywatne pożytki nie o dobro narodu,
przez co na Króla Zygmunta nie nawiście; przeciwiała
ona także Zygmuntowi II. wynosić bronią, aby go nie
ćwiczył w naukach, i przywiązaiąc go do miłości, a to
dla tego, aby sama mogła z Rumcaią uczynić: a kiedy
Król pomiarkowawszy nie chciał ię, rządom podlegać
tyrańskim ią z przeciwnikami męża, i we wszystkim ostro-
żnie postępowała. —

Wybuchła też wojna Moskiewska, a Chodkiewicz hetman

Jerzy

Jerzy Radziwiłł i Jan Tarnowski prowadzili się pomyślnie
jednak dano to na tem się skończyło potem się przy tej
r. 1537. nastąpiła wojna Wołoska, kiedy szlachta nie
chciała przystać pomocy do tej wojny, król zwołał
pospolite ruszenie na które do 150,000 zjechało się
pod Lwów, lecz ci nacichali krainę zwoili w zgodzie
ci z królem o swoje wolności. - przy tym
to był związek szlachty albo roków przeciw królowi,
wojna ta nazwana, była Kokoszowa, i była przyczyną
dem do innych przypadków, gdzie potem więcej radzili
się cyrkułowali. -
Wojewoda Wołoski znowu najechał Polskie Podole
r. 1538. i pobił wojsko polskie. Król przysłany nie
wielkim, widząc stan ich opróżniony, i bojąc się po-
dobnego przypadku jak dawniej uczynił na po-
moc Turków który z króla Piotra uciekł, a ma
to miejsce Alexandra obrali, a od tej pory więcej
nabyli na pozycyi do Polski. - Mołdawii król po-
mimo oddał córkę swoją Izabellę za Jana, który
potem za króla Węgierskiego był obrany. Związek
ten podał w podejrzenie króla Ferdynandowi
Arcy: x^ę Austryackiemu który z domem tego
Zapolskiego zszedł w nieżgodzie, lecz to spo oder
sowano na prożno bo kiedy Król przybył
był się do Polski o zdrady które przeciwny
pomiarom Węgierskim przeciw nad się —
Ferdynand o do brytu jego słuchał —

iuuiatki, iż y. xmem wprzyiaźnie awadawał.
tey dał Elżbiecie corkę swoię za żonę Augustow
bez iuuiasz to był w wielkich przymiotach Pani
iuż nath pomimo dobrey vereia nie zyskała
przywiązania Augusta, do tego zaś naywięcey
na przyięźnienia niechęć swoię - Które ieszcze
Bony, która iey we wszystkim nie nawidziała
i przeciwiała az do iey śmierci. Rozstała
się z tym światem Elżbieta r. 1545. Było po
Dyzmie na którą Bonę rzecz dała
truciznę wyszło. Obiazany fatami, i radami
iuszcze ro: 1544. Król od dał w Litwie rady
Które powi; w Drucieli ro: pa 1548 którego
dnia 1 Maiatka, taby przyiechawszy
na zamiech do Krakowa rozlał się z
tym światem w 82 roku życia w 42 panowa
Monarchatem był urody pięknej, i powa
ney wzrostu tak wielkiey iż pod kurey łama
i powrozy targał, mało rozumiał lecz w rozu
mie wiadrzystoo pilił, porywczy był do gniewu
w udzieniu i pilnie, azaczego kiedy z kontrow był
wstrzemięźliwy: do wszystkich niebył porywczy
i radny sam nic nie rozpoczął, a gdy się przyszło
prowadzić prowadził się ostrożnie.

y ostrożnie i z ostrożnie. Z przyczyny był
Lubiany bez przyjaźni z niemi a widzieli go
sobie podobni w bardzo. Boże który
nazbyt probierał a niechciał przyjmować
natury pomimo tego nie dał zważywszy dobre
przymioty i charakter Króla tato wątp
tak dalece że spospolitego. pocieszy śmierć
w zatobie nie chodziło. Miał wielki przeczenie
u postronnych. Dawies Jowiusz pisarz ow
tak dalece przedawa. Gdy by Franciszek
I. Król Francuski / Karol V. Cesarz Nie
mieckie / Zygmunt razem nie byli panowali
w tenczas / nazdy z nich mogł by był nad
całą Europą panować. Ottomanowa
zamego staty się dzierżawcami, gdyż dawniej
obawiano Ottomanow na bardzo wojny.
Nazgromadzenie Stanisty pod Lwowem
byłe spomnienia o podzieleniu się na stronę
i niezgodę bardzo dowiadczenie nieprzyjaciół.
w zmagały siły na ciężkie panowanie. Miasto
rokoszowe a szczególniej w tych stronach
Potem do na pośród nie przyjaciół wolne byłe.
Zagodnosć i w dawaniu się ciężkie interesach
w drugie tak dalece że Niemcom wolno by to pisać

co Matwielki Xiąż. w sprawach zwłaszcza bardzo
w zwłoce. Do tąd nauki tyglio Matematyczne
i co kolwiek prawa dawstwo przy zaniego nauki
nadobne skrzętnie wg poczęły. Najwięcey za
opiekowaniem nauki był Piotr Tomicki Biskup
Krakowski i pod starości pilnemy. Pochodzi w
piękney Łacinie w sprawach to mianowicie wszystkich
w rożnych bądź dochodach i wojnie bądź w pokoiu
wprowadzić nawet przy go Lekarza który
przed przyjęciem do Stanu w Akademii takie
miał stanowcze wyroki. Jan Laski Arcybis-
kup Gnieźnieński który ustawy za Alexandra. Krzyckiego Arcybis-
kupa Gnieźnieńskiego, który stanowy rozkaz Odami w języku Łacińs-
kiem Clemens Janicki i Stryj z Poznania sługi byli.
Wojewoda Sandomierski Piotr Kmita Podczaski, który y nay-
pierwey wg ustawy na sejmie ausz purkiem będąc potem.
Biskupiowi Bernard Wapowski i Kioterestki pisarzy
był Valerio Bilgey w matematyce i wiele Kopernikowi dopo-
mógł. Mikołay Kopernik Toruński którego ogrom przy-
padł r. 1543, był stawny Astronom. — Stanisław Zło-
rowski wydawał wg Valerio wydaniem Gramatykę, w któ-
rey Artykuł o Ortografii umieścił. —

II^gi Zygmunt August

Ten Monarcha zaraz panował w 28 roku życia. Wiele młody
i dobre

dobre wychowanie Matki iBony, były przyczyną obawy Polaków, którzy zdrieli się na ten wyiazd Xiężny do Państwa, do utrzymania powagi Królewskiey: wszystkim iednak Polakom bydź nie dziwnem, bo panowanie iego dosyć pomyślne było. Kiedy on zaczął panować, oniemu na rożny rozgłosy w Ktośniach od poroznych Religii X^ow mieli na swoie wdanie w tem interesie. — Francuzi Ie^z wysłali protestantów do Niemiec, aby Karola wyd dolowali. Ferdynand król Czeski i Węgierski wysłał orszak brata Karola, który chciał X^ow Niemieckich przeterminić. Wiadomo iest tak się krew o Religią lewa w Polsce, choć ich wielu obywatelów zdaniem różni to nie wydzierało iednak różnowierców z pod prawa. Gdy mu dano znać o śmierci Ayca, nie rozgłaszał tey wiadomości przez 8. dni, a tym czasem Barbarę Radziwiłłowną z Litwy ich potaiemnie dawnieyszy ożenił wdowę po Gasztołdzie wojewodzie Trockim wyiechał do Krakowa na pogrzeb Ayca. — r. 1549.

Na tym Sejmie Coronowanie postanowiono, nie zgodzono się w względzie na Barbarę, dla tego że to bez woli Ayca wyszło. Nalegano na króla aby się rozwiódł, tak Ayca wyszło. Dalucki Jan Tęczyński nie chciał, że wolał by widzieć Sułtana Tureckiego na tronie, niż by Barbara koronowaną była. Do tych nieszczęść nowych przyczynił się Bona i Jan Kmita, Jan Boratyński Cześnik i radzili na król aby się rozwiódł.

rozwiodł, a Biskup Duszpowski powiedział
że ten grzech nasiały narod rozdzielił. Szczęśliwy tylko
że się za królem ujął Jan Garnowski Sarnicki
Mansionarius Bisk. Wil. Miano to zaraz
królowi, że się orzeniał ze stanu Stanisławego,
bo to raziło inne familie że równa im pano-
wać będzie, udał się ku niemu królowa mowie
dorozumie. Stoczono się potem o przyjaźni
Brus. Zatora Litwy do korony na wsie
y syn na niżnim się skończył. Wielu
takich było którzy Jarzdów królowi zabro-
nieli, do końca zamiarom ich zadowy-
uczynić. Król odbywał Sejm z nie pomyślną
statecznością, a pomnim wypadł. Uniwersały
ganiące wady stanu.

W tym roku pod Sejmu Studenci się rozeszli
do osiedli krajów, znacznie ginącego prowadzili Studya
Czarnowskiego zabudli, Kilku Studentów, zato
że się nawinowali z kobietą, którą oni
sprowadzili. Studenci dali się do króla, gdzie
nie znalazłszy sprawiedliwości, rozeszli się w
rozne kraje, a pozabijawszy różnych religii
te prozny zawodem przybycia w Cyprysowie.

rozsudzali.

Posrzód tych zaburzyw domowych Tatarzy
wpadli na Ruś IX.mo Wsniewolinego wniewolą
wzięli. Pomimo iednak tych xiążąt w Dalwe
nie przestawały dzieć się bez prawia, gdy dwu
Zygmontów za Króla urwawszi bracia. aumi
bojaźni aby zazdrości którzyby się dopuszczali
niebyli do powiodzialnemi, nechcieli się Królowi
poddawać; bez Slachta z przyczyny zabie
bez rad nabogata na Króla aby zwołał sejm
w aw gdy Król niechciał zezwolić Mikołay
Dzierzgowski po groźbach, zebrawszi
wojsko. Na co Król odpowiedział mu rad by Dział
tego może przyjść do skutku. Nakoniec zabiega
Pana Tarnowskiego. Król zwołał sejm do
Piotrkowa lub kiedy nie było zgody względem
exekucyi praw które mają być wypełnione
czy Albrychta czy Alexandra.

Potym wojnie powstał który z przyczyny
Stanisława Orzechowskiego. Xiędz. za stanie
Duchownym, był kanonikiem Przemyskim
człowiek wielkiego do wojny, i nauki zdolny.
Gdy pisał pewną co nastąpiło Biskupi
Dziadowski rozpisowany, wydał prawa wypadł
z tego zaiazdu z kapłaństwa od zadrażnionego
od cni. honoru. Sprawata wytoczyła się

az na Sejm Piotrowski. ratuszował mu Orzechow=
ski, ze ten wyrok tak niesprawiedliwy narodowey
wolności wydał. Był by ten wyrok prawo
i potwierdzonym został, gdy[by] nie znalazł się
było wielu którzy tone Orzechowskiego odmy=
-mywali. Wtedy był obszerny ten Marii
mysłac było aprobey spisanie Koronacyi
Barbary, która wchodzie na sejmie Kra=
kowskim nastąpiła. Day dziedziny w
spiorach Orzechowskiego konia, wielu panów
więzych bądź na ślubach bądź wywrotnych
Dwoch kilka lat sprawa ciągnęła się, az nareszcie
Biskupi sami, umi dokończyli, bo ich ze gorszych
skutków, zniosli wyrok wydany, pozostała
mu zostawała w kapitalnym Obrazie
z warunkiem, iżeli na Papieża, zezwoli.
Papież, przewidział, że gdy by Orzechowskiemu
nie dał pozwolenia, ten mogł by podobnie
uczynić, iak i Luter wydał swe Bulle, pozwo
lał mu mieć Żonę Dibi soli Caty ten sejm
i sprawę te popierał Orzechowski bardzo
pilną, tajemną, którą X. Warszewski przełomawszy
uczynił powyższą wiarę, Nad się odtąd

gorliwym obrońcą Kościoła Katolickiego
Naszym Sejmie wymogli Biskupi na
Królu wielkim, że Heretykom urzędów dawać
nie będzie. Na jeździe Królewskim X^ego Prus-
kim Pomorskim na Lubawskim. Bytomskim wy-
prosili wiernością przysięgą i hołd złożyli.
Tym czasem zdania wielkie coraz bardziej
się rozrzygły, czemu Biskupi usilnie zaradzili
zapisywano Olesnickiego Dziedzica pieniędzy
po mat nowej Kanclerza Mistrza Protestanckiego
Posłanie wolą Duchownych Olesnickich, ad
Palinodiam Kanclerza, lecz przyszła dnia wielu powrócił.
Barbara Królowa umarła nie bez podejrzenia
że ią Królowa Bona trucizną zadała Król
się namawiał ią wziąć od tąd od ciężkości ią wiózł
do Wilna

Tej zimowej zdaniu religią Duchowną ią starali
się, że możności zaprowadzić. Wtem dla Biskupa
Dzierzgowskiego zwołał synod do Piotrkowa
gdzie Złoryusz Biskup Warmiński obrazy
się nay czynniey sam. za panowania Woy.
Kalwinskiego do Sandomierza przeniesiono
ten synod. — Co obraziło wiele świeckich, dla-
tego

dla tego uchwalono, aby Biskupi, o czci i rzyżu kadzi-
dlnic nie radzili, tylko o wirze. r. 1552, król atoniże
ij do wiku Obyczateli, potwierdził te uchwały. —
Na tym Sejmie też nie skończyła się sprawa Arnol-
Gelanizowanie widzac, że dalekim nie król od prośba-
dowania w Religii, przyzwolił spowolnić i bydź wirnemi.
Dodaż król był zajęty na uspokojeniu rozruchów. —
Nie długo potem Tatary zburzyli Braclaw, lecz na-
grodził tę stratę Hetman polny Mikołay Sieniaw-
ski, wygnawszy hospodarowi wołoskiemu Mołdawii,
zrudowny Stefana Rodzana z tego Stanis-
dzielwa przed Turkiem nadrożnych. Ktéż przy tym
obawiał się król wojny z Turkami, lecz mu wyper-
swadowali K. Pruski, Jan Karnkowski i Krukowa,
radzi się król do Wilna, gdzie bawił się balami i
myślistwem, a zgrawiło obawę Polaków, aby król
o radzie nie wspomniał, lecz ta obawa próżna, by ta-
kowe potem król o zimie z Katarzyną K. Au-
stryacką, wdową, po Gomadzie K. Mutuańskim
r. 1555. Bona matka przyjechawszy sobie do Polski
pamiętała wyjechać do Włoch, to celu spokojnego
dworu w bezpieczeństwie Zagrodzie, lecz tobyć tylko
pozór, bo ona chciała się dawno we Włoszech. —
Król widząc że Matka inszy nie powróci się radzi
sposobów różnych by ją od radzi, lecz nie mógł nic
wskurać, bo matka zabrawszy wielkie skarby z
sobą z wielkim pożytkiem udała się do Królestwa
Neapolitańskiego, i osadziła się w Bari, gdzie r. 1557.
umarła. Niektórzy utrzymują że ją otruł Zagrodzie,

którzy

tam Testament zmyślił, przemawiając x. Barbie
Królowi Hiszpańskiemu, a obiecującą mu część pieniędzy.
Potym dał orda Królowi Hiszp: 3,020,000 ℛ. August
po śmierci matki upominał się o te summę, bez przer
przyczyny, pod Krzyżackiego w Madrycie, nie odebrał
nic, bo gdy się go król Hiszpański zapytał „w iakiej sposób
rządy tey summy król czy z przyiaźni, czy podług prawa?
Krzyżak odpowiedział, było by to z wielką honorem Kró-
la Polskiego iżby z przyiaźni tego żądał, czego się
prawnie nie może upomnieć. — Król tedy oddał tę sprawę
do Trybunału, skąd radzą rewolucyą nie wyszła. —
Potym Przezbór Biskup Kr. wymógł na Królu
Hiszpańskim, że przysłał pro citat od tey summy pie-
nięzy, bez to było nie regularnie. — Nakoniec Rzą:
III: ustąpił tey summy. Pytam, bez kiedy się Depu-
taya zjawiaiąca we Rzymie, mianuiąca, ze summa
tych nie odebrano, i nie ma nadzieii by ią odebrano. —
W tym r. 1555: był pierwszy Synod Protestanckich w
Kaźmierzu, i na tym się nie Kalwinie podzyli się
z braćmi Czeskiemi. — Na tey mie Piotrkowskim,
stali się Polacy od religii odstąpić, nie żądali aby
Missa Sta od prawiona była w języku polskim, a
aby bożeństwo dzisiy zniesione było. Kiedy prozacy do-
magali się, aby im zarwolił Sekt Lutrakwyznawać, Kan-
celan odpowiedział podobno, że chociaż będą się tey Sekty
trzymać, Ordynat nie będzie nic im przykładował, bez tem
tego na piśmie nie da, bo przywileiu dane było miastom
Gdańskiemu Toruniu i Elblągu. — Działo się w czasie wojny
Inflandzkiey.

Inflandzkiy ktora maią pniącego powod wszczęcia.-
r. 1556. Walter Fürstenberg wielki mistrz Kawalerów
wojna. mieczowych Inflandzkich, wydał woyne Arcybiskupowi
Walter Fürstenberg. Rygskiemu za staraniem Augusta, podporzorem iakoby
zakonu Inflanckiego Królowi Polskiemu, a Kurlandyą
Albrychtowi bratu odał. Arcybiskup obleżony w ko-
chmarze, nie maiąc siły wystarczaiącey podał się
woyna z Mistrzowi: który podobnie iak mistrz rzadz habit
Inflandzka o zimie rzecz: a ten karał go okuć i do więzienia w Trzeb-
kia.- dranił się tym August, i wydał Kaspra Lettiego w
celu ujęcia się na Arcybiskupem, lecz nie tylko nie
nie dano audyencyi, lecz go karał Mistrz rabić.-
Po tym wydaniu Arcybiskupa i zgwałcone prawo narodu
zatwardzanim portu przymuszony Króla do wydania woyn.
Na symu w Warszawie naturał król pospolite ruszenie
nie na woyne Inflandzką. August z wojskiem ruszył
z Wilna pod Połowce, gdzie Fürstenberg z wyżyjącą
ng przeciwny siłą Polaków, przybył do 300, koni
do Obozu, przeprosił Króla, obiecał mu wydać kosztu
wydane na woyne i oddał się pod opiekę (my ich)
Królowi Polskiemu Xstwo Litewskiemu, a Arcybiskupe wypuszczony.
r. Po poddaniu się Inflant X-stwu Litewskiemu uraziło
Jwana Wasilewicza Cara, który z potęgą całą ro-
szyiany r. 1558. obległ miasto Narwę i Fellin.
Przy Felinie sam Fürstenberg zginął, lecz nie wia-
domo czy przez zdradę, czy przypadkiem. Po spusto-

szeniu

Zaburzenia
Juana Wa-
silewicza
Cara Ruskiego.
Wojna
Polaków
z Inflant.
Augustowi.

spustoszenia, zmusiło Kettlera do poddania Inflant
Augustowi, ato w celu oparcia się Jwanowi. Król
chciał przez rozejm odwieść Jwana od Inflant, lecz
to by to na próżno, bo nie mógł król wyprzeć Polaków
na wojnę i zamienił tylko Litwę na nie bronić się
Moskalom, odjęto też od oblężenia Wendory 1560. r.
lecz potem znowu wzmogli się Moskale. —

Pomimo tego, Polacy nie prowadzili całemi siłami
wojny z Rossyanami, z czego oni korzystawszy odbrali
Polotek r. 1563, król zwołał sejm do Piotrkowa w
celu ustanowienia środków do prowadzenia wojny, lecz rozgo-
rzałym już dawnym, wzięły Polacy na nim mówienia nie
czynili. Na zniszczenie Kwarty, to jest 1/4 części, ze
starostw, na utrzymanie wojska, Polacy widząc to
w Litwinowi, chwycili się tego przedsięwzięcia r. 1562.
to ustanowili, naznaczono miasto Kawę do odbiera-
nia tej Kwarty, lecz to wszystko mało było do woj-
ny, pomimo tego walnie prowadzili wojnę, zdało to:
Mikołaj Radziwiłł, Grzegorz Chodkiewicz, Wilno Wmi-
sta, Zebrzydowski, Pac, i Leniowolski, wszystko mało
znaczyło, gdyż Moskale byli po tym. Król nie mogąc
o czem wojny prowadzić, namyślał zawrzeć pokoy
z Jwanem, z warunkiem, aby Połock lub Smoleńsk
Polsce oddał, a Inflanty aby tem miał za zagarnię-
cie Karoniki te nie zdobyte Cara do pokoiu, gdyż Jwan
na nie przystać nie chciał. —

Tym czasem Król to miasto nie nie wspadł w wojnę z
Turkami, a to z powodu następującego. —

Jan Grozny, który zadrżał z pochodzi z Cesarzów Ca-

rogrodzkich

Carogrodzkich, za przyjaźnią z wielu znacznemi dwo-
rami w Polsce, kalendarce, że Jan Zarki syn No-
siłowody Surazskiego do pomagał mu, że go na
Woiewodztwo Wołoskie wyniósł porazionky Hospo-
dara. Sułtan urażony tedy co przyjętał na Grecyana,
na, nie trwało iednak długo panowanie Grecyana, bo
on chcąc się z Jenią z corką Marcina Zborowskiego, Wołoszy
bunt podniósł, i obrał Michała Sowrę, który pod imie-
niem Stefana panował. Ten obległ Grecyana w Gorzowie,
a gdy się to działo Dymitr X. Wiśniowiecki z po-
rady Jana Zarskiego pojechał do Mołdawii i chciał
za pozwoleniem, bez Sowra od tego przemysłu od Sołtanowy po-
szedł przeciw Wiśniowieckiemu i wziął go w nie-
wolą, i oddał iż Sułtanowi, gdzie po mordowaniu
byli, sam tylko Wiśniowiecki przez 32 dni za zdrowie wiłał,
bo ludzi pewnie nie czuł, iż Wiśnie przeciw Machome-
towi, przestrzegł go wtórnie. Sowra dobywszy Sołtanowy
i wziąwszy Grecyana w niewolą, kazał go zabić, bo
liman Sułtan gniewał się na Sowrę że mu nie
dostawił Grecyana i złoty dzięki w uzdrę, a ten przeci-
wnemi sztabami uciekł do Polski, gdzie z rozkazu
Augusta się tey rzeczy, w tenczas gdy się o nigo domagano.-
R. 1866. Król dał ten wolności wyznania Religii pod-
Wolności wyznania się obwyczaiu Szlachty Litewskiej, a do tego, była pobudka, kochanka
iego Katarzyna imieniem Giżanka, ramy ślad on
o rozwodzie z Katarzyną, którą nie lubił dla dzieci
i zdrowia. Lecz różne w Polsce nieszczęścia

przyszły

pomiędzy katolikami tudzież pod dyspucyą Aranowskiego Lismanina który zabrawszy pieniądze na kupno
Xcia Wirtembergskiego tam się różnił, i inne wojenne nie spo-
wódź naszemniany od Aryusza odstąpił za
przedsięwzięcia. Pomimo tego ni Polacy nie przestali różne
wymagania, wiele niekatolików domagano się na
Sejmie w Parnowie aby wypędzić z kraiu Arzanów
którzy w Polsce Unitaryuszami, a zagranicą So-
cyanami nazywali się od Lelinowskiego Faustyna
Soyna Włocha. Na sejmie Piotrkowskim roku
się na nim Stanisław Hozyusz Kardynał, tenże sam sprowa-
dził Jezuitów do Polski, założywszy pierwsze ich Ko-
legium w Brunsbergu w Warmii.

Wtórnie o przyłączenie Prus i Litwy do korony za-
trudniały Króla, różne rzeczy radzi i woyska, które się
domagało od dwu do 700000. Dyr: tak dalece, że Króla
w Lublinie na zamku obstąpiwszy, nie przestawszy
chciano wyprzeć, potem od dwu rzeczy wystawić: Prusy
iuż przez różnowierzenia nie chcieli się z Koro-
ną z Polakami dzielić jednak Jerzy
Hund Mandatariusz Xięstwa Litewskiego zburzowa
żeby mieli prawdziwemi Królowi
bo mu przyjaciele Zygmuntowi, lat temu
Mistrza tu przysłali

R: 1567 król zebrał pospolitego ruszenia
do 100000 i ruszył przeciw Moskalom

pałe ze Iwan posła Bykowskiego wraz z tow-
rzyszyni do wzięcia Kotrain trzymał, ale
kiedy król jare niewiny naprożno zdziad na
bunt w Mozkwie słabota rozwiała się do mow
i nie z tem wczesnym nieszczęściem prowadzeniu
Iwana z niewoli do swej powrócenia posła
i do wzięcia Augusta nazad który jednak
nie wzięte nie gniewał, ale tylko dla odwołania
Pomimo tego wiele spotkało do nieszczęścia
-ścia a Roman XEW Sanguszko odbrał
Udał Bezdzietności króla, napiętnowała nieszp-
-tkiejności Polaków, aby się litwa nie odstąpiła
Temu król zapobiegając r. 1569 na Sejmie
Lubelskim zrobił ostateczną Unią Litwy
z Polską, jeżeli wprzód zamyślał król
spotkanie się o radzie, ale Mikołaj
Czarny XEW Rudzwiłł, i Albay Olex
Wojewoda Mołdawski sprzeciwiali się temu,
postanowił do końca swego król Tatarzy
do mogł do siebie przywieść. Zniszczenia
wielkie Litwy Brześć i Litwa zupełnie z
Tatarami spotkanie zostały. Senatorom Litew-
skim, Polskim dano miejsce w Senacie
król z nich dziedzictwa wszystkie czasy do
Litwy. Jedni zostały Wołoszczyzna Ruś
Litwy obywatele pozostawieni zostali w
prerogatywach, a zjad te narody. Wyjęt

tylko narad ustawiczny Hrabi obrany
nosił tytuł X. Litewskiego, a to trwało aż do
naszych czasów. Albrycht Fryderyk II.
wydawał przywileje Hrabi i wirmował. Wtenczas
tego Obrządku pozwolono potomk Margrabi
Jerzego z Linii Franciszkiny i potomkowi II.
Elektora Brandeburskiego do tychże chorągwi
tegoż zakonu Albrychtowi, i to był pierwszy
raz nieboszczyk Domu Brandeburskiego —
Jwan zwątpiwszy o zawiązaniu Instytut.
zawarł przy skończeniu lat D. wielkiej części
Instytut. Mając od wieku Króla Duńskiego
do przyjaźni z potomkami Magnusa syna
jego naradę o gotowiźnie Królem Instytutem
ale to tylko prozny był tytuł a nie długo
trwał. Na długo czynili Protestantów w
Sandomierzu uchwalono aby Polacy zaktu-
wnią się radzi różnie postępowali z bie-
żącemi, i dawali zniedli przyjaźni wspólny
Małobyło nie w tenczas w zwaniu Ka-
tolickiego wyjąwszy Biskupów; przeprotestowo
bytko było od dawnej wiary Ktorego Pan
nowie do swojej nie woracali —
R. 1572. Hrabi ogłosił zupełną wolność w
wierze i ten rok ostatni był żywota jego

Umarł ten Król w 82. r. życia 24 lat pa-
w Litwie. Alexandr miał wszystkie przymioty
iakie przystoią panuiącego: kochał naukę,
znał Matematyką, Języki Litewski, Niemiec-
ki, i Włoski. Był mowił iak Niemiec
i Włoch. Wrzucił przywarnym był pomiet-
ny, ale gdy szło o utrzymanie godności
Króla, i Nawy narodu dwarzył się wspa-
niałem. Miał słabość która wszystkim
rodzonym była, Jagiellonom, prócz Zygmunta I
to iest rozrzutność. Lubił muzykę, i malowa-
nie Obrazy także dalece, że go do 17. r.
przyrobił trzymała, przyczyniło się do
jego zalety i do rozrzutności wszystkie, wa-
dały także słuchanie chóry, i wydawanie wspa-
niałości był rad, i gadzinowanie czymy,
i nie spodziewany. Podagrą, Artetyką także
Dalece się przy końcu panowania ozłożeniu
rządów zdarzyła pomimo iednak był słabości
nieraz niektóre z bystrym w miłości. Zaszczytem
iego i Polaków iest nayściślejszem z ludźmi inne
narody Wiarę wyznawały o religią Polaka
byłe nayspokoyniey. Nad lubił Języki Polski

i w sprawie rzeczonej go w Litwie. Zaraz jego
zaraz a przed Statuta w Języku Polskim
i w innych wiele złoty ——— ———

Zabronych za niego byli Mikołaj Bey
z Nagłowic Stanisław Brzechowski,
Mikołaj Stan, Warszewicki, Jan Wicki, Łukasz
Drzewicki, Bartłomiej Paprocki, Prodoski
Andrzej Fryc Modrzewski był Stanisław
Protektyński Strażnik był Kowadzy
Ostrowski Lubicky Paulin był powołany
na pryczy tak dalej, że Maximilian Olan
wyniósł go arbitrem między sobą, i wie-
drzeniem Jurgen Zygmunt Królewi-
czem, Wojewodzim Kwiatek Przytaczki
uznały go Protektorem swoim. Zaraz
skończyła się Jagiellońska spo-
mnienia mnie można Kwardzić, że gdy był
uczciwym w swym boru Pan, i za Nabożeństwa
potomka Króla Polskiego była niedozna
tego Pana bo po jego śmierci Szwedzkiego
Jego czego inne Narody pozbyć się
Piątego powinno Pan Pan Pan Pan Pan
umiał utrzymywać powagę Trony Wojewoda Wołoski Jwan
przed śmiercią, złożył mu hołd wierności. —

Bez.

Bezkrólewie.

Po wyjściu bez potomnie Zygmunta Augusta, nastąpiła w Polsce wolna elekcya. Jestże od śmierci Kolekta-wa III. Polacy wybierali sobie królów, ale zawsze z iednéy familii, za Jagiellońskiéy familii miało zdarzyć się mieć, dopiero po niéy wygasłszy Polacy wybierali królów z różnych familiy i narodów, z podług tego iak naród w tem koniunkturze upatrywał, z tego więc powodu Elekcye stały się wolne były. Iakie nazwano. Możnowładzcy rozmaicie zawarzy w swobodach, chcieli się rozszerzać, rozumiejąc się przez wybór królów, bez względu na naród mężnem rozporządzą uwolnić bezprawiom, i naiskowaią Polskiego na uszczerbek, bardzo nie zdało się to, że to ich mniemanie było mylnym, i że nie zawsze to co w teoryi zdaie się być dobrem, iest dobre w praktyce. — Wolne elekcye mogą mieć tylko miejsce w państwach ograniczonych: a to tylko do połowy, do połowy się też nie zawsze mogą, iak było w Rzpltey Rzymskiéy, która obszerna będąc Ludem dobrem żyjącem bez nierządu się wewnątrz obawiać nie mogła. W Polsce zaś gdzie inaczéy w całe było, takie elekcya w całe miejsca mieć była nie powinna. — Gdyż ta bowiem będąc w obszernych granicach rozsiana miała straszne nieprzyiaciół: iakoto ze wschodu potęga

prowincyi Gurcika, i równiuż wzorastaiąca Moskiewska
nayprzykra, że zachodzie dominium swych poddanych
swych prawdo robić drudzime i przymuszać natyrać
a przez tego. Dalekie widzieć wzrok może rzeczy
ewentualne grożące Polsce, albowiem obydwie wzrost
wolności, przekładano rządy absolutne wyżej nad
dobro obywatelskie. Te woje wszystkie starzy z boromy
dobro ojczyzny. Te woje wszystkie starzy z boromy
dobro ojczyzny. Te woje wszystkie starzy z boromy
dobro ojczyzny

gdzie warowano wszelkie bezpieczeństwa granic
i spokojności wewnętrznej, i ustanowiono ig-
dy Kasztelanowie, (ex quibus początek wziąść po
śmierci Ludwika ludzi zwiększali się Wielkopo-
lanie do Radomia, ad Natojsolanie do Wiśli
czyniąc związek dla utrzymania Jadwigi
na tronie i warowania bezpieczeństwa.) Co sądy
były nazwane Kasztelanowe od siedziby czyli Kasz-
telanów, którzy po śmierci Królów naprzód
sobie nawzajem nie mówili nie nazwane były a libera
castellana: to iest nie kwitowały prawa obiegającego
zamczystki, tamtejszemi ludźmi bez względu na pra-
wo dawne. — Drugi zjazd na Kasztelanowie
polskie w Łowiczu pod panowaniem Władysła-
go Jagiełłowica, który nazwany zjazdem
jazd do Koźmina nad dniem 8. Września li-
wini Jakubi z siedzibą się do Wiślicy w celu
odzwania Wołynia i Podola od Litwy, tu-
dzież dawnego pokoju się przeciw Krzyża-
kom, Litwinie mówili się siedzibą Natojsolanie
czyli sobie nie za króla Kiejstuta Warszawy,
alexandrych Litwy, Kaźmierzowy się Natolitya nie
zmówiali się temu. — Zjazd w Radzie uchwalił
aby Krysman zmiał prawo rozkazywania Ley moc
Pomocnicy ginęli i elekcyjnych, a zjazd kine-

nalny

w Krakowie 1573. r. pod uczuciem powszechnej konfederacyi uchwalili, aby do Warszawy z tym konwokacyjnym wrotac, na tym sejmie układano, spiacia conventa, potym nastepowac sejmu elekcyjny, a potym koronacyja. Na tym Prymas otrzymał prawo zwoływania sejmu, ale tak, aby zgoda miedzy rozmowieniami była zachowana. Jan Karnkowski gorliwy obrońca religii za zniczaią Czarnoziemu, wiekiem, liudy było zapisywanie, lecz na wybranie Króla dał zdanie takie. „Powinien lud obywatelski starać się o dobro kraiu, „więc lud ma prawo obierania króla, ale rozsądzić nie umie, dlatego ma być wolnem obieranie i intrygom ustanowiono aby Prymas Króla mianowanego potwierdzał. — Na sejmie elekcyjnym w tym samym roku obrana się przeciwko Francuzkiego Jana de Montluc, Biskupa Walenskiego, który ciężkie Posłów potrafił przeciwnie na swoie strone, i miał się zgodzić Elektorów odwiązniętą od złego, za Polaków. Sam nawet Sułtan Polakom surowie był przeciwny zamiarom Austryackim, i radził wybrać swego Basztoło, albo Prymasa, albo Marszałka

Nunczy.

Nuncyusz nasz Papieski radził wybrać Katolika, mianowicie Henryka Hrabiowic z powodu rzezi we Francyi roku Bartłomieja r. 1572. Protestanci więc obawiali się żeby ich podobny los nie spotkał, wzgardzili radą Francuskiego umiarkowania. Byli i tacy w Polakach, którzy Jana Szafrańca Kasztelana na Wiślicy Królem wybrać chcieli, zamysł ich nasz tem zniweczył, że Polaków pragnie jakiś Król, powinien się podobać i Protestantom: radzili się na dobrze Hrabiego Rozenberg, bogatego Czecha, a Posła Cesarskiego chcieli Królem, ale on nie chciał przeciwko woli Cesarza, widząc żeby się nie utrzymał. Którzy sobie nie życzyli Henryka, ztąd przyszli na Partyą Ernesta, bo ich partyą Francuzka przewyższyła, bo mianowicie strona Austryacka, udała się pod Kamieniec pod Bochnią, ale widząc się niemocnemi od tąd i ztąd ciągnęli się z partyą Henryka, pod warunkiem, aby ten zaprzysiągł pokoy różnowiercom, i to aby Karol IX. od Francuzów nie Mondlue w obu miastach nie stawy przytaczna wszystkie obietnice uczynił i zaprzysiągł, a te

aże były nastąpiąc: że będzie wieczna trwała przymiaźń Francuzów z Polakami, że Król 4,000 Gazbuonów na ziotdzie Francuzskim przeciw Moskalom utrzymywać będzie, że Karol dostawcy floty na morze Baltyckie przeciw Moskalom, że przywróci Narwę do korony, że dobr swoich w Francyi corocznie 450,000 do skarbu będzie, roby długi po Augusie zaptacił, i wiele pytaniemych ugód, nareszcie w przypadłuwnie dotrzymania słowa, narodu memu moje wyprowiedzi pozwolenstwo. Pod temi wszystkimi warunkami przymas nominowad Henryka królem, a Marszałek ogłosił iż aby naród uznał go za króla, prócz dwóch Prelatów trzymających za Ernestem. —

Henryk IIgi Walezyusz
1574.

Zostali wysłani 12mi Posłowie do Francyi, między któremi był Adam Konarski Biskup Poznański. Wiadomość ta przyjaciół tych posłów dnia 19. Sierpnia, zuchwyciła wszystkich ludzi oczy, a dumności ich były tu wielkim stopniu. — Obrażony był król zbyt słuszpliwą obecnością posła Monluc, a iak zazwyczay ludzy nadto się czego żądają mniey się dostaie, i nabwet wiercymaią się sprzeciwiać, tak stało się i tutay: — Niektórzy z pośród nowo nawróceni katolicy powstali o Artykuł

wolności

wolności nie Katolików w Polsce, owiadczaiąc się nań nie było powszechney zgody. Wachał się Henryk przysięgać na ten artykuł żeby nie obraził Papieża, Krzyżowarte wyznania Jana Zborowskiego, że nigdy nie byłby królem Polskim obrany, gdyby wiedziano iż w tym trudność czynić będzie, natomiast go do przysięgi i tego artykułu. Wyjechał zatem Henryk z bratem Karolem d. 10. Września z Krzyżowego, lecz w Paryżu dopiero, ale dopiero 4 Października do Polski wyjechał na Morzyc granicach d. 23. Stycznia stanął. — Przy-

czyn długiey odwłoki do [illegible] była nadzieia [illegible]
do Francuzkiego, nie słabo [illegible] Karola nie
dało nadługiego życia [illegible] się był długiey zatrzymy-
mał Henryk [illegible] nowaniu zniewolił do
wyjazdu [illegible], [illegible] bytność [illegible]
swoią [illegible] d. 21. Lutego odbyta się koronacya
Henryka, czynił powtórnie Henryk [illegible] wości w
względem Polski, niższy [illegible] aby [illegible]
[illegible] nagrodzić [illegible] Korona [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Andrzey Naprowski Kasztelan Przemyski, chcąc
iak rozbranie postał miedzy bracią rano bym prawa
Zboroweskiego pod tytułem prawo królewskie, czyli
Król Zboroweskiego nazwyczaynie y Prawa albo za-
chowaniem dobr ich ogarnął to dzieło my słagnął
ze karta tytu barzo tagodnal do tego ustawicznie
biesiady y rozmowy Królow odrazały, oraz bardziey
serca narodu od niego, a tak w tym nadzieia odnid-
mosci ze Karol IX brat iego do 30. Maia umarł.
Po ktorym rozumieli powołał Król nad ci maiącznie
ale przy tym radzono, iżby Szymiałczyt a na mie-
sce do wolenie do francyi uchania do prosz ad ciz, chcąc
tak tytu pomowiła: Niechaj wie postawmie na
Maciey Carolinie zamorny do Starta d. 18. Lipca
Maciey Carolinie zamorny do Starta d. 18. Lipca
postawiony w wspolnym postawie listu do różnych
panow wszelaki, ze w krolestwie swoim ciesza obawy zeby
ktos inny tronu w francyi nie ciągnął, do opuszczenia spu-
ścizny mocy. Za radzieli do tego y dowiedzieli na się
o mianowanie Jana Szymyskiego Mikołaja Zebrzydowskiego
pisarza ziemi wschowskiego, i dogowiedli go na za
mky y starszy, za Rządzenie mieli, gdyż inaczey zaygrzeda
sobie widzieli, i bezpiecznie w Polszcze zostawali z
ze koni w nocy leżąc w Czarnej przeszli obaj krola
tabij się wrocili, ale ani wiy mowej się przyjąć nie
chcą

Na ostatku aby stary nie bawił się, nas między to
proszę ja do Francuzów ostatek niebawemy bawił dnia
Dat Sempiternum Pan niech nas zawsze w swojej
prosze, aby listy spokojnie były, które potrzebuję
pozostaję się uniżonym sługą do Wiednia, a stam
tąd przez Niemcy Cesarzowi Pan do Paryża
Dziad Król rozpoczął nowe city nowe Polskie
zwołał Sejmy do Warszawy na 24. d. Lut:
a nastąpi Sejmie narodowe dnia 21. Maja
nasze niczego wolne na Sejmy nie ciągle Król nie
może mu ubiorów koronacyjnych Pogotowie w Francuzach
Sejmy Francuzi dzisiaj nowy w Francuzach
Sejmy dzisiaj nie przyjęte do tego pomieszanie zabezpie-
czyć dzisiaj nie przyjęte do tego pomieszanie zabezpie-
nie Francuzi am mieć do czynienia nie Sejmy
do Księgi dnia 26. Maja dzisiaj ogłosił bez
Królewicza na nowy elekcyą d. 7. Listopada
zmienił.

Bezkrólewie

Jeszcze jeden Sejm mam konwokacyjny na
Jaworzu Stanisław Wołłowicz wojewoda wileński
Litwy Pan podskarbi, gdzie Jaworzu wiernych
przyjaciół Jaworzu Jan Klucze nie 1300
Koralowa zginął przez zdrady 100, Cudzoziemców
ustąpił z Kraju Jaworzu Jan Klucze nie 1300
wybrania nowego króla, Adelgierzy Brat

Stara

Stanął Batoremego w 30000 wojsk na Ru-
siabowszowsky z obozu do 20000 ludzi do bi-
wy przeszedł: na co Batory obozu swego
postrzegł. — Nad czym Elektey niemi[ł]o zdata
siebie na ten czas podziwiał, gdy na dwie partye
Stanisławowicz Przyszedł był na Ernes-
tem, abo Batorego obozu mniej albo wiecej
Austryackiego albo Piastowego partyi bło-
gosławieństwa mieć chciała, był Zamoyskiego z inne
pierwsze Rycerstwo, jak Koniecpolski Zamoy-
skiego i jak Stanisławowicz Potocky wojewodzice
mirscy i jak Stanisławowicz Potocky wojewodzice
podolski byli na Batorego, bo wiedzieli tego
pogodzić byli na Batorego, bo wiedzieli tego
pogodzić przeciwnego wybrania
Królai. Oprocz dawnych Pretendentów do
Korony był jeszcze Ordynand Arcy Xiążę na
Styrskie Cesarza. Alfons X[ię]. Ferary i modeny
i Stefan Batory X[ię]. Sandomirskie, pobudzone
od Samuela Zborowskiego Batory z niego przebywał
Xiążęcy Zborowskiego Brat Samuela marszałek nad
dwory Xiążęcy na Batorego, ludzy się mianowicie
pogodzić. — Przynaszą mianowicie Starzy miedzy na
Czerniaj, a Jarzy, Opatowskie Kanclerz ogłosił Dwor
tam obranowszy ich wielu Senatorow, i wedle nich Ry
cerstwo

cerstwo

do 1574.

Sy cerdiuge przystawyło xiąże do Xiąże mądrego. Xiąże mądrze był za Piastem, ktory odmienił zdanie ludem i wybrał na krolowę Anne Jagiellonkę naymłodszą z trzech corek zygmunta Augusta posiadaiącego xięstwa ingrzał Stefana Batoreego, a potym za Biskupie krzyżowego za Prymasem X.e Jana Sirinskiego ogłosił Stefana krolem Polskim, po takim czynie partya Przymowa ogłosiła Henrik do Francyi Xiąże mądrego zaś do Jędrzeiowa, kędy ułożono Zamek conventa, ktore Brandolarze Marcin Bosturz zapisuie gdzie ktore nagotowanie krolu było, gdy Batory Niedzie na Seym do Jędrzeiowa, ale dawne swobody potwierdził, ale dlugie spłaty, ale oderwane kraie przez Maxymiliana Cesarza. Potym z Cesarzem przymierze, napady Tatarskie powstrzymuie, i pokoy ale wielkie Hetmanstwo: ale swobodne artykuły Henrykowe potwierdził, ale na gwałtowney potrzebie 600 Ruskich ubrzymuie, ale bezdzie, (Rakuszkie niewasko zły od Cesarza przysłane nie, ale do króla się nie znaią) ale na Seymie Grodzieńskim. Akademie do obrania wilka i wzmocnienie stanu przeciw nayezdzcom, przeciwciałych Stefanowi duchowienstwo dla tego, ale ostry ich dwór skłaniał się do katolikow, ale Bezirdnika był Arcyprzemysłowi

Sam Stefan był katolikiem, na niżeż do Gdańska
przybył tamoż Kardynał Hozyusz, Biskup Warmiński i ozwiedzony
nie chciał nie by przyjął na wybor Batorego, gdyby się
przełożył że był katolikiem, napomniał go wiele Stefan
aby się o tem nie przymawiał, iż mu przed
Koronacyą na tym zejmie wyłożył powołał na
przyszłe, a wtym wszedł Kościoł z Ormianem ty-
mże słowy ogłoszone na niebezpieczeństwo wyszły.
Stefan Batory aby sprzedał Maxymiliana
wybrał przyszłego w Kossy o przyszłe miesiąc Sierpień
Koronacyą i chrzcinę się prawie Anebyło w 3000
wozów sprzedał Wołoszyn przyszedł i stanął w Sukie-
kynie na granicy Kardynał z Legatem się przełożył
Dokładnie się tam Stefan katolikiem nie będzie do
niego Lutrykowskiego, który to potwierdził, bisku-
pstwie nie Mag. Stanął, i to było miłością bawar-
kowiem dla niekatolików, którzy chwalili się
nie iż nie chrześcianinem, Przybył Batorego
1576. do Krain r. 1576. Marca 1. był koronowany z
Anną, z którą na drugi dzień ślub przyjął,
mnie to było iż sam mając lat 42 miał się ożenić
z Anną 52 lat liczącą, nie mógł się ich nad tak
sidła Henryka wyswobodzić, bo Polacy nie chcą krolowa
ale Anny krolową obrali w r. 1576.

Panowanie Stefana Batorego.

r. 1576.

Pomimo że Alexan był już koronowany Prymas z
niektórymi senatorami nie trwał w ufności
za króla uznawać; potrzeba był krzyżem przy
muszeń go do posłuszeństwa upomnieć króla Prymas, mi-
dzy innemi wiadomymi królowi nie bezpieczeństwo w Kró-
lestwie wróżbami do uszu Pana i zwłaszcza przyjaciół jego
Le Sieur Lestan za przewodnictwem Jana Cho-
lewicza, tudzież Polaków przy koronacji Ks.
Henryk Król, z wozkiem do Pana pod datą nie uwy-
lnia miasta, a te Gdańszczanie na coroczne wa-
ty i zamorzni wojska z Szwecji niebezpieczeństwa
pod dat. bytu powinności za zamek przy Polakach
ale trudno było dobyć miasta tak warownego. Za
pośrednictwem Ks. Jana Kasztelana Gnieznieńskiego
w Malborgu, zajętemu miasto Gdańsk (r. 1577)
200,000 złp. a 200,000. na odszkodowanie Kan-
clerza Olivy dnia 12 Kwietnia r. 1577 uchwyto. —
Wojna z Gdańszczanami przeciwnie do zawarcia po-
koju w Gdańsku w Kwietniu Jwan IIgo Moskiewski
zabrał Inflanty, oprócz Kr. Gdańska i Kurlandyi, gdzie sprzątnęły
Duńskie wojska, zdobył Narwę i Kreścieńskie
nego, zamyślał pomnożyć Kraky Lyksel Szwedzki
Królestwo Inflanty, i przyjaźń do Polaków w niedawnej
że umysł tego ogarnięć nie Kr. Stefan Batory
radził do ubezpieczenia ale i Pokoju

Dz. 827 Kk

Lica Kar. mylony w nadanej do dzierży. Stefan Ba-
ranowski Castellan Litewski r. 1576 go dowodzon
Kiliotaia. Radnio dla na obronę Litwy i Zygi
a nam ktory tym w Warszawie na sejmie
w potrzebne rzeczy do wojny. —

Dla tego panowania Zygmunt obdarzył Król ho-
rabo niektorymi przywileiami, ktory dotąd były
bez zadnego porządku — A bronieć Polski od napa-
dow Tatarow utrzymywali się Kapitulowie i Rycerstwo
Rozwiska Kozaki w Polskim ujęciu naszy Polacy
dzisiej, Mahometanie się oni z innych narodow, a zwie-
szczenie z Krzesinskich. Na dniu pewnym wydali się
Mahometanie, ktory byli dwa z tych Tatarow
formalnie wyszły, i potkali się, a z tych 3. z
pracowicy się 1= Kozaki: 2= Korczyc, mieszk
3= Wiśniowieckiego, za tych nazwisko Zygmunta —
Dy dla Tatarow upadali się do Kozaki. 3= Pomi
prowadzili, tam bijący Kozaki nazwali się Kazowemi
a potem Zaporowcami. Kazowi widząc się bez
tem będzie bitwy i rzeczy do wojny zamienili się
w rzeczy Kilicyi, dali im zamek Trychte-
mirowi do Kraiu nadanego przez Zygmunta,
przydał im pewne Kawał Ziemi 20. mil wynoszący.
W Czerkas do Trychtemirowi przyniesiono ich

stolice

stolicę. Nadat im Hetmana, dowizowano być
utrzymać 6 pułtaro ludzi konnych w kardym pułku
po 1000 koni, a co nayprędzéy się konaturami pułkownicy
do kardey wayny rzadzili się ich do tylu mieli
być się, aby byli na rzadzie gotowi. Dat im exnatu
i zwycięstwo
K. M. Chorągwie króla wszystkie wziąwszy taborami nadwiślańskie
Pozarzą obozuią. Pułkownym Hetmanem koronnym
zamek
był Bogdan Skorzyński i temu oddano trzy chorągwie,
nad Dnistrem
Grodzieńskie, mieli
prem
zawsze swoje chorągwie, których zawsze zbierali, w czasie złego
wayny. Król zawsze kardemu pułkownikowi dawał, ilu
chorągwie i konie. Porządnie dalej, aby z tylu
zgoła wiadomość mieć mogło, do nas przysłane
kazało, skąd uformowała się cała armia wszystka
do 80,000 razem wszystkiego, było mi przemowić dla
tego, iż na zdradę nasłania się na mnie. Miasto
Batoryn wystawione za Dnieprem idą pancerne
zabrać zdradę tego króla. — Ale przygotowawszy król
szczelnie nadążyć potem nie miała wojska w nią ni
i Niemiec. Do przygotowania i szczęścia do ratusza Moskali
pod Kiewa przez Siedmiu dopiero, których 6000 trzy-
sem potoczył (a 2000 wozów zostawiwszy) a resztę od obo-
zenia miasta odjeżdżał trzy powiadały przyszłe wszystkie
Szwagr król Stefan sam pod Połock (r. 1579.) w 30,000
wojska, potem wojsko dowodził Hetman koronny

Mielecki.

Mikołaiu, Litwinom Mikołaiu X. Radziwiłł, nad 5000
Węgrów miał dowodztwo kasper Bekiesz niegdy
nayuiłszy Króla powiatu, podał się Polakom inturnie
a potym Sołtół Korobin i Lisina, powrócił się wiec
Wojewodztwo Połockie do Litwy wziąwszy gnana
przeciwko od wystała stawie. A gdy się to działo kon
stantyn X. Ostrogskiej Kijowskiemu i olbolice
Jaroslawiczu i Wołynskiego pustoszył i aż pod
Smoleńsk rospędzał puszczali, znalazł do 20000, wie
i miasteczek w Rossyi dopuszczało w teneraz tylko
Mścisław i Siliwa od Rossyi. r. 1581. Stefan Jana
Zamoyskiego mianowan Hetmanem koronnym
Kiedy ten urząd otrzymał Mikołaiu przysłał prosić
Król do obleżenia Pleskowa, a tego za w Zamoyskie
Podkanclerzy mianował. —
Kiedy Król do Warszawy przeciwał na seymie Car
Moskiewskiej przestrasony takiem powodzeniem
i stuszną zemstą uciekł się do Krzymu, przysłał o
średnikow, i tudzież obiecował się z Królestwem Krzym
skim pogodzić, ieżeli Papiżu pokoy wyiedna. — Wysłany
był do Papiża Possewin Jezuita, za mowa tego
stłonił się Król do zawarcia pokoiu, a trwał Rozeyma
mi lat 10. Stanął ten pokoy i nazwał się Zapolskiej
Na mocy tego traktatu Wojewodztwo Połockie, zostało
się przy Litwie, a wsiłkie Łuki Pleskow i inne zamki
i powiaty Moskalom oddano, za co oni Inflanty odstąpili

odstąpiał do zawarcia tego traktatu, przyznała się Italia chy-
trość Jana Króla Szwedzkiego, który gdy Polacy byli za-
trudnieni z Moskalami, chciał tam sobie i swoim
prawa do Polski nabyć. Dla tego zaraz po skończo-
nej wojnie Moskiewskiej, wyprawił Stefan jedno
jego drugiemu poselstwo do Szwecyi, upominając się
o oddanie Estonii, ale wymawiał się Król Szwedzki tego,
odnawiając dawne pretensye o posag żony Katarzyny
Jagiellońskiej, siostry Zygmunta Augusta, oprócz
tego inne prawa do Inflant, a tem śmiały się bar-
dziej w tym zabiegi Króla Stefana dotknienia i do-
mowemi. — Usposobienie bowiem Inflant i najpierwej
w Kraju, czyniły one nie małe trudności, bardziej
iż mają rozmaite czynny w poleceniu, albo drudzy
w wojnie, zasłabiegał zawsze w dzisiejszemu się
wkrajy, niżeli nas odrazu nie mógł dosięgać, albo to:
ustarowaniu prawo wyłącznem elekcyi, jeżeliby stałego
odziedziczenia tronu swoim familii, bo mógł wszelkiej
w czasie zdania zbawiennie Królowa zamiary czynności za-
mocy służy, Inflanty nad Dźwiną na 3 Województwa
Wendeńskie, Dorpatskie, i Parnawskie
Biskupstwo, byłło jedno było w mieście Wen-
bo wzięło reformacyą Inflant przyjęła Religią Luter-
ską. Powiat Pilenski lustrowany był za 30,000
złot. Salarius, na co dał Król Prusku pieniędzy, bo nie
było się w Starbii. — Sługy był Samuel Zbo-

rowski

Zborowskii (r. 1584.) za wyroknem króla, a za rozkazaniem Jana Zamoyskiego, który powołał przeciw królowi i Zamoyskiego nie dosmiewa się stawać. W tedy wpisano ich na spisek 3ch braci Zborowskich: Samuela Krzysztofa i Andrzeia, którzy godzili na życie króla, Krzysztof uciekł do Moraw, i odprawionego od cesarza i godności, a sprawę Andrzeia dały odciągnione. Obwinyta zarowno z zdrady, sprzeciwienie się zdrady do stołu Jagiellonów przy ruyczności, ale nie było innego sposobu wprawienia w kluby Brat Krzysztof. Była nadzieja że wrócą się ucieczki ten maj Polski i zabezpieczy się od wrogich zamięszań przez ustanowienia nastąpienia po sobie, boć to nie wrzeciwy, czyli pawiście przez nadzienie Polski, zabrakło tego z Korolowa Polskich, to iest potomstwa. —

Po śmierci Jana III. Wasilewicza, utrzymał sobie Stefan Batowy zawojowaé, a przeto Turkom wzięty dzierżawy. W tym widzieli wszystko do tego mu sprzyjała swego Kardynała Andrzeia Batorego Biskupa Warmińskiego, Jezuity Antonia Possewina, a pewnie pieniędzmi, a tych nie zawodna, obiecnicę do rozumienia wielkiego mężą, najwyższego z Papieży Sykstusa V. Tatuo

Król Anglii

otrzymał w liczbie 25,000 szlachtów na miesiąc w czasie
pruciszy a wojny, ale tegoż Sykstusa V.go była zmiana
metalloxu w całej Europie. — Wśród tych zamiarów król
ciął konnicze albo ustanowić następstwo albo
zapomnić Elekcyą; lecz śmierć nagła, przeciął te
wszystkie układy, a oraz i zniknęła szczęśliwość pod-
czas, która d. 16. grud. 1586. r. nastąpiła. —
Urodził się był Batory d. 25. Wrzes. 1532 r. w Węgrzech
wzmacniony, lecz nie bardzo bogatej familii, dziad mat-
ki od Ferdynanda Iego (z którego córka, Katarzyna,
potem, potem III.go Zygmunta Wazy), do włoch był
wysłany od Ferdynanda 1go. Uraziony za go z woli
w Węgrzech nie wybuchł, przystał na stronę Jana
Zygmunta, a gdy z tego w Maxymiliana 1go po-
spólstwo z prawa ostał, pod pozorem że Węgrzyn zer-
wano chytro praca Niemców do więzienia w strzeżony
przeciwdział 3 lata pod strażą. Cały czas tej
niewoli tęsknił na wyjście Juliusza Cezara, którego
prawie na pamięć umiał, bo przesmutny rozkład
X.ch Siedmiogrodzkim. Lubił Naukę bywał
na posiedzeniach uczniów. Wśród wojny Moskiewskiej
zatęsknił Hiadr: Wileńską, osadziwszy tam Jezuitów,
pod nim ciężki z uronych, Jan Piotr i Michał
Kochanowscy, dawni uczniowie, Marcin Kro-
mer, Biskup Warmiński Historyk Litewskiego
zwany, Stanisław Sarnicki, Adam Gurski,

Jan Mgry niebi, i wiele innych. —
Widował on zawsze nawracać ludo Religią Chr.
Zamuciła mu się być skapym, iż myślał o sukcessyi tronu, nie był on skąpym ale oszczędnym
wcześ też rozpust nie dopuszczał. — Ten Król nie
łatwo dał się natchnąć aby mógł postronnym narodom
posłuszeństwo, dla tego Lk, gdy Król Hiszpański postał
order złoty, nie przyjął go od Posła i oświadczył się Królowi Polsey obeych Orderów nie potrzebować, nawet dodał
ile wyrazy: że wiele razy herbu jego nie pogodziły by
się z Barankiem Hiszpańskim. — Żenia Leśmiogrocha dopuszczała pod jego panowaniem spokoyność
od Turków, gdyż Turcy jego się obawiali. — Mieszkał
Król nayczęściey w Grodnie, albo w Wilnie, aby unikał
od Wołowey latorośly nie lubił. — Za panowania Stefana Batorego ustanowiono 16 Senatorów, i aby ci byli
przy boku Króla do rady: to iest 4, Biskupów, 4, Wojewodów, 4, Kasztelanów, 4, Starostów. Dla sądzenia ustawicznego Trybunały (r 1578) iden w koronie dla W. Polski
w Piotrkowie, dla Małey Polski w Lublinie, do ich
Co do postaci był wzrostu średniego, mężny, rycerskiey
wtrzech razach ranny był w prawey ręce pięknych i białych. — Rozerwała się pogłoska śmierci Króla otrzała, lecz nie wiadomo iey prawdy.
Lubił Król W. Jan z Ramon długie i prawie cały czas
panowania w Polsce w rożnych lat nie bawił gdzie
indziey, a do wód tego dał mu Król zyrowicze w małych
wódkach Lidmio: a tak i Zygmunt był mu zawsze pomocny

Bezkrólewie

Zygmunta III

Zygmunt III

Po śmierci Stefana Batorego, Zborowscy i inni głośni nieprzyjaciele Zamoyskiego, uformowali partyę przeciwną memu, z której i Karkowscii Prymas złączył się. Było to podobieństwo, ze Zamoyskie, albo sobie albo Batoremu z Batorych chcieli zabezpieczyć Koronę, spod poparcia ich umysł nie zgadza się z wolnością, i że ich powaga większa iest niż całego narodu, przeciwko przyiaciołom, wynaydywali niebezpieczeństwa sposoby ewentuie obyczaiu tak zacnego i gorliwego obrońcy Kraiu. – Zaraz na Seymiach pod Seymnym Konwokacyinym powstały w prawy o wieczy Zamoyskiego nawet Mikołaiowi Zazłowieckiemu na Seymikach we Lwowie obiecał mu odstąpić buławę, lecz dzieie się do śmierci Batorego dania mu nie było, a kiedy za Hetmanem obstawał Collegium, to mu Krzysztof Senator tego Jmienia Zazłowiecki. Pomimo tego na Seymie Konwokacyinym stanął na onie Strabia Górka w Senacie, a Karkowscii w Izbie poselskiey, a ci dokazali że Zamoyskiego z Hetmaństwa Koronnego a na iego miejsce Herburta Tarłę Jędrzeia obrano. Mówił chociaż był z kraiu wywołany, przybył na Seym iako Marszałek nadworny, od tych Górkowscy myśleli aby tak iemu koronę oddać, który by Zamoyskiego nie lubił, dlatego postanowili obrać Arcyxięcia Austryackiego Rudolfa Cesarza, w którego Jędrzeia Koronnie miał przy tutelę Rudolf

Tarłę

Aci wy rozsyłania swego państwa, nie orzekać
namowę, aby puścił ich aby Maxymiliana brata na
Tronie Polskim utrzymać — Tym czasem Zborowscy
w 10,000 wojska przybyli na Sejm Elekcyjny, gdzie
Zamoyski lubo zgarstka wojska ich nad swym i wy-
cwiczonym przybyła, Zborowscy chcieli Królestwo
ogłosić Maxymiliana, ale na to ani Senat ani
Litwa nie chciała przywolić, a zebrani prędko ogło-
sili w celu rozpoczęcia rokowań, aby zbrojna
ręka na to elekcyą nie przybywała — Gdy Zborowscy
i Zamoyski mieli się z wojskiem spotkać, a ta fabrić
by to powodem nie rad na Piastów nie starałaby się o koronę
ani Andrzey Batory starał się, ubiegania się o koronę:
Litwa znowu miała chcieć Fiodora Wasilewicza
z którym nie przymierze zawarła Królowa wdowa
po Batorym, żądała Zygmunta Królewicza Szwedz-
kiego z ostrzeżeniem swego, wzywszy przeciwni Maxymi-
liana Królowę, ale na ich rzecz stanął Zamoyski, a
potem i Prymas Karnkowski, obiecując przyłączenia
Estonii do Korony mówiąc Polaków, a nawiązując Jana
Króla Szwedzkiego, że zaw nego kraiu odrzucić nie będzie
od Polski sprawiło się d. 19. Sierp. 1587. r. Prymas
Karnkowski ogłosił Królem Polskim Zygmunta i dany
nawet Pruskich daty głos za nim, przez co familia
Zborowskich odpadła od zdania, iż tylko 5. Senatorów i
szlachty mało. została z nimi, tak zaraz Woroniecki
Biskup Maxymiliana ogłosił Królem Polskim Litwa
zaś ani na tę ani na drugą stronę nie chciała przystać

obstalizo

obstaiąc Fedorem. Jerzy Radziwiłł w Kościele Fran
ciszkanów w Warszawie rozpisywał się Te Deum
za Maxy: ludy, on w Ołomuńcu bawił, robiąc ciągle
nowe intrygi, jak Pogoda w Polsce, kontrasem strona zwycię
ska wojsk pod Byta, bo HH. rozumiejąc się Maxym: co bliżej
ich będą, mniej by postrzegać Zborowskim, a by moi się
było stało, lub koszt ponieść Ramowskiego Cesarza
Pogróżki. — Podane Pacta Conventa Tygmuntowi
były w nastąpniącym Artykułach, aby do Szwecyi bez
Zezwolenia Stanów nie wyjeżdżał, aby Estonią do Kor:
przyłączył, aby amunicyę, prochu dostarczał swoim
kosztem na dobycie Nowogrodu, Pskowa i Smo-
leńska, aby Armaty zabrane Polakom pod Wiedeń
wrócone były, aby summy przyrzeczone od Tygmunt:
Augusta od stryja Rzpltej, iżby pokoy między Króle
na wieki zamieszkał, swobody i prawa na przyszłe
na takie warunki przysiągł Jan Król Szwedzkie,
wyjąwszy przytłumienia Estonii, lub Królowa przy-
mówi się ziemi Estonia nie będzie przyłączona
tylko ona dóbr od stryja swoich. — Zaraz potem Zamoy:
Chcąc uprzedzić Zborowskich obległ Kraków, a prze-
ciwnicy jego obległi Wiślicę, w celu przemówienia Cardo-
linowi, aby Austryą do Krakowa: Maxy: z 6000 wojska przybył
do Polski mimo rozkazu uiszborowany z 2500 Maxy: ponuro
uszedł pod Kraków, ale Zamoyskiemu nie mógł bronić Krakowa: Sam
zaraz Jan Król Szwedzki z tymże przeszłymi pod Gdańsk
długo się targowano o Estonią, i pókiż złożenia niektórych
tego warunku, do tąd się sprzeczano, lubowie musiał odstąpić
tego, wyjechał Król nasłał i w Olewskim klasztorze postanowił
Pacta Conventa a 11. Card: mógł do Krakowa: Bartyą Aborow:
myślała złapać Króla, lub Król Zamoyskiemu uciekł się

do Krakowa

Królowa Elżbieta Zamoyskiego nad Maxymil: pod Krakowem otworzyło Zygmuntowi drogę do bronie, który przez Podgórze we wsi chat do Krakowa i Dz. Grud. Koronowany został r. 1587. Maxymilian zaś przywarowany, udał się we Czętochowie. —

Zygmunt III

Nabyt iuper Zygmunt III^ci^ panuy tronu, dopóki wojska Maxymiliana znaydowało się w Polsce, który opanowawszy Lublo w Spiskim Grabstwie, pod Miłowicem obóz rozłożył. Po koronacyi Zygm: oddano Koronę Zamoyskiemu aby ścigał Maxymiliana, ruszył przeciw niemu, który rozumiejąc iego za granicę, się nie będzie spuszczał się pod Byczyną, pod miastem opatrzy się obadwaj; w woysku Maxy: było bardzo wielu Panów, którymi wodzę dzierżył, Hadrianie Hattem nazwany który o mało Zamoy: Koronę nie odebrał, gdyż swoim rotami wnet tył Zamoyskiemu, aż do pary Elżbiecie, drużnie mówiąc, opart, i wspaniał go; Maxymi: powrócił do Byczyny; iest to miasto pyszne, z którego katedra przeniesiona potem do Wrocławia. Maxymilian obtoczony poddał się Zamoyskiemu, lecz z warunkiem niby do Krakowa nie był z triumfem prowadzony, lecz pod straża przy stoy na gdzie indziey postawiony. Oddany Maxy: do krasnego stanu, siedział tam do pory, aż w nocy pewnego roku obiecał z mocy korony. Litwa i Ruś przyjęła za Pana Zygmunta a nawet Dwór Wiedeński, za pośrednictwem Legata Papieskiego, a potem Clemensa VIII^ci^ d. 9. Mar. 1589. wiadomo za Króla Polskiego, aby Maxy: zniewoli wybawił. Jednak obłudna była wiara Domu Austr:, bo i Maxy: bijąc pod straży wypuszczony nie chciał nigdzie obiecnicy w rządzie z wstrzymania się korony Polskiey, i Cesarz II^ci^ Rudolf buntował

Królestwo

na Turkow, żeby w pogotowiu Polskiej w woynę Tureckę. Zamoyskiemu na dwór wdrożonemu nie dał dwa Starostwa. Stefan Andrzey i Baltazar, Batorowie otrzymali Indygenat. Lubo Zygmunt III-ci szczególniey tylko Zamoyskiemu był życzliwym Panem, gdy tenże miał W-ci prawdziwym dostatkiem Klasy: zwykł ieżdżyć z tego mu był na ich posługę codzienny, do Zamoyi: nie lubił pochlebstwa, a zwykł latwy był po ojcu Króla, i podpory przeciwko do tronu; na czasach Stefana i teraz tylko spatrzywał pozytkow Skarbu, ale Zygm: nie miał przymiotów Stefana, i chciał te nadzieie mieć, kiedy Zamoyskiemu przywitanie go powiedział mu mowę po cichu, na co Król nic nie odpowiedział, a Zamoyi: nie mógł się wstrzymać od zapytania Marcina Leśnowolskiego, co ieden nam nad diabłem nie mógł skutecznie przeciwić:

Poznał go iuż przed tym czasem się duma i pycha niezbędnym dworu przyrodzona władała nim, we wszystkim o czym nie. - Nie słuchał bowiem nikogo rady iego, bez pochlebstwa tylko pochlebców, nie był kontent Zygmunt ze oziadł na tronie Polskim, gdyż rozumiał że nie w Polszczę nadzieię skarby, gdyż nie wystawiał sobie, że rozrzutności Jagiellońskie z ogołocą skarb i dobra do nich należące, i co za nie bez Królewicza przebranie były rozrzucone. - Tym czasem czynił wszystko ku temu skłaniania do tego w Polsce panowie, iż czuł się z nim widzieć, w tem ułożonem ziarze do Szwecyi przyiechał sam Zygmunt III-ci potem, skarżąc się na Polaków, że mu w skarbów nie dali używać. - Przywiózł sobie Król Jan III-ci powrotnie syna do Sztokholmu nie ufając Karolowi X-mu Sudermanii, a Zygmunt przyrzekał niespokojności w dziedzicznym Królestwie

po.

po śmierci Cyca wybuch niemiem groźące, i za dalszey
w Elbeyinity Polsce nie spokoy, w którey nie maiąc
żadney pewności pokoiu, iyż oraz w niebezpieczeństwie
się nasim oczy ma powrócić do Polski lub nie. Bronarta
się nawet wiele że jego dziewczy się z Austryą chciał
za pewną sumę pieniędzy Polskę Arcyx. Ernesto
się lub innemu ustąpić, ale oczy ta ugoda była do
prawdy uczyniona, czy do piero uprzedzi to czas, czyli
nawet od niepomyślnych Zygmunta III. zło na
nie może pewności, lecz to iest mierząc nasiewą spli-
cą, że wiadomość się Zygmunt czy ma powrócić do
Polski, a podobno na niepewne się powrócić. —
Wielu Polaków a zwłaszcza Litwy od na-
padów Turczinów bronić: czy czy to bie aby Zyg-
munt stoiył koroną Polską, ale nie mniey i inne
boiąc się nowych rozruchów, a zwłaszcza ci którzy w Rewelu byli przytomni, aby był Król korony
bez ustawy. Jezuita Piotr Skarga kaznodzieia
wymowny nay bardziey pracował nad stawieniem
Króla, aby nie wracał do Szwecyi, na którym
dla wiary katolickiey tyle mogło czynić, nawet
i Senatorowie Duchowny namówieli Pułkownikow
narodu swego, że stoiąc czy Chorągwie przed ty-
pałacem Polskim Króla Jana oświadczyli się że na
niego życia ważyć nie będą, nigdy, ieżeli tego do
Szwecyi wierna. — Szlachta rozdali się do swoich
pokoi, a Zygm. III. do Polski przez Zygm. powrócił.

Nie iden Monarcha bez talentów panował rozu-
mnie przez wybór do tego miemiotrolo, albo przez
to się słuchał do tey rady tych, bez których pomocy

rządu

rządzić nie umiał. – Data o patrzności przez Zamoy-
skiego środków nazwaliśmy cnotę, którą czerpaliśmy
bo nie z Cyceryny, ale ich wielko po mnie drzewo spotkały
na nieszczęście, bo ich król albo nie wpisał, albo wi-
dokiem nawracania do wiary katolickiej, albo
Sat wywaz polityką uwidpiony jest, co koni do brzegu
podziałali. – Stabeat pruto raz co raz bardziej
upadała i powaga Królewska a razem z bliskat
się spokojnym królem upadek całego państwa
i narodu. – Nie pragnął swoim nikczemnością
chciał królować w Polsce samowładnie całkowicie
Królową, ale nie umiał wiję środków do tego, co w
każdem narodzie do celu jednego prowadzą. – Wy-
bymay mniej nieumiał się ani do obyczajów
ani do praw Polskich dostosować. – Zatopiony w
przepaściach Alkemii, na powodzenie Wolskiego
starosty krzepickiego, przejął rat pieniądze dymy
dał cesarz Rudolf III i rudat tego złota którego
mu zawsze brakowało. Odrzucił się od rady Zamoyskiej:
rudat tylko dzieci zagranicznych nabyć ardzej ze-
pełnione Niemców i podkleboków cudzoziemców. An-
drzej Babola podkanclerzy koronny, Albert Xc
Radziwiłł, Marszałek Litewski Jan Tarnowski,
Referendarz koronny duchowny w chodzie
tylko z panów do rady. – Xc Bernard Gotyński
i Piotr Skarga rozdawali urzędy. – Czyż za
Zamoyskiego uniknął to bić król wielu panów i szlach-
ty. – Prymas Karnkowski Xc Marcin cnotliwy

arcybiskup

ale zadrożny odważył się nawet ze stanowiskiem Górki
na zniszczenie w hotelu mnie sejmowej ustawy ograni-
czającej władzę Hetmańską, a pod pozorem ulgi dla
szlachty zabarzył się poborem na wojnę Tureckią, na
którą w niedzielę publicznym Wzięciem się
ofiarował cały swój majątek r. 1590. Zgoda ich Turcy
za szkody poczynione Kozaków, na spalenie Pohiny
Banderziu, i innych osiadłości 200,000 talarów
przeciągu dni 60, a gdyby nie nastąpiła ta zapła-
tą tej summy, odgrażali się wkroczyć do Krainy cała
potęgą. – Wilhelm Werner Syndyk Basza, pełnomoc-
nik zbyt dzielny Sułtana do wojny wyciągania Polaka,
tak stała, że nawet od niego śmiał wymagać Cesarz
Turecki albo niby Mahometańską przysięgą, albo
szkody poczynione przez Kozaków zapłacić. Lecz
na to Wilhelm nie zważając narodu gdzie był tego czasu
Polaków, którzy od niepamiętnych wieków Tureckiej
granicy dzielnie migdalili. – Co dem prawił Per-
sicum przemieniło wszystko niebezpieczeństwo
umarł Wilhelm Werner Szyndyk Basza, a Serhat
nastąpiwszy nie mógł stanowić się do zgody, za tylko
set Sobolij, gdy mu pozwolił angielski, że Króle-
wa Angielska Polskiej nie opuści; ale zgodziwszy się
z Hiszpanią całą Europę na Turków pobudzą-
stanęło i z Moskwą zawieszenie broni na lat 11.
w r. 1591. zwarantowano iż nadal, żeby Zygmunt
mógł cyeu pomagał gdy tej go Moskwa zaczepiła. X Z drugiej strony Austryja, nie przestała
buntować Kozaków, przez nie wielkiego Chto-

pickiego

chłopięcego na Turków, aby od Węgier odciągnąć
potęgę Muzułmanów, nie przestawał też i Arcyk.
Maxymilian rozwić pretensyę do tronu a nowi
poradzey Zygmunta radzieli, aby się z Austryią po-
godził, a tak zaboru pruszy się na tronie Polskim,
przez zwięzek ze Domem Austryackim. — Anna córka
Arcyksięcia Karola w Styryi rodzona pierwsza
Zygmunta III-go żona (D. 30 Maja 1592.) mimo
wzbronienia na pogrzebie stanu rycerskiego i se-
natu. — Nie mógł dziwy mocy Kanonyków prze-
wrotnych Króla Królów, gdy widział nie bardziey
sprzyia Szwecyi i Austryi niż Polsce, powszechne
było niezadowolenie, woyska nie płacone,
skarb bez pieniędzy, rożnie bez karności, gwałty
wzrost bierzący bonoty i tolerancyę. — Zbuntowało
się bonoty Dyssydenckie w Wilnie i Kraków,
przyobiecał im, iż chciał Król karać i zaburzycie-
le, ale słowa nie dotrzymał. — Sejm do War-
szawy na dzień (6. Wrz: 1592.r) wyznaczony podzielił
cały naród na dwie partye, z których iedna Zagie-
lońską, druga Kanonyków nazwana była.
Zamysłu był na zelżenie ostatnie władzy Króla
przymuszenie prawym sposobem do sprawowania
rządu, na czym stanęło odprawić się Sejm In-
terregnalny, na którym Król uznał się być winnym,
od mitości polskiey, przyobiecał podług prawa pa-
nować, do Szwecyi bez wiadomości Stanów nie
wyjeżdżać, o następcy tronu za życia nie mówić.

Wkrótce

Ten sam Zebrzydowski relatorij Częstochowę;

W kilka po tem po bitwie miesiącach tego samego roku umarł Jan III Król Szwedzki, a Cyprian Bygmunta Regenta tym czasowa do przyjazdu iego obiął Karol Stryi iego który ieszcze dawno zamyślał o przywłaszczeniu sobie Tronu Szwedzkiego. Król powołał tedy Bygma do Warszawy: gdzie otrzymał lubo nie wielką trudność, pozwolenia wyiazdu do Szwecyi w celu obięcia tronu dziedzicznego Szwedzkiego tak odwłoka postawiła tą Karolowi do zrobienia sobie przyiaciół Szwedów, a tym samym w pomnożenia tychże stron. Polacy w tenczas mieli Estonią, na którą i Car Moskiewski pragnął, a którey Szwedzi oddać nie chcieli. — Synowi Bygmuntowi nie nawistne było u Szwedów, dla gorliwey iego nawrócenia do Religii Kat. Protestantów, z takowey nienawiści ku Królowi ojcu miał korzystać Karol i pozyskiwać coraz więcey przyiaciół w Szwedach, Bygm: był by szczęśliwie miał powrócić z Polski, gdyby był słuchał rad zamyślnego, który mu mówił, że tylko z wyiazdem do Szwecyi potrzeba przyiechać: ale Bygmunt nie słuchał rad iego i przybył do Sztokholmu z wielkim dworem i orszakiem służących, ze Hunyadzkim Papistkiem. Malaspina Jezuita ciągle by ich ciągnął Mszą, niż na ugruntowaniu się na dziedzicznym tronie Szwedzkim, bezwojska i bez pieniędzy. — Na pierwszym wiecu proboszcz na siebie duchowień Lewo Szwedzkie, niechcąc

bydź

bydź koronowanym przez Biskupa Upsalskiego Abrahama Andersohn, ale przez Nuncyusza Papieskiego. Sprzeczka ta odleciała daléj koronacyą aż do następującego roku (1594.) i tak się stało sobie sam Karolcy czyt napisanie się to rozciągnęło duchowieństwo Szwedzkie, które pospólstwo poburzało przeciw Królowi. Pozniéjsze 3 000, wojska nie było za późno abardziéj z tego powodu rozciągnęli się przeciwko Polakom. - Tatum to sposobem król potem powrócił z przyszłym tytułem króla Szwedzkiego, postawiwszy rząd w rzeczy swego przeciwnika (Karolusa) stawianego w Polakach) który go miał w królestwie się z tronu Szwedzkiego. - Kiedy się stał dzieje w Szwecyi, Zamoyski swoim kosztem bronił państwa ktorym Tatarów i Turków wygnał z Mołdawy Wezwana Hospodara a na jego miejsce Jeremiasza Mohyle umysł chrześciański: a Wołoszczyzny postronnił Kozaków Nalewayke i Łobodę, którzy wpadłszy tam i prabowali: pod Lubliańcami odebrał chorągwie i rożne orężu, które im Cesar przysłał na buntowanie się przeciw Polakę, ale chociaż pozbawił ten bunt, jednak wszystkich rozruchów przytłumić nie mógł, które powstały z bytu niego zamiaru nalegania Kozaków, i Ruskich do przyjęcia Unii. Unia w Brześciu Litewskim, byłaby prawno zapobiegła tym rozruchom, gdyby nie było używano gwałtów ze strony Unitów i Katolików, w nawracaniu Greków, tak dalece że Kozacy

przeszły

przymuszaniu do swéy Religiy podać woleli Mosko-
lom i Turkom, niżeli poddać pod wolnem nad sie
Polskie. — Zbytnia gorliwość Króla, a bardziéy iego
doradzców w nawracaniu do Religiy Kat. zrobiła mu
przeszkodę w Szwedach, a tak Austrya a Szwecya
i Moskwa znalazła nawet pomoc w Polakach
przeciwko niéy. Nie mogąc Królowi, i nie tylko to
obrusyło Polaków ale nad to niebiem com był
bardzo przychylny, a którzyż nie cały iego dwór
ztamtąd. — Po śmierci Batorowéy Konstancy
powrócił Polskie. — Zaludzice lubił Niemcie
lubiéy, że Syn tutéy chodził w kontuszu to go
pozwał chłostać. — tym czasem Karol ztamtąd
tym w Suderkowie, na którym zebrał to ta-
kie Regenta, nie ograniczonego. — Jakie potym
obudził talie w całéy Szwecyi, a którzy chciał
utrzymywać w posłuszeństwie Królowi Sie-
gismundowi, sam Król Duński ztamtąd wyp zobiemnie
szwadem Zygmunta, a nieiako pranego już Króla.
Postawiż w Polsce Zygm. próżne tylko prosty
do Szwecyi przystał których nawet Karol ztam-
tąd chciał chciał, i chociaż ztamtąd Regencyą
malutkiemi Króla, uczynił to idąc nie dla
tego, aby tym uroczyście iéy przysiągł, w Sztok
przysłał do stanów w Abrogu. — Śmierć
Klemensa gubernatora w Danii była
przyczyną, że Karol opanował całą iego Prowin-
cyą, a Król Szwedzki przy próżnym został tytule
bez władzy. — W talem położeniu na Sejmie

r. 1598

r. 1508, Zygmunt otrzymał pozwolenie wyjazdu
do Szwecyi, radzący: brat dawnieyszy Fabian Werner do
radzał mu, aby wiele nayprzód Gdańsk, stąd udawał
na Szwedów, pomiarkował tam nic nie w dziedzictwie, ale
król wyekspensowawszy na to innego pieniądze
na Albertusa, Malarstwo. r. 1. 2. aniludzi
dobrych nie miał, bo wszystko się pozbyło na 3,000
złotnicy. – Mógł by był w przewadzie Zygm: stąd
miał garstkę złotnicy, do tych obiadów, zna-
czny wielu przyjaciół w Szwedach, ale nic nie miał
sobie w tém naradzić. – Trzeba mu było przy byw-
szy do Kalmaru uderzyć na Stokholm, ale on
pamiętał do bycia w mieście, przeto odwiódł
do tego swoich do Stebe a Karol by mu czasem
pomógł sposób do wzmocnienia się przeciw
Zygmuntowi. – Pomimo tego udało się nawet
królowi odnieść zwycięstwo nad Szwedami,
pamiętał bowiem o nieprzyjaźni, ale gdy w nich
w układy z Karolusem, tym czasem wzmocnił
się Karol i bił ich wojska tak, że Zygm: mu-
siał się zgodzić. – Sprzyjając odwiedzono do
Reyma szwedzkiego, ale król nie zrobiwszy
do Polski powrócił r. 1518, co w tajemnicy było
do mylić Karola, że przeto to ich pomysłowi,
albowiem zwołał już od siebie Zygmunt Sejm
walny do Jarosławia, i uchwalono, aby Zygmunt
sam pojechał do Szwecyi, albo by na Władysła-
wa

Wtedy stawał przyiżdżał dla ćwiczenia się w exercycie
Lutrzkiey, i gdyby tego nayprzód nie chciał, niby nie
wypowiedzieć przestawszy etwo. — Po tym wyżey Król
widząc nad się na nowe się, teraz do przyszłego Lutrzkiego Estonii
Polakom, ale Karól nierad tego opanowawszy, i woy-
ne z niey do Inflant przeniósł mnasto pewnego
okolicznośći: Farensbach Woiewoda Inflandzkiey
z stanu mnego rozkazu Króla, a tak wiadomy był Karo-
lowe Siebrlandyi, Karol przestał do niego z zapytaniem, iakiem na prawem nago abdicowanie, on
nas tego powiedział darał odpowiedzieć do Króla. —
Tem rozgniewany Król wpadł do Estonii,
a stamtąd do Inflant. Na te wyprawe nie było
wystarczającego mnego iak Zamoyskiego do niego on
sam wie dał się na mówić, obrażony bydź tru-
dami i wielkimi, a przewidując wszelkie to nad-
mówić iakie ze strony Króla i Rzpltey mogło do-
stawać, bez prowencyey odgłosu narodu wy-
pisywał go do Lity wymówiwszy. Swoie rzeczy się tego
na Wołoszy nie gdzie nie tylko ubiegmał
Mohiłę przeciw przemocy Turków i Tatar-
ców, iako nad to Multany Samianowi sta-
ło Mohiły: oddane w protekcyą Polskiey
mat. — Próżny to był ratunek Inflant, a tego
tym się iuż do 24 000 woyska Szwedzkiego zna-
dowało. Zamoyski do pewnego miał prozby z swoy-
skiem do Inflant, do tąd i Król swoim wszy-
stkim przybył, i dał się na ten zasadę, Zamoyskiemu
nie pomoc

niż pomocą, a do tego nie mitym będąc Inflantom wyznaiącym Religiią Lutherską. – Król widząc ie iego bytności nie wiele do pomagą, oddalił się z obozu. – Zamoy: zaś sam sobie porządzaiąc woynę, z wyborną odwagą prowadził, przodkiem chodząc, liczniey się z nieprzyiacielem nie ważył się odważyć przeciw Polakom, i tylko bronił się w zamkach, co ledwie z dobywaniem zrobił: był rzeczony. – Dobył Kalmaru obległszy potem Pellen, zamkiem został a Narenshabrgiem[?] po mimo tedy nabycia tego z dobytych Pellen działa i Biały Kamień (Weissenstein) nie bez wielkiey trudności, w środ takiey przemysłności Zamoyskiego dostać się Zamoy: w wielkiem dostał się niebezpieczeństwie woyska, a nawet to co miał było nie płatne, Jak Polacy przyciągali z granicz Estonii, tak ci Zamoyskiego ociężałego przed Królem, nie mieli więcey nie zrobić iak stracić dowództwo które Karolowi Chodkiewiczowe oddał: przyszły to mu się bowiem wiadome nalegania na Króla o przysłanie posiłków, w czem go tylko Król obietnicami bawił. Zamoy: zostawiwszy u siebie srebro i amunicyą w Inflantach utrzymywał. – Ugania się Chodkiewicz przez lat 3, ze szkodą, mata garstkę woyska maiąc, którego Król ra-

prosić.

rozpuścić carat, w tym przeciągu roku 1604.
Karol na sejmie w Serbopiny był ogłoszony
Królem Szwedzkim. — Chodkiewicz dwakroć
raz niżnieprzego miał Nieprzyjaciela, tyle
dolarad swoich męstwem, nie odniosł zwycię-
stwo po Stirholmer. r. 1605, w bitwie nad
Królem, w którym sam ledwo uniknął zmatą, ilonią
woyska. — (opis tej wojny moim a cytat wyjęty
Chodkiewicza przez Warszewicza). Cała Europa
stawiła Chodkiewicza. — Papież sam list do
niego napisał z pochwalaniem waleczności
Jego i inne narody. Całe Inflanty prawo-
dzone zostały od Szwedów, wrócone na Kró-
lestwo Szwedzkie Królowi, który z tylu prze-
szkod uwolniony narodowi, naprzykład się rzucił
do Konstantynopola x. Austryjaka siostrę 1.mą
żonę, przez Polaki nie życzył sobie, a drugą
żonę Polaki: największy nieprzyjaciel domu
Austryackiego, iskrzenie do wrócenia wojny radził
mu Xiążę Mozkiewskiemu się z Teodorowną córką
Cara Moskiewskiego, aby zapobiedz napadom,
i mógłby się na tronie Szwedzkim utrzymać,
ale radzy Zygm: słuchać nie chciał. — Po zamor-
ciu Xiążęcia Zamoy. nie przyszło do skutku
który r. (1606) rozpadł się Bóstem światem, bo
chory umarł zaraz się zrzekł Król pod tym cała

wkra

w Krakowie sejmik no Alet wcelny, na którey
uroczystości, siostrzana powstała ofoyna domowa.
Zebrzydowski siedział w Kamienicy Starozakonskiego
nie Tamau, w którey przebywał Zamoyski będąc
Starostą. Kamienica ta zbudowana była dla
gości od Zygm: Augusta, przy uroczystości król
żądał aby ią z nim zamienił, lecz on nie chciał,
a wziął karat go wymuciu, sejmu rozgniewany
Zebrzydowski, Jan Kamieniecy, a Król z Polski
ustąpić musiał. Oprócz Zebrzydowskiego byli i
inni niektórzy mu, Jakusz Xe Radziwiłł,
Samuel Maciejowski Arcybis: rozgniewany
na nie król Batoryusz karał srodze: ci
wiec sprzyjali zamiarom postronnie Zebry-
dowskiego. Zebrzydowski był wielkim przyjacielem
Zamoy: i byłby gotów do rewolucyi gdyby go
Zamoy: nie był odwiódł. Szlachta Krakowska
na Sejmiku w Proszowicach zgodziła się rozpoczę-
te rusznicie do Stężycy, a do nich przystąpiły
Wielkopolanie. — Wtenczas sejmik Warszawskiego
pełno było Kolosanów w Stężycy, lecz dalej
nie król chciał się pogodzić z Zebrzydowskim,
ale on nie chciał. Na sejmiku Kolosanów w
Lublinie wysłało Zamoyskiego, aby tamtego, co tylko prze
Szlachcica mogli zdawać na pospolite ruszenie.
W tej konfederacyi naczelnik był Radziwiłł, odebrali
całą władzę królowi, i wyjednali do niego posłów
aby

publicznie obrażony prosperował, aby przyrzekł że podług praw stanowić będzie, nie Austryę sprzyjać nie będzie i wiele tym podobnych. Karol tedyż król widząc że nie maiąc tego czego by chciał radził zbierać wojsko na Ruś, którego do 4 tysięcy do 7,000 zebrał, Polowanie liczyło do 100,000. Między obiema wojskami nie było zgody, gdyż ich nie sprzyjali Królowi ani mu nie szczędzili. — Wojsko Królewskie dogoniło Polowanów pod Jarosławiem, ale Zebrzydowscy nie mogąc się oprzeć uciekowi dali się, tylko by ich ubezpieczyć. — Arlachta gaiida do Zebrzydowskiego radzi do Jędrzejowa, gdzie zebrane wojsko i myślano o wybraniu nowego króla w osobie Gabryela Batorego, król widząc stale te zamysły wezwał Chodkiewicza z Inflant przybył Chodkiewicz w 1,600 iazdy do Warszawy i zajął się z Żółkiewskim wodzem. — Wodzowie zaś przeciw nie Królowi byli Herbert Radziwiłł, Zebrzydowscy. — Sprzątały się obie wojska pod Warszawą, ale król nie chcąc rozlewu krwi nie atakował ich i szli aż pod Radom do Gurowa, w tem Stadnicki zdradził Polowanów przeszedłszy na stronę Zygmunta 300 iazdy. Król widząc że się próżno nie bronić, radził się bitwy pod tem miastem. Nie długo ten raz trwał, zginęło wiele Polaków. Kiedy na Zebrzydowskich którym Chodkiewicz dowodził stało się zamięszanie, Król chciał uciekać, na stronę Żółkiew: a iden Polaków Polowanów

partyę

partyi Chodowicza nawołał. Gdzie ta iuż ten prze-
bryały Szwed: do zwycięstwa tego przydszedł ieszcze,
wiele Piotr Łaszek, który zamiast pozwalowac
Herburtowi, klęsnął, zatoiy wszystkie woła: iach
zginęliśmy, a wojsko pod nim będące rozbiegło się
a tak się skończyła ta bitwa po której nastąpiło
powszechne zrabowanie. Petrydowszki przegrawszy
iż Króla, a Chodkiewicz do Inflant wrócił. —
W ten czas kiedy się to działo w Polsce i Inflantach,
Polakom innym zajęta była, po śmierci Fedora
syna Wasilowicza, Borys Godenow osiadł na
tronie Moskiewskiem. Tym. w 1601. zrobił zimno
potwory, ale zawsze sprzyjał Karolowi, tym czasem
niejaki Chrystko czy li Grzegorz Otrepiew Czer-
nieć zbiegły w Monastera Moskiii zaczął się uda-
wać za Dymitra syna Fedora, twierdząc że Bo-
rys chciał zamordować Bpowicza, zatym uciekł niego,
przewłoczyła podobnoś twarzy, dała to powod do
wiary, a nadewszystko iż dawne nie dowiedzono
czy to nie on sam był. —
Tym Dymitr samborzanie, zdawał się takim
sposobem: „ w Kijowie X=a Ostrogskiego za działa
wypędzony będąc z Monastera, a stąd będąc w
Inflantach nauczył się po cichu, udawszy do
Xcia Kurlandii w Galszkiego, dla X=a Ostrog: dawszy, że
z nieżyjącego chorego, wyznał się to oney ulicy dziecię
na dowód zaś tego Krzyż wysadzony brylantami
który mu X=c Mniszkowski albo Ostrogski oyciec
dał,

dat. X^go Ostrogskiej umiewszy, a przez brata X^a Ostrow: Konstantego głębnat go z Królem, kazał go król przyiechać do Miniszka Wojewody Sandom: i darował mu król kilka tysięcy złp: Zaraz mu być dotrzymyślił się Dymitr tego tracyetati król radził się Zamoy: co by miał z tym robić Zamoy: odpowiedział, iż to iest niebezpieczna rzecz, Król czynił to bić aby X^go Ostrowskiego był na czele całego dzieła, ale on nie przystał, i posłał Mniszkowi, który szczególnie Cześarzem się zdymitrem mianował dowody, gdy Marya córka jego jedna wdzięczno panna, po ślubiła Dymitrą, który przyobiecał się iż nie, iako tam Carstwo przyimie Wiarę Kat: Lubo Zamoy: odradzał Królowi by tego nie czynił, iednak Król chcący się tego uczyć zlecił aby go popierali. Zebrał Mniszek 7000 iazdy koło Lwowa w 6^ce Chorągwiach, z którymi do Moskwy przez Kiiow pociągnął r. 1604, udali się na Ukrainę w Królestwo pomnożyło się to wszystko do 20,000 głów nad Dnieprem, a gdy koniec Dnieprowy do Dymitra przyszedł przez Szerzenego [illegible] i Swis ich cuzy ustąpić nie chcieli. Gdy nadszedł Dymitr Borysowi będzie strasznym, chciał Borys miał wiadomość, i w Lutku potyczkach od nich nad nim zwycięstwo, gdy w tym Borys nagle umarł (d. 3. Kwiet. 1605 r.) a to ułatwiło mu drogę do Moskwy. Fiodor Borysowicz 16^ce lat mający obiął Cesarstwo, który nie mogąc poradzić rządzić Moskwą dodała się Dymitrowi, który

ty

który całą jego familią, bizarat wymordował. Potem posłał król Jmciu do Maryanny Mniszkowney, a oraz zaś dał polecenie Dymitr polecenie z Królem Polskiem, a to w ten sposób kiedy się król miał zjechać z Konstancyą Arcy: Aust: a Maryanna niechciała się widzieć z nimi, wyjechała do Prodnika, a stamtąd do Moskwy z pozwoleniem z pannami Polskiemi.

Wśród godów Weselnych godnich bekt Xiążę Wasil Jwanowicz, a Szuyskie ociadł na tronie Carskim nie długo panował, bo zaraz się Dymitr samozwaniec drugi, bez wątpienia oszust, który go Polacy uznali za byt prawdziwy, starać się nad Państwem i Stolicą którzy nie sprzyjali Państwu to postrzedzili, skąd się on podziemnemi sposobami, i uszedł mieć Moskiewskiey, w krótce zabrał z Polski do 7000, wyszła, a Carewicz przyjaciel Maryanny przyprowadził mu Kozaków Dońskich i Zaporowskich do 8000, a pokonawszy Xięstwo, i tytuł Cara w obleżeniu r. 1608.

Nad wszystkiem tego Dymitr miał zwierzchność, z chodaniem, i Pawet Sapieha nie chcąc się z nim zgodzić na obrzym oborem stanął pod Truciskiem w Monasterzyrom. — Szyski nie widząc co na robić wyjechał Maryną i portów Królewskich zwyciężenia, kiedy zaś Dotrzebie jest wiadomo że się Maryanna a Moskiewscy Carowy bez tchórzem, nam ylnie bawiła się wypuszczeniem Xiążęcia go gdzie ich po zaraz z obozu pochwycić do Turzymatrapro wadzić. — Znata Maryanna Dymitra, wziąwszy Xięstwo po tajemnie, tam za sobą zaraz zniewolić się bunty w Moskwie i całe państwo było w zamięszaniu. W tym czasie wydał Xięgm: wojnę Moskwie r. 1609. aby koro-

stanęły

kurzystaiąc z zamieszkiwaniu stat się Panym, albo odrzucenie prowincyi od Litwy od stat. — Jakie niżyły z zamku tak więc zamyślał Xżę Litewskiemu dać władzę nad wojskiem. — Xżę Litewski zaś znaiąc sposób myślenia króla, gdyż przewidywał się wszystkie wojenne wyprawy w obronie wielkiej znaczy będą iako powaga hetmańska i pułkowej władzy, wzruszałes dat się sprzeciw, Moskalejnastali Zbrobarziewa do Krakowa po Maryannę i namówili króla iż bardziej by sobie przyjęli syna niż Dymitra, dat się namówić Zygm: iznaszt w 20,000 pod Smoleńsk wyprawiony ni mata nast zatoczyć Smoleńsku gdyby by był Xżę Litewski radę Xżęcia swego, abyeż nie bawił oblężeniem smoleńska, lecz ruszył do Moskwy, to by wpiąć wskurał był. — Xżę Litewski stawał na radzie walecznych, aby Xżę Litewskiemu niesprzyjący trzech Xżąt potockich brać zamordowała: Iż dato oblężenie Smoleńska przez 20 Miesięcy wojsko nie karne do poszarpało się, niezgodzeniem się Zygm: poprzet sprawę, a wrotka z wojskiem do Turzyna, a przez to Dymitr stał się nieprzyjacielem, a Moskiewskie co trzymali się Dymi: wzmocnili Xżęcia go, który będąc od Turków wyparty myślał od odsieczy Smoleńska, Michał Szeiski Koszin Hetman Cara Wasila uwolnić od oblężenia od partyzy Jana Szpichy za pomocą Turków, a obóz Moskiewski rozpuścili się. —

Po śmierci Rożańskiego zamku arcy Xżęcia przez Moskali były do bytę, gdy tymczasem Zygm III bawił

pod

pod Smoleńskiem pod pretekstem obrachunku. Brat Xięcia
tego przybrał się na dzień Smoleńskiej Rzeczy
pospolitey stanowionego Xięcia tego pod Kluszynem 8.
Lip. 1610, otwarte Władysławowi do Korony Carstwa.
go.

Po takim rozrządzeniu Xięcia obległ stolicę
tutejszą Dymitr ze swemi partyzantami
obległ. Znayduiąc się w takim stanie Moskwa
poddała się przy tych ustępach, i przysłała posłów do tego
co Manifestem nasłała posłów, a mocą tey Umowy:
tym Xięgm: umowy Carem z Warunkiem aby
Wiarę Grecką przyjął. aby zachował te warunki
iakie mu Michał Xięcia pod Smoleńsk dnia
pod dawał. Bazylli Xięcia Szuyskiego wydani
w niewolą, całe prawie państwo uznało Władzy:
Carem, a stolica radzi na swoyskim czekała na
tego. — Takie nadzieie panowania zyskał
Xięgm: nie potwierdzenia tey ugody zawartych
przez Xięcia: i obległ Xięstwo Smoleńskie.
Chciał Xięgm: koronę Moskiewską w tayć na
swe skronie, a tego Moskale nie chcieli, dla tego
chciwości, posunął swoią niewstrzymaną ludzi
pospolstwo podane pod Władzy: ile przyiął, i ludzi
Arcybis: Rostowskiego do wielkiego zniadza
od ludzi
od trudzony Władzy: Moskwą to i Smoleńsk.
Ludzi Xięcia opierał się postanowienia domagał
się - Smoleńsk w roku 1611. 14. Czer. dobył
Smoleńsk, Na pamiątkę tego Xięgm: kazał
wybić Monumenta. Krew widać się jeszcze na
Xięgm do Warszawy. a wyrobiło niepodatne rozeszło się
w Moskwie

w Moskwie Restaurd Xżnie Alexandra Xżat
tacio Gąsiowskiego, opuścił się Prospektowi, który
utrzymywał stronę Maryny, iż nale baczał zysta-
łić wielkiej części Miasta żeby się nie w tamtem utry-
mał. — W Wilnie i Warszawie ogłoszono do bytu
Pmo: na tymże tym od dnia Katarzyny Prawy
Janowi Zygm: Margr: Brandeb: —

Xiądz y Moskwa widząc we nadziei dóz-
chata się Władysł: wzywała do tronu którego koł:
ioże zyna Karola IX= na Cesarstwo! — Ga-
siowskiego obleżony był w Moskwie od Janiców
Trubeckiego i Prozorowskiego, ich oboźnie mężnie
się bronił, a Jan Sapieha zwyciężył w Kole
obozowem, przecie przez niezgody wodzów daremne
były usiłowania. R. 1612. Zygm: ciągnął Chod-
kiew: z Inflant, które go posłał do Moskwy, lecz
wojsko rozpuszczonego mało dała odpora: Łazdroń
Jakuba Potockiego Hetmana pieniądze dobre układy,
przydany Strusiowi Zawiszą garstkę nie chciał dnieść
ponieść pomocy Gąsiowskiemu nie mógł jak. Struś nie
chciał rozstawać pod rządem Chodkiewicza, a Chod:
napróżno wzywał pomocy Królaz. Przybył Zygm:
z Montandyą żoną do Wilna, która nie życzyła
panowania Władysł: swem oporowaniem mary
wojska w utrzymała, iż pozno udał się do Moskwy
i poddać się musiał. — to Dymitr dał odpór. —

Zygmunt musiał się wrócić do Polski z hańbą
aby pozbawić konfederacyi z przyczyny rządu
zabitego, i że Xżę znacznie we były tą pod pozorem

Cicielińskim powstała w Morkwie i oblężona pod
Lwowem w oddziale Króla: 2ga Sapieżańcow
pod dowództwem Kobeckiego długiego, a ta oblężona
w Brześciu Litewskim. 3cia raz powstała przy
boku Warszawskim zwyciężka będąc pod
Smoleńskiem i wzięta pod Bygdoszcza
szczęściem było dla Polski że dania zabrakło
Gustawa Adolfa, który przeto nie mógł myśleć
o Inflantach. Lecz sam Król nasz wyjął Ka-
rolowi Filipowi brata swemu Korony Carskiej
Skądy więc Moskale nie mogli się dziwować
Władysławowi: ani żaden z synów Karola nie chciał obiec
korony, obrał za nomysłnie Teodora syna
syna Aexybis: Bożkowskiego do niego przyczyna
wielka była Konstancya. —
w r. 1612 dał mate Sejm pobory naznaczył
się Sejm: nie tylko zadnie nie wyjednał, ale nad
to i wojsko w części rozpuścił, a Litwa przez mę-
stwo Chodkiewicza i Gąsiewskiego r. 1611 aż do
r. 1615, Smoleńsk tylko uratowała. Sygmunt
ten nie myślał o Koronie Carskiej, którą synowi
jego grubo roić wydarta, ale posłowie z Moskwy
od pomoc, Macieja Cesarza Niemiec: to i Sejm
uchwalił, ale Car nie dał nic, zdania Polska
zostać nie to nie mieli zawalat. — Żądał Michał
wydania Smoleńska i zapłacenia 1,000,000. zł.
za klejnoty zabrane w Moskwie, na dalsze warunki
nie myślono wojny odpowiedzieć jakiej r. 1616.
uchwalono, i wyprawiono na nie Chod: i Wład:
r. —

r. 1617, iednak za późno, bo lubo z pocz[ą]tku było
postanowienie, iż hałas po wrzuceniu Prochowego Wład.
nad miastem zbiec a Mohylowa przez uroczyste
Religii Grecki i był był zostać Carem, lecz o spiera-
tiu Komissarzy a szczególniey Kazanowskiego
i wiadomości, wszystko odmieniało. — Hetman
Komissarzom w prowadzeniu woyska prawy wielkie
zamiary Hetmana, i chociaż Piotr Konasiewicz
Sahaydaczny, potem hetman Zaporowski, pod tytułem 30,000
Zaporowców, pod nadzieią Polaczy dla wzniecenia zimy
i buntu w woysku, dobiadował się zawsze po Nowy 1619.
Gdy rozwarto (lutego) natenczas od rzymian Imperatorowi
Cesarskiemu przez posłow wyrzekano, a Michała
Carem uznano, z drugiey strony Ludwig Galicyan
i drugiey umarł w Warszawie i w Dominika
pochowani byli; nabycie tego przypisano Pol:
bo utracili Włochy i w prostą w wojnę Turecką,
odnowiwszy wojnę z Hiszpanią, ustawiczne
napady Korsarów z podbudzenia Cesarza Niem:
tak rozjątrzyły Turków i od dawna myślących wy-
dać wojnę Polakom; przeto turecki woysko w Per-
sami zatrzymała; w r. 1614. Mochita Constanty
na to że nie stawił regularnie haraczu Turkom,
a nowego mieysca obrano Lorne. — Stefan Potocki
Wazgier wszedł w wyprawę Lorne, ale się nie udało
dwoy z wzgrozie Kozaczej i Michał Wiśniowieckiego
pod Tatarzy. Hodziewicz, turecki nie przyjaciel
do niewoli do Stambułu odesłany był. Ha-
pieni Turcy idą to na Polaków idą na te zalecz

się

w dawali się w interesa Wołoskiego pod dowództwem
Szkurii derbasy w 80,000, wpadli do Polski.
Wielki Hetman Koronny: drugą granicą od Lwi:
stanął pod Buszą, nie dawało dnieństwa, ale
zmatą lichą, woyska. Lwi nie podległości woyska
ludzkiego nie wyjednawali iego szczerość było
powodem że Koronni zawarł umowę z Chin-
derbasą, ustawniąc Multany i Wołoszczyznę
w podległości. tegoż roku i Tatarzy mimo umo-
wy wpadli do Polski, a kozacy na swoich czaykach
rabując Turków rozbijali. —

Niby ta by była ciągła woyna Turecka, gdy-
by nie ten wypadek był. Król za radą Andr:
Lipskiego, a potem W= Kanclerza i Jerzych
pod Dr Ferdynandowi na pomoc Kawaleryą
zaciężną Lisowczyków, od swego dowódzcy
Lisowskiego przezwisk Gaborowi: który
obległ Wiedeń, wiarołomny Gabor na Węgry: po-
budził do woyny Cesarza Turecki Sułtana,
którego i możliwa pobudzała, upatrywał Sułtan
pory do wypadnia woyny i ta mu się nawinęła,
Kasper Gracyan rodem z Styryi wyłapiony
znacznej liczby niewolników we Węgrzech u-
ciekł do hospodarem, a ten przyjął Polakom za co
Sułtan chciał go śmiercią skarać, Lwi Król chciał
Polski: pozbawować mu, ponad Polski: zwoy: prze-
Dniestr, i rozterzył się pod Cecorą, ale wodzą
wielką woyska ilość Turecką zaczął się cofać

tam

ten Polski, rozpuste woysko niechciało duchać
Xżu Litew: a Kalinowski nad xżę Het: aby zgoła
zad woyny, kiedy nas xżę Litewski nie chciał
iego zad duchać mieli że Kalinowskiemu
gwarnać woysko, i namówił do niewoli, wielu
chwytał się nad Kalinowskiego, co zad się xżę
przez dwiestr narzekali opuszczony od wardy
po wgd 17. Bard. 1620. znalazł się tego ciało między
rabieżmi gotowe więzło i postanowiono przed
obozem tarczkim, a potem do Konstan: odesłano.
Konnicpolskiej hetman Polny syn xżę Litew:
Dostał się w niewolą. Stali byd konnicy tey woyny
od xżąt przyprowadzony. Tatarzy nie mając od pow
splądrowali Ukraińskie a Osman w 30,000 razy d
na zawojowanie Polski — Polska w tym niebez-
pieczeństwie będąc prośmo rządu y pomocy od nacz. —
Na woynę to uchwalony tey woyny tego od pań, bo
ledwie podowa stych uchwalad do dwudziestu
zebrano 35,000, Polaków, do tych przydany
się Hetman Zachajowscy, Wojewodzin
30,000, bo zaloż, a stała zdaż Chod: opuścił się
Turkom do 40,000. Wrzuszty się choroby w obozie
Polskim i Chodk: umarł r. 1621. w obozie oddając
władze nad woyskiem Lubomirskiemu. Wenyra
po zturmie nie mogąc nic zrobić Polakom
na rządach polskich, do niego i Polacy stawiali się
bo prochu brakło. Hanąd Polowy r. 1621. pod tem

warun

warunkiem iakby dawnieiszem z Królem Szwedzkim. —

Jesienią w czasie woyny ~~Inflanckiey~~ Mordwiń: myślano o rozpoczęciu woyny Inflanckiey: i rozsyłano pisma przeciw Gustawowi Adolfowi Królowi Szwedzkiemu urabiano y pociągnąć na stronę swoię Woldemara Fabrycyusza przemawiano Germanię, a Ryga lubo się obronna Szwedom, niepryiętą iednak do tey trawy woyny. — Na mieyce Chodkiewiczowy do woyska pod Chocimem dany był Krzysztof Radziwiłł, ale i ten był dyscyplinarnie, prawie go nie lubiano i narzekano że woynie Radziwiłłowskiey. Siły zaś Radziwiłłowskie dały się poznać Szwedom gdyż wnijść Rygę i posunąć się do Kurlandyi: zdaiąc to zawieszenie broni i powrócenie zabory Szwedzkiey r. 1621. ale Dorpat i Ryga zostały się przy Szwedach. Tym czasem woysko nie iedynie powróciwszy z pod Chocimia lubo konfederacyi nie przymiało do, mimo wolności Religii iednak Rusi i Litwie Jezuici przywiadali do unii Prożno Warszewicki Dziewicki Smotrzycki Derewicki wydawali aby zatogi nasze tym przykładowaniom nie podlegały. — Miasta nie Katolickie nie chciały przyimować ustaw y prawie wiele rożnych zwłaszcza w Prusach uchwaliło.

Marcin

Marcin Szyszkowski Biskup Kraiowski do 40
kościołów Katolickich i Lutherskich zabrał. —
Skąpe przyrzeczenie Króla do Domu Austryackiego, który
go tyle razy zdradził, przyniosło go do tego że znowu po-
stał Kozaków do Ruch na pomoc Cesarzowej w naród uraził.
Powodem do tego była nadzieia, iżby pomocą Austryi odzie-
dziczyć tron Szwedzki, dla tego rad był tey woyny, i uzito-
wał uchwalić na nią Pobór, lecz nie tayne były
Adolfowi Królowi Szwedzkiemu zamysły i dla tego gdy
Król do Prus wyiechał, ten boiąc się aby w tym czasie Lu-
pież mu nie przerwał z flotą pod Gdańskiem stanął
ale przewiedziono rozeymowanie tak dwa. —
Pęyn następującego roku był burzliwy, a dla tego
że Konstantego Zapis za 600,000 Zł. dobra Żywieckie
od Kamorskowskiego, 2do nie Król oddał 9cio letniemu Synowi
Janowi Albrychtowi Biskupstwo Warmińskie. — Nieche-
ano Jái poborów na woyne Szwedzką, na którą Arabia
Altan 50,000 woyska obiecywał, Król lubo widział się
sam, zdarzenia tych nie trafił nadzieio tronu Szwedzkim
Gustaf Adolf widząc to po ilościowaniu rozeymu w prad do
Inflant z poraziwszy Pasięki, zabrał całe prócz Do-
nebargu. Król niechciał przyiąć warunków do zgody
od Adolfa podanych, ten wzięł Cr. 1626 przeniósł woyna
do Prus, w których Komendant Pilawy odparł Szwedów
aż do pory woyska przy byłe się Stanisławem Koniecpolskim,
uczynito woynę zaczepliwą. — Stany uchwaliły poborv na
woynę Szwedzką, lecz mowy punktpeta Króla odraziły Polaków
kiedy na seymie z marszałkowy Kanclerza Lipskiego uczy-
niono propozycyie, iżby nie władzy: ale miłody Pan po zmarłym
Ojcu Panować. — Gdy się woyna z innym zaczęła,
Gustaw był stłoczony do potrzeby, i obiecywał całych Inflant
oddać, byłby Polacy z nim z Kurlandyi i Estonii

Zawarto

stawarto na 30, lat roczym, nowe obietnice Króla
Filipa IV^go^ króla Hiszpo, do tey unowy króla przy-
wiodły, ktory mu obiecał flotę z 24, okrętow ktorąby
złożona na morzu Baltyckim dostawił, na ktorey
flocie Walenstein 12,000, woyska do Prus przy-
prowadził. Podowie Gabryel de Zoy i Baron d'
Auchy udawali, iż maią, iiż na to 200,000 złp: kur
landt Hamburg i inne miasta niechciały okrętow
naiąć, radał król aby tey summy, ale i tego nie dano.
Latwo wiemy przez obtuny Austryi, wystał we 9^ci^
okrętow na pomoc Austryi, ktore flotę duńczyczy za-
kopili, a Szwedy w Prusach Toroń obległi i Marienw
napadowali. — r. 1629 Seym zezwolił na nowe po-
bory, i na wprowadzenie do kraiu obcego woyska na
pomoc. Przysłany był w 10,000 Niemcow Arnchaim
Brandeburczyk, ale to woysko było przeciwko, a to
dla tego że Arnchaim wydawał się sługą Electorowi
Brandeb: lecz zaś Szwedom, przeto iż król Szwedzki
tak zwycięzki, iż gdy stanął Rozeym na 6, lat, Insf:
cate, oprocz części Dunebergskiey w Prusach, zaś
Elblong Braunsberg Pitawa przy Szwedach zostały.
do zawarcia Polocin wiele przyczynił się Charnacee
posel Fran: gdzie Ferdynand II^go^ poranionych Pro-
testantow i Duńczykow, zszły do opanowania samo-
wladztwa. Odwrocony Gustaw Adolf do woyny Nie-
mieckiey niechciał Polskiey dla obietnicy od Fran-
cyi zalożonemi przymierze przeciw Cesarowi.
Gdy iż to dzieie, Tatarzy napadali na Ukraine, kur przez
Mstisława na Chmielnickiego i Lubomirskiego zbiegli.
Woyna Korsuńska data powod do rozruchu, kiedy to Nie-

niepokoiła

Konnicopolskiego rationery, powstała Konfederacya woyska
niestatecznego pod Glińianami, którym także Król przeciw
zaspokoił r. 1631. Król ustanowił podymne na
wypłacenie Pozitków woyskom Cesarskiego, za co
Król ustąpił Mennicy dla Szlachty. —
Ostatnie 2 = lata spokojne były, lecz śmierć Królowey
Konstancyi rozmaite gotowała, iż gdy się gotował na pro
gress do Kraiowa a prosperitas tchnęła, umarł d. 30.
Kwiet. w Warsz: ubiwszy się 66, r. a 15. Jan: był to
Pan dobry, sprawiedliwości kochaiący, ale do rządu nie
zdatny, za radą Jezuitów i domu Austr: ślepo postępował.
Wojował z Turcyą chwilą dla Austryi, a dla Polski
trawił Prowincyę, Ukaito mu się rozszerzyć w Litwie
wiarę Katolicką. —
Utracił tron Szwedzki i Moskiewski dla sprzątaginęły
dla Polski Inflanty i Mołdawią, nawet i Koronę
myślelibowy bić się spod wotady Polski, a to z przy-
czyny religii. Dla tegoż nie pisałbym przeciwko
temu się Michałowi Piekarskiemu ortodoxowi
„pomięszanemu, gdy go d. 15. List. 1620 r. ujął 2=
„razy arabanem, iakby do Konia to S= Jana na Mszą
„wołał, a to dla tego się dobra jego administracyą
„brzeskiemu były dane dabowed mu winę. —
Miłość szczerego Władcy: IV = wyprawiła Katy grzmi prosząc
w Warszawie na Krakowskim przedmieściu. Lata
Polska rządziła bardzo wielce na niego. — Ile stawił
8 = Synów i córkę, a tych. Władysł: i Jan Kazimierz
po nim panowali: Jana Alberta Księcia Krakow:
Karola Ferdynanda Bis: Warmińskiego i Potockiego.

Ale:

Alexandra i córkę Annę. Dworzanie byli Piotr Skarga, Szymon Birkowski, Marcin Joachim Bilsky, Łukasz Gurnicki, Szymon Szymonowicz Bendoński Sekretarz Zamoyskiego, pisarz Metanaeus Polskich. —

Bezkrólewie.

Po śmierci Zygm: III^go królu było bezkrólewie, i dosyć spokojne, iżnuż na ryczałt Zygm: cynął nadział sobie do tronu Gustaw Adolf król Szwedzki od którego strony Radziwiłła probierony. Za pogłoską śmierci (ojca) Zygm: Jakób Rupert Kazimierzy Gustafa Adolfa koniuszian z Rygi rozpisał Listy do senatorów prosząc o koronę dla Pana. — cum Zygm: listy te w Warszawie Kalowi przyszły baron, Russel więźnia nim chwarany. Niebyło więcej pretendentów do Korony prócz Pretendenta Władysława Syna Zygmd: III^go zalecało go znaiomość rzadkich wszystkich którzy nabył za granicą, Po śmierci Zygm: III^go Gustaw miał cichow nadzieie, lecz gdy Władysław został obrany królem upiadła nadzieie. Na tymże Elekcyi nym Elektor Brandeburski iakt X^go Prusk Ks magał się o herytaż, lecz nie pokazy, ale żądania odrzucono, Ogłoszono Władysława królem pod Warszawą, a w kościele S^to Jana zaprzysiężono Artykuły pacta conventa, które pierwiey nie były w Polskim języku, niby nakoniec spokoyność i swobody narodu, krwią odpadłe odzyskał z Moskwą i Szwecyą pokoy zawarł, Kamieniec Podolski i Pokucie okupami wzmocnił, niby uspokoiwszy

cudzo

iudro ziemi mieć rozdawał, niby się nie zenić bez
wiedzy stanów, o stanie na Morze Baltyckie i
o sukcesach Neapolitańskich pomyślał, i inne.

Panowanie Władysława IV.

Koronacya Władysława IV. odbyła się w Krakowie
6. Lut. r. 1633. bo dla Jabłonskich nie mogła być wcześnie.
Na tymże koronacyi uchwalono wojnę z Turcią. Roppy
które pod dowództwem Sehina do 100,000 zmobilizowały
obeszła, Król po koronacyi poiechał do Warszawy
z tamtąd do Wilna, i Lubrowny w Litwie wojsko swoje
na odsiecz Smoleńsku, bo był w ten czas oblężony
nieprzyjacielskie, był by się poddał, gdyby nie Kry-
stof Radziwiłł, który z małą garścią przybył,
i nadal staranie o dalsze. W tenczas do obozu
Radziwiłł otrzymał buławę, i zaraz nie mógł
się do niczego zabrać: 3. niby Dygnitarzy
Polskich wojsko Królewskie z Radziwiłłowskim nie
wynosiło aż 20,000 ludzi. Sehin za przybyciem
Króla cofnął się i czekał na posiłki z Rossyi;
lecz go Król tego dniem te różnemi trudami na
to nie dał do połowy jego nastąpieniu warunku
niżby swoje Moskiewskie zdrzyło broń, a rozdawało
cały obóz i armaty, wyjąwszy 12, armat polnych
i wszelkich zapasów wojennych, a potem niby
z rozwinięciem chorągwianie murzyć, wolno
było przystąpić do Króla Polskiego, który mu oświ-
adczenie padł do nog i przez H. miłość nie będzie
przeciw Polakom żadnie. — Powiedz się Wład. po
Morawy, i wrócił do obozu Wiazmę Kaługę
i Moraysk. — co przyniósł Carowi Fedorowi do połowy
na

na co Władysł: zezwolił, a mocą tego, Woiewod: Smoleński
i Czernichowski wtargnęli z woyną Polskie. – Car zmusił
się prawa do Inflant, Kurlandii i Estonii, a Wła:
IV^ty^ zmusił się tytułu tytułu Cara Moskiego, i obiecał
oddać Dyplomata który mu dali na Cara portowi
Kurtyst nie mogł znaleźć. – Powodem do tey ugo
dy była obawa woiny Tureckiey i Krymskiey, chociaż
nieprziaciel się Car nie miał tey oprzeć nbu się i wy-
stawić mu konta co winne. –
Pokoy ten nie bardzo korzystny [był] nagnił Królowey
z Turkami i Krymami, Tatary wiecznymi roku
wpadli do Polski, i zpustoszyli Ukrainę, kurzbie
aż Koniecpolskie do Nasowemrogem. –
Ten sam hetman maiąc tylko 16,000 woyska
bobił Turków daleko silniejszych Stanął pokoy z Tur.
mocą którego Multany Wołoszczyzna Siedmio
Siedmiogrodzkie do Polski się do korony. – Który Sułtan
Murat IV przyiął zamoyski. –
Zaberpiwowany się z południa rozpoczął woynę z
Krymami po śmierci Gustawa Adolfa pod Lützen
w Saxonii na sprawcy Niemiec potego, na stępiła
po upiór mało letnia córka Krystyna, pod ięy
imieniem senat rządził, na ordu tego był Oxen-
stjerna przyiaciel Króla zmarłego, Krzdu gdy on
się nie dawało w Niemcach zamysłu przeniósł
woynę do Prus. Elektor Brand: lubo sprzyiał tu
dom, dnata dla zysku radził Szwedom potoczyła
wdaniu się Anglii Francyi i Holandyi, stanął
rozejm na 26. lat w Sztumsfordzie mocą tego
uszył

tego w nyższe miasta w Prusach które trudnie
trzymali wrócity się Polakom. — Chciał Austrya
wyciągnąć do wojny ze trud: władcy: ale on nie
dał się namówić, mocą tego potwierdził infanty
w mocy trzydzieści zostałych —
Król zamyślał się nieco z Erzbiskupem, córkę Fry-
dryka Elżbietę, ale dla różnicy wiary nie
przyszło do skutku. — postanowił potem ożenić
się z Polką, co by był bardzo zrobił ale Walezyan
Magnus Kasztelan Sandomierski go od tego prędzej
wyboru, nad Córkę Renaty córkę Ferdynanda
II-go ksiąg i to odwiódł się gdy Ferdynand umarł
a brat Ferdy: III-ci nie chciał dać przyrzeczonego
posagu, ksiąg ty były nagrodzity wszystko. —
Chociaż mądre było jego panowanie jednakże
było bez przykrości, a często i wbrew króla było,
bo lubo lepsze rządy nie życzyć jednak przez rozrud
ność zawsze bywał nieład. — Dla tego że król lubił
Polaków cudzoziemców, których nie mógł tak utrzymać jak
Zygm: I-go i II-go Wielko polskie było najczęściej mowa
wiele cudzoziemców. — za niego powstały miasta
Rawicz i Zduny. Za niego zaczęły odbywać się rozmo-
wy przyjacielskie Dyssydentów z Katolikami w
Toruniu r. 1645. celem by było porozumienie się rozbr.
był gwałt z przyczyny kurkary, których król władzą utrzy-
mać nie mógł. — Miasto Kalisz, było siedliskiem
Żydów Arjanów, tam były najlepsze szkoły Biblio-
teki i inne naukowe sprzęty. — Zdarzyło się
pow:

prawnego raru że studencki tey Stolicy rozbili kamienie na figurę mylii Jezus wizy z portretu Katolicy drarili się o to odbrali im koni[illegible] rzeczy zamknęli wypędzili ich do ciego i by zay domu przybyli się.—

Na początku panowania Władysława powstanie przeciwko uchwalonemu na Sejmie, które Cerkwi nakazą do Unii, a które do niey Unitow, lub Katolstwo nabutowało się pod dowództwem Pawlicenka rzeczą rozyszło do pory pod Kamieńcem Borowicą, zaspokoiło ich w Kolumbie, lub uplamili się Polacy, bo lubo dano słowo Hetmanami stanowi. Nie ustawały rozruchy pod dowództwem Ostranina i Tymanowicza, które z chorowi nastawem była ubiorowana, a tak Polacy co się mieli wzmacniać do się ostabili. Widział te nie przywrócić Wła: IV. ale ich nie uspokoił, bądź ta zdrowia bo dla pieniędzy, miało i to za złe królowi że się z domem Austr: z dzierz. Tak Francuzi brata jego Kazimierza gdy do Hiszpanii płynął do Marsylii wrócił i nie wypuścili go aż r. 1640) tak Szwedzi za tym nie płynęło do wojny. Gdy Henryk Boot z Prus, wpadł do Inflant, a Tatarzy w r. 1640, wyprowadzili do 30,000. ludzi z Rusi.—

Po śmierci Cecylii Renaty, orzekł się król z Ludwiką Maryą z domu Gonzagowey. z czym Malyanizm za który 30,000 talarów wziął w porządek. Pomyślne rzeczy się stawa konnie potkniecie r. 1644. nad Tatarami pod

pod Arcatowem i namowy Jana Tryplis posła
Wenecyan idącego ztamtąd Króla do prędzszego
wojny Perzeckiey. — Pieniędzy posagu i
zaręczenia od Wenecyan złotych do 1300,000
talarów obiecali, zdaią z Król wojska, ale
Hanny żadne na tę wojnę przykłady nie chciały
Król być temu przeciwny, bez mowy Hanckie
wzięła w rządy Cywilna Egzagolskiego
Marszałka Litewskiego który go na tym ujęcie
radziła aby nie zaczynał wojny i on odstą-
pił od niey. — Ale oderżona moc Królewska
nie pozwoliła. — Dwa lata ieszcze panował Wła-
dysław Jagiełłowicz, i przy śmierci tego mówił
Dowal „ O Boże dziękuię ci że potrzebowałeś w czasie
„mego żywota tego świata zebrać, ten marzeń
„przed Litwinem tego nie uczynił. — Wtenczas
był bunt Bogdana Chmielnickiego
wstrzymał potęgę Polską, Król umarł w Ma-
rcu r. 1648, r. panow. 57, a 16. panow. był Wła-
dysław piękny twarzy, ale otyły, lubił rozkosze, biesiady i
wygody. — Bół na kamień dolegał Królowi
i inne choroby rozwiązały młodości, a młodości
był dobrze wychowany. — Mówił dobrze po
Polsku Niemiecku łacińsku włosku, przeciwał
miłość Polaków a 10, roku kiedy po Polsku chodził,
„mówiąc do żyda ii królewskiey przystoi aby
„po polsku chodził. — Wojenne wyprawy do Moskwy

i pod

i pod Chocim zachartowaty umyst Królewicza. — Ciuż
Dzieł Włochy Francyą Niemcy Neapol, do którychże nie
zabawiwszy dla nadziei ordyn. — Papież Urban VIII. Valą
miwszy wyrządzał iakby Karolowi V.mu, potierpiwszy go
w Liście Kanonników S.to Piotra, udarował go Krzyżem
na Jubileusza powiększonym, który mu sam przy posadzie
Smierć iego Krzyżem będzie wielkim ciężarem dla Kapituły
bo on sam mógł wstrzymać Kozaków od buntu. —
Za niego nadziały w Polsce poczty, w przódy do niemiec
w prowadzone. Za powrótkiem panowania ustanowił
Order Nayświętszey Marmy Niepokalanego poczęcia
i ten był potwierdzony od Urbana VIII.mo Papieża
r. 1634. ale stany w 4, tak zamiotły tak wraz
z innemi tytułami, iakoż Kalerii ugoda nie zadnemu
nie wolno się tytułować Krzyżem w Polsce, wyiąwszy
tych na Rusi i Litwie, co się przed przyłączeniem Litwy
do Polski tytułowali. — Kwintyny ilekroć nauka za
Władzia, dla nich stał ołtarz Sygn. Aug. Dwanaście na
tego panowania byli: Antoni Brzowski, Szymon
Wilski, Dominikanie, Kazimierz i Maciej Sar-
bieuscki wpisanie. Od wszystkich Łacińskich zbie-
rzył się do Horacy: Piasecki, Grzegorz Knapski. —
Ciuż w tenoras gust razem Babicę, kiedy zgromadzaw
szy tak Łacińskich i Greckich Autorów, a obwyczaiow
szy Koronacyą Łaskę. r. 1625. Jerzmi wyprawiła
się wszystkie Xięstwa o przeciw nim mówiąc to
głośno, Jerzmi tyle do gniewu się o mało co się Akademii
Kra: pod moc swoią nie pod garnesi, nie mieszkanie

Akade:

Akademicy przynieśli Bertu Królowi, a na oczach ich
Najmędrszemu powiedział. Accipe res quod non
dedisti. – Król wziąwszy tym do dobrych bertów trzeci dał
Władysławowi Jerzmiłów zamyślał ią
uderzyć, tym końcem sprowadził Pidrów r. 1612.
do Polski, i zaciągł tam 2^ą Kollegią w Warszawie
i Podolanów, ił potem ią do 16^ą Kollegiam powmo-
rył. Za Władysława IV^ego zaczął ią w Kradaé w Polsce
Italianizm, i wszedł Językiem francuskim
po domach mówiono. ——

Bezkrólewie.

Najokropniejsza chwila dla Polski była wraz
tego bezkrólewia. Bunty Kozackie i prywatna
wojna Bogdana Chmielnickiego zapality wojnę
80^letnią i przyczyną były Zdziatu Ukraiiny
i zniszczenia Kozaków Zaporowskich.
Podług ustawy Stefana Batoh. zapisanych Kozaków
miało tylko być 6,000, a zamiast tego było ich
do 30,000 i 40,000, ci w spokoi spokojów, ale zawsze
byli powodem wojen z Turkami przez rabunki swoie
dla tego zniesił ich uradził. Mieli wtedy dwie
Kolasy na Kozaków, gdyż nie zawsze dwiekroć ich
Kolasy byli ograniczyć na jeden. Kozacy byli silną
obroną od napaści Turków. – Do półni Kordecpolskie
ich Kozacy znaczą ich mężnie byli w granicach stoiąc
bale po skonaniu ich nie widzą żadnego ludzkiego ślądu

po

po między Polakami myśleli wybić się z pod władzy
Dowodzą, iż był Bohdan Chmielnicki, pisarz
samtego czasu, który on w wojnie pod Inflantami
Morkiewiczowej i t. p. – Chociaż podstarości Konie-
pol skiego będąc potem profesorom Narodowa Cze-
chrystyńskiego historyi Ojca Chmielnickiego z wielki
bygnał, tu rodzinie mu odmówił. Ta zniewaga zapaliła
Chmielnickiego do zemsty, wytowszy się z tym na
Sejm do Warszawy, oznajmiono, że wkrótce nie będą pisarz
koron Ojca Chaplickiego nabrać na a ojca
Chmielnickiego 56,000 na budowle wyprawować
karano. – Hieronim Radziejowski i Jerzy Oso-
liński byli powodami buntowania Kozaków do buntu
wymyślali dla tego aby władzę Polaków wrzucić
w kłopoty i nawzajem się wyniszczyć. Chmielnickiego
pałony zemstą podjął się być wodzem tego buntu
r. 1647, ułożył sprzysiężenie przeciw Polakom wezwał
do niego Islama Gerey-Hana Tatarskiego, nie
mało pomagał im przez nowo wcielone Ludzie Pułk
Michała Arcybis. Książęcia wygnanie rodzicy.
O tych zamachach Polacy nie dowiedzieli się prędzej
dopiero od Mikołaja Potockiego Hetmana
Koronnego, wysłał syna Stefana z woyskiem do
Kopoc ale wojsko większa będąc z Kozaków dzięki
się z Chmielnickim, reszta zaś 1500, zaraz ze Stefanem
Czarnieckim pułk miała, lecz za przykładem
Tatarów zawarcie umowy pod nie Wilnie zdaniem
wszystkich Polaków zabrano. – Za tem Wisła

Klęska sprawiona woysku polskiemu pod Korsuniem
gdzie bitwa została, a Potocki koronny i Kalinowski
Polny Hetmanowie w niewolą wzięci: za urzą Ukra
ina została się przy swoich
Wrotław następującym Pismie list do Władzy: pro-
szą o uchylenie kwitu wydanego Kozakom
przez Zyskow i o utrzymanie 6,000 lub 20,000
Kozaków, a oraz żałuje się na nie dotrzymanie
swobod i wolności Kozackich. — Lecz tenże list po
śmierci Króla doszedł. W tym roku Ormianie
mieszkali co czynili bitwy tym czasem X. Jeremian
Wiśniowiecki Województwa Wołyńskiego, mity Katolikom
a Kozakom obrzydły, przy czym zaś dnia swoim
kosztem wystawił 40000 woyska na Wołyniu i tym
pod Zwichalem na Kurii Ujrzawszy Krzywonosa
do 60,000 mołodzku maiącego sprzymierzył, gdy się to
działo Ormianie się zdali w białą Cerkwi.

* za panowania Władysława IV. artyleryą urządzoną a lepiej zostawił,
bo król sam był biegły w tej sztuce, nominował generałem
Artyleryi Pawła Grodzickiego szlachcica Lubel-
skiego, bo dawniej dowódzców tych nazywano od czasu
nad armatą. Ten Grodzicki zmarł dnia trzynastego przed Pa-
tronem swoim na Wołyniu zatoczony. —

Ubiegłego natomiast Bezkrólewia zgodziwszy
się w nowym królu wszystkie państwa do
pokoju, leczeni Orolińscy ani temu przeciwna
nie otrzymała się powagi, chcieli się ostrzec

Drudzy

drudzy odwołała, przytłumiwszy Kozaków. X.e Wiśniowieckiemu wyjechał na Ruś Greckiego, a Krzyżowos katolikow, tak zrobiła się ta wojny do mowy nie iakby wojna o Religią. Seym Kowski: podał Chmielnickiemu warunki do protestu, takowiakby polacy zwycięzcami byli: radzono o Kozakach aby ich niewoli wypuścili, aby polakom wier krolu pozwolili i na Komisyą z Polaki zjechali. Ani o ten czas bo było Hetmanowie do wojny, obrano 3.ch Regimentarzow, atemi byli: 1.y Dominik X.e Ostrogski, i Radziwiłł Pan dobry, mato ich na ten wojnie było 2.i Alexander Koniecpolski, waleczny. 3.ci Mikołay Ostrorog, uczony i biegły w prawie, oddano tym 26. Komissarzy. Nazwano Seym Elekcyi: d. 6. Mar. zebrało się woysko pod Pilawcami do 36,000, do tego przyszło X.a Wiśniowieckiego, ale pod rokosz nie zgoda między wodzami była. Na staraniu Adama Kisiela Woiewody Brzestawskiego traktowano o protestacyą, ale próżno bo strony daleko od tego były, za Chmielnickiego radzili na Tatarzyn, długo się ciągło dopiero Chmielnicki stanął na oborem i mówił że mu przybyli na pomoc Tatarzy, woysko Koniecpolskiego z pod Piotrowa uciekło z Wodzkami którzy tak dziwnie byli, pókli koszary za nimi nie zostawiwszy w obozie Koniecpolskiego ostrzegaiących tak czynąc d. 5 Mar. Chmiel: stanął pod Lwowem, który mu się otworzył za-

Kamoń sam obiecuie się za 24000 zł. stanąć Chmiel
nicki pod Kamieńcem wrzekł na przypadek Elekcyi
r. 1648. Obrano za Króla Jana Kazimierza, nie
zważaiąc na Radziwiłła x^a Sudmio grod: ktoiego
x^a Wiśniowieckii wspierał, Królewicz zaś młodszy
Alexander zalecał Jana Kazi:
Powrócił Chmiel: do Białey Cerkwi gdzie przyiazny
poda Królewskiego przysłał wrzekł Komissyą
Polską do zawarcia pokoiu, a Jan Kaz: obiecał
mu Buławę Kozacką, lecz on myślał o udzielnym
x^e na Ukrainie Kiedy Komissya Polska przy
była do Kamienca zrozumiał go o czym innym
myślącego, albo do ich uszanowania miał dla Ko-
missarza, ale nawet wyrwała mu Panem Polskim
Komissarzem tego co z przyiaciół swoich mogą
widzieć Woiew:a Kiiowskie i Czernichowskie
w rękach Chmiel: i cała Ruś gotowa z nim się zdaią
napatrzeli się tatarzy i moi dostatecznie wszystko to
przemiarkowali do woyny. Chmiel: zażądał wolności
i swobod danych Kozakom wygnania żydów
i Jezuitów, ustanowienia 16,000 o regestrowych
Kozakach, aby Metro polita Kiiowski miał miey-
sce w Senacie, aby cerkwie były mu wydany, a Wiśnio
wieckie od Kniaźtwa odłączony. Na takie warunki
Polacy nie przystali, i rano się to się do woyny chowali Polacy
byli przedsięwzięty do Zielonych Świątek r. 1649.—

Jan Kazimierz

Zaraz po koronacyi dany zlecity Królowi dowództwo i prowadzenie wojny która się rozpoczęła po ubiśmieniu krolewny Perlaz Sławskiego ale pokoiu inaczy zawiérać nie należy, tylko za zgodą przydanych mu Komissarzy i za ratyfikacyą potwierdzenia onego wyraźnie przy artykuł Sejmiki do odnowienia tey wojny dany pod pozorem buntu województwa Kijowskiego Bara. - idąm pola, który się tey uspokoił, a to ten wypadek ma zaraz po koronacyi na zniesienie pokoiu z Polakami, którego pod dowództwem Xcia Jana pod Konstantynowym. Dla wielkiego bezpieczeństwa cofnął się Król pod Zbaraż, kędy mając wojsk ieden 9,000 ludzi, Chmielnicki miał przeciw Polakom 200,000 Kozaków i 100,000 Tatarów, z którymi to wojskiem dany pod Zbarażem d. 13. Lipca 1649 r. gdzie X. Wiśniowiecki wyprawiał dawne wrazy, potrzeby pod ziły obleżony był, trwało oblężenie 2 miesiące wytrzymali Polacy prawie 20 ekstremie przemyślną i w 7 5, wyjechał zemścić się na Najprzyjacielu cywilnym Chmielnickim rozkazał, aby mu wydano X. Wiśniowieckiego i Alex: Koniecpolskiego: niedostatkiem wody wrócił się król ze Konie zdechłe zniadano, a bronią się jednak mężnie gdy straża wyprzedzona wozami Kozackiego z listem do mostu, że Król ciągnie na odsiecz Król po odprawieniu z Maryą Ludwiką wdową po bracie zlotu wesołego, ranny w dzień Xcia Jana Chrzciciela Warsz: na wiele 18,000, i dany pod Zborowem na Rusi, kiedy Chmiel: do wojsk, był w niebezpieczeństwie król, aż udało mu się, odciągnąć Głapia Gerey Sułtana Tatar

Tatarskiego od Chmielnickiego, a tak zgody Chmielnickiej
pod następującemi warunkami: iżby swobody i wolności Kozaków
ani cofnąć były, iżby myta Ordyn od gruntów Kozackich
iżby Kozaków 40,000 regestrowych utrzymywano, iżby Starostwo Czehryńskie należało do Hetmana Kozackiego, a
Bardzkie do Koronnego, iżby Hetmanem był Chmielnicki
a po śmierci Niewinita, iżby Amnestya Kozakom na wszystkie czasy mieć była dana, iżby unia zniesiona; iż Metropolita Kijowski ich zarządzał po Biskupie Chełmińskim do
Senatu, iż Jezuitom nie wolno będzie mieć szkół na Ukrainie.
iż Kozakom wolno będzie palić wódkę na swoią potrzebę
i trunki sprzedawać, iż każdy Kozak w koronie dostanie
Mundur i 10. Złp. iż Szlachta poniesionych do swoich maiętności
wynagrodzi Kozakom, Pokój proklamowany publicznie Chmielnickiemu
i zaprzysiężono na te warunki. — Ustała tak wielka wojna
w Litwie gdzie X. Janusz Radziwiłł Hetman Litewski
bunt uspokoił, jednak ta ogromna duchowieństwu i mieszczanom niespodziana Polakom, którzy stracili na ten
bunt dóbr na Ukrainie, prawie była to 100,000 prawie do-
tknęła, oni nieuchronili, i bystro wojnę obiegli. Duchowni
pod Zbarażem protestowali się względem tej ugody i mówili:
Metropolicie Kijowskiemu i Kapitułom iżby oni przyjęli
do Senatu to onych należy. Mieszczanie do unii absolutnie
spodziewać się można wszystkie, do której Chmielnicki mową podał
przy wojnie, bijdy Syna swego Tymoszka chciał oddać
na Starostwo Wołkowickie; radził więc od Lupuli
Hospod: aby swoią córkę dziedziczną wydał za Tymoszka, ten
niechciał na to rewolucji Lupula, postanowił Chmielnicki
za pomocą Tatarów i Turków do Polski zamieszać, tam widoku
z Tatarami i Turkami bardziej się zaprzyjaźnił, radzącego
aby oni rozbierali Lupuli wydać córkę za syna jego

Walem

Matuszin razie wiedzy Kazimierz IV. rozkazał wojnę
Mułatowi. Potockiemu wojnę zatoryć obóz pod Kamieńcem.
Na tym miał Warszawskim nałożono nowe podatki
na wojny popieranie, i ogłoszono wici do wojska do nie.
Bogdan wie myślał o oddaleniu się od Polaków ale zwłaszcza dla zymowego
turego znamienia, a dla niebie wtedy wyjść. - Wyruszał on
się Polacy założyli obóz pod Kamieńcem, a im Polacy się
w dali z Turkami. Pułkan zprzyjaciół Chmiel: kazał wydać
Lapuli córkę za Tymofeia, a dla Bogdana przysłał Skaftan
i srabte kontowna. Lupula nie chciał dać córki, dla tego
Chmiel: ozjem przymuszeg o postanowił, w tem celu w 16000
w kwiecie do Wołoszczyzny pod dowództwem Nosacza - Puskara
i do nosznych, którzy nie tylko do wydania córki za
Tymofeia przymusili, ale i do wypłacenia 600,000 talarów
zato że Chmiel: pomagali Tatarzy. - Po tym wypowiedzi Chmielki
obległ Kamieniec lub Potockiego pobił, który z poważnym
Rzeczpospolitem uciekł się na Ruś r. 1651. maiąc 400,000 ludzi
Chmiel: dowiedziawszy się wtargnął od Kamieńca i pomiędzy Dniestrem
Janowi, kaz: wojsku Polskie prosto przez Bug i przyszło
do Litwy po Berestejem, z poważnym 40,000 tatarów
do parku, a potem i wszystkich, a tak Chmiel: ramiona wo-
jsko się obrócyły, potem i kozacy z Chmiel: pośli za nimi,
a Polacy zwyciężyli, legło Tatarów i kozaków do 30,000, ludzi
a takiego widowiska nie mieli bo przedtem król Kazimierz
popierał wojnę w chodzie w Prusiech w ugodę z K. Węgier-
skiem nadał 15,000 wojska do króla, którym by sprzy Niepry-
jaciołom poprzeczny nad, i potrzeby zniszczyć, ale król nie dał mu tej.
Po tych sprzeczkach lubo że wymogli na królewskie Zaniec-
rzeniu 3000, wyruszył przeciw kozakom, i gdzie kozacy uciekli
król chciał dalej ciągnąć nie przyjęcia ale wojsko nie chciało, potem
król wrócił się do Warszawy, za tamtej 20,000 wojska Hetma
nom do popierania tej wojny. - Lubo Kaz: posiadał mężnego

wiele talen

wiele talentów, iednak brata Władysława IV nie przemogli do
skarżenia i radzili rozsądnych, iednak uporem zgoła niektóre
pomiary, dwukrat Jeremiaszów, zemnie swéy Maryi Ludwice
dać się prowadzać, bo go się ani to brat, ani lubił. —
Chmiel: zebrał do 50,000, lecz do pióra nadciągnienie X^ca
Radziwiłła z Litwy, męża znaiszego się na sztuce wojennéy
nakłonuła Chmiel: do zgody, która przez warunki były:
że kozaków regestrowych będzie 20,000, a kto nie iest Ko-
zakiem żeby żadnie obowiązek do zamku Królewskiego
Unia będzie iak dawniéy, żydom wolno się na Ukrainie
i Arendy trzymać, w Litwy kozaków regestrować nie
wolno, na które to Kommissarze, pułny i Hetman kozaków
zaprzysiąz: mieli, ale ta z strony Chmiel: była obłudna
bo chciał tylko na Hospodarstwie Wołoszkim osadzić
w dawał się tak, iak gdyby mu życzył X^ca w nego wyiście
ze Krewdanii i Turkami, aby się na Polskę spuścił, za-
miast 20,000 kozaków regest: utrzymywał się 40,000
ziarsta ludu która do pługa wyiść nie chciała, za przy-
leniem Chmielnickiego bywali do Mołdawy, i tam zrato-
wali swoie swobody Kurlandu, Achtey Prus i t. d. —
Pomoc Polacy obtuwe Chm. przez listy prosili, stad Marcin
Kalinowski Hetman pułny pod Batowem w 9000 wojska
zwaiaiąc obroty kozaków, obytby Chmiel: uwiadomiony
iżby się nie bał kozaków, gdyż przyszedł do Mołdawii prowadząc
tylko na Wesele. — Kalinowski ufaiąc słowom Chmiel:
mniey się bał, tem czasem nagle wpadli Tatarzy przed obozem
a z tyłu kozacy wkradli się przez las, a tak woysko polskie
po dwu dniowey walce nabyć dostało siebie, gdyż z całego woy-
ska, to ledwo 10^ca z wyiściem wostało, zginął tam i Kalinowski,
gdy Tatarzy chcieli 5000, utrzymać przy życiu, to kozacy
tak byli zaięci, pladziem [illegible] La haida, głowe i wyrzynali,
a tak wielka część Polska od nich dała, która ruiny Kalinow-

długo

Kalinowskiego była gdyż rad Pryjemskiego Jenerała
Artyleryj Duchańskie chciał. – Potem Chmiel: obległ
Kamieniec Podolskiej, a to dla zaterpienia gód wszelkich
dla żywności Mołdawii, a na Sejm wyjechał listy do Kozaków
nakazuj zgody i przestania rozlewu krwie Kalinowskiego.
potem nadszedszy wyjechał i drugie wojna Moskiewska
i Szwedzka, a na sejmie w Kpiej obwołano ochydne
słowo Nie pozwalam które słowo Serafinski po-
wiat Kpielski na sejmie w sprawie ekonomii Krakowskiej
sejm zerwał. – Wporządku wiele uprzyjemnało się, bo
lud temu nie zaprzeczano. Jan Kazimierz był przy-
szyna do wielkiego zamięszania w Kraju. Radziwiłł
Podkanclerz Koronny, był mu lubiany od króla
jako nie zawiły nieprzyjaciel romansował z Królem,
chociaż mu bił wiele razy obiecywał. – Proces
rozwodowy w Nuncyaturze Apostolskiej najpierw
zalan Radziwiłła, brat Podkanclerzy Bogusław
Sturka z raz z żoną, zabrał mu pałac i dobry
który mu żona w posagu przyniosła. Podkanclerzy czuł
zrobił i odebrał to Sturie, ta sprawa wyborzyła się pod
sąd Marszałkowski nadworny i wydał ten wyrok aby
Radziwiłłowskiego odjechał od niej i na gabdło, a Sturkę
z Podkan: chciał z niej i zapłacenie pruny kwoty. –
Za niesprawiedliwość była powodem do zerwania sejmu
który był zwołany do Commysienia przeciwko pogwałcenia
wojny. – a Radziwiłłowski rozgniewany uciekł w Litwy
zamknął na Połaniu, a gdy nie nie wskórał tam co był się
do Prus, gdzie i doszedł bardzo wad. – Przysłał listy Kazi
Radziwiłł: i pochwalił na sejmie, że to bardzo w tha-
rano go od niej i na imię, dobrze mu się powiodło
w Szwecji gdyż Jan Kazi: przyjaźnił się bił tylko

króla

Króla Rzundzkiego w ten czas, kiedy Krystyna królowa
ustąpiła tron Bogu czyna po wiotce Karola Gustawa
Adolfa grabi, który tym sposobem Jan Kazi: był obra-
żony, bo lubo król Polski, nie miał nadziei otrzyma
nia Korony Szwedzkiey, chciał iednak coś od Szwedów
na ten bytut. Spuszty zatem trakty w Lubelcu
na nowo, i trwały nieomasłu między Szwecyą
i Polską, choć wojny nie było.
W tem czasie pod stad wojna na Kurlandyi Mosciwicha
widząc król Jmć: tudzież go, przeciwy Sejmowi
ięy wiarołomności i wszczęcie do wojny przeciw
ciwko Jemego Xiążęcego Kawiowa z Xiążęcia grodzkiego
i Xiążęcia woiewodę Mitawskiego, który nieustrasi
Cymofeiowi ięy w czas x Ayzen oddawszego przed Tur-
kami nie ochcę na Ukrainie Państwo usformować, udało
się Radule i Xiążę czemu przy mowy Polskich pod dowo-
dztwem Czarnieckiego zwyciężyć Cymofeia, który w
obleżeniu Soczawy pobyt, a na Ukrainie nie wiary pouty
bo Chmiel: z Turkami pod Zwańcem obległ Jana Kazi:
lecz król mądrze się tego przeciągnawszy Tatarów na swoią
stronę. A dowcip król Xiążęcia powrócił do warszawy
Chmiel poddał się Carowi Alexemar Michaxlowiczowi
w Peniostawie, a Car dwa woyska wysłał iedno do Litwy
pod dowództwem Xiążęcia, a drugie na Ukrainę, pod
dowód: Buturlina, nie czyli x Janusza Radziwiłła
W: Hetmana Litewskiego w Gąsiewskim hetmanym
polnym, byta powodem się Buturlina zwyciężyć te Pod
Szklowem, a tak Mohylow otworzyła drogę Mscisław pod trocinem
i który dobył, Litwa Wilno dostały się w ręce Moskalów.
Potem wojna Rzundzka powiała za zwierzy króla
do Kamieńca pod Kamieńcem: przeto dał się w szkod.
mu

w Iztolw linie przeciw Koronacyi Karola Gustawa
do dato powód do wojny, ponbliarkowad się potem król
i wyiad pod Mozatyna do Sztolsmu, ale mu akcdien-
cyjnie dano, a król postad Wittenberga w 17000 wojska
do Skille polskiej, za ktoś ego przybyciem Woiewodztwa
Kaliskie i Poznańskie przystały do Szwedów przemówie-
nie od Radziwiłłowskiego pod Ujściem, sam Karol Gustaw
w krótce przybył, wyiadany był od Karima. Przysłali
do Gustawa, chcąc traktowad o pokoy, lecz król trudni:
odpowiedział się iż chcą z Karim: w Wareraw ie przemówić
stoczono bitwę ze Szwedami pod Czarkowem, ale dla
Mlewy deszczów, strony w strzymały się, a jakby maiąc się
iuż na zgubienie wycieczad do Kraiowa, a stamtąd do
Głogowa na szlązku, aż do Opola i bawiłtam do r. 1656.
Krakowa Szwedom nie mógł się obronić, bo Radziwił wyiadł
z miasta, Radziwił w Litwie iuż w nieiw
dale przystał do Szwedów, a Koniec polski i Lanckoroń-
skiego pod Wayniorem wykonali przymierze Karolowi
Potem iad Gustaw się ani Polakom król tem podawały się
Woiewodztwa, Prusy tylko nie chciały się podać. Potem
Gustaw do Prus maiąc do 7000, wojska, na nie Alex:
Koniecpolskiego, Sandomierzanie radzili aby Gustaw
ogłosił sejm Elekcyjny, ktoryby odpowiedział ku tey Elek-
cyi bo potrzebd się iuż przeszłego ani Panowania
wyboru na tron winien tenże na rzeczpos, pokazuiąc
na Patasza Litoś nad borem Jana Kazi: wiele pa
nów zwiłało się do Opola namawiaiąc króla do prawa,
wiele mu propozycyi dawali, aby Gustawa pozbycia na tym
zrobił, inni aby tej dla Austryi wojnę, a trzeci żeby
Marya Ludwika, i ta partya przemogła. — Wystano
po

porta Leszny ńskiego do Ferdynanda III. Cesarza
prosząc go o pomoc z wobec nicą, nastąpiwszy na tron
i w województwie w rastaw Ubico: Królewskiego i Pa-
nadzkiego. Widząc się sam potrzebować takiey protekcyi
i przekazał na wszystkie niemiłe przeciwności, ktemu z bliska
na granicach mogą się spodziewać, iż nale Cesarz do mówił
potrzebą, nikczaf się na trwogą bie. — Gdy Gustaw ba-
wił się w Prusach Królewskich przez Wisłę Elbinga
była: Augustyn Kordatki przeor Pauli ński z Pe-
trem Czarnieckim i Tomaszem Zamoyskim mężny
odpór trudom dawali, widząc to na ród cały wzięła się
do broni, uformowano Konfederacyą Tyszowiecką, ktorą
nayprzod zrobiło wszystko potem szlachta, poczęli ty
być Stanisł: Lanckoroński, a drudzy Stefan Czarnieckie
i Jerzy Lubomirski ci wnet trudom zagrozili, bo wszy-
scy Koray zatrwożeni się Moskalom prodali się, bo ci nowią-
zali się z nim panowanie na Ukrainie nie polacy, a to
było podobno że sami Koray namawiali Litwinów
do obrony. — Konfederacya Tyszowiecka zprowadziła Króla
z Opola przez Jarego Lubomir: do Lwowa, które to mia-
sto miało być stolicą tym czasu wego rządu, odprawiło się
opiekę Nayświętszey Panny Częstochowskiey. Król wy-
mówił ślub że będzie się starał nad to zniszczyć wydwierzyć
Tatary opuścili Kozaków skoro się dowiedzieli że na Litwie
zdobyte się. a Chmiel: przyrzekł się na Króla: orzeka jed-
nakże nie będzie —

Na odgłos przybycia Króla do Polski, Gustaw Karol z pod
Malborgu udał się do Małopolski, ktedy udało mu się
pobić Czarnieckiego, ponale nie bawienia jego byłby za nimi
Koniecpolski tudzo odstąpił. — Tym czasem Car Alexy
Michałowicz, zadrosnuje trudnom odległ rzeczy, dzia

pro

po zrwaniu tem Ferdynanda Cesarza zawarł Rozym
z Polakami: Karlm: odrzucał Warszawę i Piotrków
przez Czerniechiego. Gustaw Karol, dla wzięcia sobie
Elektoratu ustąpił mu Prusy Xięztwo bez pytania Hołdu,
Woyska przysłał z Krzecławicem od miasta zbywszy zwycięstwo pod
Pragą nad Karlm: po 3ch dniowey bitwie, powrócił Król
ustąpił Warszawy, a do Lublina nabrał siły swoich. +
Karol Gustaw nie mógł wygrać Polakom, bo się bał
o Inflanty i udał się do Prus Królewskich, bydź na nadziei
Gustawa nie przestawszy z Karlem wojnę odnowiwszy w Polsce, drugie
przymierze z Polakami bydź Kalisz Xcia Siedmiogrodzki
Teleżyc z 40,000 wszystkich stanął w Polsce. Marya Ludwika, obiecała
mu następstwo na tron Polski, byłaby za żywu siostrzenicą orężnie, ale on nie chciał bydź on Katolikiem, a widząc
odstąpioną Polskę spodziewał ręki. — Przybył też do Mało
polski, Karol Gustaw z 7000 Szwedów i 3000 Brandeb.
zdawszy się wszystka pod Opatowem z Kalisz wymarsz,
nie długo razem byli bo Duńczyk wydarła ubiegł Szwedom
a Austrya też się gotowała, Xcia Siedmiogr: widząc się
nie stawszy zawojować Polskę, kiedy Jerzy Lubomirski
widnuy i Austrya z 12mi wpadli do Xięztwa Siedmiogrodzkiego, a Jasnemu pisał, wzywał, aby wracał ustąpił tam
natychmiast Turkom aby pomagał Polacy. — Skończyła
się ta wojna Katolickiego na wzięciu bez brzemnego Państwa — Litewskiego, i na Woleniu opuszczonemu od Koronnych
pod Międzyborzem. Stanisław Potocki, Jerzy Lubomirski
i Czarnecki zabiegli drogę. Przymuszki Katolickiego do bardziej
wiążących Warunków r. 1657, a ile były: aby tatarzy z Króla
Polskiego wojny ciągnęli przysłał, zdobyć za odsłał 100,000 talarów
Dał Prusy i przerwał związki z nieprzyjaciołami Polski.

Po

Po tatarin potrzebie Tatary powracającego obtoczyć i do 11,000 ludzi mu zabrać Tatarzy byt konnie tego Litwy Wielko-polskie strzedom, Kraie zadnie przelicz Moskalom oddać, a z Litwy Małopolski i Ziemi Sudmiogrodzkiej nowy tron ubezpieczyć samystat. —

Leopold Cesarz podług przymierza zawartego z Szwedem w Wiedniu, postał posłow pod dowództwem Molkiera de Halzfeld, ktorzy prosili o drogę koronowaty Polskiej, 6,500,000 Dzyńskich, zapłacić musiał zgary, a 300,000 co rocznie dla nieodstąpienia pieniędzy, ziemy w lenne puszczone w państwo, obowiązała się Polska ze konsensu Cesarza zniszczeń niepotrzebnych poleceń, ze Szwedem z Moskwą utrzymać się po śmierć Karola: tego z Xżą Austryi obiecuje się Królewiec Toruń, i Poznań oddać po śmierci Karola Gustawa a przyjaźń szczerą z Elektorem Brandeburskim podtrzymać chciał. Piotr Opaliński w Hamburgu do Marchii przymuszał stany ze Pana natchnienia do zawarcia pokoju z Polską. Gazimirski Komornik Calenbich Szwedów i Brandeburczyków pod Prossławem zniszczyć Prusy radzony. Szlachta wzięła się podług Karola i Elektor obawiał się, że Prusy utraci, ale zdawał pokój Jan Kazimierz będzie trudniej o ziemie dużo w Królewcu. Tym czasem Elektor Brandeburski sprzyjał Polakom, aż nareszcie zwarto pokój w Welawie i dano im Poznań r. 1657. przez Leszczyńskiego Biskupa Warmińskiego mocą tego Prusy uwolniono od podległości Polskiej, traktat ten potwierdzono umową że Elektor Brand. Bytom i Lauenburg w lennoście dostał za 400,000 talar. — obiecał zniszczyć przymierze z Polską i że po jego familii Prusy Xżę w lenne do Polski powrócą, że 1500 piechoty i 500 jazdy, na każdą wojnę dostarczy swoim kosztem, a na teraźniejszą 6,000 i Szwedów odstąpić. — — Leyon.

Kadzik ich prawo że wie, że Xżę ta ma to kraj będzie przywrócony do kraju.

Sejm r. 1658. Splamił się wypędzeniem Aryanów, przez co wiele rzemieślników z Krakowa ubyło. — Postępował potrzebę były tylko przygotowania do wojny, postrzegł to nayważniey się Węgierskiemi, aby potoków Węgierskiego nie tamowali, ludzi Brandeburg: tylko 6000 a Szwedów mało było, postrzegł Austryackie tak się sprzysiężyły nie Rzeczpospolitej postrzegł na Sejmie Koronacyjnym przeciw Cesarza w Frankfurcie aby Węgrów swoich Polakiem wyprowadził. za tego moc pieniędzy sobie zostały w ręku Austryi aż do Augusta IIgo Wtenczas Maryia Królowa Polska umarła ciężko była i tylko przemyślewała o Francyi, i między przyiacioł swoich sieroty swoiey na tronie utrzymać. —

Wojna z Szwedzka ciągła się nie ustannie w Polsce bez bitwy ale Harcerskie 4000 wiosek i miast spustoszyła, ale opuszczony od przymierzeńców utrzymać się nie mogł. Oblężenie Elbląg Jmci Gdańskiego nie udało się. Francuzki wysłany był do Polski na rade 6000 wojska na pomoc Ferdynandowi IIIgo gdzie pomiędzy sobą niemi odezwał się zdawna za co Król Duński list napisał do niego Chwalebnego. — W tem czasie o mało co Francuzki nie dostał się w ręce Szwedzkie, gdyż był blisko obozów ich. — ciągła się wojna rozmaicie, wojsko nie płatne robiło porządku robić Konfederacyą ber za przybyciem Lubomirskiego Hetmana Polskiego i Jana Sobieskiego w 15000 wojska odzyskali mieysca w Prusach, prócz Malborga, Sztumu i Elblanga, a śmierć Karla Gustawa, dała wodzu do Polski dobry za pomocą Francyi zawarł w Oliwie 1660 r. na mocy tego polecie Jnflanty były tak ciężko dawnie przy Szwedach a Duneburskie Województwo przy Polsce. Król Polski zrzekł się pretensyi do tronu Szwedzkiego, a Szwedzki zaborów, Jan Kazi-

zostawił sobie tytuł aż do śmierci szwedzkiej. Tym sposobem zaloż[ył] tytułu wojna w Prusiach Brandeburg. Skądy gdy Polacy uganiali za buławami w Holsacyi, Alexy Michaiłowicz odnowił wojnę w Litwie nie mogąc się doczekać na nadzie[j]ne po Janie. – i widząc że Hetman Wyhowski (Chmielnicki) poddał się Polsce który nastąpił po Chmielnic: zmarłym r. 1651. gdy syn iego Jerzy Chmielnicz[y]ński rządu nie umiał. Przez Gąsiewskiego Litwa oddała się Moskalom, a Karol Gustaw cisnąc ogrodził się nadziei w Polsce – Chociaż Bogdan Chmielnicz[y]ński namiestnik w Kijowie miał zatoczę moc Moskiewską przeciw Wyhowskiemu i stawiał różnych Hetmanów naypr[z]ód Skarzińs[k]ego Pusztarzyńs[k]ego iednak zawsze Wyhowski miał przewagę i zawarł ugodę z Hadziacka r. 1658. z Polską, naprzeciw tego z Ukrainy, oddzielny rząd na ustanie Litwy stanowić miały, a rdzenna narodowa Ruska w 3ch częściach stykała się z ziemiami Polski, Litwy i Ukrainy, a Ruś miastami osobnych urządzeniów; mianc, woyska i Trybunały. – Dotrzymanie tej unowy mogłoby pacyfikować Polskę do uwagi, ale że Wyhowski rozdwoiwszy się z Kijowskim, i dostał starostwa Lubomirskie i Warskie dla siebie, sędziwoiu Kozakom szlacheckie nadania, ta unowa wamiciała pospolstwo, i był bez skutku przeciwko pod Kumo[s]zem, który Wachowski w sparty 30000 Polakom odniosł zwycięstwo nad Moskalami zata Litwa wrzekła się Ruskiego. Oddany Jenerał Chmiel: przez Moskali Jowan Cieciura tradycyą, narzucił Wyhowskiemu miasto udzielać do Warsz, i przeciw oprotestowaniu króla. Nowe zwycięstwo w Litwie przez Warsz: 1660. r. dato sinną pradaż Litwie i Szeremetow. a myślał o rozdzieleniu Ruskiego

Chmielnic: ii umarł 1658 r.

obligowy

został od Polaków rozerwany i zawarł pokój, pod warunkami, aby wojsko które przy nim było, mogło się powrócić do Moskwy, a Moskwa miała się mieć na pogotowiu nad Konfederatami, na barbarzyńców Krzyżan Tatarzy napadli i wzięli ich wyjęli, a wzięto ich niezgoła więcej, jak mogło 36000 Krzyżan. Sędziwój Jerzy Ossolinski wydał bardzo ciekawą pod Stobodyszczem podał się pod temi warunkami że ugoda Hadziacka będzie zachowana, Kozacy obrócą się przeciw Moskalom, tam więc sposobem Litwa odzyskana a Ukraina do Polski przywrócona. —

Nie płatne wojsko dodawały niepokoju Królowi. Maryja Ludwika Królowa, chcąc siostrzeńca zaślubić x. de Enguien synowi Kondeusza chciała mu zaperpetuować tron, na Sejmie 1661. r. uczyniła ztąd akces do zamyślonego Sejmu. Na tym sejmie Król prawił przeciwko duchem przepowiedział co się w Polsce stanie, ale uważano to jako dawano, mniemano że Król z cudzej namowy tak mówił. f: Utinam sim falsus vates! p, ale to pewna że bez takiej Elekcyi przyjdzie Rzpta na wszczęcie panie obcych narodów, i Moskal i Ruś będzie napastowana. — zgoła niewiąc Polska będzie rozerwana. — Podzielił się donat na różne partye nie zapomniano o przykładowaniu w wierze. —

Gdy się tem zatrudniało, nie myślano o zapłacie wojska które Konfederacyą zrobiło, rzekło na targach wojskim nie płatnym tu rokiem, narzekało dano mu 9,000,000 po zgodzeniu monety przez Tytu: Lituanicus Boratynskiego, który y nalazł miedziane robił, i przez Jana Tyszkiewicza co tymfy podłego pieniądza robił wojsko na Litwie opłaciło się zabiciem Het: Wincen. Gosiewskiego.

Król

król widząc na Ukrainie wojnę przeniosł przez Dniepr
ale nie wyszło, bo Bogdan Chmiel: został maiętnem w
koronnej a Butawę jemu dostał Teler, Mostale
dawali hetmana Zuchowickiego, rzeczy iż wiwat króla
tyty daremne bo dobyć nie mogł Głuchowa. — Czarnieckiego
byłby może ubiegł wojnę bierzącą do Wilna: na
ukromnie burdu w drodze umarł r. 1665. we wsi
Sobiatówka pod Dubnem Na 2 mil przed śmiercią
król przydał mu Butawę - polną odebraną Lubomir:
odbierając tę relat stanie 66ie letnie: „Wiadomem ia
„nie raz mówił, że mi w ten czas dadzą Butawę kiedy ieś
„nie będę miał, ieżeli że mi zaś Bóg zdrowia powróci
„wyjdę ieszcze na obronę oyczyzny, a ieżeli umrę ona będzie
„dobą mego grobu. — Wypędzenie Szwedów iemu polska
winna. Mazipien nie ustawiony w wojnie był, iż bitwie
pod Monasterzyskami tak się bił, iż mu koń trzy razy
przeszyty, dlatego nogą blaszką w tem miejscu cięta
miał wymowę gdy mu zarzucano, że w szlachcica pro-
stego, rozkaz Szwedzkim Senatorem, odpowiedział
krótko: Ja nie z robią urodzenia, a z tego co mię bóg
urodzeniem: r. 1658, dano mu starost: Tykocińskie
dla tego żeby był nieprzyjacielem z Lubomirskim.
Na Ukrainie po Czarn: obiął dowódz: Jabłonowski
wojewoda Ruski i Małchorzata Sieniawska,
ale ci nie mieli się do ustąpienia Konaców
Powstała wojna domowa Maryą Ludwika chciała zrobić
następcą x. de Enguien albo samego Kondeusza, a
tem się sprzeciwiał Lubomirski, aby go ustąpić odbar-
dzo go r. 1664, że chcą x. Opiją zrobić z Polski na wó-
Angielskiego, o czem dowiedziawszy się uciekł do Wrocławia
Hildard wdowę Austryackiego wsparcia, król go przy-
ła

śladował chcąc mu w niem utrzymanie się na tronie
odebrał mu Bataw i dał Czarnie: z Marszałkowstwo
Janowi Sobies: ziemia. roku następującego Seym
zerwany został przez Lóna posła Detrychskiego, w zmow-
nie się z partyą Lubom: i dano tal w Polsce do 800. ludzi.
Król wyjął wojsko, zaniepokoiły Lubom: od Potulickiego
którego część wojska wysłała pomiata na stronę Lubom: lecz rozy-
ciwszy zawarł pokój, i dano ogłoszenie na wdanie się
Przebitkiego Biskup: Kra: nie dało Chełmnę chciał
króla przeprosić ale nie dowierzając mu wyjechał do
Wrocławia. — Znowu Seym zerwano Elekcyę i sprawy
Lubomir: i przyszło do rozlewu krwi pod Montwą
gdzie Lubom: Króla rozbiwszy do polowy, przytrafił karu:
nie myśleć o następnej jednak on powrócił do Wro-
tawia gdzie r. 1667, umarł. — Wojna Turecka
przymuszała Polaków do zawarcia pokoiu z Moskwą r.
1667 w Andruszowie na lat 13, na mocy tego Kiów,
Smoleńsk, i inne od Polski od Pasty: Jan Sobiewski po
śmierci Potockiego i Czarnie: Hetmanem W. Koronny
przeciw Tatarom pod Podhajcami mając 10000 wojska
80000 Tatarów wstrzymał od napaści i złupienia Stana
do zawarcia pokoiu. Kiedy Turcy radnym sposobem
nie dali się do Polonii [illegible] pomówiwszy Hieronima
Radziwiłowskiego. — Jan: Kar: mówi czy ma sobie dalej
panować lecz nie wiadomo dla czego, czy z przyczyny
sobie czarownicy, czy że chciał Konfederat na tronie
postawić. Nakoniec z całych powodów Król chciał
złożyć Koronę i oświadczył to radzie, mówiąc że lepiej mają
będą za nowego Króla. D. 16. Maj 1668. r. złożył Koronę
smutny to był widok dla składającego Koronę, miał
mowę do narodu, lecz od tej do koniczyć się nie mógł, do-

piero

dopiero jego Sekretarz dotychczyd iéy, w nastepuiącym
Roku przed Electyą, wyiechał do Francyi, gdzie w
Missyi Nuncyo r. 1672. umarł. Ciało jego Biskupie
Trzebnickie i Orzewskie do Krakowa swoim kosztem sprowadzili:
serce zaś jego pochowano w Opatowie Saint Germain
de Prez w Paryżu, na pamiątkę że tam był opatem.
Był Jan Kazim: piękny wielkich przymiotów w naukach
biegły, umiał dobrze po polsku Łacinie Francuzku
Włosku, we młodości, został Jezuitą i zapomniał
o świecie, potem kardynałem, ale iéy ubiegał o Koronę
Polską, w 60. roku życia, gdy by sam był panował byłby
mógł Polskę uszczęśliwić, był w rządzeniu ostrożny, o pieniądzach
był powolny dla Królowey. — postarał Jezuitom. Upór
w gniewie przeciw Luborm: Radzieiowi: nie ustąpił
żonie przyspieszał nalcy. Posłał jednym słowem
do Cyrkułu przez rządzenie Prymasa. Cały zatrzymał
Korony lat nie widział nie mógł Klejnoty
ujął jednak iéy darowane Francuzka za ujęcie kraiowey.
pieniądze kraiu szczupłe było, a ogołocone z dochodu
całego kilkowymoc 8,000, obo. Polska utraciła
Kamieniec Podolski, Smoleńsk, Ukrainę
nad Dnieprem, Lawenburg, Bytów, i uwolnił się z
pod Hołdu Prus Xiążęcych. — Władysław zaburzeń
nie trudno było myśleć o następcach w Polsce żyjąc
jednak wielu Koronę, powinęły nieni, Krzysztof
Opaliński, w satyrach swoich bogactwa wady na-
rodowe. —

Bezkrólewie 1668-1669.

Władysław ostrzegł stanu kraiowego nie prawie
dalekie wiadomości zgromadzali się nieszczęście. — Prymas

Gnie

Przeznaczyli naznaczyć Sejm konwokacyjny na
d. 5. Lut. 1668. w którym się X^ce Kondeusz będzie królem
iako pierwszy z Bochatyrów w wielkiem 17. Wielkiego rzeczy
Litwy Senatorów była za Kondeuszem, którego interesa
popierał Ludwik XIV^ty nie oszczędzając i złota. –
Naznaczono Sejm Elekcyjnemy w Maiu, pierwszy
sejmik Prałkowanych się wyborom Kondeusza, na
poparciu interesów tego Xięcia Sobiewski przybył z
Ukrainy w 12000 wojska do Prus, a tamtędy z
Expedycyą obranych się zdawała w do poruszenia
tego przyczynił się Olszewski Biskup Chełmiń-
ski Podkanclerzy, który w swoim pismie „Censura
Candidatorum„ zalecał Piasta, a szczególniey Mi-
chała X^cia Tomasza Wiśniowieckiego, dowodząc tamie
była przeciwną Kondc: Wyżey mianowanych
Kandydatów byli Fryderyk Wilhelm Palegrabia
60. letni, Wice dzieci maiący, szwagier Jana Kazim:
Karol X^ce Lotaryngii, Fiedor Odrowicz Mostowski,
zalecany od Cyca, który obiecywał 10,000,000 Pola: Xięia
i 20,000, wojska na wyprawę, gdyby nas Polacy cyrkuiący
nie obrali do w brew do Polski, nareszcie Krystyna
Królowa Szwedzka i postronni przymuszali wojna-
rać Kondeusza, Skutky Kandydatów, z partyey
podniety się między X^ce Kondc: i X^ca Lotaryńskiego
gdzie przyszło do utarczki pod Wolą, gdzie wpadano do
Kopy z pistoletów strzelano przystawiono broń do
piersi Senatorów, tak dalece że w zgiełku 2 X^ta Ludw: zginęło.
Ze byty i o religiyą sprawie, gdy Warmbo ostatni Bis: Ba-
znański wyjechał Dydentów. Dla uniknienia tych
sprzeczek radził Fredro Maxymilian, i Czartoryski
aby

aby prawa Kray Króla abrać, ale iednak d. 19. Czer: 1669.
obrano Królem Tomasza Wiśniowieckiego syna Je-
remiasza. Nayprzod Woiewod: Kaliskii za przy-
nas Krymskiego pogodzeto się na Michała, potym
P. Woiewodzie, za nimmi powody Ruskii i Li-
tewskii, mimo odradzania Radziwiłłow i Panow
a naresźie i Prussakii. Cuiawy woii: Pandomirskii
stoiąc powinowanie. Prymas Gołodzii smutny
i wielu panow opuściwszy ten ięzyc Elekcyi, a vrlopta
groźbami pałaszami na siebie, tego, tego nie przy-
dano na Wiśniowieckiego. — Thom narratela
ustąpił, Stanisław Lubomirskii Cragoyr Michała
w rząd taniec, a Czartoryjskii miał ogłosić Królem
Michała, co widząc Prymas i Gołodzii wiwat przy-
byli na plac Elekcyiny, przypisuiąc wdowi Bos-
kiemu pogodzenie się Sabpoźniony: ogłoszo-
no Michała Królem Polskim, który nawet dzień
w prozdy o tym nie wiedział. Był Wiśniowiecki
w bardzo biednym stanie pomimo tego się ogłosić
ięzyc był naymnieyszy ten ięzyk w Polsce ryfon na
Dwor Bos: Wrocławskiego Królewicza Polskiego
potym utrzymywał się z 6000 Złp: który Ma-
rya Ludwika postarała, a na tym nie maiąc
nigdzie pokładzonii dążyć się z tworzo: Pandom:
i znich na Króla głosował, a Sendawszy Królem
miniał ten pryiechać z Pola Elekcyinego
do Warszawy: Sbiewscii dawał mu kareten końmi
ale ten nie przyiął, aż do tego Prymas w rząd ogo-
sobą do Lowicza, nadaiąc tez podrożne od woiewod:
za przychylnoźć, i rapmyślił na Pacta conventa

Pano:

Panowanie Michała Tomasza Korybuta Wiśniowieckiego. r. 1669–1673.

Zaraz po koronacyi, zamyślał Michał oziębić się z Eleonorą, ażeby, wiedząc Leopolda Cesarza, widziano odradzano iżby się mu ożenić z siostrzenicą Cesarską, ale to nie przyszło do skutku, gdy Otrumski Bisk: poróżnał Cecylią Renatę z Marya Ludwiką, a co było nie przyjaźne dla Krolowej i Sobieskiego którzy partyą Francuzką trzymali: Sejm zerwany został zerwany przez Olizara r. 1669. pod zdrada Wiśniowieckiego, który Krolowi na nayniebezpieczniejszym stanie, odprawił się ślub z Eleonorą w Czestochowy r. 1670 znowu zięty przez Zaborskiego zerwany został, a stale dobra po wadze króla z wszystkich Sejmów pogrzebała się Polska ponieważ się Porte wie Sejmowi, podobnie działo się i na Sejmie w Sandomirz poniżej dnia Grzymułtowskiego, Pleszewskiego, 16. Kwiecień umarł w Gdańsku zaś ornato a do Biskupy nie przyjęto Car dały były nie pozwolenie Otrumski Michał Jędrzeja Olszewskiego odrady na nas nie idą, aby Krolowa mogła się ale to nie pomagało Otrumski powściągnąć do rady bardziej do rady odawał się stale Król, nie było pieniędzy w skarbie, ani woyska w Krainie. Stanęło na Grymasowy

stad

myślał detronizować Króla, nemawi Leopold
był przychylny, i jego siostra, byłe nowy król
którym miał bydź Karól X.e Kotaryńskii czemu
uży Eleonora, a temu to Jabłonowski niechciał
zezwolić, co mieby było uż stało, gdy by X.e ten nie
był zabity od Hollendyg w wojnie 1672. r. —
Dosta nawet mu bacza do wypolicego stopnia
kiedy Elektor Bran: pod tocohilla swego Stolicz ślęg
ustawiła potkliego złapał i do Prus dostawił
a który stracono, zatoż uż nato miłat i na
tym uż chorągwy satysfakcyja se Bran
dans zawarzeniu stanie. Wojna Turecka wy-
buchnęła, z powodu Doroszyńskii który był chciał
panem całey Ukrainy, zrobić tale Polskiey
i Mosk: Brzuchowieckii Hetman Kozaków
nadnieprskich bodnioł bunt przeciw Moskalom
lecz ten zabity został od Doroszynskii, po tym
czynie stała uż Doroszyn ko Panem Ukrainy
i zdało uż ii do pnie swego zamiaru, przyciśniony
od Mosk: dał uż Turkom 1669. r. kiedy Tatarzy
niechętnie na to patrzeli, bojąc uż aby uż nie
wzmogło państwo na Ukrainie. Jan
Sobieski w ziął Bracław i Barą zdobył
Doroszynskiego tylko Cecherzyn i do 6000 Kozaków
pozostało. Gdy uż tym czasem Doroszynskii z Tatary
do polaków przystępował. Turcy myśleli o wojnie
Polsce wydać. — W.e Wersr Kupruli rzuca
sobie wojny aby Machometa dwiązek od
rozumy

rozbowy. Wtakim razie Polacy zamiast czynić przygotowania do obrony nic myśleli o niej, tym znowu uwerwany rozkat a powziaty 2 partye Prymasowska i Królewska, wyruszaty sobie nie spokojnie r. 1672, przeciw Turcy Dnieistr, a nie widząc nikogo obdz W. Wcyr Kamieniec Podolski dobrey się godzat ludzi przez prochowy zadowny rozkat, w tedy Szlachta niemogąc znieść uniewagi Króla, postanowiwszy ze sprzy robiono pospolite ruszenie, Turcy udali się dalej w pod Kamieńca widzą potowę pod Lwow, 22e pod Buczaczem stanęli Lwowianie pit się Turkom. Król widząc taką wojnę wysłał posłów do Machometa w celu traktowania o pokoy. zawarto przeto szkodliwy dla Polski pokoy w Buczaczu, pod warunkiem aby Kamieniec Podolski wraz z woiewodz: rozkat się przy Turkach. cała Ukraina wrzekła dorazowo, a Polacy aby 22,000 ℔ corocznie haraczu Turkom płacili. Gdy się to dzieie konfederacya Gołębiowska dobrey Marszałkiem był Czarnieckim stanęła naprzeciw Prymasa i Pobuia: niż przeciw Turkom. Tatarzy dzisiejsze Lublin tem czasem kray pustoszyli, udał się sam Król do Lublina przeciw, a Pobiewski wyszedł z Lubelskiego Tatarów, przeciw konfe: Gołębiowskiej Prymasa od wszystkiego odradzia, stanął z wojskiem koronnego w Łowicz: ow, i zaniechało się do rozlewu krwi z dwiema

Legen

Sejm Warszawski wrzesień bieżący, na sejmie tym ustanowiono 3ci sejm w Grodnie. W tymże roku umarł Krzysztof Grodzicki w Kijowie. — Wtedy drżeć się Polacy z Chanieńskiej unowy. Buzańskiej myśleli o odporze Turków, a Jan Sobieski dobrał się stanu, usiłował aby Klejnoty koronne zastawić na potrzebie tej wojny, na wyprawę tej chciał Michał będąc przytomnym nad to do Lwowa a stamtąd do Gliniczan do obozu, gdzie r. 1673, umarł, mając lat 35, a panując 4, był Michał bardzo niskiej postawy. Umiał on Ojczyste tylko mowę, nie potrzeba było to odwagi, ani nauk dowiadczenia woyskowości nie miał, nienawidziany był od Magnatów, a kochany od Rycerstwa za męstwo, za politykowanie, za dawność jego dobroci, to do urody był wstrzemięźliwy, przystojny, wzrostu wysokiego, nosił się po francusku, niedbały był do rządu, chociaż z Panią Ludwiką Marią wyrzekł się niedbałstwo, to Michał Wiśniowiecki dał by się na króla przyjąć, lubił tolerancyą dla tego też przed wyjazdem wojny wolnej do Prus, aby się mienił tą godnością błogosławiony. —

Bezkrólewie. —

Lubo Turcy nie spodziewali się, aby Polacy zerwali traktat Buzańskie, jednak się stało, stało się jest Chocimem 1620. a stało się tutaj 1900. w drugie dniu po śmierci króla odniósł nad nami zwycięstwo, jest dowodzeniu tej bitwie nie wymienione dzięki Bogu za od

od niżsione przy ciężkiey, i ledwie nie cum ultimi Perakior
Huseyn Bassza, dowodzca Turków, do tego przy ciężkiey a spry-
gnęły się Valerii Hospodarowie Petryczko Wołoski, i
Dymitryaszko Multańskie, którzy przeszli na stronę Polaków,
Nie umiano dobrze iak się tego przy ciężkiey zabrać, albowiem chcieli Mul-
tan i Chocim wspaść w ręce Polaków, a Turcy ich przy szli za Dunay
iednak, gdy Polacy na Elekcyą powrócili, wiadło się Turkom tę
część Multan odzyskać i obwarować. Kamieniec dla bezpieczeń-
stwa Krain od napadów Turków i Tatarów dobrze odebranie
chwalebnego pokoiu z Janem Sobieskim zaleceniem na Króla
były dobre przy ciężkiey tego przy ciężkiey, ale przy nie było tylu kan-
dydatów na Króla iak teraz, a ci byli: Dom Jwan de Austrya
syn Filipa IV^go^ syna Cesarskiego, Alexy Michayłowicz
Car Moskiewskie, i syn iego Fiedor, Michał Xżę Lubomir
Karol X^że^ Lotaryngii, dawniey przy ciężki kandydat. Jan Wil-
helm naystarszy syn X^cia^ Neuburskiego, Franciszek X^że^
Modeny. Maxymilian Filip X^że^ Bawarskie, Jakub X^że^
de Jorck. Wilhelm X^że^ de Nassau d'Orange, który
był Statuderem Holenderskim. Syn Elektora Brandebur.
syn Króla Duńskiego. X^że^ Wandów i X^że^ Joachimów, ponie-
waż było wielu nie pieniących, mniano względu, aby
zberły wrzęd ręce Elekcyi Króla. — Odpadł zaraz
wnętrzny Niemiaszkiey, chcąc rozdzielić się między X^ca^ Lotaryngii
i Neuburskiego. Królowa Pruskiego X^ca^ Lotar. i Klayność na
popieraniu pretensyi. Sobieskiego Marszałek koronny z Lubo-
mirskiego, bardzo był chciwy tronu. Litwini za przewo-
dnictwem Paców trzymali za X^ca^ Lotary. Prymas zaś Flory.
Czartoryskie X^ca^ Neuburskim. Poseł Francuski Forbin,
chcąc więc Sobieskiego na stronę Kondeusza powrócić, że
Polacy mają zdalnych Ludzi do Panowania. Nareszcie Jabło-
nowskie Hetman koronny, odezwał się: że nikt nie iest go-
dnym bardziey iak Syn ciężki Turków przed Chocimem i wolnicie
Polaków od chwalebnego charakteru. Piąć zaraz trwoga ich
wytrwa:

wyprawiono (nie) przy ich Sobieskiej) przyimiemy ale on będzie naszym Królem. Woiewodztwa Ruskie, najgorliwiey wymawiały się od niego, mowiąc: Jakoż na przeszkodzie Tatarom wiele ich na niego rewolii, ktorzy zaniesli protestacyą do Grodu lub stam przystanku naszego, iż nie chcieli mieć go Królem. Gdy tedy Jan Koronacyą na ten czas spełnionej, z przywodzic nie mial ich na woyny Tureckie, Egipskie przeciwko temu Krolowi pod przysięgą i data mu przy zaprzysiężeniu na Pacta conventa, w ktorych nowych niczego nie było warunkuiąc o nastepuiących nie bez dzie, dwoch urzędow iednemu dawać nie będzie, zawarowane klauzule wyrzucaią, Eleonorę 200,000 złp. papitaw, co przy roku w Litwie mieszkać będzie.

Jan III Sobieski

1674 – 1696. r.

Zaraz po Electyi, Król ruszył pod Kamieniec do woyska, Sultan wpuścił Chmielnickiego z mianowaniem Hetmaństwa Tatarskiego udał się na Ukrainę na posiłek mu Kozaków, ktorym Moskwa pomagała. Udało się Turkom wypędzić Moskali z Ukrainy, ale nie mogli dobyć miast Kozackich, a to dało Janowi Sobieskiemu do koronowania, ktory odebrał od Turków Bar, Bracław, i innemi miastami mianował Hetmanem Koronnym Sierkę, tylko Król wiele czy dziwował, gdyby Litwa go nie była odciągnęła do domu. Nowe woyska Tureckie wpuszczone Króla do Lwowa, Zbaraża, Buczacza, Kamieńca, gdy tedy wrzesz Koronnie Tureckie odparł w bolnicie do Kamieńca Tatarow Jabłonowskiego Hetmana a stąd w Lwów w odpuście się pod Kamieniec, a tudzy na Dniestr przeszli Polacy, spalili Soczawę. Po tym działaniu Król wrócił się do Krakowa, koronował się 21 M.

z Marya Kazimirowna córką. — Marquis Arquian
przyrzekł sobie król, aby batawę wielką przy sobie natrzymał, ale
na to przystać nie chciano, dał wieś Dymitrowi i Wiśnio-
wieckiemu bratu, zmarłego króla, a polską Jabłonow-
skiemu, gdy został król Jan Sobieski radzał aby Het-
mańskiego były co 3 lat robił. - ale królowa maiąc względy
na Hetmana polskiego sprawiła że były Hetmaństwa
do śmierci. - Sejm uchwalił aby woysko Polskiego było
90,000, a Litewskiego aby było 18,000, dla uchwalenia tego były
tylko na papierze, a do skutku nie przyszło, król ledwo
zbiegnął do 10,000 ludzi, gdy nowy Serasker Ibrahim
Cyfan wódz doświadczony w 80,000 w krainy do Polski,
król z tak mała liczbą woysko które nie było 3000 do po
mocy przyszło, okopał się pod Żurawnem bronił się
mężnie przeciw 130,000 Turków i Tatarów, nie woysko
bratało prochu i żywności, król w rozpaczy zamyślał wyjść
z obozu i dać bitwę i podczas nie stawał, lecz Marcin
Kalski Jenerał Artyleryi przemówił się w podziem-
nych lochach zamku prochu przy pałacu mówiąc,
wysadzone z niego bomby dosięgną nieprzyjaciół Turków, sprawiły,
że Turcy mianowicie Polakom pokoju przybyć; ten słowo
stłumiony Serasker nie przydał dwóch Basiów do obozu
Polskiego, pragnąc zgody. Stanęła ugoda aby 2 województwa
inne, do Polski, a 3 do Turków należały. Względem Podola
aby spór roztrzygnąć w Carogrodzie. Turcy przyrzekli
się za Dniestr 15,000 jeńców i 5000 wozów natadowanych
futrem Polakom oddać. Wysłany do Carogrodu Mikołaj Wo-
iewoda nie umiał tego wynikać nie wzgrzmnął dała się w tych pod dać,
przyszło by był Polsce tamienice Podolskie. - Gdyby król
Polski trzymał się był zamiaru Ludwika mógł by był odebrać
te Prowincye od Turków, i ostatku straszną potęgę Austryacką.
Margrabia Betzyma przez Francuzki w Warszawie spodmio-

Feluis

Pelnitego i Rokoszanow Węgierskich przeciw Austryi, w
ięznął na tę Jana Sobieskiego, który znaczną część woyska
na granicach Węgierskich postawił przeciw Austryi, za którą
to pomoc Rokoszanom, Francia miała wyrobić to, że Turcy
Polakom Kamieniec Podolski powrócili mieniła, ale gdyżby
widoki, iemma nieiaka Maryia Karolina zniewoley
potrafiła, chciała ona, ażeby dla tego Oyca Arcy
wyiednał tytuł K. Król Francuzki odmówił ięy tego,
powtóre, że w swoiey prodrozy do Francyi, radziła, aby ięy
w Francyi tak wielkiey nie honorowano, iakoby cyrmiono Kró-
lowey Anglikańskiey. — Król Francuzki z nami wey Mar-
szałka Lavoi do mówił ięy, daiąc na przyczynę, że po-
strzegła Lavoi w honorach Dwie-
ma nieiakowáł różnice w oddawaniu honorów Dwie-
drzemuy ze obcemuy osob Królowey. To obraziło ią kobiece
ięy zdanie aby maią ięy zamknąć ięy na Królu Francuzkim.
Sobieski cofnął ięy woysko z pogranicza Węgierskich, a nadto
zawarł z nieprzyiacielem z Austryą przeciw Turkom
w roku tym roboty do ięy wyprawy Turkow pod Wiedeń. W.
Wezyr z Kara-Mustafą w 300,000 woyska pod Wie-
deń przyszedł, i obległ go, Leopold zaś z familią swoią
do Linca z skarbami prosił o protekcyą Polaki. Poseł Cesarski
Hrabia Wilczek i Nuncyusz Papieski padli na kolana
przed Sobieskim, i prosił mówiąc „ratuy Króle Wiedeń" a
Nuncyusz „Ratuy Chrześcian" Król uiął ich rozpaczą, na
czele 40,000 ruszył pod Wiedeń, który ięy był w wielkim nie-
bezpieczeństwie, oddano Sobieskiemu komendę nad
całem woyskiem Niemieckiem którego z Polakiem tylko 70,000
Utrzymiało ięy przy życiu przy Niemcach, a te przez pomoc Po-
laków, albowiem na lewem skrzydle Niemcy nieprzyiaciel
ięy ponosił, do tego przy ięy ustawieniu Polakom przy czy-
nił ięy Marcin Kazibut Generał Artyl. Jabłonow ale
namówił W. Wezyra i tupy niemieckie do ataku ięy

Polakom

Polakom, nazawitrz król w wiośnie do Wiednia, gdzia go wyprawy wybawią, wyprzedzenia; a tak rozbiegła się sława sobieskiego po całej Europie. — Wkrótce Ks. Prymasa statutat
1683. zwycięstwo pod Wiedn: król Bo gdy dnia 12 września zwycięstwo. — Wyjechał tamtych dni Ks. Lotaryngii, chociaż miał urazę do sobieskiego że mu odebrał koronę Polską, dał zdanie się na odsiecz, chwaląc bramanie przyjęć należy. — D. 7. Par: puścił się król na Turkami ale to przypłacił, pod Parkanami ledwo co uszedł cało, która to porażka tak Bohatyrowi, że przez 2 dni w namiocie swoim widzieć nie chciał, bo się pomarł się tej klęsky bardzo krótce musiał wrócić do Polski, a to z powodu wojska Polskiego austryackiego nie chciała. — W czasie wyprawy pod Wiedeń Jędrzy Potocki Kasztel: krak: porażił pod Kamieńcem Tatarów i Turków, bytta to pora w tenoras dryblał Kamieńcami Podolaz, alwin aczy przez cuda święty Potem robił przymierze przeciw Turkom z Leopoldem Papiez Wenecja Sobieski, chciał Leopold dać córkę swoję królewiczowi Jakubowi, nad to przyobiecał mu dopomagać będzie do pobicia Wołoszyzny i Multan, ale w krótce obawiała się nim rozgniewać cesarza bo córkę swoję dał Elektorowi Brandeburskiemu, aby Jan Multany i Wołoszyznę dla siebie nabył, chciał się z Moskwą zabezpieczyć i zawarł z nią pokój przez Grzymułtowskiego Woiewodę Poznańskiego bardzo mściwy dla Polaków, na mocy tego Drochobóż, Siewierz, Czernichów, Nowogród, Kijów, nawet za 20000 rubli Moskwie oddał, dysponował całem Jan Sobieski z tamtej pory dane prowincje dla nabycia nie pewnych. — Wołoszy potem do Multan ale próżno bo Austryak nie pozwala Jerichów, a sam z konyetrzyc obległa

Brody

Brody, a Jan III^ci wiązyał potężę Turecką i wsparł się mocniej. Próżno Turcy zyszli ze bliższej, obaczywszy mur[illegible]ny pokój, Teren[illegible] gdy, ustąpiwszy się na granicy Austryi, w nem omylony został, a uganiając się za Wołoszyzną próżno się wysilał. Dla zawiści Hetmanów Królewicz nie do tych Kamieńca Podolskiego, na nie się nawet nie dał uczcić na Wołoszyznę Starawy i Sroki, bo Austrya wszystkie uciechy dawała przy nim. – – – – –

Król mimo tego zmartwienia miał i inne familijne, gdy ożenił się z Karoliną X^ca Radziwiłłowną za dowodztwo Elektorze, przyniosła pruźna za Jakuba, do którego w tem czasie powrócił do Berlina, gdzie X^ca Królowa Cesarza Leopolda do kamienia X^ca Jontana X^ca Neuburskiego. Nie mógł się zatem nie dziwować, naród za Króla a to dla tego że Król wspomagał familią Sapiechów która naprzeciw Pacom chciał postawić. Zaszła w Litwie krótkie między Sapiechami a Bisk: Brzostowskim rozwody zwłaszcza z burmistrzy Jeyn. Opaliński Bis: Chełmiński nie dał o brew Królowi, Albo Pan bądź sprawiedliwym Królem, albo przestań panować, na tych sprawach zawarł się Jeyn. – Wtem czasie Tatarzy wpadli pod Lwów, ale ich Jabłonowski w strymał. Potem gorszy były ostatnie dnie Panowania Lubomirskiego Lubo polacy razem byli za nadto ruchawi ale nadto Król dał czasu słowo do tego – Wojny sprzymierza, sprawy Królestwa i domowe uspokoiło to układ ta Maryą Karimira, wyjeżdżał ich w zamiarach Sąbaudzkich Jezuita Wota, umiał Króla lubiącego nauki ująć. W ostatnich latach Jan III^ci ciężkiey wielkim mniey rzeczy prowadził wojny Turecką

luidy

tiudy nawet Królowa trawiła nadzieię dobicia Wołoszczyzny
zwróciły się starania obydwóch do rzeczy w Bogactwach. Na
ten czas to urzędy Kapłańskie dawane były tym co więcej
płacili. Dwóch Rydów, Jonasz, i Bécat, piérwszy Litwin
a drugi dóbr Królewskich Dzierżawca. —

Umarł Jan III^ci r. 1696. w Wilanowie, który on sam wy-
stawił, a to iak mówią, że mu Jonasz ten Lekarstwo
miał radzić, tak że Król w chorobie mówił: Czy niemasz
kogo aby się na mnie zemścił, panował lat 22. Nikogo
między nie drożnił, niemawszy malki lub Jakubowi
wiele mu goryczy sprawiło. Polacy myślili go złożyć
z tronu, i on sam chciał się pozbyć tronu, lecz go odwiódł
od tego zamiaru. — Postać, był charakty, wzrostu we
śrzmy bujny który zagranicą nabył. Był urony do
17. Języków umiał, lubił uczonych, gdy sam rozsądny był
w obrachunkach rzeczy różnych. — Wprawdzie nabożny, dał się
zdaniem oblizłych żony, zdobyła łaury uczynity go
pobożnym tym że oczach dumny ch Magnatów, wiele
uczynił dla sławy narodu nie dla pożytku, dowiódł
natomiast się w Polsce tak wiele być wolnem
nie Wiltuin Królem. —

August II^ci Elektor Saski
i Stanisław Leszczyński.
1696-1733.

Sejm koronacyjny po śmierci Jana III^ci przez Prymasa Radziwiłłowskiego zwołany, pierwszym przybyłym
Dem przez Horodyński długiego postu Wileń długiego zerwanym
został, a to na sprawę Królowéy wdowy, która nie miała wiele na

własnym

Synom od następstwa tronu odsuwać ich woli mi
sprosbami starała się. - Konfederacya ich nali stanęła na
utrzymanie wolnéy Elekcyi, woyska się też zbuntowało
z pomyślnym niepłacenia nego żołdu, ale do zgody nowéy po
wróciło. - Na sejmie Elekcyinym pomiędzy wielu pre
tendentami, znaczniey sze były partye: Francuska, w któ
rey prymas utrzymywał Xcia Conty, i Saska w któ
rey Biskup Kujawski Dębski i Przebendowski Kasztelan utrzy
mywali stronę Fryderyka Augusta Elektora Saskiego,
obie strony swoich Pretendentów obrzymiły Królem,
lecz gdy Elektor z kilka tysięcy woyska wszedł do Polski
Pacta conventa zaprzysiągł, i przez Biskupa Kujaw
skiego w Kościele koronowany został, a Xc Conty na
powrót z Francyi przybyły stracił nadzieię o tronie.
August pomimo zerwanego Sejmu Pacyfikacyi
nego przez Prymasa i cały naród, Królem wznany zo
stał. - Zaraz więc August zaczął myśleć o odzyskaniu
Kamieńca, i uchronieniu Turków, którzy pod czas bez
królewia iuż raz napadali Polskę, i znowu r. 1698.
na Wołyń w nadziei gdzie 60,000 Polaków oparło się 80,000
Tatarom, lecz nie zgody między woyskami Pol
skiemi i Saskiemi dozwoliły nie działać. - Jednak traktat
tat za pośrednictwem Anglii i Holandyi z Turcyą
w Karłowicach zawarty r. 1699. w skutek którego
pokoiu, przywrócił Polsce Kamieniec i inne stracone Turkowi
Podole i Ukrainie, pozwalał uwolnić się od daniny. Zgrowa
dził surowy Tatarom zakaz, dalszego napadania granic,
i wyrzut chorągwi z prowincyi Tureckiey. -
W tymże czasie Elektor Brandeburski Fryderyk I. nie

odebrawszy

nii odebrawszy na terminie przyszłym 400,000 talarów na fundamencie traktatu Bydgoskiego za Jana Kazimierza zawartego; Miasto Elbląg opanował, i kley noty korony wrażaw nieoddane zabrał, które do dziś dnia w ręku iego zostaią. – Gdy August przysłany ii, i rozprzysiężony ii z Piotrem Wm Carem Moskiewskim, do przeciągu woyny ze Szwedami przystąpił, pod pozorem wiązu odzyskania krajów do Polski oderwanych do czego przez Pacta conventa pobudzał ii woyne, Szwedom wypowiedział, do Inflant wkroczył, i wiele miast woyskiem Saskiem zabrał. Karol XII^{ty} Król Szwedzki, zwyciężywszy pod Narwą, Moskwę, potem Sasów przeprawy przez Dźwinę, bronionych, zamki odebrał, Kurlandyą podbił, Litwę przeszedł, Warszawę zaiął i oswiadczył ii dopóty płacowaniu probi, póki Polacy Augusta nieuroczą z tronu. – Prymas Radziwiłowie ich nieprzyiacielscy Królowi porozumiał się z Karolem, i wszelkie zamiatania swoie ii tak prowadzić, iż dobrowolny ii być przeciwne woli iego, dopiero do pozbawienia Augusta korony. –

August tym czasem umknął ii do Krakowa, a Karol ścigaiąc go, Saskie woysko pod Kliszowem poraził, i Krakowa dobył, Król do Sandomierza przeszedł, woysko ii udał gdzie przy nim Kosiderowy ii ii nawiązała, wgdy wysłani posłowie do Karola XII^{go} względem traktatu o pokoy, poszedłszy, z niewdzięczną odpowiedzią, iż pókty z Polski nie wyiedzie, póki August detronizowany a kto inny Królem obrany nie będzie. – Karol powołał radę Senatu do Warszawy. – Karol ciągnął do Warszawy i puścił ii do Torunia, narzuciwszy ścigaiących

Aug.

Augusta zniosły pod Putkowskim czasie woyska
Saskiego, Toruń obległ także i Elbląg, Grudziądz i
inne miasta zabrał, a Gdańsk obległ aż nie mogł. —
August ciągany w Polsce, udał się w koncu do Saxonii. —

Stanisław Leszczeński.

Nareszcie prymas na pierwszej Warszawskiem r. 1705.
ogłosił iż August od korony odpadł i Elekcyą naznaczył. Wiele proponowano pretendentów, ale Karol przybywszy z woyskiem do Torunia do Warszawy Stanisława Leszczeńskiego Woiewodę Poznańskiego sam na kandydata do korony podał, który przez Episcopskiego Biskupa Poznańskiego mianowany Królem, i od Arcybis: Lwowskiego w Warszawie koronowany został. —
Tym czasem Karol XII^go woynę z Polakiem do Saxonii przeniosł, a woyska ciągnące pod Poznaniem Szulemburga Saskiego Jenerała, Saxonią pustoszył, i pod Altranstadem obozem stanął. Sam za swego zamku dumny, przymusił Augusta do wyrzeczenia się na pismie Korony, a tak do otrzymawszy, po podpisaniu traktatu Altranstadzkiego z Saxonii wyiechał. —
Że Piotr W^ki do tych układów nie należał, i woynę Karola XII^go z Moskwą ciągnęła się, która Ingryą na Syweryi zawojowawszy do Litwy na pomoc Augustowi przybyła. Między tym wiele Generałów Moskiewskich pomiszanych za pozostałych na Rusi Szwedów, o zruceniu Stan: Leszczyńskiego, a przy uroczeniu Aug: lub obraniu innego króla radzą, a tak się z tymi Kozakami Konfederacyą Sandomirską, zawiązawszy tron na walnej Elekcyi ogłosił i Elekcyą naznaczył, a tym czasem Stan: Króla z garstką Szwedów ściągał, który się do Karola XII^go z Saxonii wracającego zwinął. —

Skon

Słuo Karol w 50,000 woysta wyrusł do Polski i prosto
przeciw Carowi udał się ku Litwie, wyrzekł się zamiaty
i prowincja upadły; i woysta Rossyiskie na obronę
własnego kraiu cofnąć się musiały: albowiem Karol
do Moskwy ciągnął myślał i tam Piotra W. detronizować.
Gdyby był prosto po zdobyciu Grodna i przeprawie
nad Dnieprem udał się do Moskwy mógłby był tego do
czynił, lecz się udał na Ukrainę dla połączenia się z Ma-
zepą Hetmanem kozaków przeciw Carowi. —
Tym czasem Mężyńskiego Ukrainę opanował, Piotr pas Szwedzkiej
armaty Lewenhaupt zwyciężył, a stanowczy pod Pułtawą
okropną bitwę stoczył, w której Karol XII-y na głowę po-
rażony został, wozy[illegible] do nieprzyjaciela, sam zaś Karol
ledwie w 800 koni do Oczakowa potem do Bendera do
Turcyi uciekać się zdołał w 1709. August o przegranej
bitwie pod Pułtawą uwiadomiony zrobiwszy protestacyą
przeciw warunkom traktatu Altranstadzkiego, wydał
tron odzyskać, Stanisław zaś Leszczyński król w wśród nieszczęść
pod zasłoną Szwedzkiego króla lat 4 z panował, udawszy się
opuszczonym ucieczką do Pomeranii przez Moskwę i Saxonią.
Leszczyński i tam król Duński, w skutek zawartego z Augustem
przymierza, wypowiedziawszy Szwedom wtargnął. Stanisław
udał się do Bendera a stamtąd do Xięstwa dwóch mostów
w Niemczech, które mu Karol XII-y ustąpił. Po śmierci
zaś Karola Szweda, z którym Leszczyński powróciwszy do Szwecyi
nową wojnę w Polsce zamyślał, ale przyobleżeniu fortecy
Fryderichstat, r. 1718 zabitym został, udał się do Francyi
gdzie r. 1725, córkę za Ludwika Francuz. wydał.
Powróciwszy August do Polski został tym nadzwyczajny
r. 1712. na którym Diecezyi Kijowskiej za króla wrócony wojsku
Saskiemu wyznaczono w Polsce kwarty. Sejm ten pier-

wszym

prawnym przykładem zalimitowanym = odtrąconym
by do następuiącego roku. Uniziłwiż woyska tego obiho-
dzenie się, sprowadziło w r 1715, wewnętrzne kraiu
rozruchy. Powstała przeciw nim Konfederacya, i nawzaiem
ciąy przeciwko sobie pustę powadź zaczęli, Piotr Wł w dat
dniu w pośrednictwie Stanów z Królem, i stanęła w Warsza-
wie ugoda r. 1717. na sey mie zwanym Niemem odczy-
tana, mocą, której czasem w Kraiu wey dzie Król nakazał,
a Konfederacya rozwiązana została, woysko zaś Polskie
na 24,000 przedstawione, aby stósownie do dochodów
kraiu płatne regularnie pobierać mogło. Uiściły
zatem za pośrednictwem Rossyi wewnętrzne w
Polsce rozruchy, a Polska wyzwala się bez wiłna, bez
dodatkowego woyska, uległa aby dawnemu w przymie-
rze 1720, zrobiony był na Szwecyą, trakt at pokoiu, przy-
nie i unia. Królestwa Greckiego z Łacińskiem potwier-
dzeniu postanowiła. —
Wr. 1724, wszczął się w Toronnie rozruch między Ka-
tolikami a Dysydentami pod czas procesyi Bożego
ciała. Swawola Jezuickich Studentów dała do tego
powód, a pospolstwo z Dysydentów złożone, rozwiązane
w piątek do Jezuickiego Klasztoru, cały zrabowało,
murom nawet tym nie przepuszczaiąc. — Sąd przez
Sejm wyznaczony skazuiący wyrok na gardło wykonał,
Jezuitom zaś tylko grzywny nagrodził. —
Po śmierci Fryderyka Kettlera X^a Kurlandzkiego,
stryia iego Ferdynand ostatniego z linii Kettlerów, sta-
rzec bezżenny mianował w Gdańsku, aby po śmierci
iego unitanąc którą o następstwo, stany Kurlan-
dzkie

Kurlandzkiè obrały sobie Xiem Maurycego prawnego brata de Saxe, syna naturalnego Augusta IIgo Jerzmi tylko bastarda, iż Xżna Elektorowa za tę, nie prawną, uznała. Tym czasem Ferdynand Kettler za intercessyą Morlewy inwestyturę w Xięstwie otrzymał, a po iego śmierci Kurlandyą miała być do Polski przyłączona. Za panowania króla tego, po dwa razy w Litwie do wojny domowey między zamożnemi familiami przychodziło. + we 1700, Ogieńszy i Wiśniowiecky, zebrali Konfederacyą przeciw Sapiehom, a wzaiemnie ich bitwie Sapiehą Hetmańscy koronny był rozwiązany. — Z Szwecyą nie porozumieniu stał, bitwy Szwedom, w r. 1700 powstała kłótnia, między Sapiehami a Radziwiłłami o Xięstwo Słuckie, które na Indygenizacyą domową Sapiehów, Radziwiłłom przyznane zostało. —

August przybywszy z Saxonii na Sejm Warszawski w r. 1703. rano wiekuy rany w nodze, i gangreny umarł. Był mężny wojownik, mądry rządca, a zpaniały i dobrotliwy król, dworzanie iego z miłości nie przyjaciół samych za dumianta. — Lew pod nim wolności przez kilka zmiennia w awanturę, utworzyła konfederacyą i faktyą, która w rządzie nieład sprawiły. Kraj do reszty zniszczony miasta i wsie w popiele Boże cone zostały. — Głód bez wyprawy, głód powietrzne i inne plagi ściągnęły. Stronnictwo Sapiehy, rozpowiadając mienie odparcia Szwedów, nałożyło Litwie przygotowawcze. —

Król August wciąż wojny Szwedzkiey r. 1706. w Sycowie z Xżem Piotrem, zniechawszy ią i stałą przymierzą i przyiaźń odnowiony, ustanowił Order Orła białego, za króla tego Fryderyk IIgo Elektor Brandenburski Xżę Pruskie, przybrał sobie ty tuł Króla Pruskiego r. 1701. —

Panowanie

3/4

Panowanie Augusta III.go

r. 1733 - 1763. -

Lubo na Seymie Koronacyinym, po śmierci Augusta IIgo przez Teodora Potockiego Prymasa zwołanym, zobowiązali się przytomni Senatorowie i wszystkie stany, nad wolne obranie Piasta: to iest króla rodaka, iednakże pod czas Elekcyi dwie się uformowały partyey; iedna w Warszawie, gdzie Prymas wielu Senatorów i Posłów utrzymywali Stanisława Leszczyńskiego, iako piastа przez francyą naturalnego woiewodzica przytomnego, który pod cudzem imieniem przebrany iakby kupiec z francyi przez Niemcy do Polski się dostał. - Druga w Pradze, gdzie Wyniosły Hozyusz Biskup Poznańskie, niektórzy Senatorowie Koronni i Marszałek Litewski, utrzymywał Fryderyka Augusta, syna nieboszczyka króla popieranego przez Austryą i Moskwę. - Prymas w dn: 12. Września 1733. ogłosił króla Stan: Leszcz: ale gdy woyska Moskiewskie przyszły pod Warszawę, król Stan: przeniósł się do Gdańska z Prymasem przyiacielem Francuskim i przychylnemi sobie. - Tym czasem partya przeciwna sobie Elekcyą, pod ochroną Kamieńca ustała, i królem Augusta IIIgo ogłoszono, który tym sposobem obrany, na początku r. 1734 do Polski z Saxonii przybył. Pauli Convent za przyiazdem, iż primas koronacyą swoią koronnowany w Krakowie uczynił.

Gdy woyska Moskiewskie pod Jenerałami Lassy i Munichem Gdańsk obległy, i Saskie iuż na pomoc

przyszło.

przysłało. Stan: Lesz: zbyt słabo od Francyi wsparty
taiemnie od dnia 27 Czer: r. 1734 z Gdańska uciekał, i
na Holsten schronił się do Francyi. —
Fali August III.ci od całego narodu za Króla uznany zostaie
a Stan: Lesz: na pośrednictwem Anglii, Francyi, i Cesa-
rza traktatu Wiedeńskiego r. 1735 wzrzekł się prawa
do Polski, a za to dziedziczne mu dobrami w Polsce na-
dziei, i otrzymał od Francyi Xięstwa Lotaryngii
i Barru. —
R. 1737. po zmarłym w Gdańsku Ferdynandzie X.cu
Kurlandyi, maiąc Król pozwolenie od dawnego Xięcia
oddania na ciebie raz Xięstwa Kurlandzkiego, na
usilne Anny Cesarzowney nalogania dał Biro-
wi Jnwestyturę na Xięstwo Kurlandzkie. — Na-
stępuiącego roku Anna zbyt mu rozkazała się ożenić
X.ce Biron, podług ostatniey woli ciotki y popsuiey tey
Pani obiął rządy Xięstwa i opiekę nad młodem
Carem Jwanem. — Matka młodego Cara Xiężniczka
Meklemburska, zazdrosna tey regencyi i chciwa panio-
wania pod Jmieniem Tymczasowey, do pierwszego miała
kilka miesięcy Birona od rządów odsunęła i na
wygnanie wysłała. —
Za iego rządzenia Ludwik X.ce Brunświckie brat rodzo-
ny ciey męża X.ny Kurlandyi rozkazał r. 1741. Gdy zaś
i ten po wstąpieniu na tron Moskiewski Elżbiety córki
Piotra W.go Cesarzowey wygnał i Pernau na Carowey wzmiankę, od X.ej
Kurlandyi odsunięty był, po długich niepewnościach lat
przeszło 10 trwaiących, wprowadzenie przez cesarzowey
Moskwa do kraiu tego rościła. — August III.ci na prośbę
Stanów Kurlandzkich za panowaniem Elżbiety r. 1758.

Karola

Karola syna swego Xięciem Kurlandyi ogłosza, w na-
stępuiących tu lat solennąz mu inwestyturę uczy-
nią. Leż gdy po śmierci Elżbiety r. 1762, na-
stąpił Piotr III. na tron Moskiewski, ten przywracany
Birona z wygnania, oddał mianowicie X. Kurlandzkie
Karol zaś syn Królewski, mimo usilnych ubiegania
ny II. Imperatorowey J. M. która w latach po zgonieniu Pio-
tra męża swego z Stolicy, rządy obięła z pożytkiem, z X.
runionego ustąpić musiał. — —
Przybrany ten wypadek, dotąd zrony do innych zmartwień
iakich Król doświadczał, z powodu ciągle zrywanych
Seymików, samowolnych przez Kraiu Polskie woysk
obcych przechodów, zniszczenia Saxonii w czasie woien
Niemieckich z Fryderykiem Królem Pruskim przez
20 lat trwaiących, głośnych zaiadów na ciało i gwał-
ty od szlachty dokonane, przyspieszył śmierć Au-
gusta III., który d. Paźd. 1763. r. w Drezznie umarł.
Żona iego Maryia Józefina, córka Józefa I. Cesarza
wielkiey onóż osoba. Za panowania iego upadł
przykład zrywanego Trybunału w samym rozpoczęciu
iego nastąpił. — Biblioteka też publiczna otworzo-
na za staraniem Xiążąt Czartoryskich braci, Andrzeia Kanclerza i Biskupa Kraków: i Józefa Bis: Kujawskie:
Polska bez ucisku, pijaństwem i rozpustą zaięta, pod
obcym wpływem ięczącą, w ciągłym nieukontentowaniu
szarpana, ledwie w rzędzie Mocarstw Europy uważa-
na do upadku dożyła. —

Stanisław August
Poniatowski r. 1763 - 1795.

Po śmierci Augusta III. iy czasie bycia tak oniem-

ośiennych Monarchii, iako i wielu dobrze myślących Polaków, a mianowicie Xięcia Czartoryskich, aby Piasta na tronie osadzić. — pierwszych dla tatwiejszego pod nieumarłym Królem Xsdatkiem w pilności, drugich dla pewniejszego tego pod Królem Xsdatkiem, narodu spodziewaną, zaraz znaleźli się pretendenci, ktych Rossya proponowała Stanisława Poniatowskiego znanego Katarzynie Imperatorowey. Powstały więc Partye, oraz przeciwne sobie i Moskwie Konfederacye pod Branickim i Radziwiłłem. —

Rossya dla poparcia strony swoiey, wkroczyła w Kray z tym zamiarem, by przed Prymasa Lubieńskiego odbyt się pod bronią własnego i obcego woyska, kiedy bowiem partya zbroyno przybyła. Na tymże tem przeciw wewnętrzna administracya Kraiu przedsięwzięcie Komisyi woyskowey, Komisyi Skarbowey, urządzoną władzą absolutną Hetmanów i Podskarbich ograniczoną, Elekcya zamianowana zostata. — Gdy czas ten nadszedł, i naród na Króla swego Elekcyonym zgromadził, Stan: Aug: Pan: iednomyślnie Królem obrany został, i po zaprzysiężeniu Pactów konwentów w Warszawie koronowany r. 1764. —

Sejm konwokacyiny odbyt się szczęśliwie, na tym Król od Elektora Xcia Kurlandzkiego hołd wierności odebrał, Kanclerstwo Andrzeiowi Zamoyskiemu dał, i tytuły Króla Pruskiego i Imperatorowey wszech-Rossyi Monarchom, tym od Xstwa przynależne zostały, za odebraniem nayszczerszych zapewnień, iako i powodów tego przestania od

nich

żadney nigdy pretensyi do posiadłości krajów Aptey czynić nie będą. W r. 1765. król na rozwodzeniem Stanów Orderu Sᵗᵉ Stanisława ustanowił, posłów do Dworów zagranicznych wysłać i Komissyą do uregulowania wytycznych Dzisiuiszego zaznieszeniem się z Biskupami wyznaczył. Interes Dyssydentów za przeszłych Królów przykładowanych, a protestacyi w postanowieniach mocarstw zniszczających, który tymże za ważny przedmiot do zaburzenia Polski i utrzymywania w płynowego stanu był, mocnym oporem popierany przez Rossyą i Króla Pruskiego r. 1766. stanął na czele w obronie Religii Swoich Bracia: Kraj: i pomimo zagrożeń Nᵉ Sejmikach Posłowie Rossyi słuszego gwałtownego charakteru w ostrowieniu na żądanie Dyssydentów domagających się wolnego wyznania Religii używania wszelkich praw i Swobod przystało w widzie Senatorskim nieuchwał, równie posłowie Rossyi i Prus na zniesienie Leberum veto, ani na pomnożenie prowincji przywileiu nie chcieli. —

Dyssydenci więc pobudzeni, szczególniey przez Króla Pruskiego zawiązali konfederacyą w Toronie, wzmocnioną wielu innemi konfederacyami to za Dyssydentami, to przeciw Królowi, w Królestwie w Wilnie, i w wielu innych miejscach podniesioną, w których wraz protestacyą, Rossyi, która nawet Królowi detronizacyą zagroziła. —

Z tych protestacyi powstała iuż na ogólną konfederacyą Radomską, pod laską Nᵉ Radziwiłła, która za uległością Króla okolicznościom i przemocy, zmieniła zagrażające swoie widoki, i iuż nie tak interes Dyssydentów popierała, nad Sejm nadzwy-

zwy-

nadzwyczayny r. 1761. do Warszawy przybyła. —
Radziwiłł Marszałek Konfederacyi tey, był razem obrany Marszałkiem Seymowym, a gdy na nim nie stała, Krzysztofowiczowi i odwadze Soltyka Biskupa Krakowskiey i innym przeciw Dyssydentom stawali, i na dowiadczenie do K.ra Repnina gwałtownie wtargnęli, wzięli się za nowy dnia tegoż temże sam Soltyk, Józef Załuski Biskup Kujawski, Wacław Rzewuski Hetman polny i Seweryn Rzewuski poseł Podolski, porwanemi, i do Moskwy zawiezionemi zostali. —
Takie postępowanie Rossyi, oburzyło naród: powstała Konfederacya Barska w r. 1768. na czele której Puławski z synami swemi, i Krasiński Biskup Kamieniecki stanęli. Nigdy tyle, i tak po całym Kraiu nie powstawało Konfederacyi, wogólna, w Barze Konfederacya tegorocznych się iała w dwóch czasach. — Ale tey niciała Dyssydenci byli przyczyną, zrobiła się stąd prawie wojna Religijna, której słusznie była oboiętna rzecz Dyssydencka Humańska przez duchowne y świeckie Greko-Dyzunickie na Ukrainie podburzona. — Konfederacye wszędzie przez wojsko Rossyiskie łamane, na Dessównie tego wojska na nowo powstały. — Konfederacii na całey Polskiey ziemi z Moskalami mierzące się, z nigdy tłumić się nie mogą, gdy Krakowa mimo dzielney obrony utracili, gdy im Pułaski z 2.ma synami zginął, gdy skarbu Koronnego Prezydyalnego Rossyi ludzie zabrały, gdy wszystko co było, tak ciężkie, jak lekkie, zniszczone miało być, że ledwie w Kalisku mieszkali do Mazowa. —

Tam

Sam odmieniony został Akt rewizyjowy, i Konfederacyą
Marszałkiem swym obrawszy Pacca tytuł Konfederacyi
generalnéy obu Narodów przybrała, a spo odmiosiwszy
przez Karimierza Litawskiego zawiązanie umowie-
rzy się w Częstochowie i Tyńcu w sparta Francuskiey
mi pieniędzmi, tudzoż obietnicami Króla Pruskiego
i Austryi, mogącą się być silniejszą przez stło-
mienie Turcyi do wydania Moskwie wojny, groź-
no zaczęła przemawiać Króla Stanisława Augusta
za odpadłego od Prawa oglosiła, zmuszonego przedsię-
wzięcia. – W tym zamiarze został w końcu r. 1771
z Warszawy przez Konfederatów sprowadzony, uwięziony
i ledwie cudownie ocalony z życia, w głowie rannę do
Kamieńca powrócił. – Zdarzenie to podało nieprzyja-
cielom środki ostatecznego Konfederacyi o obalenie Królo-
bóystwa sprawiło do niéy odezwę, iż ona co raz bardziéy
upadać zaczęła, a fortele i woyska podczas cudzym do-
mu Austryi utrapionemu wrogom przyszły pozwala. – Tym
czasem Karol Pruski i Austryacy, warownie będący
pod prawem granic swoich bronią się do napadów, i
od powietrza panującego na Wołyniu, poruszyli się
w głąb Polski, uformowali kordon, a ostatniemu przez
wysłanego wprzód do Petersburga Hennyka Xcia Prus-
kiego, długo opierającą się Katarzynę IIgą Imperatorowę
do przyzwolenia na rozbiór Krajów Polskiego, zabrali
w r. 1773, Austryacy Starostwa Spiskie i Galicyą z
Xięstwami solnemi. Prusacy, Pomorskie, Malborskie
Chełmińskie, Warmią, oprócz Gdańska, i Torun-
nia,

i Jmunia, i oczyś Wileńy Polski oliwo to Nokcy. Zofoya Jn-
flanty i oczyś Litwy pod mysłę Dzwiny, Drześ, Dniepr.
dla zapewnienia nas sobie powiadomili tych, na wiecne
czasy, uwolania Seymu Extraordynaryjnego, domagali
się, który w r. 1775 pod Laską Poniatowskiego, pomimo
szlachetney odwagi w opieraniu się Keytana Kor-
jakow i wielu innych portów pruskiey tem rozbiór kra-
iu potwierdzili. —

Na tym Seymie przyczem stanęła chlubna ustawa
uiyscia Dobr po skasowanym zakonie Jezuitów, na
fundacyą Edukacyi Narodowey, a razem Komissyi
Edukacyinney, która w Kraiu kwitnąć miała, i
do dalszych czasów zupełną administracyą Dóbr
po Jezuitach sprawowała, utworzona była. Na tem
Seymie ustanowiono Kawe Mieszczańską przy bo-
ku Króla, zmnieyszono woysko, przywrócono Dysydentom
do wielkich prerogatyw, a stale ustalonym rozdział w
pięciu tych 3ch Mocarstw do interesów Polski przez
Protekcyą czyli Gwarancyą i odtąd post Szczuel-
berg, Rzeczy stał się samowładnym w Polsce. —

Stanisław Aug: zmuszony ideą obolicznościom, zaiął
się urządzeniem kraiu ile mogł, zaprowadzeniem
Elekcyi publicznej, obróceniem Dóbr po Jezuitach
na fundusz Edukacyi, urządzeniem kosztów Ka-
detów, otworzeniem Mennicy i Ludwisarni, wpro-
wadzeniem porządku, sprzątowaniem zgrzebli-
wości do niego ustał na mocy potrzebną utrzenić prawo
którym zbiór praw całey Rzeczy Pospolitey

a przez

a przez to usposobieniem Ducha Narodow i do podźwignienia siebie samego, gdyby tylko dany ta się chwila. Według zasadzenia Południowéy Polityki i widzenia się z Katarzyną Imperatorową odnowił król r. 1787, podróż do Kaniowa, a w roku potem posag Jana III. uroczyście po Lasinbach obwiózł. — Tymczasem Rossya na Południowa była wojną z Turkami i Szwedami nadszedł Sejm zwyczajny r. 1788, pod laską Stanisł. Małachowskiego Marszałka koronnego, i Kazimierza X. Sapiehy Marszałka Litewskiego, na którym poznawszy stany Rzpltey potrzebę do dźwignienia się, związały się z Konfederacyą Generalną i o ratunku kraiu myśl zaszły. — Rossya, aby spokoyność sobie z tey strony zapewnić, ofiarowała nowy Traktat, zniknąć się z Gwarancyi dobrowolnie, dozwalaiąc Polsce stanowienia o sobie prawo. — Lecz chytrość Króla Pruskiego który tego związku chciał uniknąć, iż na propozycyą odrzucona została i Rossya nie przyzwoicie ukrzywdzona została, a z Prusakami traktat zaczepny i odporny zrobiono, oraz 100,000 woyska uchwalono. — Sejm konfederacyiny ustanowiony się trwaiący przez wszystkie nadzwyczayne ustawy ku sprawie rządu przez ustanowienie podatków, woyska, długów nie prostych myśli, iakim by Poniniłki X. Pierwszy rozbiór kraiu ułatwiaiący, przez wymowanie sobie obcych Dworów, wyrzytaiąc do nich posłestwo, przez przypuszczenie miast do wolności, przez zdzielanie Skarbu z przydarzą dóbr królew: po mimo

przechód,

przesłód i niwolnie fatuyą Rossyiską, czynionych, co-
raz dalniey, w ulepszeniu Stanu Krajów porządkowat,
Ciż w końcu przez Deputacyą wynaleziona, ułożon,
a z tych wszystkich wyłożona Konstytucya Rządowa,
z zmianiaiąca Stanu i formę Rządu w Państwie narod
w złożnie zachowania i mocy. — w dniu 3. Maja
1791. nayprzod przez Seym i Króla, a potem przez
cały Naród przyięta i uroczyście ogłoszona. —
Niegodzi ludzie przeciw wspomnienia Szczesny
Potocki, Brunicki, Seweryn Hetman znayduiąc w tey
ustawie potrzebną samey ich osobistey dumie i przemoc
udali się do Imperatorowey i nayczerniey zrzekli Króla
i Seym mniemaią obeltyć, i wystawiali iey, iakoby ta
ustawa mogła Seymu na wprowadzenie Monarchii ab-
solutney i na ciemnienia samowładztwa Narodu
dozyła; a tak wo uroczyście iey przeciw, i nawiązawszy
konfederacyą, do bardziey Kozaki w Targowicy za-
tody ciągnącym woyskiem Rossyi skłonili do Kraiu wcześ-
cia w przeciwdzieniem przez Rossyą, woyny, wziął się
Naród cały do obrony, N.P. Józef Poniatowski Tadeusz
Kosciuszko, z mała garstką narodowego woyska pod
Zielencami i Dubienką otrzymali zwycięstwo. —
Ale gdy Król Prus: sprzeciwszy się nam odmówiono
Gdańska i Torunia które ich w nagrodę przyrzecz-
nała z Rossyą d. 1. Kw: 1791. domagał się: mianowicie w
przyrzeczonych Aliansem przeciwko nayeźdz,
z Rossyą na zgubę Polski umowę zawarł, a Sta: Gen:

boleiąc

boleiąc nad domową wojną, i będąc się gorszych przypadków idącemi mu list Imperatorowey zagrozić do związku Targowickiego przystąpić. – Wojsko więc Polskie cofaiąc się, poprzestać musiało tylko na woiennych, pospolite ruszenie nakazane iuż rozpuszczono. – Konfederacya, Seym 4ro letni się rozwiązał, a stałe cios ostatnią Konstytucyą, stawiła króla, i uszczęśliwienie Narodu zadaną rozłam. –

Smutny ten i zdradzieckie ułanowany na Polskie, zamach do nowych dla zgładzenia potężney Ioney. Król Pruski Gdańsk zabrał i Toroń, a Rossya zagarnęła Kurlandyą, część Litwy pod Kuźnicą i Pińsk, Ruskie Województwo pod Kamieniec. Seym czyli raiz ziazd Grodzieński r. 1793. zwołany, z skilku iedynie Senatorów i zmałey liczby Posłów złożony gwałtownych użyciem zrodłów przymuszony. – Król ten do ostatniey rozprawy Naród przyprowadził, który ostat pory wyiście stuy chroniby, że na teraźnieysze zmniieyszenie woyska Polskiego do 16,000 ułanowiono, Jenerał Igelstrom zostawiony w Warszawie z woyskiem Rossyi: postępował sobie chciwo – To dało do Rewolucyi która nayprzod w woysku, potem w całem zaięła się kraiu. Madaleńskiego Brygadyer z Lomżyńskiego aż pod Kraków się przemknął z Brygadą swoią nieustrwożoną, dotąd przybywa ty Tadeusz Kościuszko w Marcu r. 1794 powstanie narodowe ogłosił, i natychmiastnym iego obrony został w War. d. 17. Marca.

Powst.

Powstanie pod Hastem Kościuszki nastąpiło, które
nie mało krwi kosztowało, a szczęśliwem jego było wyprze-
nie z Miasta Stołecznego, zaś w Wilnie za przewodnictwem
Jasińskiego pułkownika tak srogie było ich zamie-
szkanie, że ani kropli krwi nie wylało, wszędzie Kościuszko za Naczel-
nika z Władzą Dyktatora uznany, wnet od zięty woyska
łączyć się z nim spieszyły Dąbrowskiego z Płockiego, Ko-
sińskiego z Wołynia, Wyżlowskiego z Ukrainy przez woyska
Rossyiskie przemykać się, które w Litwie od Ja-
sińskiego wstrzymywane, w krótce złączyło
się i przeciw Naczelnikowi ku Królewcowi cią-
gnęło. —

Na odgłos Kościuszki stawało w szeregach chłopstwo
i w Kosy i piki, zbroyne, a stałe wyjm pod Hasłami
Kościuszki stawione Konie: zwycięstwo, klęski Prus-
kie woyska z Rossyiskiemi połączyły się zwycięzcy
pod Szczekocinami ku Warszawie ciągnął, obległ
Król Pruski Warszawę, ale męstwo Polaków do oddania
się go przymusiło, a Dąbrowski i Madaliński w
Wielkiey Polsce powstanie odprawiwszy, niemałe nad
Prusakami odnieśli korzyści. —

Tym czasem nowe od granicy Rossyiskiey pod Fer-
zenem i Suwarowem nadchodziły woyska. Pośród
Kosiu: przeciw nim, z woyskiem Litewskiem połą-
czył się i pod Maciejowicami stanął. Krwawa bitwa

długi

długi czas zwycięztwo w zawieszeniu trzymaiącą, zprzemierzym pozostałego korpusu nadeyść, i ciężkiemi nareszcie ranami, Polaków zdecydowała. Kościuszko w Niewoli, był uwięziony, a nowy po nim naczelnik Wawrzecki nie był już zdolny, ani upadłą w sercach, ani grożące odwrócić cnoty. - Porażone i rozproszone wojsko polskie zebrało się w obozach Pragi przez Zajączka i bronioney pod którą Suwarow podszedł, szturmem obroney zdobył, wojsko i Pragę wyrznął. Król ciągle mieszkaiący w Warszawie przez kapitulacyą stolicę te ocalił. Nadobitków ziuano i ciężarami od Rossyan i Prusaków otoczeni zabrani zostali. Stanisław August uprowadzony na rozkaz Jmperatorowey do Grodna r. 1795 dnia 25. Listop. abdykacyą korony swoiey podpisać, i na trzeci ostatni rozbiór Polski po 3ie miesiąc, który wypadł r. 1796 nastąpić. - Rossya i Prussy podzieliły się tą resztą kraiu, a Niemen, Bug, Wisła i Pilica stanowiły granice trzech ościennych im mocarstw, których punkt zetknienia w Miasteczku Niemierowie nad Bugiem przypadł. —

~~Król Polski w Kaz[illegible]~~ Król zaś ieszcze zawieziony do Petersburga w początkach r. 1798. na apopleksyi umarł, i tam pochowany został. —

Koniec Historyi Polski. iż 6 Czer: 1826. r.
F.B.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.